

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YEŞİL TİRE DERGİSİ (1931-1933)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Hüseyin SEZER

Danışman
Doç. Dr. Orhan TURAN

Ocak-2024
BATMAN

TEZ KABUL VE ONAYI

Hüseyin SEZER tarafından hazırlanan “Yeşil Tire Dergisi (1931-1933)” adlı tez çalışması 12/01/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **oy birliği** ile Batman Üniversitesi Lisanüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan/Danışman

Doç. Dr. Orhan TURAN

.....

Üye

Doç. Dr. Tekin İDEM

.....

Üye

Doç. Dr. Yasin COŞKUN

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Müdür V.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza
Hüseyin SEZER
09.02.2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

YEŞİL TİRE DERGİSİ (1931-1933)

Hüseyin SEZER

BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ ENSTİTÜSÜ
TARİH BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI

Danışman: Doç. Dr. Orhan TURAN

Yıl:2024, 162 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Orhan TURAN

Doç. Dr. Tekin İDEM

Doç. Dr. Yasin COŞKUN

Yeşil Tire Dergisi 1 Ağustos 1931 tarihinde ilk sayısı basılmaya başlamış olup 1 Temmuz 1933 tarihinde ise son sayısı basılmıştır. Yerel bir dergi olan Yeşil Tire Dergisi on beş günde bir yayınlanmıştır. Derginin imtiyaz müdürü Hurşit Seni tarafından çıkarılmıştır.

Çalışmamızda Yeşil Tire Dergisinin otuz bir nüshadan oluşan sayılarının değerlendirilmesi yapılarak yerel haberlerin halka nasıl duyurulduğu, yaşanan dönemin şartları, ilçenin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı ortaya konulmaya çalışılmıştır. 1931 ile 1933 yılları arasında Tire’de siyasi, adli, ekonomik, sanatsal, kültürel, edebi, tarihi, milli birçok konu Yeşil Tire Dergisinde yer almıştır.

Yeşil Tire Dergisinde Cumhuriyet ve devrimler hakkında çıkan makalelere yer verilmiştir. Halkın dilek, istek ve şikâyetleri ile köylülerin yazdığı yazıların da yer aldığı Yeşil Tire Dergisi kısacası dönemin sosyal ve kültürel hayatını ele almıştır.

Çalışmamızda ele aldığımız Yeşil Tire Dergisi ile Tire’deki gündelik yaşam, yerel yöneticilerin çalışmaları, toplumsal sorunlar, kültür ve spor hayatındaki gelişmeler ile ekonomik hayat görülebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dergi, Sosyal ve Kültürel Hayat, Tire, Yeşil Tire

ABSTRACT

YEŞİL TİRE PERİODİCAL (1931-1933)

Hüseyin SEZER

**BATMAN UNIVERSITY GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT OF HISTORY**

Advisor: Assoc. Prof. Orhan TURAN

2024, 162 Page

Jury

Assoc. Prof. Orhan TURAN

Assoc. Prof. Tekin İDEM

Assoc. Prof. Yasin COŞKUN

The first issue of Yeşil Tire Magazine was published on August 1 1931 and the last issue was published on July 1 1933. Yeşil Tire Magazine, a local magazine was published every fortnight.

In our study, the issue of Yeşil Tire Magazine consisting of thirty on copies were evaluated and it was tried to reveal how local news was announced to the public, the conditions of the period, the social, economic and cultural life of the district. Between 1931 and 1933 many political, judicial, economic, artistic, cultural, literary, historical and national issues were covered in the Yeşil Tire Magazine.

Articles about Republic and revolutions are included in Yeşil Tire Magazine. Yeşil Tire Magazine which includes the wishes, requests and complaints of the people and the articles written by villagers, briefly discussed the social and cultural life of the period.

The daily life in Tire, the work of local administrators social problems, developments in culture and sports life and economic life in Tire can be seen with the Yeşil Tire Magazine which we discussed in our study.

Keywords: Magazine, Social and cultural life, Tire, Yeşil Tire

ÖNSÖZ

Toplumların gelişmesinde ve ilerlemesinde yazılı basının önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bu nedenle basın, tarih araştırmalarında dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik hayatının gelişmelerini değerlendirmek için bulunmaz eşsiz kaynaklardan biridir. Dergi ve gazeteler toplumun geneline ulaşması, halkın isteklerini, şikâyetlerini ve yerel sorunları ele alarak gündemi yakından takip edip kendi dönemine ait gelişmeleri kaydettikleri için bu süreli yayınların arşivleri önemli bir kaynaktır.

Çalışmamızda 1931’de yayın hayatına başlayan ve 1933’e kadar özelde Tire’de, genelde ise Ödemiş, Bayındır, Torbalı gibi ilçelerin de bulunduğu Küçük Menderes havzasını kapsayarak yayın yapan Yeşil Tire Dergisi ele alınmıştır.

Daha önce kapsamlı bir şekilde ele alınmayan Yeşil Tire Dergisi merkeze alınarak yapılan bu çalışmamız ile Tire’deki her türlü gelişme mercek altına alınmıştır. Böylece her türlü siyasi, kültürel ve ekonomik haberler tahlil edilirken aynı zamanda dergideki makaleler de incelenerek derginin yayın politikası da değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Tez hazırlama sürecinde doğru kaynaklar üzerinde gerekli incelemeyi gerçekleştirebilmek için yaptığımız araştırmalar sonucu derginin sayılarının İzmir Milli Kütüphanesi arşivinde olduğu ve bu sayıların taranarak Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesinin (APIKAM) sitesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Derginin yayın hayatı süresince yayınladığı otuz bir sayılık arşive ulaşılarak taramalar yapılmış ve dönemi ele alan makale ve kitaplardan da yararlanılarak çalışmamız tamamlanmıştır.

Çalışmamızda Yeşil Tire Dergisinden yaptığımız alıntılarda derginin kullandığı noktalama işaretleri ve yazılan kelimeler doğrudan dergide kullanıldığı biçimde alınmış olup yazım yanlışları ve noktalama işaretlerinin hatalı kullanımlarına herhangi bir müdahale edilmemiştir.

Tez çalışmamda konunun seçiminde ve yazma aşamalarında yardımlarını esirgemeyerek bana zaman ayıran değerli hocam ve danışmanım Doç Dr. Orhan TURAN’a başta olmak üzere eğitim öğretim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve tez çalışmam boyunca beni sürekli destekleyerek teşvik eden eşim Ezgi SEZER’e teşekkür ederim.

Hüseyin SEZER
BATMAN- 2024

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ.....	1
1. TİRE’NİN TARİHİ ve COĞRAFI YAPISI.....	4
1.1. Tire’nin Adı	4
1.2. Tire’nin Coğrafi Yapısı	5
1.3. Tire’nin Tarihçesi	7
2. YEŞİL TİRE DERGİSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	12
2.1. Derginin İsmi ve Dili	12
2.2. Derginin Kurucusu	12
2.3. Derginin Yayın Hayatına Başlaması ve Yayın Süresi	13
2.4. Matbaa, İdarehanesi ve Satış Yerleri.....	13
2.5. Derginin Yazar Kadrosu	14
2.6. Ücret Bilgisi, Abone Uygulaması ve Tirajı	14
2.7. Derginin Teknik Yönü.....	15
2.7.1. Sayfa, Sütun ve Ebadı.....	15
2.7.2. Mizanpaj	16
2.7.3. Fotoğraf ve Resim	17
2.8. Amacı, Yayın Politikası, İncelediği Konular ve Koleksiyonları	18
2.8.1. Amacı ve Yayın Politikası.....	18
2.8.2. İncelediği Konular ve Haber İçerikleri	20
2.9.Koleksiyonları	21
3. YEŞİL TİRE DERGİSİNE GÖRE TİRE.....	22
3.1. Sosyal Hayat	22
3.2. Eğitim ve Kültürel Hayat	25
3.3. İdari ve Siyasi Hayat.....	31
3.4. Hukuki Hayat.....	36
3.5. Ekonomik Hayat	39
3.5.1. Tarım.....	39
3.5.2. Ticaret	45

3.5.3. Bankacılık	72
3.5.4. Hayvancılık	73
3.6. Sağlık.....	75
3.7. Merasimler ve Bayramlar	83
3.8. Spor Hayatı.....	87
3.9. Toplumsal Sorunlar	90
3.10. Gündelik Hayat	92
3.10.1. Ulaşım.....	92
3.10.2.Telefon Hizmetleri.....	95
3.10.3. Vefatlar	96
3.10.4. Belediye İşleri	96
3.11. Kurum ve Kuruluş Haberleri	100
3.12. Gelenler ve Gidenler	102
4. YEŞİL TİRE DERGİSİNİN İÇERİĞİ	105
4.1. Komşu Kazaları Tanıtım Yazıları.....	105
4.2. Dil Anketi.....	107
4.3. Dergi ve Gazete Tanıtımları.....	109
4.4. Tire İçerikli Yazılar	110
4.4.2. Tire'deki Tarihi Eserleri Tanıtım Tazıları	111
4.4.3. Tire Tarihiyle İlgili Yazı Dizileri	113
4.4.4. Tire İçerikli Şiirler	117
4.5. Edebi Yazı Dizinleri.....	121
4.5.1. Gezi Yazısı	121
4.5.2. Fıkra	121
4.5.3. Karikatür	123
4.5.4. Fantastik	124
4.5.5. Tiyatro.....	124
4.5.6. Hikâye	124
4.5.7. Şiir	125
4.5.8. Makale.....	128
4.6. Reklamlar ve İlanlar.....	132
4.7. Düzeltmeler.....	135
4.8. Teşekkürler.....	137
SONUÇ	141
KAYNAKÇA.....	145
EKLER	148

KISALTMALAR

Apikam	: Ahmet Piriştina Kent Arşivi Müzesi
C.	: Cilt
C.H.F.	: Cumhuriyet Halk Fırkası
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör
Kg.	: Kilogram
Km.	: Kilometre
m.	: Metre
MÖ.	: Milattan Önce
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TDTC	: Türk Dili Tetkik Cemiyeti
vs.	: Vesaire

GİRİŞ

İnsanın çevresinde ve dünyada ne olup bittiğini öğrenme ihtiyacı ve bu öğrendiklerini ya da düşündüklerini başkalarına duyurma isteği basın ihtiyacını ortaya çıkaran temel faktörlerden olmuştur. Bu ihtiyaçların giderilmesi için girişilen yaklaşımlar sonucu günümüzde basın yayın olarak adlandırdığımız basın kurumu ortaya çıkmıştır (Eraslan, 2016, s.135).

Basın denildiğinde siyaset, ekonomi, kültür gibi konularda haber ve bilgi akışını sağlamak için yorum yoluyla veya bilgi vermek suretiyle belirli zaman aralıklarıyla çıkan yayınlar akla gelmektedir. Basın sadece gazete ve dergileri değil aynı zamanda belirli zamanlarda basılıp her türlü haber ve fikirleri topluma ulaştıran tüm yayın ürünleridir. Her türlü bilgiyi toplumun bireylerine aktaran görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel araçların tümünün ortak noktası hep haber vermek olmuştur (Eraslan, 2016, s.134).

Toplumsal hayatın önemli bir kurumu olan basın ile kamuoyunun da doğrudan bir ilişkisi bulunmaktadır. En genel anlamda halkı ilgilendiren bir konu hakkında belirli bir dönemdeki genel yargı ve kanaat olarak tanımlanan kamuoyu sadece çoğunluk tarafından desteklenen görüşleri değil aynı zamanda olanı ve olması gereken durumları da ifade etmektedir. Bu anlamda basın başta olmak üzere radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla seslerini, fikirlerini ve kanaatlerini duyuran kişiler ve sosyal gruplar kamuoyunun oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır (Ertaş, 2000, s.7).

Yazınsal, görsel ve işitsel olmak üzere üç kategoriden oluşan kitle iletişim araçları topluma bilgi paylaşımının yapıldığı önemli araçlardır. Bu doğrultuda yazınsal kategoriye giren gazete ve dergi gibi basın araçları toplumda öne çıkan konuların tartışılıp farklı açılardan yaklaşılarak ele alındığı bir mecradır. Bu anlamda yeni ve farklı fikirlerin ortaya çıkması, fikirlerin aktarılması ve bu fikirlerin yaygınlık kazanması gibi dinamik bir süreci içinde barındıran basın başta olmak üzere kitle iletişim araçları, kamuoyunun oluşumunda ve şekillenmesinde önemli bir yere sahip olmuştur (Vurgun, 2020, s.22).

Toplumsal bir iletişim kurumu olan basın, içinde bulunduğu toplumun en yapısal ve toplumsal dinamiklerinden biri olarak görülmektedir. Demokratik toplumlarda basının hayati derecede öneme sahip olan toplumsal görevleri bulunmaktadır. Haber verme, denetim yapma, eleştiride bulunma, kamuoyunu aydınlatma ve oluşturma görevi ile toplumu eğitme ve aynı zamanda eğlendirme fonksiyonu en genel manada sayılabilecek başlıca misyonlarındandır (Vural, 1997, s.102).

Basın yerine getirdiği işlevleriyle toplumsal bir iletişim müessesesi olarak toplumun günlük hayatının vazgeçilmez bir parçası, toplumsal hayatın düzenleyicisi ve yönlendiricisi konumundadır. Böylece basın sadece haber toplama, değerlendirme, yayma ve yorum yapma haricinde çok daha önemli sorumluluklara ve görevlere sahip olarak hayatımızın bir parçası durumundadır (Vural, 1997, s.106).

Yakın dönemi çalışan tarihçiler çok ciddi kaynak çeşitliliği ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu noktada tarihçilerin kullanmak durumunda olduğu bir veri çeşidi de basındır. Yakın dönem üzerinde çalışan tarihçiler yazılı ve görsel metinler, istatistikler, anketler gibi içerikleri kapsayan verilere dayanarak dönemi anlamaya ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunmaya çalışmaktadır. Tarihçiler bu veri çeşitliliğini kullanırken doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak için eleştirel ve analitik düşünme yeteneklerini geliştirerek kaynakları ele almak zorunda kalmıştır (Eraslan, 2016, s.145).

Yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içindeki kitlenin iletişim araçlarına da yerel basın denilmektedir. Yerel basın belli bir bölgede yayımlanmakta ve okunmakta olup bu basında daha çok yerel haberler ve konular yer almaktadır. Yerel basının ülke çapında dağıtımı ve satımı yapılmamakta olup haberlerin yer aldığı şehirlerde yayımlanmaktadır (Vural, 1997, s.57).

Ulusal basın bireylerin ulaşamadıkları, düşünemedikleri gelişmeleri onlara aktarırken içinde yaşanan ortamın sorunlarını çözmekte aynı işlevselliği gösterememektedir. Bu nedenle yerel basın bölge halkını ve yörenin özelliklerini daha iyi tanımaktadır. Böylece yerel gazeteciler bölge halkının kültürel dokusunu korumak, haklarına sahip çıkmak ve yöreyi saygın bir konuma çıkarmak gibi yükümlülükleriyle hareket ederken içinde yaşadıkları halkın kendileriyle ve çevreleriyle barışık, yerel sorunlarına karşı duyarlı ve yetkilileri yönlendirici şekilde yaşamalarını sağlamaktadır (Girgin, 2009, s.115).

Yerel basın yayınladığı haberler, fotoğraflar ve ele aldığı sorunlar ile şehirdeki kültürel, tarihi ve sosyal etkinliklerle ilgili aktardığı bilgilerle bireylere yaşadıkları yerin bir parçası olduğu fikrini kazandırmıştır. Yerel basın doğrudan halkla iç içe olduğundan okuyucusunu daha iyi anlamaktadır. Yerel basın bir nevi yaşadığı yöre halkının sesi ve yüzü olmuştur. Bu nedenle yerel basın küçük ölçekte de olsa içinde yaşadığı toplumun hayatının görev ve sorumluluğunu taşımakta ve yansıtmaktadır (Vural, 1997, s.171-173).

Yerel basının yerel yönetimler ile vatandaşlar arasında sağladığı etkileşim ağı adeta kamu kurumları ile halk arasında bir köprü niteliği taşımaktadır. Yerel yönetime halkın sıkıntılarının yansıtılması, yapılan çalışmaların duyurulması ve denetlenmesi

sayesinde demokrasinin yerleşmesi, yaygınlaşması ve katılımın sağlanmasıyla paydaşlar arasında etkili bir iş birliğini sağlayarak ortak aklın oluşmasına sağladığı fayda azımsanmayacak derecede önemlidir (Gezgin, 1998, s. 11).

Bu doğrultuda Tire’de böyle bir ihtiyaç görüp yerel basın noktasında girişimde bulunarak halkı aydınlatmayı, kamuoyunun isteklerini yansıtmayı, cumhuriyetin önemini, özelliklerini ve tanıtımını halka yapmak için adım atan önemli bir isim Gazeteci Hurşit Seni olmuştur. Hurşit Seni imtiyaz sahibi olduğu Yeşil Tire Dergisini 1 Ağustos 1931 tarihinden itibaren çıkarmaya başlamıştır. Dergi, Tire’nin siyasi, kültürel, ekonomik, toplumsal ve eğitim hayatında etkili olmuştur. Yeşil Tire Dergisi yayın hayatını sürdürdüğü iki yıl boyunca edebiyattan siyasete, sinemadan eğitime, devrimlerin tanıtımından Tire’nin ekonomik olarak kalkınmasına kadar farklı özellikleri içeriğinde barındıran önemli bir basın organı olmuştur. 1931 yılındaki ilk sayısından itibaren ilk sayfasında “*Siyasetten gayri şeylerden bahseder*” tanımlamasını kullanmış ve Tire başta olmak üzere Küçük Menderes havzasında yayın yapmıştır.

Her ayın on beşinde cumartesi günleri yayımlanan dergi daha sonra her ayın birinde ve on beşinde yayımlanmaya başlamıştır. Dergi, özellikle Tire başta olmak üzere az da olsa yayımlandığı Küçük Menderes havzasının haberlerini okuyucularına aktarmıştır. Halkın isteklerini ilgililere ulaştırmayı görev addeden dergi yöredeki kamusal çalışmaların ve yatırımların takipçisi olarak bu konulardaki haberleriyle okurlarını bilgilendirmiştir.

Bu çalışma ile basının toplumun aynası ve sesi olma işlevinden hareket edilerek kültürel ve sosyal açıdan zengin bir kaynak olan Yeşil Tire Dergisi üzerinden edebiyattan spora siyasetten ekonomiye kadar olan geniş yelpazedeki haberler başta olmak üzere dergideki içerikler incelenerek ilçenin ilgili döneme ait toplumsal hayatına ışık tutmak amaçlanmıştır. Böylece bu çalışmayla Tire’nin tarihsel süreçte gelişen ve dönüşen sosyal, kültürel, ekonomik hayatı geçmişi anlamak isteyen araştırmacılara veri olarak sunulmuştur.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde yerel basın üzerinden dergi ele alınmış ve çalışmanın amacı ile birlikte Tire’nin tarihi ve coğrafi yapısı başlığı altında üç konu ele alınmıştır. İlk olarak Tire’nin adı konu edilmiş ve eski çağlardan günümüze kadarki dönemde ilçenin ismi üzerinde literatürde var olan görüşlerden bahsedilmiştir. Daha sonra yörenin yer şekilleri ve iklimi başta olmak üzere coğrafi yapısı üzerinde durulmuştur. Son olarak ise Tire’nin tarihine değinilerek İlk Çağlardan Kurtuluş Savaşına kadar olan dönem ana hatlarıyla ele alınmıştır.

Birinci bölümde derginin genel özelliklerine değinilmiştir. Bu doğrultuda derginin bu bölümünde daha çok teknik özellikleri üzerinde durulmuştur. Derginin adı, kurucusu, yayın süresi, matbaası, yazar kadrosu, ücreti, mizanpajı ve yayın politikası incelenmiştir.

İkinci bölümde derginin içeriği üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ilçedeki sosyal hayat konulu haberler, eğitim, kültür ve sanat haberleri, adli ve ekonomik hayatla ilgili haberler, sağlık haberleri, merasim ve özel gün haberleri, spor haberleri, gündelik hayatı yansıtan haberler ve ilçeye gelen ve gidenlerin haberlerine yer verilmiştir.

Derginin son bölümü olan üçüncü bölümde ise Yeşil Tire Dergisinin içeriği başlığıyla altı alt sınıflandırma yapılarak dergide çıkan yazılar ele alınmıştır. Bu bölümde edebi yazı türleri başlığında gezi yazısından makalelere, şiirden fıkralara kadar farklı edebi türlerde dergide çıkan içerikler hakkında bilgiler ve örnekler verilmiştir. Yine bu bölümde aynı zamanda komşu kazaları tanıtım yazıları, diğer gazete ve dergileri tanıtım yazıları, düzeltmeler, teşekkürler, Tire’ye yönelik şiir ve yazı dizisi gibi içeriklerle reklam ve ilanlar hakkında bilgilendirmeler ve örnekler verilmiştir.

Yapılan bu çalışma ile Yeşil Tire Dergisinin 1931-1933 yıllarını kapsayan sayıları üzerinden hem derginin kendi içerikleri ele alınarak dergi incelemesi yapılmış hem de haberlerine ışık tutularak mikro ölçekte Tire incelemesi yapılmıştır.

1. TİRE’NİN TARİHİ ve COĞRAFİ YAPISI

1.1. Tire’nin Adı

Tire ilçesi Aydın sıradağlarından olan Güme Dağı eteklerinde bulunan ve elverişli konumun getirdiği doğal güzellikler ve sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginliği ile bölgenin önemli yerleşim yerlerinden biridir. Küçük Menderes Nehri havzasında kurulan İzmir’e bağlı bir ilçe olan Tire’nin adı konusunda literatürde farklı görüşler bulunmaktadır.

Tireli yazar Munis Armağan’a göre Tire sözcüğü Hatti-Luvi dillerinden gelmektedir. Kelimeye bu anlamıyla bakıldığında kale, hisar anlamlarına karşılık geldiği görülmektedir (Armağan, 2003, s.28).

Bilge Umar ise “Teira” ile “Thyra” kelimeleri arasındaki yakınlıktan yola çıkarak bu sözcüklerin aynı olması gerektiği üzerinden hareket ederek Tire’nin karşılığının hisar olması halinde daha sık kullanılacağını belirterek başka bir manasının olabileceğini ifade

etmiştir. Bu amaçla Umar, Teira ile Thyra “te-ura” ve “te-ira” “yüce kam” adının geç dönemlerde söylenmiş şekli olduğunu vurgulamıştır (Türkyılmaz, 2011, s.1).

Tire adının bölgede siyasi varlığını sürdürmüş olan Lidyalılardan geldiğini belirten görüşler de bulunmaktadır. Buna göre Tire adı Lidyalılar döneminde şehir anlamına gelen Tyrha kelimesinden gelmekte ve bu adın da Tirhanos olarak bilinen Etrüsklerin atası olan kavimden olduğu düşünülmektedir. Sicilya Adasının kuzeyindeki Tirheniyen Denizi taraflarına Tire’den giden Etrüskler bu denize “Tirelilerin Denizi” anlamına gelen Tirheniyen Denizi adını kullanmışlardır (Türkyılmaz, 2011, s.1).

Geçmiş yüzyıllarda farklı adlarla isimlendirilen ve anılan Tire, Türklerin bölgeye gelmesinden sonra günümüzdeki halini almaya başlamıştır. Bölge Anadolu’daki beyliklerden olan Aydınogulları Beyliği ve Osmanlı Devleti dönemlerinde Tire adıyla anılmıştır. Bir dönem Aydınogulları’nın merkezi de olan Tire, Farsçadaki Tire kelimesiyle de ilişkilendirilerek bulanık ve karanlık anlamlarında da kullanılmıştır. Aydınogulları Beyliği’nin Osmanlı topraklarına katılması sonrası Tire’de kalmalarına izin verilen Aydınogulları, bölgenin Timur’un eline geçmesinden sonra bağımsızlıklarını tekrar ilan etmişlerdir. Bu dönemde Tire, Osmanlı şairleri tarafından da kara anlamıyla kullanılmıştır (Belen, 2015, s.38).

Tire isminin bölgedeki Türk yerleşimi ile kalıcı hale geldiği anlaşılmaktadır. Fakat zaman zaman kimi belgelerde isminin “Sire” şeklinde geçtiği de görülmüştür. Tire’nin Sire şeklindeki ifadesi ilk kez Evliya Çelebi’nin seyahatnamesinde geçmiştir. Evliya Çelebi’nin eserinde İranlı bir Melike olarak geçen Sire, Tire’nin kurucusu olarak belirtilmiştir. Kabri hâlâ ilçede bulunan ünlü fıkıh bilgini İbn Melek de kendisini “İbn-i Melek el Sirevi” olarak tanıttığı Menar Şerhi adlı eserinde Tire ilçesi Sire olarak geçmiştir. Bunun yanı sıra bölgeye sürgün olarak gönderilen ünlü hekim ve tarihçi Şanizade Mehmet Ataullah Efendi’nin mezarında “Şanizade Mehmet Ataullah Efendi Sire’ye baemr-i âli memur üzere iken merhum oldu” ifadesi de Sire’nin ilçenin adı olarak kullanıldığını göstermektedir (Belen, 2015, s.38).

1.2. Tire’nin Coğrafi Yapısı

Tire, doğuda Ödemiş, batıda Kuşadası ve Torbalı, kuzeyde Bayındır ilçeleri ile güneyde Aydın ili ile çevrili olup Aydın Dağlarının uzantısı olan Güme Dağları’nın eteklerinde kurulmuştur (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.142).

Tire'ye ulaşım hem demiryolu hem de karayolu bağlantısıyla sağlanmaktadır. İlçe İzmir-Aydın otoyoluna 35 kilometre (km) mesafede yer almaktadır. İlçenin 70 km kuzeyinde ise İzmir Adnan Menderes Havaalanı yer almaktadır. Tire'nin deniz ulaşımı ve taşımacılığı ile bağlantıları ise İzmir ve Kuşadası limanları aracılığıyla sağlanmaktadır (Özyer, 2012, s.11).

Tire coğrafyası yer şekilleri itibariyle üç bölge üzerinden incelenmektedir. Güneyinde Aydın Dağları, Batısında Göldağı Tepeleri ve Küçük Menderes Ovası ile Doğusunda Küçük Menderes Nehri bulunmaktadır. Toplam yüz ölçümü 792 kilometrekare olan ilçenin denizden yüksekliği 70 metredir (m) (Ebiri, 2016, s.7).

Tire'nin batısında Alacalı, Kazan Tepe ve Hasan Çavuşlar Tepeleri bulunmaktadır. İlçenin kuzeyinde Kazan, Kireç, Taşmal, Teke, Alacalı, Kurşak ve Mersinli tepeleri yer alır. İlçenin güneyindeki Tavşan Tepesi 1,627 m ile en yüksek noktayı oluştururken güneybatısındaki Gelinkaya Tepesi ise 1,128 m yüksekliğe sahip ikinci en yüksek noktadır (Türkyılmaz, 2011, s.4).

Bölgedeki yer şekillerinin doğu-batı yönlü olması yol güzergâhını da etkilemiştir. Aydın Sancağı ve çevresinde ticaret için kullanılan yolların genel karakteri doğu-batı doğrultusunda bir hat çizmektedir. Pazarlanacak ürünler için bu yollar üzerinde yer alan Nazilli, Aydın, Tire, Kuşadası limanı ve İzmir limanı önemli toplanma merkezlerinden olmuştur. Bu şehirler üzerinden uzanan yollar aynı zamanda küçük merkezleri ve üretim bölgelerini de birbirine bağlayarak bölgede ticaretin gelişmesini sağlamıştır. Kervanların da kullandığı Aydın Dağları üzerinden Tire'ye ulaşıldığı ve buradan Manisa ile Alaşehir'e ve doğal olarak İzmir'e ulaşılan yol şehrin önemini göstermektedir. Bu yol güzergâhı ile aynı zamanda Büyük Menderes Nehri de denize bağlanmıştır (Belen, 2015, s. 26).

İlçenin batısında Çavuş, Karagöl ve Belevi adında üç göl bulunmaktadır. Bu nehirlerden Karagöl'de sanayide kullanılan saz ve az miktarda balık çıkartılırken Belevi Gölünden ise daha büyük miktarda saz ve balık çıkartılmaktadır (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.4).

İlçede sekizi kuzeye, dördü ise güneye akan toplam on iki çay bulunmaktadır. Kuzeye akan Fata, Dereli, Karaca Ali, Tabakhane ve Yuvalı Çayları Menderes'e, Hisarlık Çayı Çavuş Gölüne, Akça Şehir Çayı Karagöle, Kadife ve Halka Pınar Çayları da Belevi Gölüne dökülür. Güneyde ise Kemerdere, Tekfur, Kara Gözler Vadilerinde bulunan çaylar Çayköprü Ovasına dökülür. Dünder, Balın, Sultan ve Ali Baba Çayları ise güneyde Menderes Nehrine dökülürler (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.142).

Tektonik hareketler sonrası oluşmuş bir çöküntü ovası olan Küçük Menderes Ovası'nda yer alan Tire havzasında ova boyunca akan ve Ege Denizine dökülen 175 km. uzunluğundaki Küçük Menderes Nehri taşımış olduğu alüvyonları biriktirerek oldukça verimli arazilerin oluşmasını sağlamıştır (Özyer, 2012, s.11).

Fundalığı, orman alanı ve bol bitki örtüsü ile çevrili olan yörede Akdeniz iklimi görülmektedir. Yörenin batıdan gelen denizel hava akımlarına açık olması Akdeniz ikliminin ova boyunca iç kesimlere kadar girmesinde etkili olmuştur. Bu nedenle Tire'de tipik Akdeniz iklimine uygun olarak yazlar çok sıcak ve kurak kışlar ise ılık ve yağışlı geçmektedir. Küçük Menderes havzasında yer alan yöre Ödemiş'ten sonra en fazla yağış alan yer olup en fazla yağış kış aylarında en az ise yaz aylarında olmaktadır (Belen, 2015, s.23).

1.3. Tire'nin Tarihçesi

İzmir'in ilçelerinden biri olan Tire, Güme Dağı eteklerinde yedi tepe üzerinde kurulmuş olup tarihi ve sahip olduğu kültürel zenginlikleriyle Ege Bölgesi'nin önemli yerleşim yerlerindendir. Coğrafi olarak Küçük Menderes havzasında yer alması ve iklim özelliklerinin elverişli olması nedeniyle ziraatın de geliştiği Tire, Anadolu'nun içlerine uzanan bir konumda olması nedeniyle önemini her daim korumuştur.

Batı Anadolu'da olduğu gibi Aydın ve çevresinde yerleşim sürecinin tarihsel gelişimi incelendiğinde bölgede yerleşimin milattan önce (M.Ö.) 1200 yıllarında gerçekleşen Kavimler Göçüyle başladığı görüşü hâkimdir. Balkan coğrafyasında yaşayan Traklar boğazlar üzerinden veya Ege Denizi üzerinden geçerek Batı Anadolu'ya ulaşmışlardır. Göçebe olarak hayatlarını sürdüren Traklar Büyük Menderes Ovası kenarlarında yerleşik hayata geçerek göçebe hayattan vazgeçmişlerdir. Tarıma uygun şartların etkisiyle tarım kültürüne yönelmişler ve Aydın'ın temeli olan Tralleis antik şehri de bu yerleşim yerlerinden biridir (Belen, 2015, s.27).

Antik Çağ döneminde Anadolu'da hüküm sürmüş Hititler zamanında da Tire hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz. Hitit İmparatoru IV. Tuthalya döneminde 22 Assuwa şehrinin Hitit İmparatoruna baş kaldırarak isyan edip Efes kralını tanımları üzerine bölgede yaşanan kargaşa sırasında Hitit İmparatoru IV. Tuthalya'ya karşı isyan eden şehirlerden biri de Thyeira (Tire) olmuştur. İmparator, isyana katılan şehirleri cezalandırırken Tire'yi de yakmıştır (Türkyılmaz, 2011, s.11).

Tire'nin gelişmesi ve mamur hale gelmesi Lidyalılar döneminde olmuştur. Kral Giges döneminde oldukça güçlenen Lidyalılar, Tyrha ismiyle anılan Tire şehrini de geliştirmişlerdir. Tire bu dönemde Lidyalıların yazlık kentlerinden biri olmuştur (Türkyılmaz, 2011, s.11).

Lidyalılara Perslerin son vermesiyle Tralleis olarak anılan şehir Perslerin egemenliğine girmiştir. Fakat daha sonra M.Ö. 334 yılında Büyük İskender'in Anadolu'ya gelişiyle birlikte diğer Anadolu şehirleri gibi Tire de Makedonyalıların hâkimiyeti altına alınmıştır (Belen, 2015, s.27).

Tire M.Ö. 133 yılından itibaren Roma egemenliğine girmiştir. Bu dönemde Tire ve çevresi önemli bir yerleşim merkezi haline gelmiştir. Başköy, Akyurt, Hisarlık, Gökçen, Dormara, Büyük Kale ve Kürdüllü köyleri Roma Döneminde bölgede bulunan önemli yerleşim yerlerindendir (Türkyılmaz, 2011, s.12).

Roma İmparatoru Sezar, Augustos ve Trian Tire topraklarının bir bölümünü Artemis Tapınağına bağışlamıştır. Romalılar Döneminde Tire kilise ve mabetleriyle ünlü bir Ortodoks şehri haline gelmiştir. Öyle ki şehir “keşişler yöresi” olarak adlandırılmıştır. Tire'nin Küçük Menderes senatörü sayılması ve Hristiyan meclisinde dini ve hukuki işlerde söz sahibi olması Hristiyan dünyasının önemli bir şehri haline gelmesini sağlamıştır (Belen, 2015, s.29).

Roma sonrası Bizans ve Selçuklu hâkimiyetinin hüküm sürdüğü Tire'de 1308 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılması sonrası Menteşe Beyi'nin damadı olan Emir Sasa Bey Aydınoğlu Mehmet Bey'in de yardımıyla bölgeyi Bizanslılardan almıştır. Tire'nin geri alınmasından iki yıl sonra 1310'da ise şehir Aydınoğulları hâkimiyeti altına girmiştir (Özyer, 2012, s.12).

Küçük Menderes havzasında bir beylik olarak kurulmuş olan Aydınoğulları Beyliği'nin kurucusu Aydınoğlu Mehmet Bey Germiyan ordusunun ordu komutanı olarak boy gösterirken Bizans İmparatorluğu'nun taht kavgalarını fırsata çevirerek kurduğu beyliğini İzmir, Efes, Selçuk, Tire, Sultan Hisarı ve Bodemya'yı alarak genişletmiştir. Daha sonra Tire'yi oğlu Süleyman Bey'e vermiştir (Ebiri, 2016, s.9).

Aydınoğulları Beyliği döneminde Tire ve çevre mahallisinde medreseler, çeşmeler, camiler, yollar inşa edilerek şehir bayındır hale getirilmiştir. Tire'de bulunan Çanakçı Mahallesi Mescidi, Darbhane Mahallesi Mescidi gibi bazı binaların kitabeleri Aydınoğlu Mehmet Bey'in oğlu Gazi Umur Bey döneminde yazılmıştır. Daha sonra Aydınoğlu Mehmet Bey'in başka bir oğlu olan İsa Bey döneminde ise beyliğin merkezi Tire olmuştur (Türkyılmaz, 2011, s.14).

Aydınoğulları Beyliği, 1390 yılında Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır. Beylik lideri İsa Bey ise Yıldırım Bayezid tarafından Tire'de zorunlu iskâna tutulmuş ve Tire'de kalmıştır. Beylik ailesi üyelerinin Tire'de yaşamaya devam etmesi kentin gelişmesine olumlu katkı sunmuştur. Yörede beylik liderliği için mücadele eden eski beylik liderlerinden Cüneyt Bey'in Osmanlı Devleti'ni sürekli meşgul etmesi ve bölgede Şeyh Bedrettin olaylarının olması Osmanlıların Tire ve çevresine özel ilgi göstermesine ve kontrol altında tutmasına neden olmuştur (Ebiri, 2016, s.10).

Timur ile Yıldırım Bayezid arasında gerçekleşen Ankara Savaşı sonrası galip gelen Timur, Anadolu'nun batısına doğru ilerleyerek Denizli, Aydın ve Selçuk üzerinden Tire'ye gelmiştir. Timur bölgeyi istila etmiş ve bir süre Tire'de kalarak kışı burada geçirmiştir. Tire'de geçirdiği sürede Timur'un şehirde diktirdiği taş günümüzde de halk arasında "Karataş" olarak anılmaya devam etmektedir (Belen, 2015, s.32).

Tire, XV. ve XVI. yüzyıllarda Bursa ve Kütahya'dan sonra Anadolu'nun nüfus ve ekonomi alanında en gelişmiş şehirleri arasında olmuştur. Osmanlı Padişahı II. Murat döneminde diğer beylikler gibi Aydınoğulları Beyliği de tekrar Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Bu dönemde II. Murat'ın Tire darphanesinde bastırdığı akçeler ünlüdür. II. Murat'ın ikinci padişahlık devrinden XVIII. yüzyıla kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli darphanesi Tire darphanesi olmuştur (Özyer, 2012, s.12).

Fatih Sultan Mehmet döneminde Tire'de şehirleşme faaliyetleri devam etmiştir. Şehir bu süreçte sadece bölgede değil Anadolu'da da önemli bir konum elde etmiştir. İstanbul'un Fethi sonrası Tire'den İstanbul'un Vefa semtine 35.000 kişi iskân edilmiştir (Türkyılmaz, 2011, s.16).

Aydınoğulları ve Osmanlılar döneminde şehir ilim ve kültür merkezi haline gelmiştir. Osmanlı için defterdar, hattat, vezir, sadrazam, şair ve din adamı yetişmiştir. Molla Yeğen, Muslihiddin Mustafa, Vefa Bin Mehmet, Ulu Sultan Hekim Çelebi, İbn-i Hatip ile Mevlevi müziğinin ustaları Kadızade ve Ahidezade Şeyh Sazeli Muhiddin Mehmet gibi isimler şehrin önde gelen önemli şahsiyetlerindendir (Belen, 2015, s. 33).

Şehir Osmanlı Devleti döneminde siyasi suçluların sürgün olarak gönderildiği yer olarak da kullanılmıştır. XV. yüzyıldan itibaren siyasi sürgün olarak İzmir Kadısı Abdurrahman Efendi, Alaettin Halveti, II. Bayezid'in şeyhülislamı Molla Arap, Kaptanı Derya Kaplan Mehmet Paşa, Vezir Lala Sinan Paşa, Kazasker Veliyüddin Efendi, Kadıasker Tahir Efendi ve Şanizade Mehmet Ataullah Efendi buraya sürgün olarak gönderilen isimlerdendir (Türkyılmaz, 2011, s.17).

Evliya Çelebi'nin seyahatnamesi de şehrin tarihi ile ilgili önemli bilgiler içermektedir. Seyahatnamesinde Aydın, Denizli ve Muğla yöreleri hakkında bilgi veren Evliya Çelebi, yöreyi ziyaret ettiğini belirterek şehirle ilgili izlenimlerini paylaşmıştır. Tire'yi Bursa'ya benzetmiş ve şehrin Kestane Dağı eteklerinde doğu batı yönünde uzandığını ifade etmiştir. Tire'yi bir ticaret şehri olarak tanımlamış ve halk arasında dolaşan hikâyelerden yola çıkarak şehrin ismi ve tarihçesini aktarmıştır (Belen, 2015, s.35).

XX. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı mağlubiyetin gölgesinde imzalanan Mondros Ateşkes Anlaşması'nın 7.maddesine dayanılarak başlayan işgal sürecinden diğer Anadolu şehirleri gibi Tire de etkilenmiştir.

Paris Barış Konferansında Anadolu'nun bir bölümü Yunanistan'ın işgaline bırakılmıştır. İngiliz Amiral Calthorpe İngiliz hükümetinden İzmir'in işgaline yönelik emirleri almasından sonra İstanbul'u terk etmiştir. 14 Mayıs akşamı ise Vali ve Kolordu kumandanına bir notayla işgali bildirmiş ve halkın sakinleştirilmesi için ellerinden geleni yapmalarını istemiştir. 15 Mayıs 1919 sabahı binlerce Rum tarafından doldurulan Kordon ve Pasaport çevresine Yunan birliklerinin çıkmasıyla İzmir'in işgali başlamıştır (Cura, 2004, s.27).

Yunanlıların İzmir'i işgale başlamaları sonrası Osmanlı Hükümeti'nin işgale karşı direniş yapılmaması yönündeki emir ve direktifleri üzerine dönemin şartlarının sonucu halk arasında milis gücü olarak görülen Kuva-yı Milliye birlikleri oluşmaya başlamıştır. Zeybekler, mahkûmlar, efeler, komitacılar, sivil komutan ve subaylardan oluşan bu birlikler işgallere karşı direniş planları hazırlayıp çalışmalar yapmışlardır (Ataman, 2007, s.37)

İzmir'in işgali sonrası İzmir halkı da işgale sessiz kalmamıştır. Türkler arasında hızla örgütlenme ve kulis faaliyeti başlamıştır. Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti ve Türk Ocağı etrafında işgallere karşı protesto gösterilerinde bulunulması ve silahlı bir şekilde direniş yapılması kararlaştırılmıştır. Örgütlü bir direniş için İzmir dışında organize olunması gerektiğini belirten Miralay Kazım Bey ise İzmir'in terk edilmesini isteyerek Ödemiş'e gidilmesi çağrısında bulunmuş ve direnişin merkezini Ödemiş'e çekmeye çalışmıştır. (Ediz, 2011, s.138)

İzmir işgal edildikten sonra Yunan birliklerinin birkaç koldan ilerlemesiyle işgal çevre yerleşim yerlerine doğru genişlemeye başlamıştır. Yunan Yüksek Komiseri Sterggiadis işgalin Torbalı ve Bayındır'a doğru ilerleyerek devam ettiğini bildirmesi ve

Ödemiş ile Tire'ye doğru devam edeceklerini Yunanistan Başbakanı Venizelos'a ifade etmesi sonrası işgal kuvvetleri önce Tire'yi daha sonra Ödemiş'i işgal etmişlerdir (Ediz, 2011, s.165)

Tire'nin işgali sonrası işgali Aydın'a doğru genişletmek isteyen Yunan kuvvetleri Tire'de organize olarak hazırlıklara başlamışlardır. Bu amaçla şehirde bir tugay oluşturulmuştur. Yedi piyade taburu, üç buçuk batarya ve bir süvari takımından oluşan bu tugay ile harekete geçen Yunan kuvvetleri 4 Temmuz 1919 tarihinde Aydın'ı işgal etmişlerdir (Cura, 2004, s.50)

İşgalin yörede genişlemesi üzerine bölgenin farklı yerlerinde olduğu gibi Tire'de de Millî Mücadele hareketi başlamıştır. Şehir halkı bölgedeki zeybeklerden Gökçen Hüseyin Efe liderliğinde başlatılan Kuva-yı Milliye hareketine katılarak mücadele etmiştir. Gökçen Hüseyin Efe'nin milli kuvvetlere katılmak üzere köyünden çıkması yerli Rumları ve Yunan kumandanlığını telaşlandırırken kısa süre içerisinde Tire havalisinde milli direnişin öncüsü Gökçen Hüseyin Efe olmuştur (Türkyılmaz, 2011, s.21).

İşgalin getirdiği ekonomik ve sosyal yıkım Tire'de üç yıl sürmüştür. Yaşanan Millî Mücadele sonrası 4 Eylül 1922 tarihinde şehrin tekrar Türklerin eline geçmesiyle verilen onurlu direniş mücadelesi başarılı olmuştur. Böylece işgal kuvvetlerinin Tire'den atılmasıyla şehir özgürlüğüne kavuşmuştur (Ebiri, 2016, s.12).

2. YEŞİL TİRE DERGİSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. Derginin İsmi ve Dili

Araştırmaya konu olan derginin ismi “Yeşil Tire”dir. Derginin kurucuları derginin yayımlandığı ilçe olan Tire isminin önüne Yeşil kelimesini ekleyerek “Yeşil Tire” ismini dergiye vermişlerdir. Coğrafyasının sahip olduğu özelliği ile doğa kenti olan ve halk arasında yörede Yeşil Tire olarak anılan kavram derginin isminde vücut bulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nde ulusal bir dil yaratma ilkesi doğrultusunda ilk olarak Harf İnkılâbı yapılmış ve arkasından ikinci bir adım olarak dilde özleşme yolunda çalışmalar yapılmıştır. Ele aldığımız dergi tam da dilde sadeleşme çalışmaları doğrultusunda Türk Dili Tetkik Cemiyetinin (TDTC) kurulduğu ve 1930’lu yıllarda yapılan Türk Dil Kurultaylarının toplandığı yıllarda yayın hayatına başlamış ve devam etmiştir. (Özdoğan, 2014, s.251).

Bu çalışmaların olduğu ve dilde sadeleşmenin önemsendiği süreçte faaliyet gösteren Yeşil Tire Dergisi’nde Arapça ve Farsça kelimelerin kullanımı oldukça yaygındır. Bu anlamda dergide var olan şiir, hikâye, makale ve haber yazılarında oldukça yaygın şekilde yabancı kelimelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Fakat aynı zamanda kullanılan dil konusunda hassasiyete sahip olduğunu takip ettiği yayın politikasından da görmek mümkündür. Bu amaçla dergi TDTC tarafından düzenlenen dil anketleri etkinliklerine katılım göstermiştir. Arapça ve Farsça kelimelerin listesi verilerek yapılan dil anketleri etkinliklerinde kelimelerin Türkçe karşılıklarının bulunması istenerek bu etkinliğe katılmanın milli bir vazife olduğu vurgusu yapılarak her vatandaşın iştirak etmesi istenmiştir (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

2.2. Derginin Kurucusu

Yeşil Tire Dergisinin kurucusu Gazeteci Hurşit Seni Bey’dir. Derginin imtiyaz sahibi derginin ilk sayfasında şu şekilde duyurulmuştur: “*sahibi imtiyaz ve mesul müdür: Hurşit Seni*” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Hurşit Seni sorumlu müdür olarak derginin çıkan ilk sayılarında başyazıları da kaleme almıştır. Aynı zamanda Hurşit Bey Tire Belediyesi encümeni ve meclis azası olarak görev yapmıştır (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

2.3. Derginin Yayın Hayatına Başlaması ve Yayın Süresi

Yayın hayatına 1 Ağustos 1931 tarihinde başlamıştır. “*Siyasetten gayri şeylerden bahseder*” sloganı ile çıkan dergi ilk sayısının birinci sayfasında “*Maksadı İntişar*” başlığı ile ele alınan başyazısında yayın hayatına başlanmasından ve nasıl bir yayın politikası takip edileceğinden bahsedilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Yeşil Tire Dergisi yayın hayatına başladığında on beş günde bir çıkan dergidir. Bu doğrultuda birinci sayfasında “*Her on beş günde bir cumartesi günleri neşrolunur*” ifadesi geçmiştir. On beş günde bir yayımlanan dergi daha sonra aylık çıkmaya başlamıştır. Bu doğrultuda bu yeni durum: “*Her ayın birinci günü neşrolunur*” yazısıyla duyurulmuştur (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Derginin yayın süresi iki yıl olmuştur. 1 Ağustos 1931 tarihinde birinci sayısı çıkan derginin son sayısı 1 Temmuz 1933 tarihinde yayımlanmıştır. En son çıkan otuz birinci sayısıyla yayın hayatına veda etmiştir.

2.4. Matbaa, İdarehanesi ve Satış Yerleri

Yeşil Tire Dergisi yayımlandığı süre boyunca ilk sayısından son sayısına kadar derginin ilk sayfasının üst bölümünde basıldığı matbaa ve idarehane bilgileri yer almıştır.

İlk olarak İzmir Meşher Matbaasında basılmıştır. İdare binası olarak ise Tire Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) binasındaki dairei mahsusa olarak yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Derginin idare binası onuncu sayıdan itibaren değişmiştir. Artık CHF binasından taşınmıştır. Yeni idare binası dergide Tire’de Keten Köprübaşında noter binası olarak belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

İzmir Meşher Matbaasında basılarak yayın hayatına başlayan derginin ilk on yedi sayısı bu matbaada basılırken on sekizinci sayıdan itibaren matbaa yeri değişmiştir. Yeşil Tire Dergisinin yeni basıldığı yer Ticaret Matbaası olmuştur (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

İdare binasının üçüncü ve son kez taşınması 1 Temmuz 1932 tarihinde olmuştur. 15 Ocak 1931 tarihinden itibaren Tire’de Keten Köprübaşında noter binasında bulunan idarehane binası Tire’de bulunan Tahta Kalede noter binasındaki özel daireye taşınmıştır (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Basıldığı matbaa yeri yayın süresince toplam üç kez değişmiştir. Ticaret Matbaasına geçtikten sonra üçüncü ve son kez matbaa değişikliği olmuştur. Dergide bu matbaa değişikliği ilk sayfasından duyurulmuştur. Son matbaa değişikliği sonrası İzmir Marifet Matbaasında basılmaya başlanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

İzmir Matbaalarında basılan ve idarehane binası Tire’de bulunan derginin İzmir ve Tire’de satış yerleri bulunmaktadır. İzmir’de Mektepli Kütüphanesinde satılırken Tire’de ise Tahta Kalede Kırtasiyecisi Enver Bey’in ticarethanesinde satılmıştır (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

2.5. Derginin Yazar Kadrosu

Yeşil Tire Dergisi yayın hayatını sürdürdüğü iki yıl süresince her sayısında sabit bir yazar kadrosu ile yayımlanmamıştır. Dergide Tire halkından içerik göndermesi bizzat kurucu Hurşit Seni tarafından istenmiş ve Tireli gençlere dergi sayfalarını açtıklarını özellikle belirtmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Okuyucunun şiir, makale, fıkra, dilek ve şikâyetler konusunda içerik göndermesi teşvik edilmiş ve bu amaçla zaman zaman bilgilendirici yazılar yazılmıştır. Dergi yönetimi halkın fikirlerini kendilerine göndermelerini isteyerek “*köylümüz halkımız tenvir ve irşada ait fikirlerinizi ve düşüncelerinizi bize yazınız*” diyerek ilanlar yapmış ve dergi sütunlarının bu mevzulara açık olduğunu belirtmiştir (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Genel hayatı ilgilendiren ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki, idari, siyasi ve edebi konuların yanı sıra bireysel ve içinde yaşanan toplumsal hayatı içeren yazılar da yer almış olup bu amaçla sağlık, tarih, edebiyat ve hukuk gibi özel sayfalar hazırlanmıştır. Bu sayfalar için özel içerik üreten yazarlar da bulunmaktadır. Dergi sayılarından anladığımız kadarıyla bu yazarlardan bazıları şunlardır: Hurşit Seni, M.Necip, Doktor Nazmi, Nebil Fadıl, Halit Ziya, A. Faik, İbrahim Ethem, Şadi Haşmet, Köy Hekimi Ali Orhan. Bu yazarlar derginin birçok nüshasında düzenli olarak yazı yazmışlardır.

2.6. Ücret Bilgisi, Abone Uygulaması ve Tirajı

Ücret ve abonelik bilgileri ilk sayısından son sayısına kadar dergide yer almıştır. Nüsha ücreti kapak sayfasında yazarken senelik ve altı aylık abonelik ücretleri ise birinci sayfasında yer almıştır. Yayın hayatına başladığında bir nüshasının ücreti 10 kuruştur. Senelik ücreti 200 kuruş iken altı aylık abonelik ücreti ise 120 kuruştur (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Yeşil Tire Dergisinin günlük nüsha ücreti ise ilk sayısının yayımlandığı 1 Ağustos 1931 tarihinden son sayısı olan otuz birinci sayısının yayımlandığı 1 Temmuz 1933 tarihine kadar herhangi bir değişikliğe uğramamıştır. Senelik ve altı aylık abonelik ücreti ise 1 Nisan 1932’de değişmiştir. Bu tarihten itibaren senelik abonelik ücreti 120 kuruşa; altı aylık abonelik ücreti ise 60 kuruşa düşürülmüştür (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16). Abonelik uygulamasını özendirmek için zaman zaman küçük reklamlara da yer verilmiştir:

“Halka köylüye hitap eden halkın içinde yaşayan kuru kalabalık yapmayan, ailelerimizin içine girebilen, Menderes havzasını tanıttıran, resimli halk mecmuasıdır. Eğer şimdiye kadar Yeşil Tire’nin okuyucusu değilseniz bir kere tecrübe ediniz. Senelik abonesi 120 kuruş, altı aylık 60 kuruştur” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20). Yazılı olarak paylaşılan bu reklam metinleriyle derginin içeriğinden özendirici şekilde bahsedilerek abonelik teşvik edilmiştir.

Tiraj hakkında sayısal veriler derginin yayımlanan nüshalarında yer almamıştır. Fakat dergide çıkan yazılarda bölgede en çok satılan mecmua olduğu şu şekilde belirtilmiştir:

“Yeşil Tire, Garbi Anadolu’muzun en çok okunan mecmuası: Yeşil Tire, diğer kaza mecmualarına nazaran en çok tabedilen ve en çok satılan mecmuadır” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

2.7. Derginin Teknik Yönü

2.7.1. Sayfa, Sütun ve Ebadı

Yeşil Tire Dergisi yayın hayatına başlayarak ilk sayısının çıktığı tarih olan 1 Ağustos 1932 tarihinde sekiz sayfa olarak yayımlanmıştır. Fakat sayfalarında zaman içinde değişiklikler meydana gelmiştir. Bu noktada sayfa sayılarında ilk değişiklik 15 Ağustos 1931 tarihinde çıkan ikinci sayısında olmuş ve sayfa sayısı on ikiye çıkmıştır.

Sayfa sayısındaki en önemli değişiklik bir yaşıını doldurduğu zaman yapılmıştır. İlk kez bu sayısında renkli çıkan derginin birinci yaşıına özel sayfa sayısı ise yirmi sekiz sayfa olmuştur. Derginin yayın hayatında sayfa sayısındaki son yapılan değişiklik ise ikinci yılına girerken yaşanmış ve sayfa sayısı on altıya çıkarılmıştır (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Derginin ilk sayfasında ve diğer iç sayfalarında yer alan haber, makale, roman, hikâye ve yazı dizisi gibi içerikler iki sütun halinde yayımlanmıştır. Sütunların ayrılmasında sayfalarda çizgi işareti kullanılmamıştır.

2.7.2. Mizanpaj

Günümüzde okuyucularına her gün dünyadan ve kendi yaşadıkları yerlerden haber sunan gazetelerde sunulan içeriğin mahiyeti kadar bu içeriğin nasıl sunulacağı da önem kazanmıştır. Bu noktada sunulan içeriklerin okuyucunun kolayca okuyabileceği ve anlayabileceği şekilde mizanpaj hazırlanarak sunulması içeriğin okunma olasılığını da arttırmaktadır (Akdağ, 2009, s.28).

Yeşil Tire Dergisinin mizanpajı incelendiğinde öncelikle sayfa düzeni açısından derginin bütün sayılarının kapak bölümüyle başladığı görölmüştür. Kapak sayfasında en üstte derginin ismi olan Yeşil Tire yazmaktadır. Yeşil Tire başlığının ilgi çekiciliğini arttırmak için Y, T ve R harflerinin büyük puntolarla öne çıkarıldığı görölmüştür. Kapakta Yeşil Tire başlığının altında derginin çıktığı gün, ay ve yıldan oluşan tarih yer almıştır. Tarihin altında ücreti belirtilirken sayfanın ortasında ise kimi zaman tam sayfa kimi zaman ise yarım sayfadan oluşan kapak fotoğrafı yer almıştır. Kapağın alt bölümünde derginin o sayısının içinde bulunan içeriği kapsayan münderecad (içindekiler) isimli bölüm yer alırken en alt kısımda ise basıldığı matbaa yer almıştır.

Birinci sayfalarında en üst bölümde kalın puntolarla Yeşil Tire başlığı yer almıştır. Başlığın altında ise “*siyasetten gayri şeylerden bahseder*” ifadesi yazmıştır. Bu ifadenin altında Yeşil Tire Dergisinin kaç günde bir çıktığını belirten açıklama yer almıştır. Başlığın bir alt bölümü ise üç sütuna ayrılmış olup sol sütünde imtiyaz sahibinin ismi, orta sütunda yayımlandığı günün tarihi ve sağ sütunda ise idarehane binasının ismi yer almıştır.

Başlık bölümünün en altında dergiye ait sayı ve yıl bilgileriyle senelik ve altı aylık abonelik ücretini gösteren bilgiler istisnasız tüm sayılarda yer almıştır. Dergide yer alan

haber, makale ve ilan başlıkları genelde kalın puntolarla yazılmıştır. Bu yöntemde başlıkların kalın puntolar ile sunulması içeriğin daha ilgi çekici hale gelmesini sağlamıştır.

İmtiyaz sahibi Gazeteci Hurşit Seni'nin yazdığı başyazılar ilk sayfada yer almıştır. Birinci sayfada yazılan bu yazıların devamı ise iç sayfalarda devam etmiştir. Kapak ve birinci sayfasının dışında kalan diğer iç sayfalarda ise üst bölüme soldan sağa sırasıyla çıkan nüshasının sayısı, sayfa sayısı ve yayımlandığı yıl yer almıştır.

2.7.3. Fotoğraf ve Resim

Kitle iletişim araçlarında görselliğin yeri şüphesiz çok önemlidir. Bu doğrultuda yazılı basın için de fotoğraf ve resim önemsenmektedir. Basında haberleri fotoğraflı olarak vermek o haberin inandırıcılığını arttırmaktadır. Bu nedenle resim ve fotoğraf her şeyi açık seçik ortaya koyduğundan basın ve yayında önemini her daim korumaktadır (Bulut, 1999, s.31).

Derginin bütün nüshalarında fotoğraflara yer verilmiştir. Fotoğraflar ilk olarak kapakta tam sayfa veya yarım sayfa olarak yer almıştır. İç sayfalarda ise paylaşılan içeriğe uygun olarak fotoğraflara yer verilmiştir. Son sayfalarına denk gelen reklamlarda ise yazılı metinli reklamların yanı sıra metin ve fotoğrafın birlikte yer aldığı reklamların da olduğu gözlemlenmiştir.

Yayımlanan sayılar incelendiğinde en çok fotoğrafın kullanıldığı sayfa kapak sayfasıdır. Kapak sayfasında günün anlam ve önemini yansıtan fotoğraflar, işlenen konuları kapsayan fotoğraflar ve Tire'den çeşitli manzaralar ile tarihi eser fotoğrafları yer almıştır.

Yeşil Tire Dergisinde resmi bayramların olduğu dönemlerde çıkan nüshalarda Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafları yer almıştır. Atatürk, kapak fotoğrafı olarak dergide ilk kez 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın dokuzuncu yılının kutlandığı 1931 yılında yer almıştır (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

2.8. Amacı, Yayın Politikası, İncelediği Konular ve Koleksiyonları

2.8.1. Amacı ve Yayın Politikası

Siyaset dışı konuları ele alarak yayın politikasına başlayan ve sürdüren dergide nadiren de olsa siyasi konuların ele alındığı olmuştur. İlk sayıda ve sonraki ilerleyen sayılarda günlük politik siyasi haberler yapılmasa da devrimler ve inkılâpların önemi, bu inkılâpların bireysel ve toplumsal faydaları ile halka benimsetilmesi konularında makaleler çıkararak siyasi konulara genel çerçevede değinilmiştir.

Yeşil Tire Dergisinin yayın politikasında içeriklerin üretilmesinde okuyucuya dönük bir yöntem izlenmiş ve halktan gelecek içeriklerin yayımlanması üzerine kurulu yayın yapılmıştır. Bu doğrultuda okuyucunun içerik üretip kendilerine göndermesini teşvik etmek için “*Köylümüzü, halkımızı tenvir ve irşada ait fikir ve düşünceleri bize yazınız. Yeşil Tire Dergisi, bu mevzulara açıktır*” duyurusu yapılmış halkı aydınlatma üzerine köylüden ve okuyucudan içerik üretip göndermeleri istenmiştir (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Derginin zirai ve bilim alanında var olan gelişmeleri topluma aktarmasının yanı sıra bireysel ve toplumsal konularda okuyucuyu bilgilendirerek aydınlatmayı da amaçladığı görülmüştür. Tire ve çevresindeki Küçük Menderes havzasındaki halka hitap etmiştir. Yayın amacı “*ticaret kasdıyla değil cumhuriyet yolunda muhterem köylü ve halkımızı her hususta uyandırmak kasdile çıkar*” olarak belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

İnkılâpların ve cumhuriyet rejiminin üzerinde sık sık durularak yeni rejimin kazanımlarının altı çizilmiş ve eski rejimle yeni rejim karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu konuda okuyucuyu aydınlatıcı makaleler yer almıştır:

“*Cumhuriyeti idare bir milletin bir memleketin terakki ve tealisi için en iyi ve en mükemmel bir idaredir. Fakat bu idarede memleketin refah ve saadetinden, meknet ve şevketinden halen ve atiyen bütün mukadderatından heyeti umumiyesiyle millet mesuldür. Binaenaleyh milletin bu büyük mesuliyetini her ferdin müdrik bulunması icap eder. Eski idarelerde memleketin bütün mukadderatından mesuliyeti mevkii iktidarda bulunan birkaç kişiye yükleterek bir köşede yan gelip çubuğu fosurdatmak belki en iyi ve mükemmel yaşamak tarzı idi. Bugün aynı şekilde yaşamak isteyenler içtimai vaziyetlerini bilmeyenler ve içinde yaşadığımız inkılâbın büyüklüğünü anlamayanlardır*” sözlerinden

de görülebileceği gibi cumhuriyetin bir milletin ilerlemesi ve yükselmesi için en iyi idare olduğunun altı çizilerek her bir vatandaş için bunun önemli olduğu belirtilmiştir. Bu noktada eski idare eleştirisi de yapılarak bugün eski idare döneminin anlayışıyla yaşamak isteyenlerin inkılâbın büyüklüğünü anlamadığı tespiti yapılmıştır (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4). Bu gibi yazılarla toplumsal bilinç oluşturulmaya çalışılmış ve ülkenin kalkınması için fertlerin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi istenmiştir.

Takip edilen yayın politikasında özellikle gençler üzerinde durularak yeni nesillere özel bir önem verilmiştir. Toplumsal hayatta gençlerin birbirleriyle konuşma üsluplarına dikkat edip laubali bir şekilde konuşmamalarını (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2) evde alınan aile terbiyesinin bir gencin gelişimine en önemli katkı yapan aşama olduğunu (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4) ve kumar gibi zararlı alışkanlıkları yeni nesle aşılmasının önlenmesi üzerine yapılacakları belirten (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21) makaleler yazılmıştır. Bu doğrultuda çıkan makalelerle genç nesillerin yetişmesine ve korunmasına özel bir önem verilmiştir.

Çıkan haberlerden halkın duygu ve düşüncelerini anlamak ve halkın ilgi ve ihtiyaçlarını ilgili makamlara duyurma amacıyla yayın politikası takip ettiği de anlaşılmıştır. Yeşil Tire Dergisinde İzmir Valiliğinden Tire’de Orta Mektep yapılmasının halkın acil bir ihtiyacı olduğunu belirten haberin yapılması (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24) ve halkın yine ihtiyacı olan İstasyon Parkının yapılma isteğini belirten haberin yapılması (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24) kamuoyunun ihtiyaçlarının duyurulmasında ve iletilmesinde derginin önemli bir işlev gördüğünü göstermektedir.

Yayın politikasını incelediğimizde gazeteciliğin temelini oluşturan eleştirme görevinin de yapıldığı görülmüştür. Dergide bu amaçla birinci yılında yayımlanan ve “Acaba” başlıklı şiirde Tire’deki sorunlardan bahsedilerek Tire Belediyesi’nin hizmetleri ve belediye reisinin eleştirildiği görülmüştür:

Acaba

Edecek mi sevap bize, Rabbim ihsan acaba?

Giremez mi cennetine, künahkâr insan acaba?

Veriyor mücrimlere ceza, kantar ağası!

Yapacak mı mahşerde, hakkile mizan acaba?

Geçilmiyor sokakta dilencilerden reis bey!

Yok mu beldei mecliste sahibi “iz’an” acaba?

“Hizmet” de kurmuş “Leylek” efendi divanı âli

Eder mi bir gün “Yeni Asırı” idam acaba?
“Fikirle” rin başına toplanmış hep ehli fikir
Edecek mi bir gün, erkânını ilân acaba?
Aydında akıyor dediler, coşkun bir “Menderes”
Okudum var mı deyip sahibi “irfan” acaba?
 Asım Durak Oğlu (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13)

2.8.2. İncelediği Konular ve Haber İçerikleri

Yayımlanan haberlerin çok büyük bir kısmı Tire ve çevresindeki kazaların haber içerikleri olmuştur. Küçük Menderes havzasına seslendiği belirtilen yayın ilkeleri doğrultusunda Tire, Torbalı, Tepeköy, Ödemiş, Birgi, Bayındır ve çevresi tanıtılmıştır. İçeriklerin büyük çoğunluğu Tire ahalisinden olmak üzere bölge halkından toplanmıştır (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Haber içeriklerine bakıldığında ekonomi, spor, adli, bayındırlık, ulaşım, sağlık, eğitim, kültür, belediye ve idari gibi farklı alanlarla ilgili haberlerin önemli bir yer tuttuğu görülmüştür. Aynı zamanda bireyi ve toplumu ilgilendiren konularda özel sayfalar oluşturulmuş ve yazar kadrosu tarafından belirlenen sayfaya yönelik derginin yayımlandığı sayıya özel veya birkaç ay devam eden yazı dizisi şeklinde içerikler oluşturulmuştur. Bu doğrultuda edebiyat sayfasında şiir, gazel, tiyatro, makale, roman, anı yazısı gibi edebi türler; tarih sayfasında yerel tarihi olayları ve şahsiyetleri anlatan yazı dizileri ve sağlık sayfasında fertlere hastalıklar ve tedavi yöntemleriyle köylülere sağlık tavsiyeleri verilen içerikler yer almıştır.

İstanbul Ankara gibi şehirler hakkında ve ülke genelini ilgilendiren günlük gazetelerde yer alan siyasi haberlere dergide rastlanmamıştır. Dolayısıyla ele alınan konular daha çok Tire ilçesi, köyleri ve komşu ilçelerdeki haber içerikleri olmuştur. Bu nedenle bölgedeki yerel gazetecilik açısından dergi büyük bir önem arz etmektedir. Yerel ağırlıklı izlediği bu yayın politikası sebebiyle Atatürk Dönemi Tire’sinin önemli yayın organlarından biridir.

2.9.Koleksiyonları

Koleksiyonlar İzmir’de bulunan Apikam’da yer almaktadır. Aynı zamanda derginin bütün nüshaları Apikam’ın sitesi olarak hizmet veren <https://www.apikam.org.tr/tr/>adlı internet sitesi üzerinden çevrimiçi olarak araştırmacıların erişimine açılmış durumdadır. Çalışmamız sırasında yaptığımız araştırmalar ile derginin yayımlanmış olan tüm sayılarının tarihleri, yıl ve sayı numaraları şu şekildedir:

Tablo-2.1. Yeşil Tire Dergisinin yayımlanan dergi sayıları ve tarihleri

Tarih	Yıl	Sayı
1 Ağustos 1931	1	1
15 Ağustos 1931	1	2
30 Ağustos 1931	1	3
15 Eylül 1931	1	4
1 Birinciteşrin (Ekim) 1931	1	5
15 Birinciteşrin (Ekim) 1931	1	6
1 İkinciteşrin (Kasım) 1931	1	7
15 İkinciteşrin (Kasım) 1931	1	8
1 Birincikânun (Aralık) 1931	1	9
15 Birincikânun (Aralık) 1931	1	10
1 İkincikânun (Ocak) 1932	1	11
15 İkincikânun (Ocak) 1932	1	12
1 Şubat 1932	1	13
15 Şubat 1932	1	14
1 Mart 1932	1	15
1 Nisan 1932	1	16
1 Mayıs 1932	1	17
1 Haziran 1932	1	18
1 Temmuz 1932	1	19
1 Ağustos 1932	2	20
1 Eylül 1932	2	21
1 Birinciteşrin (Ekim) 1932	2	22
1 Teşrinisâni (Kasım) 1932	2	23
1 Kânunuevvel (Aralık) 1932	2	24
1 İkincikânun (Ocak) 1933	2	25
1 Şubat 1933	2	26
1 Mart 1933	2	27
1 Nisan 1933	2	28
1 Mayıs 1933	2	29
1 Haziran 1933	2	30
1 Temmuz 1933	2	31

İKİNCİ BÖLÜM

3. YEŞİL TİRE DERGİSİNE GÖRE TİRE

3.1. Sosyal Hayat

Yeşil Tire Dergisi yayın süresi boyunca sosyal hayatın içindeki konuları da ele almıştır. Sosyal hayatın içinde yer alan sinema, park ve bahçeler, ilçenin sosyal sorunları, halkın ihtiyaçlarını içeren haberler ile sosyal hayata zarar veren kötü alışkanlıkların zararları üzerine yazılmış makaleler iç sayfalarda yer almıştır. Dergi ilçede ve köylerdeki haberleri ayrıntılarıyla okuyucularıyla paylaşırken aynı zamanda okuyucuyu bilgilendirme görevini de yerine getirmiştir.

Toplumsal belleğin oluşumunda ve yaşanan zaman diliminin geleceğe aktarılmasında önemli bir fonksiyona sahip olan sinema, iletişim ve kültür araçlarıyla birlikte toplumsal belleğin kaynağı durumundadır. Çekilen filmler izleyiciyi ve toplumu etkileyerek sunduğu hikâyelerle her dönemde popülerliğini korumuştur (Yüceer, 2018, s.46). Bu doğrultuda Tire’de sinemanın açılması ve gösterilen filmler de zaman zaman derginin reklam ve haberlerinde gündem olmuştur:

“Müjde, Tire Türk Ocağı Sineması açıldı. İstanbul- İzmir majik sinemasında gösterilen filmler doğrudan doğruya sinemamıza gösterilecektir. 15 Teşrin Evvel 931 ’den- 30 Teşrin Evvel tarihine kadar göstereceğimiz filmlerin isimleri: Leylaklar açarken-aşk ve harp filmi, Sinema Şampiyonu-komedi, Mücrim-cinai heyecanlı dram, Türk Hamamında Kadın Geceleri- dram, Meçhul Süvari,heyecanlı” (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S. 6).

“Memleketimiz sinema ihtiyacını temine çalışan Türk ocağı sineması müdürü Behcet beyle İdman yurdu arasında anlaşma neticesinde İzmir’den kadın artist teminiile yurt temsil heyeti tarafından her on beş günde bir müsamere tertip edileceğini haber aldık; yurdun teşkilinden beri büyük muvaffakiyetlere nail olan ve halkımızın bu husustaki ihtiyaçlarını tatmin eden bu kıymetli gençlerimizi takdir ve yeni mesailerinde muvaffak olmalarını temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

“20.12.30 Pazartesi akşamı İdman yurdunun temsil heyeti rejisörü Selim Şadi beyin idaresindeki gençler tarafından vazı sahne edilen sukutu hayal piyesi çok

iyi olmuştur. Havanın yağmurlu olmasına rağmen halk sinema ve tiyatro binası lebalep doldurmuştur. Gençlerimizin spor, musiki şubelerinde muvaffak oldukları gibi temsil kısmında da muvaffakiyetleri şayarı takdirdir. Başta kıymetli rejisörleri olduğu halde bütün temsil heyeti ve perde aralarında iyi parçalar terennüm ederek hazirunu memnun etmeğe çalışan musiki şubesine mensup gençlerimizi tebrik eder ve yeni eserlerinde muvaffak olmalarını temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

“Kazamızın yegâne sineması elan halk sinema ve tiyatrosunun işletmesine deruhte eden İdman yurdu gençliği yakında faaliyete geçecektir. Büyük muvaffakiyetler temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

İnsanlar tarafından evcil olarak beslenmeyen vahşi ve yabani hayvanların avlanarak ekili ve dikili arazileri korumak adına yapılan avcılık faaliyetleri sosyal hayatın içinde yer alan faaliyetlerden olmuştur. Dergide Tire sosyal hayatında avcılığın da önemli bir yere sahip olduğunu yapılan haberlerden görmek mümkündür. Yaban domuzlarının sayılarının artması nedeniyle avcılarının bir araya gelerek yaptıkları süreklilikli avları Tire sosyal hayatından haberler olarak sık sık dergide yer almıştır. Bu süreklilikli avları derginin farklı sayılarında görülmüştür:

“Süreklilikli avları yapmak gayesiyle kazamızı şerefliendiren İzmir avcılar kulübü azalarından kıymetli birkaç zatın iştirakile yapılan müteaddit süreklilikli avlarında köylümüz pek büyük bir alaka ile misafirlerini karşılayarak kalabalıkla avlara iştirak etmişler ve mühim miktarda mızır hayvan öldürmüşlerdir. Hayvanatı vahşiye ile mücadele maksadile kazamıza gelmek lütfkarlığını gösteren İzmir avcılar kulübü azalarile onun muhterem reisine alenen teşekkür eder ve kendilerini selamlarız” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

“Her yıl çeşit mahsullerimize binlerce zarar veren muzir hayvanlardan yaban domuzlarla umumi bir mücadele yapmak ihtiyacını gören ziraat fen memurumuz Fuat bey ve alâkadar daire reislerle, belediye reisi beyin riyasetinde bir ictima yaparak umumi bir mücadele yapmağı karar vermişler ve mevki tatbiki koymuşlardır. Umuma teşmil edilen bu faideli ve hayırlı işi memnuniyetle karşılayan şehirli ve köylü halkımız mevsim itibarile her tarafta harekete geçmiş ve süreklilikli avları tertip edilmektedir” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1933, S.26).

“Mahsullerimizi mahveden yaban domuzların öldürülmesi için gerek köylülerimiz ve avcılarımız candan çalışmışlardır. Muzir hayvanlarla mücadele komisyonu her beş mükellefe bir çift domuz kulağı getirip belediyeye teslimi ve

mukabilinde makbuz alınmasını karar vermişti. Bu karar iyi neticeler vermiştir. Köylülerimiz ve şehirli avcılarımız bir çok süre avları tertip etmişler, şimdiye kadar 300 küsur domuz vurmuşlardır” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma konuları da dergide yer almıştır. Bu doğrultuda Tire’de bulunan yerel spor kulübü olan Tire İdmanyurdu sosyal yardımlaşma adına sık sık çekilişler ve piyangolar düzenlemiştir. Bu amaçla 14 Kasım 1931 tarihinde Tire İdmanyurdu, Tireli gençler için yapılan çekilişin tertipleycisi olmuş ve büyük eşya piyangosu düzenlemiştir. Her biletin beş numaradan oluştuğu ve fiyatının 25 kuruş olduğu bu çekilişin amacı piyangoyu organize eden kulüp tarafından gazeteye verilen reklamda şu ifadelerle açıklanmıştır:

“Memleketimiz gençliğinin içtimai hayatta tekâmülü ve musiki, spor, temsil gibi teşebbüslerde muvaffak olabilmeleri için maddi bir yardım olmak üzere tertip edilen bu piyankoyu seve seve alını!” (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

İncelemeye konu edindiğimiz Yeşil Tire Dergisi sosyal hayatta Tire halkının sorunları üzerinde de durmuştur. Tire’nin ihtiyacı olan konuları ve halkın şikâyetlerini dile getirerek ilgililere durumu iletmiştir. Bu doğrultuda dergide çıkan bir haber *“Muhik (Haklı) bir şikâyet”* başlığı ile okuyuculara duyurularak ilçenin en güzel gezinti yeri olan ve insanların toplandığı İstasyon Caddesinde bulunan metruk bahçenin durumu dile getirilmiştir. Dergi haberde ilgili durumu *“Buranın bu şekilde bırakılması ve halkın oturma yeri olabilecek şekilde şirin birkaç tarhla bahçenin ıslah edilmemesi birçok şikâyetleri mucip olmaktadır. Alâkadarların bu hususta himmet ve nazarlarını celp ederiz”* şeklinde ifade ederek halkın şikâyetleri ve önerilerini ilgili makamların dikkatine sunduğu görülmüştür (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Sosyal hayatın canlı bir şekilde yaşandığı park ve bahçelerle ilgili haberler de dergide yer almıştır. Bu amaçla Tire’de Askeri Park ve Marmara Havuzu’nun açıldığı haberi yapılmıştır. Tire’deki 39.Alay Komutanı Nizami Bey’in ve erkânın büyük bir zevkiselim ile daha önceden eski bir mezarlık yeri olan Zabitan Yurdu Meydanındaki sahayı park haline dönüştürdüğü yazılmıştır. Marmara Denizi’nin bir modeli şeklinde havuzun da yapıldığı bu parkın zabitan ve umum ailelere bahar ve yaz aylarında açık olacağı ve Tirelilerin yazın boğucu günlerinde güzel geceler geçirmesi sayesinde yakın kazaların da artık Tire’ye gıpta edeceği yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Yazılan makalelerde zararlı alışkanlıklara karşı toplumu koruyup kollamaya ve bu alışkanlıklara karşı mücadele edilmesine yönelik konuların da ele alındığı görülmüştür. Yazar *Asım* tarafından kaleme alınan *“Artık Uyanmalıyız”* başlıklı makalede morfin,

kokain, esrar ve rakı gibi keyif verici maddelere karşı Yeşilay Cemiyeti'nin ve doktorların bir şey yapmadığı eleştirisinde bulunulmuştur. Makalenin devamında yazar, keyif verici maddelerden ölen sayısının çok olduğu ve neslin korunmasının herkesin en başta gelen vazifesi olmasına rağmen kimsenin alakadar olmadığını belirterek Tire'deki İçki İle Mücadele Cemiyetinin de uykuya daldığı eleştirisini yapmıştır (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30). Bu bağlamda dergide toplumun zararlı alışkanlıklardan korunmasına yönelik sık sık makaleler yazılmıştır. *Durak oğlu Asım* ismiyle yazılan ve başlığı "*Kumar Cinayettir*" adlı makalede ise kumarın zararları anlatılarak toplumun neler yapması gerektiği şu şekilde ifade edilmiştir:

"Necip bir milletin asaletile kabili telif olmıyan bu müstekreh oyunları yetişen nesle bari aşılamayalım. Munkarız Osmanlı devletinden tevarüs eden bu ejderhanın başını ezelim. Çocuklarımıza, kumar oynamanın affı kabil olmıyan bir cürüm teşkil ettiğini okutalım. Kumar müptelâlarının meyhane köşelerinde nasıl aç ve bi ilâç kaldıklarını hastanelerde nasıl can verdiklerini tımarhanelerde nasıl süründüklerini öğretilim. Kumarın hanümanlar yıktığını, ocaklar söndürdüğünü anlatalım. O kadar ki kumar kelimesini lûgatlarımızdan silelim. Bu mülevves kelimenin mefhumu bile bilinmesin" (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Sosyal hayatın önemli bir parçası olan yılbaşı Yeşil Tire Dergisi tarafından da unutulmamıştır. Dergi yılbaşı zamanlarında birinci sayfasından okuyucularının yeni yıllarını tebrik etmiştir (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

3.2. Eğitim ve Kültürel Hayat

Eğitim ve kültür konularıyla ilgili sık sık haber ve makaleler yer almıştır. Dergideki haberlerde köy mekteplerinin inşaat faaliyetleri, ihtiyaç olan mektepler ve bu mektepler için derginin yaptığı girişimler haberleştirilirken köy muallimlerinin önemi ve Harf İnkılâbı başta olmak üzere yapılan inkılâpların köylerde nasıl anlatılıp benimsetileceği gibi konular makalelerde işlenmiştir.

Tire'de ve köylerinde açılan mektepler ile bu mekteplerin inşaat haberleri sık sık yer almıştır. "*Köy Mektepleri*" başlığıyla yer alan haberde Tire'de bulunan Çamköy, Mahmutlar, Kızılcasulu ve Yenioba köylerinin mektebe kavuşacağı haberi verilmiştir. Haberin devamında bu köylerin mekteplerinin ihale usulü ile müteahhitlere yaptırılacağı

yazılmış ve köylülerin bu haberdan ötürü sevinçleri paylaşılmıştır (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Köy mektepleri ile ilgili bir başka haberde ise yeni köy mekteplerinin yapılacağı müjdesinin verildiği haber olmuştur. Bu haberle köy bütçelerindeki ödenekle on sekiz köy mektebinin on beşinin inşasına başlandığı ve diğer üç köy mektebinin ise gelecek ay inşaatlarının başlanacağı ifade edilmiştir. Yeşil Tire dergisinde yer alan bu haberde köy mekteplerinin inşaatlarında köylünün de çalıştığını ve maddi katkı sunduğunu *“köylerimize cumhuriyet ve inkılâbın nurlarını sokacak bu irfan abidelerinin köylünün el ve para kuvvetiile yükselmesi köy kanununun kurtarıcı varlığının bir neticesidir. Bu işde canla başla çalışan köylülerimize muvaffakiyetler dileriz”* cümlelerinden anlamak mümkündür (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

Tire köylerinde mektep açılışlarının haberi yapıldığı gibi ilçe merkezinde açılan mekteplerin haberi de yapılmıştır. Bu amaçla dergide nüfusun merkezde olması dikkate alınarak Bahçe Kahvedeki metruk kabristanda beş dershaneli yeni bir mektebin yapılmasına karar verildiğinin haberi yer almıştır (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.2).

“Mektepler İnşaatı” başlıklı haberin içeriğine baktığımızda Tire’deki birçok köyde mektep inşası ve tamirinin yapıldığı görülmüştür. Yapılan haberde bodrum katı da ilave edilen on mektebin en son ihtiyaçlara cevap verecek tarzda inşa edilen vilayet köy mekteplerinden olduğu ayrıntısına değinilmiştir. İnşaatları bitmek üzere olan mekteplerin olduğu köyler ise Eyridere, Büyükkale, Çiniyeri ve Teke köyleri olarak verilmiştir. Yeni Çiftlik, Bülbül Dere ve Ayaklı Kırı’ndaki mekteplerin yeniden düzeltileceği belirtilirken iki dershaneli sekiz adet, bir dershaneli on beş adet yeni mektebin yapıldığı ve üç mektebin de düzeltilmesi ile toplam yirmi altı mektebin Köy Kanununa dayanılarak sandık gelirleriyle yapıldığı bilgisi verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Yapılmakta olan köy mekteplerinde zaman zaman inceleme de yapılmış ve yapılan denetimler dergide haberleştirilmiştir. Bu amaçla *“Köy Mektepleri”* başlığıyla yapılan haberde yapımı devam eden köy mekteplerinin Vilayet Mimarı Necmettin ve Fuat Beylerle kaymakam tarafından tetkik edildiği ve inşaatlarının çok sağlam olduğu tespiti yetkililer tarafından yapılmıştır. Aynı zamanda bu incelemelerde yetkililer sadece Tire’de iki katlı bina uygulamasının yapıldığını ve bu uygulamanın sonucundan memnun olduklarını açıkladıkları görülmüştür (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Yapılan haber metinlerinden Tire’de Orta Mektep ihtiyacının halkın önemli talepleri arasında olduğu görülmüştür. *“Tire’de Orta Mektep”* başlıklı haberde Tire’deki ikinci seçmenlerin mebus seçimleri için toplandığı ve Vali Kâzım Paşa’dan Tire’de Orta

Mektep tahsili için bekleyen yüzlerce kaza halkı adına okul talebinde bulunulduğu görülmüştür. Daha sonra kaymakamlığa Maarif Vekâletinden gelen cevapta Maarif Vekilinin gelecek sene için Orta Mektep açmayı kabul ettiklerini müjdeleyen açıklaması haber olarak yer almıştır. Dergi yönetimi haberi *“Muhterem valimize bu kıymetli muzaharet ve delâletlirinden dolayı bizde şökranlarımızı sunar yeni eserin Tire gençliğinin kalbinde büyük tazminlerle yükseleceğini söylemeği yurt borcu biliriz”* ifadesiyle vermiştir (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Köy mekteplerinin inşasında çalışan köylülerin kaymakamlık tarafından takdirname ile ödüllendirildiği görülmüştür. Dergide yapılan haberde mektep inşaatında aşk ve canla çalışan ve diğer yerlerden hem daha önce hem de daha mamur bir şekilde mekteplerini bitiren bazı köylerin muhtarlarının ödüllendirildiği ifade edilmiştir. Ödüllendirilen köy muhtarları Tekke, Eğridere, Boynuyoğun ve Büyükkale muhtarları olmuştur (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Orta Mektep ihtiyacı dergi tarafından sık sık dile getirilmiş ve birkaç sayıda dergi yönetimi konunun takipçisi olmuştur. Mektep ihtiyacının karşılanmaması son sayıda bu konunun tekrar ele alınmasına neden olmuştur. Bu konuda derginin imtiyaz sahibi Hurşit Seni *“Tire Orta Mektebi”* başlıklı yazısında Tire’de yirmi iki bin nüfusun Orta Mektebe ihtiyacı olduğu, hükümetin maarif hayatına çok büyük önem verdiğinin bilindiğini ve bu konunun ihmal edilemeyeceğini ifade etmiştir. Gazeteci Hurşit Seni yazısında Tire’de Orta Mektep açılması için kararın Ankara’dan Tire’ye Maarif Vekâletince bildirildiği fakat buna rağmen bütçenin kabulünde İzmir Vilayeti’nde sadece Bergama’da Orta Mektep açılmasına karar verildiğini gördüklerini ve bu haberi alan hem halkın hem de kendilerinin büyük hayal kırıklığı yaşadıklarını belirtmiştir. Hurşit Seni yazısının devamında:

“Üç beş bin nüfuslu vilayet merkezlerinde ve Tire’den daha küçük kazalarda Orta mektep mevcut iken yirmi iki bin nüfuslu Tire’de böyle bir mektebin bulunmaması hükümet için de büyük bir noksandır. Hükümetin maarif hayatına verdiği âzâmi ehemmiyet en ücra köylere kadar asrî ve mükemmel mektepler vücuda getirmekle müşahade olunduğu cihetle her halde binası Fırka ve maşat ve masarifatı halk tarafından temin edilecek olan Orta mektebin Tire’de küşadının gecikmeyeceği ümidindeyiz” diyerek şehrin nüfusunu da göz önüne alarak Tire’den küçük olan yerlerde Orta Mektep açılırken Tire’de de açılmasının zorunlu olduğunun önemini vurgulamıştır (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31).

Eğitim ve kültür hayatında önemli bir gelişme 1933 yılında yaşanmıştır. 1933 yılında öğretmenler tarafından söz derleme faaliyeti yapılmıştır. İlçedeki öğretmenlerin söz derleme faaliyeti için yaptıkları toplantılarda canla başla çalıştığı dergide haber yapılmış ve vilayet merkezinde bulunan söz derleme bürosuna gönderilen fişlerin sayısının bine yaklaştığı bilgisi verilmiştir. Yapılan bu faaliyet sonucu İzmir’de bulunan kazalar içinde söz derleme faaliyeti kapsamında Tire birinci olmuştur (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Tire’de kültür hayatındaki gelişmelerden biri de anıt yapılması konusu olmuştur. Millî Mücadele döneminde şehit düşen Tireli Gökçen Hüseyin Efe isimli şehidin hatırasını yaşatmak isteyen Tire Kaymakamlığının girişimleri ile abide yapılmasına karar verilmiştir. Bu iş için Taşçı Rıza Bey seçilmiş olup abidenin Kahrat köyüne yapılması kararlaştırılmıştır. Dergide abide yapılacak olması *“Hayırlı ve pek yerinde bir teşebbüs”* başlığı ile verilmiş ve Tirelilerin şükran ve minnet borçlarını ödedikleri belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31). Başka bir anıt yapma girişimine ise Tire Belediyesi önayak olmuştur. Bu konuda yapılan haberde Tireli büyük Hekim Şanizade Ataullah Efendi’nin hatırasını yaşatmak için belediyenin çalışmalarına başladığı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31).

Yeşil Tire Dergisinde eğitim ve kültür hayatına ait haberlerin yapılmasının yanı sıra eğitim üzerine makaleler de yazılmıştır. Okuyucudan gelen ve dergide yazarının S.O. diyerek belirtildiği *“Köycü Mektep Nerede”* başlıklı yazıda köy mekteplerinin önemi üzerinde durularak köy mekteplerinin köy hayatının örneği olmaktan uzak olduğu ve köy çocuklarının soyut fikirlerin bir papağanı haline getirildiği eleştirisi şu cümlelerle yapılmıştır:

“Bugünün köy mektebi dört dıvarlı güzel bir bina! Köy çocuğunun çifti de, davarı da bu dıvarlar arsında!.. Herhangi bir köy mektebe uğrayıpta muallimi yavrularıyla bir tarla içinde veya zümrüdin bir vadinin güzel şırıltıları arasında davarları tetkik ederken veya yeşil köy korusunda tabiatı okuturken –bilmem-gören var mı? Acaba yanibaşında bir tecrübe bahçesi sofrasında güçük bir müzesi olan (İzmirin bazı köyleri müstesna) kaç köy mektebi sayabilirsiniz? Köy kanunu kâtiplik vazifesini üzerine yüklememişse köylü içine, köylü hayatına katılan, onun içtimaî dertlerine doktorluk yapan kaç muallim gösterebilirsiniz? Bütün bunlar muhakkak ki: Köye göre muallim yetiştirilememesini köy hayat ve iktisadına uygun derslerin köy mektepleri programına tamamen girememesinin binnetice köy mualliminin köy muhitini idaresi el’an köy muhitini mektebe,

mektebi köy muhitine bağlayacak programı neden daha yapamıyor” denilerek dört duvarın arasında kalan bir eğitimin ve köy hayatının içinde olmayan bir muallimlik anlayışının eleştirisi yapılmıştır. Makalede aynı zamanda ilk zamanlardaki muallim mektepleri ile mevcut muallim mektepleri karşılaştırılarak ilk dönemki muallim mekteplerinin şimdiki muallim mektepleri gibi kafaları kitabi bilgilerle doldurmak yerine hayat için adam yetiştirdiği ve vazifeyi aşk ve muhabbet ile yapmayı telkin eden okullar olduğunun altı çizilerek o ruhla yetişen muallimlerin çoğunun hayatta muvaffak oldukları ifade edilmiştir” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

Harf İnkılâbı sonrası yapılan okunacak eserin olmadığı eleştirisi üzerine bir makale kaleme alınmıştır. Yazar *Durak oğlu Asım* tarafından “*Yeni Nesil ve Neşriyat*” başlıklı makalede Harf İnkılâbı sonrası okuryazar oranının artmasına rağmen kitap satışlarının azalmasının nedeni olarak okunacak eserin olmamasına bağlayanlara şu eleştiri ile cevap vermiştir:

“Yeni nesil yeniliklere doğru koşarken okumağı ihmal ediyor. Havaiyat olan meylimiz fazladır. Meselâ: İstanbul’dan veya Balkanlardan bir futbol takımı gelir. Maç günü tribünler adam almaz. Güzellik kraliçesi seyahata çıkar... İstasyonlara binlerce halk birikir. Bir âlim bir pröfösör konferans vermeğe kalkar da salonda kimsecikler görünmez!..Uzağa gitmeyelim. Bugün kütüphanemizde cinler, şeytanlar çelik çomak oynuyor. Henüz formaları kesilmemiş eserler tozdan yıpranmıştır Bakınız bu seneki sonbahar son adamlarımızı da aldı götürdü, bu münhalata namzetler göstermek hayli güçtür. Ahmet Rasimi, Şekibi, Abdullah Cevdetler, Samih Rifatlar ve daha bir çok değerli şahsiyetler takip etti. Bermutat iki üç gün yazdık çizdik ve bu âzîm yaraları iki günlük pansuman ettik” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Eğitimin odak noktasında olan öğretmenler üzerinde özellikle durulmuş ve öğretmenlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili makaleler de yazılmıştır. Bu konuda birinci sayfadan “*Köy Muallimi Nasıl Olmalıdır*” başlığı ile okuyucudan gelen yazarının *İmza: R* olarak geçtiği makale yer almıştır. Bu makalede köy mualliminin nasıl olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Köy muallimlerinin sadece mektebin ve beş on talebenin eğitiminden sorumlu olmadığı bütün köy halkının ve köyün nâzımı, rehberi, mürşidi ve muallimi olarak telakki edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Köydeki muallimin yapması gerekenler ise şu şekilde özetlenmiştir:

“Köy muallimi zihnine o beş on talebenin talim ve terbiyesini değil, bütün köyün ve köy halkının yükselmesine ait büyük duygular yerleştirmeli, köye geldiği gün ile bir sene, iki sene, beş sene geçtikten sonra köyün hayatı umumiyesinde husule gelecek tahavvül ve inkılâbı şimdiden mukayese ve tahmin ederek bunun zevk ve şerefini hissedebilmeli. Bu şerefın manevi zevkin kendisine ve bunun doğuracağı saadetin milletine ve memleketine ait olacağını düşünerek işe sarılmalıdır. Bu suretle hareket eden, bu emel peşine yörüyeabilen köy mualliminin vücuda getireceği inkılâp kadar esaslı ve büyük bir şey olamaz. Ve köye giren münevver için bundan daha kutsi ve şerefli bir vazife bulunamaz. Köyün imar ve umranında, köylünün içtimai yaşayışında, ziraatında, san’atında hayvancılığında, arıcılığında, ormancılığında, istihsal ve iktisadiyatında, duygu ve düşüncesinde, akide ve zihniyetinde...velhasıl hayatı umumiyesinde köy mualliminin alakadar olabileceği, köylüye rehberlik edebileceği şeyler vardır. Ve bu sahada çalışmak isteyen ferde en müsait iklim köydür” Bu ifadelerle köy mualliminin sadece mektepte eğitim veren soyut bir görevinin olmadığını ve köyün her alanında doğrudan hayatın içinde olması gerektiğinin önemine değinilmiştir (Yeşil Tire, 1 Kanunusâni 1932, S.1-2).

Toplumsal hayatta bireylerin gelişimi üzerine makaleler de yazılmıştır. *Bozkurt* imzası ile *“Okuma İhtiyacı”* başlıklı makalede yaşamak için bir insanın hayatında gıda ve hava ne kadar önemliyse okumanın ve öğrenmenin de o kadar önemli olduğu üzerinde durularak yaşamak için muhtaç olunan maddelerin kazanılmasının yolunun da okumak ve öğrenmekten geçtiği vurgulanmıştır. Makalede aynı zamanda milletlerin ilerlemesinin de o toplumdaki okuryazar sayısının fazlalığı ile belli olacağı şu ifadeyle belirtilmiştir: *“Bir milletin terakkisi okuryazar fertlerinin kemiyetiyle ölçülebilir. Müterakkı milletleri bir kere tetkik ediniz, iş anlaşılır”* (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

Zaman zaman makalelerle inkılâpları, devrimleri ve cumhuriyet rejimini Tire’deki halka benimsetmek için propaganda yapılmıştır. Bu amaçla halkın ve köylünün bilgilendirilmesi noktasında yazılar yayımlanmıştır:

“İnkılâbı yapmak, hedefe vasıl olmak; varlığı idame etmek demek değildir. Muvafakiyetin sırrı, hakiki fütuhâtı inkılâbı yaratan ve idare eden liderlerin çizdikleri nurlu izler üzerinde fikir mücadelesi yaparak her dimağa nüfuz etmek ve ebedi hâkimiyeti temin etmektir. Her gün görüyor ve şahit oluyoruz ki; Fransızlar, Ruslar, İtalyanlar inkılâbını ebed müddet yapmak; inkılâbın ruh ve gayesini halkın kalbinde feth olunmaz bir kale olarak yerleştirebilmek için sihir

engiz tesirleri olan umumî seyyar sinemalar, hayat hakikiye sahnesi olabilen temsiller, telsizler, muhtelif mecmualar, risaleler, hayattan bir tablo olan resimler... İanesile geceli gündüzlü uğraşmakta ve her geçen gün gayenin yeni bir zaferini ilân etmektedir. Avrupayı her gün alt üst eden, yer yer zaferler, ihtilâller doğuran cereyanları hep bu izin zaman zaman infilak eden zafer bombalarıdır. İtiraf edeyim ki; biz bu hususta çok geri ve hatta çok lâkaydız. Bu hususta gençlerimiz vazifelerini tamamilе ihmal ettikleri gibi devlet teşkilâtında kat'î ve sabit bir mesai sahası yoktur. Köylerde fikri, bedeni ve sıhhi tedennilerimize karşı alınmış tedbirler, asri mefkûrenin beklediği seri istifa ve tekâmül ile mütenasip değildir. Mekteplerimizden bu hususta beklediğimiz ümitler hakikat sahasına girmemiştir. İnkılâbımızın kudret ve hedefi etrafında Kerim Cevdet beyin münevver İstanbul ve Ankara muhitinde, münevver ve gayeyi oldukça iyi anlamış muhitlerde verdiği konferanslar intibaat ve ihtisasatını merkezden muhite yapmayan, yaptırmayan o münevver kitlelerin hafızalarında hapse mahkûm olmuş... Köylerimize doğru ilerlememiştir” (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21) ifadelerinden de anlaşılabilceği gibi inkılâpların halk üzerinde propagandasının yapılması ile asıl hedefe ulaşılacağı ifade edilmiştir. Derginin birçok sayısında inkılâpların önemi, ülkenin ilerlemesi ve devrimlerin benimsenmesi konuları ele alınmıştır.

3.3. İdari ve Siyasi Hayat

Tire'nin idari ve siyasi hayatıyla ilgili konularda da haberler dergide yer almıştır. Derginin idari ve siyasi içerikli haberlerinden ilçede ve köylerinde yürütülen işler hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz.

“*Köylüye Arazi Tevziatı*” başlıklı haberde İl Genel Meclisinin köylüye kamu arazilerini uygun bir bedel karşılığı dağıttığı görülmüştür. İzmir İl özel idaresi Müdürü Fehmi ve Encümen azasından Sırrı beylerin bu dağıtıma başladığı ve çiftlik arazilerinin on senelik zamana yayılarak taksitler halinde köylüye verildiği haberleştirilmiştir. Habere göre kamu arazisi üç sınıfa ayrılmış ve birinci sınıf arazi dönümü on beş lira, ikinci sınıf arazi on lira ve üçüncü sınıf arazi ise beş lira gibi bir fiyatla köylüye dağıtılmasıyla arazisi olmayan köy ahalisinin hane başına düşen arazi miktarı kırk beşer dönüm olmuştur. Derginin haberinde İzmir Valisi Kâzım Paşa'nın arazi dağıtımı konusunda büyük

himmetlerinden bahsetmesi ve köylü namına Vali Kâzım Paşa'ya teşekkür edilerek ilgili haberi bitirmesinden İzmir Valisi Kâzım Paşa'nın arazinin dağıtımında önemli rolünün olduğu anlaşılmıştır (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Halkın ihtiyaçları ve isteklerinin kamu idaresine iletilmesi konusunda haberlerin de yer aldığı görülmüştür. Bu konuda yapılan yol haberinde Tire'yi Selçuk, Kuşadası ve Aydın'a bağlayan yolun Karagöl civarından geçen bölümünde Mithat Paşa'nın valiliği döneminde yapılan kaldırımın üzerinden yıllar geçmesine rağmen en ufak bir tamir görmediği bu nedenle kamyonların kullandığı bu yolun bozulup işlemez hale geldiği ifade edilmiştir. Bayındırlık İdaresinin bu yolun umumi yollardan olmayıp köy yolu olduğunu belirterek köylülerden yapmasını istemesi üzerine haberde köylülerin açıklamalarına yer verilmiş ve vatandaşların bu yolun köy yolu olmadığı hükümet tarafından bu kaldırımın yapılması yönündeki ifadelerini kapsayan istekleri haberleştirilmiştir. Haberin devamında dergi yönetimi kendi kanaatlerini de şu ifadelerle yazmıştır:

“Bu vaziyet karşısında yolun ne suretle murur ve ubura küşade edilebileceğinin temini vilayetin yolları hakkında pek meşkûr mesaisi mesbuk bulunan muhterem valimizin himmetlerine mevdu bulunduğundan pek ehemmiyetsiz bir kaldırım tamirinden ibaret bulunan mühim bir şosenin muattaliyetine sebebiyet veren mezkûr kaldırımın hemen tamirinin temin buyurulmasına ehemmiyetle çok çalışkan valimizden bekleriz” Dergi mevcut duruma çözüm bulunması çağrısı yaparak ilgililerin dikkatini çekmiştir (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Tire'nin önemli sorunları arasında yer alan yol sorununun sık sık haberleştirildiği ve idarenin bu konuda yaptığı icraatlarına da yer verildiği görülmüştür. Bu amaçla ilçenin ihracatında ve ithalatında önemli bir nokta olan İzmir yolunun da uzun zamandan beri tamir yüzü görmemesi ve geçilmez bir halde olduğu haberleştirilmiştir. Şehirdeki tüccarların mağdur olduğu ve ilçe için can damarı konumunda olduğu belirtilen yolda kışın otomobillerin çamura saplanıp kaldığı eleştiri yapılmıştır. Bu yol için Vali Paşa'nın harekete geçmesiyle il meclisinden yirmi bin lira ayrılarak yolun ilgili kısmının müteahhide ihale edildiği ve yol ile köprülerin yeniden inşa edileceği belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye'de köyleri çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkarma isteğiyle köylerin tüzel kişilik olarak tanındığı, köylere geniş yetkiler veren ve köylerin imarı, köy yollarının yapımı, köydeki evlerin planı, sağlık, eğitim gibi konuların da yer aldığı imece usulünün yasalaştığı Köy Kanunu çıkarılmıştır (Çetin, 1997, s.25-26).

Dergide Köy Kanunu ile ilgili haberler de yer almıştır. Köy Kanunu ile ilgili köylerde yapılan uygulamalar ve aykırı durumlara yer verilerek haberleştirildiği görülmüştür. Köy Kanunu ile ilgili haberler dergide şu şekilde yer almıştır:

“Haber aldığımıza göre köy kanununa muhalif olarak köylerde okuryazar olmadıkları halde vesikasız imamlık yapan köy hocalarının vazifelerine nihayet verilmekte ve kanunun tarif ettiği şartları haiz imamların intihabı temin olunmaktadır” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

“Köy Kanununun sağlığa ait mecburi ilerini kısmen yapmayan (Boynuyolu), Kireli köylerinin muhtar ve azalarına beşer lira ve bu hususta tamamen lakayt kaldığı anlaşılan Kahrat, Kürdüllü köylerinin muhtar ve azalarına onar lira, ağaç dikme mecburiyetini müteaddit tebliğata rağmen yapmadığı anlaşılan Teke köyü muhtarı Mehmet Çavuşla Akkoyunlu köyü muhtarı Süleyman Efendilere beşer lira, mecburi işlerini görmek ve gördürmek için alakasızlık gösteren Çamköy azalarına beşer lira ceza yazılmıştır. Mecburi işlerde köy ve muhtar azalarının; köylerin saadet ve selâmeti namına çok hassas davranmalarını ve köylünün mukaddes kitabı olan köy kanununun buyruğuna dört elle sarılmalarını tavsiye ederiz” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

“Köye ait bazı mecburi işlerde alâkasızlıkları görülmüş Boynu yoğun, Çiniyeri, Bozköy, Arpadere, Akkoyunlu köyleri muhtarları ve azalarına kaza idare hey’etince muhtelif cezalar yazıldığı haber alınmıştır” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

“Köy Konakları” başlığıyla yer alan haberde ise köylerin idaresi ile ilgili mevzuat bilgilerine rastlanılmıştır. Habere göre daha önce köylerde var olan eski köy odaları ıslah ve tamir edilecektir. Buna göre Köy İdare Memurları aynı devlet memurları gibi köy konaklarında mesai saatleri içerisinde çalışacaklardır. Aynı zamanda konaklarda mutlaka bir kâtip ve köy memurunun bulunma zorunluluğu olduğu da belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Derginin *“Köy Postaları”* başlıklı haberinde Tire Kaymakamlığının köylerin idaresinde önemli bir düzenleme yaptığı görülmüştür. Bu doğrultuda Tire’deki bütün köylerle kasaba ve nahiye merkezi arasında köy postaları kurulmuştur. Bu hizmetle köylünün mektubunu, gazeteleri ve resmi evrakı Tire pazarının kurulduğu pazartesi günleri ellerindeki posta cüzdanı ile postahaneden ve resmi dairelerden alınarak köye götürme ve köyden gelenlerin aynı dairelere dağıtma görevi köy korucularına verilmiştir. Köyler ile kaza merkezi arasında yapılan bu düzenleme ile köylülerin ihtiyacı giderilerek sağlıklı bir haberleşme ağı sağlandığı görülmüştür (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Tire’de yerel bekçi teşkilatının kurulumu ve bekçi teşkilâtının haberlerine de yer verilmiştir. Kaza İdare Heyeti ilk kez 1 Ağustos 1932 tarihinde bekçi teşkilatını kurmak için Çarşı ve Mahallât Bekçileri Kanununa dayanarak bekçilerin vazife, salahiyet ve hududu gibi konularda kapsamını belirleyen bir talimatname yaparak ağustos ayında yeni bekçi teşkilatının kurulmasını kararlaştırmıştır. Bekçilerin vazifelerini jandarma nezaretinde yapması, bütçe ve tayinleri konusunda ise Jandarma Kumandanı, kaza idare heyetinden bir kişi, ikisi mahalle muhtarlarından üç aza, Ticaret Odası Reisi ve bekçi amirinden oluşan bir komisyonun takip etmesine karar verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Zaman zaman bekçilik teşkilatındaki personele verilen mükâfat ve cezaların da olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda Tüccar Yusef Duenyas Efendinin üzüm mağazasına girerek hırsızlık yapmak üzereyken dikkatiyle hırsızın suçüstü yakalanmasını sağlayan iki bekçiye para mükâfatı verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

“*Terkini Kayt*” başlıklı haberde ise bekçilik sıfatı ile uygun olmayan davranışları bulunan iki bekçinin bekçi komisyonu tarafından görevlerine son verilmiş ve kaymakamlık tarafından da bu durum onaylanmıştır. (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20). Haberin devamında bekçi istihdamına da değinilmiştir. Bekçilik teşkilatında işe alım için yirmi kişilik kontenjanın olduğunu öğrendiğimiz dergi haberine göre bekçi alımları sınavla yapılmış ve boş kadrolar bütün mahallelerde ilan edilerek sınav için istekliler davet edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

Tire’nin İzmir ve Aydın arasındaki sınır bölgesinde bir kaza olması zaman zaman sınır anlaşmazlıklarının da yaşanmasına neden olmuştur. Bu amaçla Tire’nin Çamköy, Dağyeniköy ve Salâhattin köyleriyle Aydın’ın Kızılcapınar ve Balatçık köyleri arasında sınır anlaşmazlıklarının yaşandığı derginin haberlerinde görülmüştür. Sınır ihlallerinin çözülmesinde öncelikle her iki taraf idare heyetinden seçilen azalar mahallerinde arazi üzerinde tetkikat yaparak sorunu çözmeye çalışmış ve bu yöntemle Kızılcapınar ve Dağyeniköy ile Kızılcapınar ve Çamköy ihtilaflarının giderildiği görülmüştür. Balatçık ile Salâhattin köyleri arasındaki su ihtilafı ise heyetler tarafından çözülememesi üzerine Vilayet Heyetlerinin incelemesine bırakılmıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Gündelik siyasi hayata yönelik ilk haber 1932 yılında yayımlanmıştır. “*Köy muhtar ve azaları seçilmesi yapılacaktır*” başlığı ile verilen haberde köylerde günü bitmiş olan muhtar ve azaların seçiminin yapılacağı, yeni muhtar ve azaların seçilmesinde Millet Mektepleri Talimatnamesine göre okuryazar olanların seçilmesi şartı hatırlatılarak

seçilen muhtar ve azaların göreve 1 Mart 1933 tarihinde başlayacağı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 şubat 1932, S.13).

Dergide yer alan önemli ikinci siyasi haber Tire'deki CHF kongresi olmuştur. “Kaza Fırka Kongresi” başlığıyla kongre haberi verilmiştir. İlçede yapılan kongre, CHF Vilāyet İdare Heyeti Reisi Hacım Muhittin (arıklı) Beyefendi'nin katılımıyla yapılmıştır. Kongre'de idare heyetine seçilen isimler Doktor Saip Bey, Belediye Reisi Ali Bey, Avukat Hikmet Davut Bey, Eczacı Hüseyin Bey ve ifti Glcoğlu Mehmet Bey olmuştur (Yeşil Tire, 1 şubat 1932, S.13).

Kongre sırasında ele alınan Tire kazasının sosyal, ekonomik ve siyasi hayatını ilgilendiren konu başlıkları Yeşil Tire Dergisi tarafından haber yapılmıştır. Haber metninde ifade edilen ve kongrede geçen konular şunlar olmuştur:

“Kongre müzakereleri arasında bilhassa Orta mektebin yeni yılda açılması, Bekçi kanunun bir an evvel çıkarılması, memleketimiz istihsalātını çok zarara sokan domuzların daha şumullu olarak drlmesi için(muzir hayvanlarla mücadele) kanununa yeniden yapılacak bir ilave ile mücadeleye riayet etmeyenlerden alınacak cezaların belediyelere terki suretiyle elde edilecek varidatın mücadele içinde çalışanlara mkāfat olarak verilmesi ve mücadele malzemesinin tedariki işlerinde kullanılması hususunun temini, köy yol ve mekteplerine şumullu yardım temini, ormanlardan parasız intifa hakkının temini, köylüye ihtiyaçtan noksan verilen kömür işlerinin makul nisbete çıkarılması, (Yuvalı) ayının zararsız bir hale konması, Selçuk-Tire-Fata-Adagide yolunun Devlet yolları arasına sokulması, am köyünde bir nahiye teşkili, nüfus kayıtlarının yeni mahalle teşkilatına göre düzeltilmesi, nizasız tasarruf edilen arazinin tapuya raptı, arazisiz köylülere toprak verilmesi, evvelce arazisi alanlardan elli dönümden noksan arazisi olanlar arasında bulunacak fazlaların alınmıyarak takdir edilecek kıymetlerle kendilerine terki, köy vakıflarının bir an evvel köylülere Evkaf idaresi tarafından iade edilmesi, satış bedellerinin uzun vade ile alınması, ardiye creti namile eski Padişah iftliklerinden kalma borçların affı, kooperatif ve banka faizlerinin azaltılması, büyük köylerde kadınlar arasında inkılābın yürümesi için muallimlerin bir ikisinin hanımlardan seçilmesi, Tiremizin şark ve garp mahallelerinden bazılarının su ve kaldırım tesisatı yapılması, tenviratın arttırılması, su işinin tez elden yapılması... gibi işler konuşulmuş ve idareye ait hemen her cadde hakkında kaymakamımız Baha Beyefendi etraflı izahat vermiş; Belediye reisimiz

Ali Bey su kaldırım inşaatı etrafında malûmat vermiş ve dilekler karara bağlanmıştır” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

“*Köy Defterleri ve Matbu Evrak*” başlıklı haberde köylerin idaresi konusunun ele alındığı görülmüştür. Buna göre köy işlemlerinde birlik ve düzenin temininde kâtiplerin çok fazla ve geniş işlerinin mazbut ve matbu evraklarla ne kadar kolaylaştırılırsa köy işlerinin o derece çabuk ve köylüye faydası olacağı belirtilmiştir. Bunun için Köy İdaresi Heyetlerinin köy defter ve evrakı matbuasının Ticaret Matbaasına ihale olunduğu ifade edilmiştir. Haberin sonunda matbu evraklarla yapılacak işlerin yürütülmesinin köylünün faydasına olacağı belirtilerek bu sayede köylünün cumhuriyetin ona verdiği büyük hakları hürmetle tanıyıp rejime daha kudretle sarılacağı yorumu yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S.27).

3.4. Hukuki Hayat

Yeşil Tire Dergisinde adli ve hukuku hayata ait içerikler de yer almıştır. Bu alana yönelik içerikler Tire’de yaşanan adli vakalara yönelik haberler ve hukuk alanındaki terimleri açıklamaya dönük makalelerden oluşmaktadır.

Hukuki alana yönelik ilk içerik imtiyaz sahibi Hurşit Seni adına başlatılan adli takibatın derginin ilk sayfasında duyurulmasıyla olmuştur. Habere göre imtiyaz sahibi Hurşit Seni’nin Tire’de noter görevinde olması Adalet Bakanlığı tarafından ticari bir uğraş olarak görülmüş ve Noter Kanununun 21.Maddesi uyarınca noterlerin ticaret yapamayacağı gerekçesiyle takibat başlatılmıştır (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

Adli takibat başlatılması üzerine noter olan ve derginin imtiyaz sahibi konumunda bulunan Hurşit Seni “*Bir Hatayı Adli*” başlığıyla makale kaleme almıştır. Yazar kaleme aldığı makalesinde Ticaret Kanunu üzerinden konuyu ele almış ve Ticaret Kanununa göre mesleki ve ilmi mecmua neşretmek ticaret addedilmesine rağmen kanunda gazeteciye tüccar denmediğine vurgu yapmıştır. Daha sonra ise avukatlar üzerinden konuyu ele alarak avukatların da ticaretle meşgul olduğunu fakat İstanbul’daki avukatların Baro Mecmuası neşretmeleri ile Eskişehir’de bir avukatın on beş günde bir Avukat isminde bir mecmua neşretmesine rağmen herhangi bir engelle karşılaşmadıklarını belirtmiştir. Yazısının devamında ise Hurşit Seni izin alarak dergiyi çıkardığını ve Adalet Bakanlığının bu yanlış durumu düzelteceğini şu cümleler ile ifade etmiştir:

“Bugün bir mecmua neşretmek matbuat kanunu mucibince bir çokkuyut ve şuruta tabi ve hükümetçe bir müsaadeimahsusayamütevekkif olup mecmua

sahibinin ehliyeti kanuniyeyi haiz olduğu anlaşıldıktan sonra müsaade bahşolunmaktadır ki biz de o müsaadeye müsteniden neşriyata başladık, yoksa keyfî olarak mecmua neşretmedik. Hilâfî kanun olarak intişar ediyorsak evvelbievvel mecmua çıkarabilirsiniz dedi, kanunî şeraiti haizsiniz dedi, imtiyazını verdi ben de çıkardım. Binaenaleyh bu imtiyaz fesih ve istirdat edilmedikçe ilmî ve mesleki neşriyata devam edeceğim çok tabiidir. Çok ümit ediyorum ki vekâleti celile her nasılsa yapılan bu zühulü yakında tashih edecektir” (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

Yeşil Tire Dergisine açılan takibatla ilgili dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat’ın (Bozkurt) Hurşit Seni’yi desteklediğini 15 Kasım 1931 tarihinde dergiye gönderdiği kısa yazıdan anlıyoruz. Mahmut Esat (Bozkurt) Yeşil Tire dergisi ve derginin imtiyaz sahibini övdüğü yazısında:

“Mehterem Hurşit beyefendiye: Bana yazmak lütfünde bulunduğunuz güzel yazılarınızı(Yeşil Tire) içinde okudum. İstifade ettim. Naciz mütalâamı soruyorsunuz. Sizi haklı buluyorum. Cumhuriyet Adliyesinin de hakkınızı teslim edeceğinde şüphem yoktur. Her vakit Tireyi ve zatiâlinizle beraber, oranın asil gençliğinin asil faaliyetlerini düşündükçe duyduğum zevk çok derin olacaktır” diyerek Cumhuriyet Adliye Mahkemelerinin dergi imtiyaz sahibini haklı göreceğine inandığını ifade etmiştir (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

İmtiyaz sahibi Hurşit Seni, hakkında açılan ve yapılan duruşmalar sonucu Yeşil Tire Dergisini yayımlayarak ticaret yaptığı ve matbuat kanununa aykırı olarak makale yazmaktan dolayı yapılan duruşmadan Noter Kanununun 20. ve 21. ile Matbuat Kanununun 42. ve Ceza Kanunun 76. Maddesinden yüz elli lira para cezası veren Tire Asliye Mahkemesi hükmünü temyiz etmiştir. Temyiz edilen karara göre çıkan sonuç derginin sayfalarında okuyucularla paylaşılmıştır. Üçüncü Ceza Mahkemesi Reisliği mührü ve “İlâm” başlığı ile yayımlanan temyiz kararına göre Matbuat Kanununun 42. Maddesine göre verilen para cezasının doğru olmadığı belirtilmiş ve derginin ilmî ve meslekî bir mecmua olup olmadığının tespiti için bilirkişiye havale edileceği ifade edilmiştir. Böylece derginin yaklaşık bir yıl süren hukuk macerası sonucunda yerel mahkemenin verdiği karar bozularak temyiz akçesinin geri verilmesine ve sekiz yüz kuruluşluk ilam harcının haksız taraftan alınmasına karar verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Yeşil Tire Dergisinin hukuk mücadelesinden başarı ile çıkması Gazeteci Hurşit Seni tarafından olumlu karşılanmış ve buna yönelik yazdığı yazıda Adalet Bakanı Mahmut Esat'a (Bozkurt) teşekkür ederek haklı olduklarını şu ifadelerle belirtmiştir:

“İtalya’dan alınan ceza kanunumuzda fiilde kastın mevcut olmaması suçu ortadan kaldırır kaidesini bir kaidei umumiye olarak kabul etmiş iken ve bu mecmuanın neşrinde sıf ilmî, iktisadi, fikri sahalarda gençlere rehberlik etmekten başka bir şey değil iken yani ortada bir kasdıçürmi yok iken tecziye talep ve kararındaki isabetsizlik pek aşıkâr bir şekilde görülmektedir. Bu makaledeki tefsilât şu ufak mecmuanın yaşatılabilmesi için ne kadar büyük engellerle mücadele ettiğimizi ve bu mücadele ile Cumhuriyet kanunlarını yanlış mütalaa edenlerin vâhi düşüncelerile zatî meşguliyetlerimizi feda ederek ısrar ve sebat ile çalıştığımızı göstermektedir” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Kaza merkezi ve kazaya bağlı köylerde yaşanan adli vakalar da zaman zaman yapılan haberlere yansımıştır. *“Baskıncılar Yakalandı”* başlığı ile verilen haberde Yenişehir köyünde ikamet eden halk arasında Kabadayı Hasan Ağa ismiyle tanınan ihtiyar bir köylünün evinin basıldığı yazılmıştır. Haberin içeriğinde bu durum karşısında olay mahalline köy korucuları, muhtarları, Tire’den jandarma ile kaymakamın ve Ödemiş’ten de jandarmayla kaymakamın geldiği ve faillerin izinin sürüldüğü ifade edilmiştir. Faillerin yakalanması ve olayın sonucu haber yazısının ayrıntılarında şu cümlelerle açıklanmıştır: *“Faillerin dördü Ödemiş- Çayırılı köyünde birisi Kırtepe, diğer birisi de Yenişehir köylerinde olduğu anlaşılmıştır; hepsi de Hasan Ağadan aldıkları altın ve banknot ve gümüş paralarla silahlarıyla yakalanarak adliyeye teslim edilmişlerdir”* (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Tire’de Saatçi Hasan ismiyle *“Aleni Teşekkür”* başlığıyla verilen ilan yazısında ise evine girilerek kapısının kırıldığı ve bir takım takı eşyasının ve parasının çalındığı yazılmıştır. Saatçi Hasan ilanın devamında:

“Paramı çalanı iki üç saat gibi inanılmayacak derecede kısa bir müddet zarfında gösterilen gayret ve kiyaset sayesinde meydana çıkaran ve bunları pençei adalete teslim ile çalınan eşyayı tamamen iadeya muvaffak olan Tire Jandarma Komutanı Sırrı ve müstantik Necati ve Jandarma baş çavuşu Emin beylere aleni teşekkürü bir vecibe bilirim” diyerek adli vakada olayı aydınlatan yetkililere teşekkür etmiştir (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S. 27).

Zaman zaman hukuki terim ve kavramlar üzerine yazılan makalelerle okuyucular aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Ödemiş’teki avukatlardan İbrahim Ethem

aracılığıyla İcra Kanununun 150. Maddesinde geçen mümessil tabirinden kastedilenin ne olduğu üzerinde durularak bu konuda yanlış anlaşılmalara olduğu açıklayan bir makale kaleme alınmıştır (Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).

Avukat İbrahim Ethem dergide ele aldığı bir başka makalede ise Türk Ceza Kanunu'nun 89. Maddesi'ne değinmiştir. Bu makalesinde tesadüfî suçlarla itiyadi suçun birbirinden farklı kavramlar olduğunu belirten yazar, hakkında tecil kararı verilecek suçluların ancak para cezası yoluyla ve ahlaki davranışlarının iyi olmasıyla gerçekleştirilebileceğinin altını çizmiştir (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Hukuki terimler hakkında yazılar kaleme alan Ispartalı Avukat İbrahim Ethem ismiyle yazılan makalelerin bir başkası ise *“Haczi ihtiyati ile tedbiri ihtiyati ve aralarındaki fark”* başlıklı makaledir. Bu makalede haczi ihtiyati ile tedbiri ihtiyati arasındaki farklara değinilerek icra ve iflas kanunu hakkında okuyuculara bilgi verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

3.5. Ekonomik Hayat

3.5.1. Tarım

Tire ilçesi Küçük Menderes havzasında bulunuyor olup bulunduğu konum nedeniyle tarıma elverişli bir bölgede yer almaktadır. Etrafında Kazari, Kireç, Taşmal, Teke, Alacalı, Kurşak ile Mersinli gibi ot ve çayırarla örtülü tepeler bulunmaktadır. Aynı zamanda Tire'nin etekleri portakal, badem, incir ve zeytin ile üst tarafları ceviz, kestane, armut gibi çeşitli meyvelerin olduğu baştan başa yeşillikten başka bir şeyin olmadığı Köme Dağı yer almaktadır (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.142).

İlçenin doğusundan başlayan ve batı sınırına kadar uzanan Küçük Menderes Nehri bulunmaktadır. Bu nehir vakti zamanında pirinç yetiştirilmesinde çok önemli bir yere sahip iken zamanla bu zirai faaliyetin önemini kaybetmesinden dolayı eski önemini yitirmiştir. Fakat yaz mevsiminde kenevir elyafını ayırmak için bir dönem halk kenevirleri Menderes'e basarak nehirden yaz aylarında istifade etmiştir (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.142).

Tire'nin 1928 yılına ait elde edilen mahsulatına baktığımızda 2,051,018 kilogram (kg) buğday, 2,134,576 kg arpa, 23,853 kg yulaf, 129,378 burçak, 393,885 kg bakla, 481,728 kg mısır, 111,027 kg soğan, 53,300 kg susam, 38,700 kg nohut, 15,273 kg

börölce, 724,750 kg kenevir elyafı, 48 kg afyon sakızı, 558,92 kg pamuk kozası, 1,130,616 kg tütün elde edilmiştir (İzmir Vilâyeti Salnâmesi,1927-1928, s.143).

1928 yılında ziraata elverişli arazisi 400.000 dönümdür. Yine aynı yıl 18,060 dönüm buğday, 19,773 dönüm arpa, 131 dönüm yulaf, 2,007 dönüm çavdar, 1,747 dönüm burçak, 3,279 dönüm bakla, 5,003 dönüm mısır, 289 dönüm soğan, 1,869 dönüm susam, 560 dönüm nohut, 450 dönüm börölce, 6,497 dönüm kenevir, 27 dönüm afyon, 4,636 dönüm pamuk ve 7,446 dönüm tütün ekilmiştir (İzmir Vilâyeti Salnâmesi,1927-1928, s.143).

Dergide ilçede yaygın bir şekilde yapılan bağcılık faaliyeti ilgili haber yazısı yer almıştır. “*Hayırlı bir teşebbüs daha*” başlığı ile yer alan haberde bağcılık teşebbüsünden bahsedilmiştir. İlçenin Somak mıntıkası köylerinde zamanında şaraplık üzüm ticareti yapıldığı fakat daha sonra çıkan filoksera (Asma biti) hastalığının bu bölgedeki bağlara zarar verdiği hatırlatılmış ve bu dağ köylerinde yeniden bağcılığın ihya edilmesi için çalışmalar yapıldığı bilgisi verilmiştir. Bağcılığın tekrar deneneceği köylerin şu an odunculuk ve kömürcülükle geçindiğinin dile getirildiği haberde bu köylerde bağcılık teşebbüsünün gerçekleşmesi halinde köylerin iktisat sahasında daha canlı şekilde yer alacağı yorumu yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Ziraat İdaresinin köylerde bağcılık faaliyetlerini destekleme yolunda Güme Dağındaki köylerde yaptığı çalışmalar da haberleştirilmiş ve bu işle meşgul olanlar şükranla anılarak teşekkür edilmiştir. Güme Dağı köylerinde yetiştirilen şaraplık üzümlerin Fransa’da nam saldığı belirtilmiş ve Filoksera hastalığının bu bölgedeki bağcılığı bitirmesine neden olduğu yazılmıştır. Haberin devamında ise bu bölgedeki köylerin fakir düşmesi üzerine Ziraat İdaresinin harekete geçerek sekiz köye on beş bin adet Amerikan çubuğunu diktirdiği ve gelecek yıl diğer köylere de dikileceği vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

Yeşil Tire Dergisi ziraat alanında ilçede yıllık ekilen tarım ürünlerini, tahmini üretim miktarlarını ve geçen sene ekilen arazi bilgileri ile ilgili kıyaslama bilgilerine de yer vermiştir. Bu bilgilerden Tire’de ekilen ve üretilen ürünlerin çeşitliliği ve üretimi hakkında bilgiler edinilebilmektedir.

Dergide 1932 yılının kış mevsiminde Tire’de ekilen tarım ürünlerinin dönüm bilgileri ile bir önceki senenin ekim alanları ve tahmini üretim miktarıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir:

Tablo 3.1. 1932 yılında Tire’de ekilen tarım ürünleri ve tahmini üretim miktarları

Tire Kazasının 1932 yılı için ekilen kış mahsulâtı (ürünleri)			
Mahsulün cinsi	Dönüm	Tahmini üretim-Kilo	Geçen seneki ekim alanı
Buğday	50,000	15,350,000	50,000
Arpa	72,000	18,432,000	80,000
Çavdar	10,000	1,920,000	10,000
Yulaf	1,000	190,000	300
Bakla	15,000	4,605,000	9,000
Afyon	100	250	000
Haşhaş		6,000	300,000

(Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17)

1932 yılına ait Tire’de ekilen kış mahsulüne ait tabloyu incelediğimizde Tire’deki kış mahsulâtında ana payın arpaya ait olduğu görülmektedir. Buna göre ekilen alan itibariyle 72,000 dönüm ile en fazla ekilen tarım ürünü ve en fazla üretimin arpada olduğu dikkat çekmiştir. 1932 yılına ait kış mahsulâtında en az üretim ise 250 kg ile afyon olduğu görülmüştür.

İlçenin 1933 yılı kış mevsimine ait olan ekim alanı ve tahmin edilen üretim miktarlarını belirten tablosu da haber olarak verilmiştir. Bir önceki sene elde edilen üretime göre ürünlerin üretim miktarlarında gözle görülür bir artış yaşanmıştır:

Tablo 3.2. 1933 yılı Tire’de ekilen tarım ürünleri ve tahmini üretim miktarları

Tire Kazasının 1932 yılı için ekilen kış mahsulâtı (ürünleri)		
Cinsi	Dönümü	Tahmini üretim
Buğday	67,500	11,200,000
Arpa	88,000	14,025,000
Bakla	23,500	1,500,000
Yulaf	1,000	100,000
Çavdar	12,000	500,000
Afyon	800	1,500

(Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30)

1933 yılına ait tarım ürünlerinin ekim alanları ve tahmini üretim miktarlarını gösteren tabloya baktığımızda ekilen tarım ürünlerinden buğday, arpa, çavdar, bakla ve afyonun bir önceki yıla göre ekim alanlarını belirten dönüm miktarlarının arttığı görülürken sadece yulaf için ekilen tarım arazisi dönümü aynı kalmıştır. 1933 yılına ait tabloyu incelediğimizde bir önceki sene gibi en fazla üretim 14,025,000 kg ile arpa olmuştur. Fakat bir önceki yıla göre ekilen tarım arazilerinin dönümü artarken tahmini

üretim miktarlarında düşüş dikkat çekmiştir. Ürünlerden sadece afyonun üretiminde artış olduğu dikkat çekmiştir.

Çiftçilerin yardımlaşması ve dayanışması üzerine kurulu olan kooperatifçilik de Yeşil Tire Dergisine konu edilmiştir. Derginin ilk sayısında üreticilerin kooperatifi olarak bilinen İstihsal Kooperatifleri üzerine yazılan makalede bu kooperatiflerin faydalarına değinilmiştir. “İstihsal Kooperatifleri” başlığıyla yazılan yazıda fertlerin çalışarak erişemedikleri gayeye kooperatifler aracılığıyla ulaşılabilceği belirtilerek medeni milletlerde kooperatiflere büyük görevler verildiği üzerinde durulmuştur. İstihsal Kooperatiflerinin köylüye yararları üzerinde durulan yazıda kooperatiflerin köylünün yükselmesini, hayatının intizamını ve mesaisini başarıyla bitirmesini sağlayıp cemiyet hayatında köylüye cesaret ve kuvvet verdiğinden bahsedilmiştir. Daha sonra fertlerin bireysel üretimleri ile kooperatif üretimleri şu cümlelerle kıyaslanmıştır:

“... Tetkikatımız bize gösteriyor ki fertlerin yapacakları iş, elde edecekleri neticeler ne kadar parlak olursa olsun ancak yine kendi gündelikler ile kalır. Hatta bu suretle bir müessese muvaffakiyetle çalışsa bile oradan meşru bir istifade eline geçiremez. Bir küçük tarlası olan bir işçinin müşkilâtı sade sermayesizlikten ibaret değildir. Farz edelim ki kâfi derecede parası da bulunsun, bu parayı büyük ziraat makineleri alarak birkaç demir parçasına bağlamak akıl kârı mıdır? Halbuki böyle küçük birer tarlası olan müteaddit çiftçiler birleşseler o zaman vaziyet de değişir. Ziraî istimal kooperatifleri küçük toprak sahiplerinin toprakları üzerindeki çalışmalarını birleştirerek onların harap olmaktan kurtulmasını ve yükselmesini temin eder. Bu suretle köylü her sene ekdiği tarlayı diğer bir sene para bulamadığından boş bırakmaz” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Üretici kooperatiflerinin yanı sıra tüketici kooperatifleri olarak bilinen İstihlâk Kooperatiflerine de yer verilmiştir. İstihlâk Kooperatiflerinin gerekliliği ve faydası üzerinde durulmuştur. İstihlâk Kooperatiflerinin bir malın alıcısı tarafından aldanmamasını sağladığı dile getirilerek malı satın alan adamın reklamların ve ilanların etkisiyle fenasını da çürüğünü de alabileceğini fakat istihlâk kooperatiflerinin tam bu noktada devreye girerek asıl satıcının burada aynı zamanda alıcı da olduğu için satın alanın da hukukunun korunduğu bir yapı olduğunun altı çizilmiştir. Tüketicilerin küçük dükkânlardan ve büyük şirketlerin tahakkümünden bu kooperatifler aracılığıyla kurtarıldığına değinilmiş ve bu gibi kooperatiflerin ziraat ve imalatı kendi arazi, fabrika

ve makineleriyle yapmaları karşılığında ihracatın daha da fazlaşacağına vurgu yapılmıştır (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

Tire ilçesi bulunduğu coğrafya ve iklimin etkisiyle zirai alanda narenciye üretiminde önemli bir yere sahip olmuştur. 1928 yılında hazırlanan İzmir Vilâyet Salnamesinde de elde edilen üretim miktarları yazılırken 1,000,000 adet portakal ve 10,000 adet limon elde edildiği belirtilmiştir (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.143).

Portakal üretiminin önemli bir yere sahip olması çiftçilere yönelik yazılan yazılarda da kendini göstermiştir. Bu amaçla portakal bahçelerinde görülen portakal hastalığı olarak bilinen *Chrysomphalus minor* (*Krizomfalus*) olarak bilinen hastalıktan bahsedilerek çiftçiler uyarılmıştır. İlgili yazıda gözle görülmeyecek kadar küçük fakat narenciye üzerindeki tahribatı çok güçlü olan haşerenin nisan ayında yumurtalarından çıkarak ağaçları tahrip ettiğinden bahsedilmiştir. Yazıda bu haşerenin istilasıyla ağaçların meyvelerindeki lezzet ve nefasetin yoksunlaştığı ve eylül ayında faaliyete geçen ikinci nesil haşerenin ise meyvenin suyunu çekerek meyveleri çirkin bir hale getirdiği dile getirilmiştir. Çiftçilere yazının son bölümünde ise haşereye karşı el birliği ile en kısa sürede harekete geçip imha çarelerine başvurmak gerektiği tavsiye edilerek Tire’de portakal ve mandalina yetiştirildiği için bunun çok önemli bir mesele olduğunun altı çizilmiştir. Kükürt, kireç ve sudan oluşan ilaç yapma yönteminden bahsedilerek çiftçilere kılavuzun yazıldığı dergide ilacın yapılma aşamaları, uygulama yöntemi, mevsimi ve uygulama sıklıkları yazılarak bu yöntemi uygulama çağrısı yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.10).

Tarıma elverişli toprakları olan Tire’nin ziraat hayatında önemli bir yer tutan başka bir ürün ise tütündür. 1928 yılında 400,000 dönüm ziraata elverişli arazisi bulunan ilçenin arazisinde buğday, arpa ve yulaftan sonra 7,446 dönüm ile tütün gelmiştir. Yine aynı yıl elde edilen tarım ürünlerinin içinde buğday ve arpadan sonra gelen en fazla üretim 1,130,616 kg ile tütün olmuştur (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.143).

Tütünün zirai hayattaki bu yeri Yeşil Tire Dergisinde de kendini göstermiştir. “Tütün Fidancılığı” başlıklı yazıda çiftçilere tütün yetiştiriciliğinde yapılan hatalar belirtilirken aynı zamanda tütün yetiştiriciliğinde uygulanması gereken yöntemlerden bahsedilerek bu yöntemler sayesinde çiftçilerin masraftan kurtulacağı ve ortak bir çalışma ile sağlam fidan yetiştirileceği vurgulanmıştır. Yazıda köylülerin bu konuda babadan veya etraftan gördüklerini tahlil etmeden aynen kabul edip uyguladığı eleştirisi yapılmış ve kulak dolgunluğu ile ilkel koşullar altında yapılan tütün fidancılığının bu nedenle çok

zorluklar altında ve emekle olmasından fidancılarının da şikâyetçi olduğu dile getirilmiştir. Devamında ise tohumun nasıl yetiştirileceği, fidanların nasıl dikileceği ve gübreleme ile tohum saçmanın incelikleri üzerinde durulmuştur (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Dergide zaman zaman “Çiftçimizin Öğütleri” başlığıyla yazarının dergi okuyucusu çiftçiler olduğu yazılar yazılmıştır. Bu yazılarda zirai hayatı etkileyen haşereler, tarım faaliyetlerinde bilinmesi gereken uzmanlıklar ve bahçe bakımları gibi uzmanlık gerektiren bilgiler ile deneyimler paylaşarak köylü bilgilendirilmiştir.

Bu noktada yazarının çiftçi olarak belirtildiği “Çiftçimizin Öğütleri” başlığıyla dergide yer alan yazıda ökse otu adlı bitkiye dikkat çekilmiştir. Ökse otunun şekil ve cins olarak tarifinin verilmesiyle başlayan yazının devamında ağacın suyunu emerek büyüyen bu otun ağacın dallarının kurumasına ve meyvelerinin layıkıyla büyümemesine yol açarak zarar verdiği yorumu yapılmıştır. Son bölümde ise Tireli çiftçilere zirai hayata zarar veren bu otun mücadelesi için şimdiye kadar tecrübe edilen usullerden bahsedilmiştir (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

Sadece ilçede yaşayan çiftçilere yönelik yazılar yer almamış derginin yayın yaptığı Küçük Menderes havzasındaki köylülere yönelik de yazılar yazılmıştır. Bu amaçla yazlık mahsulâta zarar veren Kara Dirina adı verilen haşerata değinilmiştir. Okuyucuya haşeratin ekilen hâsılatı verdiği zarardan bahsedildikten sonra alınacak tedbirler hakkında şu tavsiyeler yapılmıştır:

“... Haşerenin herhangi mahsulde olursa olsun müteyekkız davranarak ilk zuhurunda ilaçla imha etmek usulleri. Bu vaziyet görülmeyip de mahsul biraz meydana geldiğinde tahribat görülecek olursa sık sık çapa ameliyatına devam etmek lazımdır. Tarla etrafındaki otluk hendek ve kenarlıklar yakılmalıdır. Bundan sonra son nesil tırtıllar görülecek olursa mahsulün idrak zamanı yaklaşmış bulunacağından bu kere de zararı dokunmayacak ilaçları tulumbalarla mahsulat üzerlerine serpmek suretiyle imhalarına çalışılır. Bu sene yazlı hasılatın erkenden ekilmesi, tarlaların güzelce tımar edilmesi gerekir” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

Zirai hayatta yörede yaygın olarak uğraşılan tarım ürünlerinden bir diğeri de incirdir. 1928 Vilayet Salnamesine göre altı yüz bin kg incirin toplandığı ve 1928 yılında kazada ihraç edilen incirden doksan dört bin dokuz yüz liralık gelir elde edilmesi nedeniyle ilçenin ekonomisinde incir önemli bir yer tutmaktaydı (İzmir Vilâyeti Salnâmesi, 1927-1928, s.143-146).

Köylülerin faaliyet alanlarında önemli bir yere sahip olan incir bahçelerine de değinilmiştir. “Çiğçimizin Öğütleri” başlığıyla yazılan yazıda geçen sene incirlerde meyve dökümünün diğer senelere göre gözle görülür derece arttığına değinilerek bu dökülmeye *Simalthis* adı verilen haşerenin neden olduğu ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca incir bahçesi sahiplerine tavsiyeler de verilerek su, sabun ve zeytinyağından oluşan ilaç yapımı tarif edilmiş ve bu ilacın uygulama zamanları yazılmıştır. Ayrıca toprağın sürülmesi, orman ve otlaklardaki otların yakılması ve ağaç gövdelerinin kireçli su ile badana edilip çatlaklarının örtülmesi de tavsiye edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

İlçede kurulma çalışmalarının sürdüğü belirtilen Zirâi Birlikte Satış Kooperatifleri de Yeşil Tire Dergisinde haber yorum yazısı ile ele alınmıştır. Çiftçinin can damarı olacağı söylenen bu kooperatifi kurmaya çalışan Tireliler tebrik edilmiş ve bu kooperatiflerin faydaları üzerinde durulmuştur. Zirai Kredi Kooperatifleri sayesinde kredi meselesinin hallolacağı böylece faizci, tefeci ve mütegalibelerin bu durumdan memnun olmayacağı yorumu yapılmıştır. Zirai Kredi Kooperatiflerinin faydaları ise şu cümlelerle özetlenmiştir:

“Köy iktisadiyatımızın temeli olan ziraî kredi kooperatifleri ilk hızını almış, Türk köylüsünün bulmakta en çok zahmet çektiği kredi meselesini de imkân nispetinde başarmış bulunuyor. Milli varlığın ve devlet bünyesinin temelini teşkil eden çiftçi müstahsile dikim, ekim, biçim ve aygıtlar için lazım olan parayı tedarik ve temin ettikten sonra, onun çıkaracağı mahsulü değerli bir fiyatla satmakta, belki de ilkinden daha zor bir vazifeyi başarma sırası da gelmiş olacaktır” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

3.5.2. Ticaret

Derginin yayımlandığı yıllar dünyada Wall Street Felaketi olarak ya da Kara Perşembe olarak adlandırılan ve bütün dünyaya hızla yayılan 1929 yılında geniş çapta ekonomik krizinin yaşandığı yıllardır. Bu kriz asıl etkisini 1930’un ikinci yarısından itibaren göstermeye başlamış olup on yıla yayılan bir etkiye sahip olmuştur. Bu küresel kriz her ülkeyi kendi iç dinamiğine göre etkilemiş olup Türkiye’de bu krizden uzak kalamamıştır (Öz, 2019, s.262).

Türkiye’de 1929 Ekonomik Krizin etkisiyle Ford Motor Kumpanyasının İstanbul’da fabrika girişimi başta olmak üzere farklı alanlarda uluslararası yatırımlar gerçekleştirilememiştir. Uluslararası krizin etkisiyle Türkiye’nin ihracat hacmi daralmış ve reel para arzının genişlemesi sonucu ülke içinde iflas eden firmaların sayısında artış baş göstermiştir. İşsizliğin artması, Türk lirasının hızla değer kaybetmesi ve dış ticaret dengesinin sürekli açık vermesiyle Türkiye’de yaşanan genel ekonomik durum ülkede tabii olarak huzursuzluk ortamı yaratmıştır (Ezer, 2010, s.431).

Dünyanın ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin izlerini Yeşil Tire Dergisinde de rastlamak mümkündür. Bu doğrultuda “*İktisat seferberliği veya Mukaddes ateş*” başlığıyla mevcut ekonomik durumu ele alan bir makale yazılmıştır. Bu makalede ülkenin içinde bulunduğu durum özetlenerek her gün gazete sütunlarında alevden satırlarla ekonomi konularının yazıldığı, sohbetlerde neşenin kalktığı ve böyle bir afetle karşılaşıldığı için akıbetinin nereye varacağını kimsenin bilmediği bir dönem yaşandığı belirtilmiştir. Bütün kulaklarda yankılanan herkesin konuştuğu ise makalede iki kelime ile özetlenmiştir: “*buhran var*”. Makalenin devamında ise yaşanan buhrana hiçbir ekonomik paradigmanın çözüm bulamadığı şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Heyhat! Ne bir ses duyuyoruz, ne de iktisadi, içtimai bir esas ve bir prensibin pramıza deva olabileceğini zannediyoruz! Muktesit sustu ve Avrupalıların EconomiePolitique dedikleri ilmin nazarı kaideleri, tatbikatın veriyor olduğu neticelerin elim görünüşü karşısında aczini itiraf etti. Bu kadar taşkın, bu kadar betbin söylemesek de idia ve isbat edilebilir ki o, bugünkü teorilerle istikbali kurtaracak kuvvette değildir. Nitekim hiçbir âlim alınan tedbir ve teşebbüslerin refahlı bir gelecek yaratacağı müddeasını ileri süremiyor”

Aynı makalenin devamında ise mevcut durumda hükümete ve millete ayrı ayrı vazifelerin düştüğü belirtilerek hükümetin üstüne düşen tedbirleri aldığı yorumu yapıp milletin de asırlardır ticaret serbestisini savunan İngiltere’de artık yaygın olarak söylenen “*İngiliz malı kullanınız*” sözünü örnek alması gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum yazıda “*millete terettüp eden mühim bir vazifedir ki, yerli malı kullanmağı şiar edinmek, ecnebi mala karşı candan bir nefret hissi besliyerek ateşinden kaçınmak, fıkralarında hulâsa edilebilir*” cümlesiyle özetlenmiştir (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Yaşanan ekonomik krize karşı korunma çareleri öne süren iktisadi fikirler ve hareketler ile ilgili Tire’de halkı bilgilendirici yazıların bir kısmını derginin iktisadi bahisler sayfasında ele alınan makalelerde görmek mümkündür. Bu doğrultuda Ratıp Sunullah tarafından yazılan “*İki Mezhep Etrafında*” başlıklı yazıda Liberalizmin

ekonomik modelinden bahsedilmiştir. Makalede Liberalizmin tarihine inilerek 1789 Fransız İhtilali öncesi iş ve çalışma hürriyetinin olmadığından bahsedilmiş siyasi hürriyetlerin yanı sıra iş ve çalışma hürriyeti isteyen kamuoyunun “*bırakınız yapsınlar bırakınız yapsınlar*” cümlesi etrafında toplandığı ifade edilmiştir. Liberalizmin iktisadi faaliyetlere hükümetin müdahalesinin reddettiğinin altı çizilmiş ve ticarete her nevi mübadelenin serbest olması gerektiğinin Liberalizmin özünü oluşturduğu yorumu yapılmıştır. Yazının son bölümünde ise Liberalizm mensuplarının görüşleri şu cümlelerle özetlenmiştir:

“... bu mezhebe mensuplarda diyor ki: bir milletin serveti, elinde bulunan malların heyeti mecmuasından ibarettir. Binaenaleyh elinde bulunan malları ne kadar çok olursa, o milletinde refah seviyesi o kadar yüksek olur. O halde diyorlar, milleti serbest bırakınız! İsteddiği yerden, istediği kadar istediği şeyi; istediği değerden alsın “(Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Dergide ilçenin ticari hayatına ait konular da yer almıştır. Menderes havzasının tarıma elverişli olması ilçenin ekonomisinin tarıma dayalı olmasına ortam hazırlamıştır. Çeşitli tarım ürünlerinin üretilmesi bu ürünlerin daha sonra ilçe dışına ihraç edilmesini de sağlamıştır. Yeşil Tire Dergisinde ilçede ticari hayata dair izlerin olduğu haber, köşe yazıları ve istatistik bilgilerine de rastlanmıştır.

Ticari hayata ait önemli bir haber “*Tire’de kınap, halat, çuval fabrikası*” başlığı ile yapılmıştır. Hükümet tarafından Küçük Menderes havzasında çuval fabrikasının açılmasının düşünüldüğü ve yer olarak da Ödemiş, Tire ve Bayındır’ın ihtimaller arasında olduğunun belirtildiği haberde Türk ve Rus heyetlerinin ilgili kazalarda incelemede bulunmaya başladıkları açıklanmıştır. Üç gün boyunca Tire’de incelemelerde bulunan heyete bu gezide refakat eden kişiler ve inceleme sırasındaki gelişmeler dergide geniş bir şekilde yer almıştır:

“Mütehassıs heyetlere, Tire’de bulundukları müddetçe belediye reisi Ali, Cumhuriyet Halk Fırkası reisi Saip, Ticaret Odası reisi Hidayet beyler refakat etmiştir. Mutahaasıs heyetleri, urgan imalâthaneleri, urgan ve kendir loncalarını gezmişler ve gördükleri imalâtı büyük bir takdirle karşılayarak Ticaret Odası numune meşherinden çeşitli numuneler almışlardır. Heyet azalarına urgan imalâtı ve buna ait birçok malûmatı havi Ticaret Odası tarafından hazırlanmış kitaplardan birer tane kitap ve Tire hakkında bir fikir edinmek üzere ilk sayısından son sayısına kadar bir kitap halinde mücellet

olarak mecmuamız külliyatı takdim edilmiştir” (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Günümüzde de üretim atölyelerinin bulunduğu urgan ve halat imalâtı, Tire’nin ticari hayatında önemli bir yere sahiptir. İlçedeki urgan ve halat imalâtı hakkında yazılan tanıtıcı yazıda yöredeki urgan ve halat imalatının Anadolu’da ve Adalar Denizinde çok şöhret kazandığı belirtilmiş ve bu nedenle İstanbul’dan birçok milli müessesenin Tire’de bulunan ticaret odasından halat numuneleri istediği dile getirilmiştir. Yazının devamında urgan fabrikasının açılması desteklenerek *“Umuyoruz ki Tire; yüksek istihsalâtile Türkiye kendirciliğinde kazandığı büyük mevkii bu fabrikayı da sinesinde açmakla memleket iktisadiyatına bu sahada birkaç misli daha hizmete imkân kazanmış olabilecektir”* ifadeleriyle ilçedeki bu ticari faaliyetin fabrikanın açılmasıyla daha da gelişerek memleket ekonomisinde önemli bir yere geleceği vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Urgancılık faaliyetleriyle ilgili bir başka haber ise *“Urgancılarımızın Büyük Muvaffakiyetleri”* başlığıyla dergide yer almış olup ilgili yazıda tüccarların İstanbul’a ihraç ettikleri urganlar şu ifadelerle haberleştirilmiştir:

“İstanbul liman inhisarı tarafından ticaret odamıza verilen siparişe göre (250) metre uzunluk ve (300) kilo ağırlığında yekpare halatlar imal etmişlerdir. Oda reisi hidayet bey tarafından bu halatlar İstanbul’a sevk edilmiştir. Var olun urgancılar” (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

Tütün üretiminde önemli bir yere sahip olan Tire’de tütünlerin tüccarlara satılması *“Tütünlerimiz”* başlığıyla haber yapılarak okuyucuyla paylaşılmıştır:

“Kazamızda son zamanlarda tütün satışları faaliyeti başlamıştır. Yeni mahsulün ilk satışında okkası 83 kuruştan açılmış ise de pek devam etmeyen bu fiyat birdenbire 40-50 kuruşa düşmüştür. Bugün 40’tan 50 kuruşa kadar tütün alınmaktadır. Son vaziyete göre eski ve yeni tütünden beş yüz bin küsur kilo tütün zürra elinde bulunmaktadır. Bunların da pek yakında temizleneceği ümit edilmektedir” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

Yeşil Tire Dergisinde zaman zaman tarım ürünlerinin Tire'nin ihracat ve ithalatındaki toplam payları da yer almıştır. Çizelge olarak verilen bu istatistikî bilgilerde ürünlerin cinsi ile birlikte ihracat ve ithalat rakamları yer almıştır. Bu tablolardan tarım ürünlerinin ilçe ekonomisindeki yeri ve önemi hakkında bilgi de edinilebilmektedir. Dergide yer alan zirai ürünlerin ihracat ve ithalat tabloları şunlardır:

Tablo 3. 3.Tire'de 1931 yılı eylül ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat-Kilo	Cinsi	İthalat- Kilo
Kabuklu badem	91,400	Pirinç, şeker ve çay	10,437
Afyon tohumu	2,625	Manifatura	4,424
Bakla	50	Kınnap/iplik	236,610
Avderisi	121,345	Un	50
İncir	38,600	Tuz	125,263
Kendirtohumu	51,103	Gaz ve benzin	10,000
Pamuk çekirdeği	1,353	Kösele ve deri	4,080
Yün, yapığı ve kıl	525	Demir ve hırdavat	9,202
Makaronya	13,180	Rakı ve müskirat	86,745
Zeytinyağı	1,900	Leblebi ve nohut	38,740
Ceviz	4,700	Buğday	23,000
Siyah kuru üzüm	14,075	Kereste	7,000
Susam	1,684	Mamul tütün	35,840
Urgan	19,800	Çimento ve çivi	21,681
Akdarı	3,325		
Muhtelif emtia	37,720	Muhtelif emtia	

(Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7)

1931 yılı Eylül ayına ait ihracat ve ithalat verilerini gösteren tabloyu incelediğimizde ilçede en fazla ihraç edilen ürünün 121,345 kg ile av derisi olduğu görülmüştür. Sosyal hayatı anlattığımız bölümde değindiğimiz avcılık konusunda yapılan haberleri de bu veriyle beraber ele aldığımızda avcılığın Tire'de bu yıllarda yaygın olan bir faaliyet olduğu anlaşılmaktadır. En fazla ithal edilen ürün ise 236,610 kg ile uzun yıllar yaygın olarak yapılan urgancılık faaliyetinin ham maddesi olan kınnap adı verilen ketenden yapılma iplik olmuştur.

Tablo 3. 4. Tire’de 1931 yılı ekim ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat- Kilo	İthalat-Kilo
Üzüm	35,000	
İncir	227,165	
Un		169,268
Kereste		24,700
İpek ve iplik mensucat/dokuma	20 (top)	500 (top)
Urgan	341,150	
Akdarı/ Kuş yemi	29,000	
Kösele ve deri	850	1,848
Balmumu	500	
Bakla	9,500	
Benzin		19,165
Pirinç		8,480
Peynir	5,123	
Mahlıç pamuk/lifli pamuk	14,600	
Pamuk çekirdeği	2,800	
Tütün	19,165	
Tereyağı	1,000	
Ceviz	65,800	
Zeytinyağı	60,000	
Susam	45,000	
Sebze ve meyve	25,000	12,637
Şeker		10,500
Gaz		26,995
Kendir tohumu	115,000	
Kestane	33,800	
Zımpara madeni	60,790	
Darı/ Mısır	20,000	
Manifatura		600
Yün, yapağı ve kıl	12,500	
Tuz		30,000
Muhtelif	26,280	7,651

(Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9)

1931 yılına ait ithalat ve ihracat verilerine baktığımızda hem ihracatta hem de ithalatta ilk sıraları ilçenin ekonomisinde önemli bir yere sahip olan ve günümüzde de turistik faaliyetlerde etkinliklerin yapıldığı urgancılığa ait ürünler olmuştur. Bu noktada urgancılık faaliyetlerinde önemli bir ham madde olan ipliğin ithalat verilerinde 500 top ile yer aldığı görülürken ihracat verilerinde ise 341,150 kg ile urganın yer aldığı görülmüştür.

Tablo 3. 5. Tire’de 1932 yılı kasım ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat-Kilo	İthalat-Kilo
Arpa		21037
Un ve bulgur		168068
Ceviz	70,700	
Deri	428	
İncir	194,482	
Kendir tohumu	95,880	
Mahlıç pamuk/lifli pamuk	15,726	
Pamuk çekirdeği	11,540	
Susam	37,620	
Yün ve yapağı/ Tüy	4,275	
Bakla	3,500	
Üzüm	15,270	
Şeker, kahve ve pirinç		36,237
Tuz		41,100
Gaz ve benzin		22,529
Demir ve hırdavat		4,910
Makine ve alet		2,316
Kereste		17,169
Çimento ve alçı		6,600
Maden kömürü		7,000
Rakı ve müskirat		32,12
İplik		938
Muhtelif emtia		43,728
Yekûn/ Toplam	449,421	374,814

(Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11)

Yeşil Tire Dergisinde Tire’ye ait 1932 yılı Kasım ayı ithalat ve ihracat verilerinin toplam hacmi 824,235 kg olmuştur. Genel olarak ihraç edilen kalemler arasında tarımsal gıda ürünlerinin yoğun olduğu dikkat çekerken en önemli ihraç kalemi ise ihracatın yarısını oluşturan incir olmuştur. İthalat rakamlarında ise 41,100 kg ile tuz birinci sırada yer almıştır.

Tablo 3. 6 Tire’de 1932 yılı aralık ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat-Kilo	İthalat-Kilo
İncir	8,460	
Hurda	17,523	
Kendir tohumu	46,175	
Mahlıç pamuk/ Lifli pamuk	97,819	
Pamuk çekirdeği	74,951	
Susam	7,126	
Tütün	30,6771	563
Üzüm	3,710	718
Kahve, şeker ve pirinç		12,297
Yapak/ Tüy	2,515	
Zeytinyağı	6,300	
Ak darı/ Kuş yemi	14,000	
Bakla	2,941	
Ceviz	98,550	
Kestane	120,000	
Sığır ve koyun derisi	948	
Av derisi	217 (adet)	
Arpa		31,915
Nohut ve leblebi		1,849
Un		114,903
Gaz		20,780
Kösele		3,091
Kereste		31,902
Maden kömürü		13,115
Makine aleti		753
İplik		1,343
Peynir vesadeyağı	2,184	726
Muhtelif	136,699	33,137

(Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13)

1932 yılının Aralık ayına ait dergide yer alan ihracat ve ithalat verilerine baktığımızda ihracatta en önemli kalemi 120,000 kg ile kestane oluşturmuştur. Bu veriyi değerlendirirken ilçe sınırları içerisinde yer alan ve kestane ağaçlarının olduğu Güme Dağlarını da dikkate almak gerekmektedir. Ayrıca ithalat rakamlarına baktığımızda ihracat bölümünde yer alan üzümün ilk kez bu ay ithal edildiği görülmüştür.

Tablo 3. 7. Tire’de 1932 yılı ocak ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat-Kilo	İthalat-Kilo
Buğday	2,070	
Un	433	159,129
Zeytinyağı	2,5847	242
Gazyağı		45,800
Kereste		13,583
Maden kömürü		12,000
Makine ve alet		19,354
Deri kösele	1,244	1,151
Av derisi	453	
İplik		625
Kahve, şeker, pirinç ve çay		40,166
Tereyağı ve peynir	3,460	104
Tuz	5,262	
Bakla	2,962	
Ceviz	21,519	
Tütün	195,945	
Mahlıç pamuk/ Lifli pamuk	12,136	
Hurda incir	7,749	
Yumurta	6,940 (adet)	
Zeytin tanesi	9,084	
Muhtelif emtia	49,713	126,839

(Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15)

1932 yılı Ocak ayına ait ithalat ve ihracat verilerinde en dikkat çeken kalemlerden birisi ise tuz olmuştur. Dergide yer alan ithalat ve ihracat istatistiklerinde ithalat kaleminde yer alan tuz ilk kez 1932 yılı Ocak ayında Tire’den ihraç edilen kalemlerden olmuş ve bu ay hiç ithal edilmemiştir. Yine bu tabloda düşük kalitede olan ve bu nedenle daha ucuz fiyatla satıldığı için halk arasında hurda incir olarak bilinen ürün ilk kez bu tabloda ihraç edilen ürünler kategorisinde yer almıştır.

Tablo 3. 8. Tire’de 1932 yılı mart ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat		İthalat	
	Kilo	Lira	Kilo	Lira
Un	226	33	94,322	9,432
Urgan	77,719	379		
Deri	66	66		
Peynir	158	928	261	130
Mahlıc Pamuk/ Lifli pamuk	1,460	809		
Pamuk çekirdeği				
Sadeyağı	500	995		
Zeytinyağı	125	4		
Kendir tohumu	270	9		
Kestane	8,617	90		
Zımpara madeni	7,000	700		
Tütün yaprak	11,812	4,292		
Muhtelif		7,236		21,413
Yumurta				
Bağırsak				
İplik			126	630
Arpa			28,604	1,430
Tıbbi ecza				
Kösele deri			180	270
Gaz ve benzin			7,800	1,870
Pirinç			8,161	2,716
Şeker			8,178	2,471
Manifatura			650	500
Tuz			5,060	506
Şişe malları				300
Ayakkabı			650	3,000
Kuzu	780	1,120		

(Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17)

1932 yılı Mart ayına ait ihracat ve ithalat verilerini incelediğimizde ilk kez ihracat ve ithalat rakamları verilirken ürünlerin lira olarak ederi de dergide yer almıştır. Bu tabloda pamuk çekirdeği, yumurta, bağırsak ve tıbbi eczane malzemelerinin bu ayda ithalat ve ihracatının olmadığı görülmüştür. İlk kez bu tabloda hayvanların da ihracat ve ithalattaki payı verilmiştir. Buna göre 780 adet kuzu Tire’den ihraç edilmiştir. 1932 yılında Türkiye’de Nisan ayının Kurban Bayramı’na denk geldiği göz önüne alındığında bir ay önce olan mart ayına ait bu veri daha anlamlı hale gelmektedir.

Tablo 3. 9. Tire’de 1932 yılı nisan ayı ihracat ve ithalat verileri

Cinsi	İhracat-Kilo	İthalât-Kilo
Un	1,260	118,185
Arpa		5,765
Nohut ve leblebi		800
Kereste		1,825
Maden kömürü		210
Kahve, şeker ve pirinç		25,826
Tuz		12,600
Demir ve hırdavat		4,050
Çimento		1,120
Müskirat	235	960
İplik, ipek ve mensucat/ Dokuma	54,115	1,400
Urgan	571	
Muhtelif deri	3,236	582
Bağırsak	8,160	
Peynir ve sadeyağı	133,742	
Pamuk	63,511	
Tütün	133,742	
Tane zeytin	2,242	
Zımpara madeni	28,445	
Yumurta	25,000(adet)	
Yapak/tüy	2,358	
Sebze	100,000	
Muhtelif	18,455	97,495
Gaz ve benzin		500(teneke)
Yekûn/ Toplam	441,330	271,418

(Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18)

1932 yılı Nisan ayı ihracat ve ithalat tablosunu incelediğimizde özellikle ihracat bölümünde hayvansal ürünlerin ağırlığının artmaya başladığı göze çarpmaktadır. Daha önceki tablolarda daha çok tarımsal gıda ağırlıklı bir ihraç ürün listesi yer alırken artık Tire’de ihraç edilen ürünlerde hayvansal ürünler de çeşitlenmeye başlamıştır. Bu anlamda bağırsak, yumurta ve ilkbahar aylarında koyun ve kuzudan kırılan tüy olan yapak gibi hayvansal ürünlerin oranı artmaya başlamıştır. Hayvansal ağırlıklı bu ürünlerin içinde önceki aylara göre en hızlı artış oranına sahip ürün ise 25,000 adet ile yumurta olmuştur.

Tablo 3. 10. Tire’de 1932 yılı mayıs ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Lira	Miktarı
İncir	Kilo	1,200	15,000
Un		106	1,063
İpek ve iplik mencusat/ Dokuma	Top	230	46
Urgan	Kilo	31,508	71,610
Muhtelif deri	Adet	4,362	1,454
Balmumu	Kilo	195	325
Buğday		5,010	325
Bağırsak	Adet	125	2,500
Tulum peynir	Kilo	8,736	21,840
Pamuk mahlıcı/ Lifli pamuk		22,979	82,607
Yaprak tütün		46,505	234,526
Tereyağı		2,100	3,500
Zeytinyağı		3,410	11,758
Susam		1,120	8,000
Muhtelif sebze		5,000	100,000
Yumurta	Adet	900	60,000
Yün ve yapağı/Tüy	Kilo	8,256	19,660
Muhtelif emtia		18,950	

(Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19)

1932 yılı Mayıs ayından itibaren verilen ihracat ve ithalat verilerinde ürünlerin cinslerinin hangi ölçü biriminde ihraç edildiği, miktarı ve lira olarak karşılıklarının yazıldığı görülmüştür. Bu tarihten itibaren ihracat ve ithalat verileri ayrı çizelgeler halinde dergide yer almıştır. 1932 yılı Mayıs ayı ihracat verilerinde hem miktar hem de lira olarak açık ara farkla önde olan ürün yaprak tütündür. Bu alanda miktarı 234,426 olarak gördüğümüz yaprak tütünün lira olarak karşılığı 46,505 lira olarak verilmiştir.

Tablo 3. 11.Tire’de 1932 yılı mayıs ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Kuruş
Un	Kilo	249,847	19,998
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	10,080	252
İplik ve iplik mencusat/ Dokuma	Top	243	1,215
Arpa	Kilo	4,337	217
Eczayi tıbbiye			15
Av derisi	Adet	4,573	6,759
Benzin	Teneke	320	1,216
Pirinç	Kilo	7,610	2,359
Teneke peyniri		1,074	587
Mamul tütün ve sigara		5,160	19,469
Tuhafiye	Sandık	3	1,000
Haffafiye/ Ayakkabı terlik vs.		5	800
Demir ve mamulâtı			866
Züccaciye		8	1,500
Şeker	Kilo	8,040	3,216
Gaz	Teneke	868	4,768
Kendir	Kilo	1,029	309
Göktaş	Varil	30	900
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi			3,041
Bakkaliye			17,365
Manifatura	Top	13	1,500
Tuz	Kilo	22,300	2,230
Muhtelif eşya		-	6,960

(Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19)

1932 yılı Mayıs ayına ait ithalat verileri tablosunda ilk kez haffafiye diye bilinen ayakkabı ve terlik gibi malzemeler, züccaciye ürünleri, bakkaliye ürünleri ve inşaat malzemesi ürünleri yer almıştır. Bu tabloda Tire ithalatında açık ara farkla önde gelen ürün un olmuştur. İthalatta bu ay en çok harcama una yapıldığı dikkat çekerken bu ürünün sonra ilçenin ithalatında önemli bir yere sahip olan diğer ürünler ise sırasıyla tütün ve sigara olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 12. Tire’de 1932 yılı haziran ayı ve ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyasi/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
İncir	Kilo	5,000	500
İplik ve ipek mencusat/ Dokuma	Top	25	125
Urgan		59,553	23,821
Afyon		375	2,925
Arpa		116,910	3,507
Ham deri	Adet	13,65	341
Balmumu	Kilo	110	66
Buğday		97,140	4,875
Bakla		124,780	4,991
Bağırsak	Adet	5,100	225
Peynir	Kilo	5,900	2,065
Tütün		11,090	6,327
Tereyağı		3,680	2,208
Zeytinyağı		16,450	4,935
Susam		1,500	210
Muhtelif sebze		33,183	1,660
Yumurta	Adet	55,000	825
Yün, Yapağı/ Kıl	Kilo	5,530	2,046
Kendir tohumu		2,100	150
Pamuk mahlıcı/ Lifli pamuk		36,440	9,474
Muhtelif eşya			18,813

(Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20)

1932 yılı Haziran ayında ihraç edilen ürünlerin tablosuna baktığımızda yaz aylarının gelmesiyle bölgede önemli bir geçim kaynağı olan incir meyvesinin ilçenin ihraç ürünlerinin arasında yer aldığı dikkat çekmiştir. Tahıllarla nöbetleşe ekimi yapılan bir bitki olan baklanın ise 1932 yılı Haziran ayında Tire’den ihraç edilen ürünler arasında miktar olarak ilk sırada yer almıştır.

Tablo 3. 13. Tire’de 1932 yılı haziran ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	150,083	15,008
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	34	1,360
İplik	Top	147	735
Eczayı tıbbiye			100
Kösele	Kilo	3,330	4,995
Benzin	Teneke	380	1,463
Pirinç	Kilo	10,000	2,900
Tuhafiye	Sandık	4	1,000
Haffafiye/ Ayakkabı terlik vs.		4	600
Demir ve mamulâtı			320
Şeker	Kilo	13,500	4,725
Gaz	Teneke	1,230	4,674
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi			240
Mevaddı bakkaliye/ Bakkal dükkânı maddeleri			24,776
Manifatura	Balya	18	18,000
Muhtelif eşya			11,490

(Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20)

Dergide 1932 yılının Haziran ayına ait ithalat verileri analiz edildiğinde tarımsal ürün olarak yer alan ürünlerin çeşitliliğinin daha az olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre un, pirinç ve şeker haricinde tarımsal ürün ithalatı bulunmamaktadır. İthal edilen başlıca ürünler daha çok benzin, gaz, inşaat malzemeleri, ayakkabı gibi tüketime dönük malzemeler ile iplik ve kereste gibi işlenecek ürünler olmuştur.

Tablo 3. 14. Tire’de 1932 yılı temmuz ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyasi/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
İplik ve İpek mensucat/ Dokuma	Çuval	50	130
Urgan	Kilo	69,885	24,460
Afyon	"	113	1,042
Arpa	"	303,241	7,581
Deri	Adet	2,594	520
Buğday	Kilo	283,210	12,744
Bakla	"	511,030	17,886
Bağırsak	Adet	3,000	150
Burçak	Kilo	25,000	835
Peynir	"	2,170	1,085
Pamuk mahlıcı/ Lifli pamuk	"	5,500	1,485
Pamuk çekirdeği	"	2,457	50
Tütün	"	30,158	8,444
Tereyağı	"	2,155	1,293
Zeytinyağı	"	10,660	3,091
Muhtelif sebze	"	100,000	1,000
Yumurta	Adet	75,000	750
Yün ve Yapağı/ Tüy	Kilo	2,050	615
Haşhaş	"	12,430	1,243
Kumdarı/ Kuş yemi	"	4,500	225
Muhtelif eşya	"		17,062

(Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21)

1932 yılının Temmuz ayına ait ihracat ve ithalat tablosunu incelediğimizde ülkemizde yaz aylarında yapılan buğday ve arpa gibi tahıl ürünlerinin hasat mevsiminin Tire’nin ihracat rakamlarına da yansıdığı görülmüştür. Buna göre 1932 yılı Temmuz ayı ihracat tablosunda 303,241 kg arpa ve 283,210 kg buğday ihraç edilmiştir. Fakat miktar olarak bu tarım ürünlerinin yanında asıl büyük payı alan ise 511,030 kg ile ve 17,886 liralık getirisiyle birinci sırada olan bakla olmuştur.

Tablo 3. 15. Tire’de 1932 yılı temmuz ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	100,481	10,048
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	55	2,200
İplik	Top	128	640
Kösele	Kilo	588	782
Benzin	Teneke	1,523	6,092
Pirinç	Kilo	5,800	2,125
Tütün	"	3,743	13,994
Tuhafiye	Sandık	7	2,000
Kavafiye/ Ayakkabı, kemer, cüzdan vs.	"	12	3,500
Züccaciye	"	21	2,500
Şeker	Kilo	11,300	1,520
Gaz	Teneke	613	2,409
Manifatura	Balya	17	7,000
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi			350
Mevaddı bakkaliye/ Bakkal dükkânı maddeleri			19,330
Muhtelif eşya			14,082

(Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21)

Yeşil Tire Dergisinde 1932 yılı Temmuz ayı ithalat verilerinde en dikkat çeken veri benzinde olmuştur. Verilen istatistik rakamlarına bakıldığında benzin tüketiminde bir önceki aya göre gözle görülür bir artış yaşanmıştır. İlçede bu ay en çok ithal edilen ürün ise miktar olarak un olmuştur. Lira cinsinden ithalatta en çok yapılan harcama 19,330 lira ile bakkal dükkânı maddeleri olmuştur.

Tablo 3. 16. Tire’de 1932 yılı eylül ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Kuru üzüm	Kilo	20,000	1,000
İncir	"	438,000	17,420
Un	"	50,000	5,000
İpek kozası	"	970	582
İplik, ipek mensucat/ Dokuma	Top	38	190
Urgan	Kilo	66,118	17,852
Afyon	"	107	774
Arpa	"	82,200	2,205
Muhtelif deri	"	1,240	248
Balmumu	"	790	474
Buğday	"	215,000	9,675
Bakla	"	405,660	14,197
Burçak	"	5,000	150
Peynir	"	12,620	5,174
Pamuk	"	25,550	10,731
Tütün	"	55,108	15,430
Tereyağı	"	3,000	2,100
Ceviz	"	27,200	4,896
Susam	"	13,500	1,957
Muhtelif sebze	"	116,350	2,327
Kendir	"	1,000	200
Kendir tohumu	"	254,210	12,710
Darı/ Mısır	"	24,350	730
Yumurta	Adet	40,000	400
Yünve yapak/ Tüy	Kilo	1,150	368
Muhtelif eşya		1,150	11,694
Yekûn/ Toplam			141,028

(Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1932, S.15)

1932 yılı Eylül ayı ihracat tablosunda en fazla payı mevsim koşullarının yaz olmasının etkisiyle incir almıştır. 438,000 kg incir ihracatı ile 17,720 liralık bir gelir elde edilirken el işçiliğine dayanan ve Tire’de yaygın olarak yapılan urgan ticaretinden ise incirden çok daha az miktar olan 66,118 kg ile incir ihracatından daha fazla bir gelir olan 17,852 liralık bir gelir elde edilmiştir.

Tablo 3. 17. Tire'de 1932 yılı eylül ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Kıymeti
Un	Kilo	87,262	8,726
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	41	1,640
Mensucat/ Dokuma	Top	201	804
Eczaı tıbbiye			180
Kösele	Kilo	610	915
Gaz	Teneke	1,630	6,438
Benzin	"	353	1,412
Pirinç	Kilo	9,800	2,742
Şeker	"	13,200	5,016
Bakkaliye			19,420
Tuhafiye	Sandık	7	2,500
Şişe malları	"	6	800
Ayakkabı malları	"	4	1,000
Manifatura	Balya	21	10,000
Demir ve hırdavat			1,150
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi			1,430
Tuz	Kilo	21,800	2,180
Muhtelif eşya			15,040
Yekûn/ Toplam			81,502

(Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1932, S.15)

Derginin Tire ekonomisi hakkında ihracat ve ithalat bilgilerinin verildiği 1932 yılı Eylül ayı ithalat istatistiklerinde şişe malları adı verilen ve açıklamasının yer almadığı yeni bir kalem ilk kez yer almış olup sekiz sandıktan oluşan miktarı ve 800 lira kıymeti ile ithal edilen ürünler arasında yer almıştır. Aynı zamanda eylül ayı istatistiklerinde önceki aylara göre ithalatta gözle görülür bir değişime uğrayan kalem gaz olmuştur. En son temmuz ayında 613 teneke gaz ithal edilmişken eylül ayında ise 1630 teneke gaz ithal edilerek temmuz ayına göre iki kattan daha fazla gaz ithalatı gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. 18. Tire’de 1932 yılı ekim ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Kuru üzüm	Kilo	10,000	500
İncir	"	253,603	12,680
Mensucat	"	42	210
Urgan	"	56,614	15,852
Afyon	"	35	238
Arpa	"	250,000	7,500
Muhtelif deri	"	1,815	3,630
Balmumu	"	110	66
Buğday	"	124,784	6,240
Bakla	"	127,700	5,108
Bağırsak	"	5,000	250
Peynir	"	3,465	1,525
Pamuk mahlıcı/ Lifli Pamuk	"	4,590	1,836
Pamuk çekirdeği	"	19,130	383
Tütün	"	34,894	13,958
Tereyağı	"	3,500	2,800
Ceviz	"	35,600	3,560
Zeytinyağı	"	3,500	1,050
Susam	"	48,965	6,365
Sebze	"	157,500	3,150
Kendir tohumu	"	107,784	4,311

(Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25)

1932 yılı Ekim ayı ihracat verilerinin yer aldığı tabloyu incelediğimizde sonbahar mevsimin ortalarına gelinmesinin etkisiyle yaz dönemi boyunca Tire ihracatında ilk sıralarda yer alan incir ihracatının ihracattaki payında yarı yarıya yakın düşme gözlemlenmiştir. Fakat 1932 yılı Ekim ayı ihracat rakamlarında miktar olarak birinci sırada yine incir meyvesinin yer aldığı görülmüştür. 253,603 kg ihraç edilen ve bir önceki aya göre düşüş gösteren incire göre çok daha az miktar olan 34,894 kg ihraç edilen tütün ise 13,958 lira ile incirden daha fazla getiriye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. 19. Tire’de 1932 yılı ekim ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	89,719	8,972
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	26	1,040
Alâtı ziraiye/ Zirai alet	Parça	300	1,810
Arpa	Kilo		228
Eczaı tıbbiye			150
Benzin	Teneke	452	1,827
Pirinç	Kilo	12,500	3,625
Tütün	"	2,345	6,537
Tuhafiye	Sandık	10	2,500
Kavafiye/ Ayakkabı, kemer, cüzdan vs.	"	8	1,500
Demir ve hırdavat		0	1,860
Züccaciye	Sandık	23	2,000
Şeker	Kilo	13,300	7,320
Gaz	Teneke	840	3,360
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi			3,000
Mevaddı bakkaliye/ Bakkal dükkânı maddeleri			21,086
Manifatura	Balya	18	8,000
Tuz	Kilo	15,000	1,500

(Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11)

1932 yılı Ekim ayı ithalat verilerini gösteren tabloyu analiz ettiğimizde ilk kez yeni bir kalemin ihraç edilen mallar kategorisinde yer aldığı görülmüştür. Bu ürün üç yüz parça ve 1,810 lira bedelle alâtı ziraiye adı verilen ziraat aletleri olmuştur. Aynı zamanda eylül ayına göre ithalatı bazı ürünlerin payında artış ve azalışlar da olmuştur. Bu noktada hacmini arttırarak inşaat malzemelerinin iki kata ulaştığı görülürken tuz ithalatı ise 21,800 kg’dan 15,000 kg’a gerileyerek ithalattaki payı azalmıştır.

Tablo 3. 20. Tire’de 1932 yılı aralık ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Kuru üzüm	Kilo	6,000	5,400
İncir	"	107,100	5,355
Mensucat/ Dokuma	"	56	280
Urgan	"	64,695	15,527
Afyon	"	120	773
Arpa	"	372,000	9,300
Akdarı/ Kuş yemi	"	42,085	1,263
Muhtelif deri	"	1,010	2,110
Balmumu	"	300	180
Buğday	"	216,317	8,653
Bakla	"	55,000	1,650
Barsak	"	3,800	200
Peynir	"	8,500	3,655
Pamuk mahlıca/ Lifli pamuk	"	22,216	7,553
Pamuk çekirdeği	"	16,585	415
Tütün	"	84,788	46,633
Tereyağı	"	1,500	1,350
Ceviz	"	13,280	14,592
Zeytinyağı	"	38,500	8,085
Susam	"	33,700	5,560
Sebze	"	100,000	2,000
Kendir tohumu	"	66,450	2,290
Kestane	"	82,216	3,290
Zımpara madeni	"	24,000	1,200
Yumurta	Adet	20,000	500
Muhtelif emtia			22,000

(Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S.27)

Yeşil Tire Dergisinin Tire’deki 1932 yılı Aralık ayı ihracat verilerini gösteren tablosunda lira cinsinden ürünlerin içinde en önemli getiriye sahip olan ürünün tütün olduğu görülmüştür. Kış mevsimine girilmesi ile beraber yine tabloda ihraç edilen ürünler içinde ilçede yaygın olarak yapılan kestane tarımının etkisi de göze çarpmaktadır. Bu noktada kestane hasadının yapılmasıyla 1932 yılı istatistik verilerinde ilk kez kestane ihracat rakamları da yer almıştır. Kestane ticareti 82,216 kg ihracatla ve 3,290 liralık getirisiyle Tire ekonomisinin önemli ihraç kalemlerinden biri olmuştur.

Tablo 3. 21. Tire’de 1932 yılı aralık ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	10,000	10,000
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	105	4,200
Eczaî tıbbiye		0	250
Kösele		850	1,275
Benzin	Teneke	455	1,979
Pirinç	Kilo	13,000	3,380
Tütün	"	7,533	20,850
Tuhafiye	Sandık	25	6,500
Kavafiye/ Ayakkabı, kemer, cüzdan vs.	"	20	5,000
Demir ve hırdavat			1,350
Züccaciye	Sandık	8	1,000
Şeker	Kilo	17,500	7,000
Gaz	Teneke	1,300	5,200
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi		0	3,000
Bakkaliye		0	15,600
Manifatura	Sandık	8	4,000
Tuz	Kilo	10,000	1,000
Muhtelif			14,650

(Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S.27)

1932 yılı Aralık ayı ithalat verileriyle derginin bir önceki sayısında yer alan ekim ayı ithalat verileri kıyaslandığında özellikle iki üründe önemli ölçüde bir değişim yaşandığı gözlemlenmiştir. Buna göre ekim ayında Tire’de ithal edilen un miktarı 89,719 kg’dan aralık ayında 10,000 kg’a düşmüştür. Yine ekim ayı istatistiklerinde tütün ithalatı ilçede 2,345 kg’dan aralık ayında 7,533 kg’a çıkarak gözle görülür bir artış yaşanmıştır.

Tablo 3. 22. Tire’de 1933 yılı şubat ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyasi/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
İncir	Kilo	25,000	1,375
Un	"	50,000	3,750
Mensucat/ Dokuma	"	65	325
Urgan	"	68,261	17,748
Arpa	"	505,000	12,625
Akdarı	"	10,000	250
Muhtelif deri	"	1,778	3,228
Balmumu	"	200	110
Buğday	"	18,5000	7,400
Bakla	"	20,000	600
Bağırsak	"	5,000	250
Peynir	"	3,500	1,400
Pamuk mahlıcı/ Lifli Pamuk	"	12,800	4,288
Tütün	"	174,298	66,233
Tereyağı	"	2,500	1,875
Ceviz	"	18,500	1,850
Zeytinyağı	"	160,000	32,000
Susam	"	8,900	1,246
Sebze muhtelif	"	100,000	2,000
Kendir mahlıcı/ Kendir Lifi	"	60,000	10,800
Kendir tohumu	"	40,000	1,400
Zımpara	"	26,000	1,300
Yumurta	Adet	20,000	300
Muhtelif eşya	Muhtelif		10,000

(Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29)

1933 yılının Şubat ayı ithalat ve ihracat rakamlarına yönelik istatistiki verileri içeren tabloyu ele aldığımızda ilçenin ihracatında miktar olarak en az paya sahip olan ürün 65 kg ile mensucat olarak bilinen dokuma ürünleri olmuştur. Lira cinsinden en az getirisi olan ürünü ise 110 lira ile balmumu ürünüdür. Miktar olarak en çok ihraç edilen ürün 505,000 kg ile arpa olmasına rağmen tütün 174,298 kg ihraç edilmesi karşılığında lira cinsinden getirisi bakımından 66,233 lira ile Tire ihracatında en fazla paya sahip olan ürün olmuştur.

Tablo 3. 23. Tire’de 1933 yılı şubat ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	3,500	3,500
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	22	880
Alâtı ziraiye/ Ziari alet	Parça	3,007	11,500
Eczayı tıbbiye	Muhtelif		200
Kösele	Kilo	1,500	2,250
Benzin	Teneke	350	1,524
Tütün mamul	Kilo	4,024	11,075
Demir ve mamulâtı	Muhtelif		1,500
Şeker	Kilo	10,120	3,544
Gaz	Teneke	2,660	10,640
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi	Muhtelif		650
Mevaddı bakkaliye/ Bakkal dükkânı maddeleri	"		25,000
Manifatura	Balya	23	8,500
Muhtelif eşya	Muhtelif		20,000

(Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29)

Tire’nin 1933 yılı Şubat ayı ithalat verilerinin yer aldığı istatistik bilgilerinde önceki ayların ithalat verilerine göre iki üründe anlamlı değişiklikler gözlemlenmiştir. Bu ürünlerden ilki alâtı ziraiye olarak geçen ürün olup daha önce ilk kez 1930 yılının Ekim ayında ithal edilen zirai araç gereçler ikinci kez 1933 yılı Şubat ayında ithal edilmiştir. Daha önce 300 parça ithal edilmişken 1933 yılı Şubat ayında ise on kattan fazla bir artışla 3,007 adet ithal edilmiştir. Tabloda dikkat çekici diğer bir ürün ise un olmuştur. Derginin istatistikî bilgiler verdiği tüm yıllara bakıldığında un ithalatı önemli bir kalem iken ilk kez 1933 yılı Şubat ayı ithalatında rekor bir düşüşle sadece 3,500 kg’lık bir ithalat yapılarak en az un ithalatın yapıldığı ay olmuştur.

Tablo 3. 24. Tire’de 1933 yılı mart ayı ihracat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyasi/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Üzüm	Kilo	5,000	500
İncir	"	15,000	825
Mensucat	"	82	410
Un	"	25,000	1,500
Urgan	"	54,003	14,581
Arpa	"	325,000	8,125
Muhtelif deri	"	1,624	2,056
Balmumu	"	150	77
Buğday	"	335,000	13,400
Bakla	"	10,000	300
Bağırsak	"	4,800	150
Peynir	"	4,500	1,485
Pamuk mahlacı	"	14,000	4,900
Tütün	"	89,450	35,780
Tereyağı	"	3,000	1,740
Ceviz	"	23,000	2,070
Zeytinyağı	"	140,000	25,200
Susam	"	12,500	1,688
Sebze muhtelif	"	100,000	2,000
Kendir tohumu	"	10,000	350
Kestane	"	25,000	1,000
Zımpara	"	26,000	1,300
Yumurta	Adet	105,000	1,050
Yün, yapağı, kıl	Kilo	8,000	2,800
Muhtelif eşya	Muhtelif	0	8,560

(Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30)

1933 yılına ait son ihracat verisini içeren tabloya baktığımızda ilçenin ihracatında önemli bir kalem olan tütünün bir önceki ay olan şubat ayına göre ihraç edilen kilosunun hemen hemen yarı yarıya düştüğü gözlemlenmiştir. Fakat buna rağmen yine de mart ayı ihracat verilerinde lira cinsinden en önemli getirisi olan ürün yine tütün olmuştur. Bir önceki aya göre ihracattaki payı neredeyse iki katına çıkan ürün ise arpa olmuştur. Fakat lira cinsinden ithalattaki getirisi ise tütüne göre hemen hemen dörtte bir oranında olduğu görülmüştür.

Tablo 3. 25. Tire’de 1933 yılı mart ayı ithalat verileri

Cinsi	Vahidi Kıyası/ ölçü birimi	Miktarı	Lira
Un	Kilo	30,000	3,000
Kereste	Metre mikâbı/ Metreküp	103	4,120
Eczayı tıbbiye	Muhtelif	0	350
Kösele	Kilo	630	945
Benzin	Teneke	230	1,000
Pirinç	Kilo	8,500	2,125
Tütün mamul	"	2,245	7,234
Tuhafiye	Sandık	20	5,500
Kavafiye/ Ayakkabı, kemer, cüzdan vs.	"	22	6,800
Şeker	Kilo	6,737	2,695
Gaz	Teneke	600	2,400
Levazımatı inşaiye/ İnşaat malzemesi	Muhtelif	0	800
Mevaddı bakkaliye/ Bakkal dükkânı maddeleri	"	0	13,740
Manifatura	Balya	17	9,500
Muhtelif eşya	Muhtelif	0	18,621

(Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30)

1933 yılı Mart ayı ithalat verilerinin yer adlıği tabloyu incelediğimizde ithalat ürünlerinden gaz, şeker, benzin, kösele, kereste, bakkaliye ürünleri, manifatura ve inşaat malzemeleri ürünleri gibi çoğu ürünün ithalat miktarlarında düşüş dikkat çekmiştir. Bu düşüş şubat ayında toplam ithalata harcanan lira miktarı ile mart ayında harcanan lira miktarı oranlarına bakıldığında da görülmüştür. Buna göre şubat ayında toplam 100,763 liralık ithalat yapılırken mart ayında 78,830 liralık ithalat yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla bir önceki aya göre ithalat hacminde lira cinsinden harcamada yüzde yirmi ikiye yakın bir düşüş yaşanmıştır.

Tire’ye yönelik ihracat ve ithalat verilerini gösteren tablolara baktığımızda ilçenin ihracatında genel olarak yaz aylarında incir, buğday ve arpa gibi tarım ürünlerinin oranlarının arttığı görülürken kış aylarında ise kestane, zeytin ve zeytinyağı gibi tarım ürünlerinin oranlarının artış gösterdiği görülmüştür. Genel olarak ihraç edilen ürünlerden tütün ve urganın ise diğer ürünlere göre gerek kilo cinsinden miktarı ve gerekse lira cinsinden ihracattan getirisi diğer ürünlere göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Dergide yer alan ithalat verilerini gösteren tabloları ele aldığımızda ise ithal edilen ürünlerin ilçede üretimi olmayan tarım ürünleri ile hazır kullanıma dönük ürünler olduğu gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda tablolardaki istatistikî veriler incelendiğinde en sık ithal edilen ürünlerin genel olarak un, şeker, pirinç, kereste ve tuz gibi ürünler olduğu dikkat

çekmektedir. Benzin ve gazın ise dergide yer alan bütün ayların ithalat verilerinde istisnasız yer aldığı görülürken kış aylarında ithalattaki paylarının arttığı görülmüştür.

3.5.3. Bankacılık

Dergide zaman zaman bankacılık faaliyetleri ile ilgili yazılar da yer almıştır. Bu yazılarda vatandaşlara bankacılık iş ve işlemleri konusunda bilgiler verilmiştir. İmtiyaz sahibi Hurşit Seni yirmi üçüncü sayıda “*Muzır Bankacılık*” başlıklı yazısında bankaların son birkaç yılda sayılarının arttığını aktarmış ve bu bankaların yüzde yirmi dört faiz almaları ile komisyon ücretlerini eleştirerek bankalar karşısında üreticilerin borçlarının faizlerini bile ödemekten aciz hale geldiğini belirtmiştir. Yazının devamında üreticiler için yapılması gerekenleri ve hükümetten beklenenleri şu ifadelerle özetlemiştir:

“Halkın ihtiyacına devasaz olacak kredi müesseseleri mutlaka ve hiç olmazsa bir senelik bir mühletle ikrazatta bulunmalıdırlar ki borçlu biraz geniş nefes alarak işlerini yoluna koyup borcunu verebilsin. Bu işde hükümete mühim vazifeler terettüp ediyor. Adetâ köşe başı sarraflığı eden bu müesseselerin bu muzır faizciliğine bir nihayet vermek için ticaret kanunundaki faiz miktarını tahdit etmek ve faizden hariç komisyon namı altındaki füzulî alınan paraların alınmamasını temin eylemek halk lehine mühim bir müdahaledir. Almanya hükümeti bile kendisine ikraz olunan kısa vadeli istikraz yüzünden iflas edecek hale geldi. Hükümetlerin dayanamadığı bu vaziyete bağrı yanık halk nasıl tahammül edebilir. Hükümetçe yapılacak ufak bir tetkikat bu küçük müesseselerin memlekette ika ettikleri tahribatı meydana çıkaracaktır. Hükümetimizden bu mesele hakkında halk ve köylü lehine âcîl bir müdahale beklemek hakkımız olduğu gibi böyle memleket iktisadiyatına muzır bir cereyan açmış müesseselerin teessüs ve taaddüdüne de malik olmak lazımdır” (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Bankacılık faaliyetleri ile ilgili olarak yazılar ara ara yayımlanmaya devam etmiştir. Hurşit Seni’nin “*Bankalar ve Bankacılık Mes’eleleri*” başlıklı yazısında ise bankacılık faaliyetlerinin sınırlandırılıp faiz oranlarının azaltıldığı takdirde memlekete faydalarının olabileceği görüşlerine karşı çıkan Büyük Menderes Gazetesini eleştiren bir makale kaleme almıştır. Yazara göre bankaların faydalı olduğunu belirlenenlerin düşükleri hatanın sebebi memleketi ticaretle meşgul Avrupa şehri gibi tasavvur etmelerinden

kaynaklanmaktadır. Ancak ticaretle meşgul olan memleketler için bankalar yararlı olabilir. Tüccarlar borcunu bankalardan alıp ödeyerek ihtiyacını tatmin edebilir fakat ülkemizde bu durum mümkün değildir. Yazar, bankaların memlekete neden Avrupa gibi faydalı olamayacağı görüşünü şu ifadelerle belirtmiştir:

“... Halbuki bizim memleketimiz ticaret memleketi olmayıp zürra memleketidir. Mahsullerin alıcı bulunmaması yüzünden zürra elinde kalması veyahut cüz’i ve meselâ masarifi istihsaliyesini bile kurtarmıyarak satılması gibi esbabı mücbire tahtında yüksek faiz ve komisyon aldığı parayı tediye edememek ızdırarının hudusü bu bankaların halkın ihtiyacını cevap veremediği ayan beyan göstermektedir. Avrupa’dan nizamnamelerin terceme etmek suretile aynen kabul edilen bu şekil bankaların memleketimizin vaziyeti içtimaiye ve iktisadiyesine uygun düşmediklerinden şekli hazırlarından istifade ümit etmek imkânsızdır. Bir ziraat memleketi olan kasabalarımıza, köylerimize müfit olacak bankalar mahsulât ve mezruat üzerine ikrazatta bulunacak veyahut arazi ve emlâk muamelâtile uğraşacak ve bu gibi gösterilen karşılıklara mukabil uzun vade ile ikrazat yapabilecek bankalardır” (Yeşil Tire, 1Birincikânun 1932, S.2). İfadelerinden de anlaşılacağı gibi bankaların mevcut şartlarda ziraat mensuplarına fayda sağlamayacağı görüşü üzerinde durularak memleket iktisadı üzerine yararı olmayacağı ifade edilmiştir.

3.5.4. Hayvancılık

Derginin farklı aylarda yayımlanan nüshalarında ilçedeki mezbahada bir ay içinde kesilen hayvan miktarlarına da yer verilmiştir. Yer alan istatistikî bilgilerde kesilen hayvanların türleri ve sayıları ile toplam sayıları da yer almıştır.

1931 yılının Aralık ayında ilçedeki mezbahada kesilen hayvan türleri, bu hayvanların sayıları ve toplamda ne kadar hayvanın kesildiğini belirten sayısal veriler dergide tablo ile haberleştirilerek yer almıştır:

Tablo 3.29. Tire’de 1931 yılının ocak ayında mezbahada kesilen hayvan sayıları

Koyun	Tosun, Malak, Dana, Düve	Keçi	Kuzu	Oğlak	İnek	Öküz	Manda	Deve	Toplam
279	236	14	2	0	9	3	0	8	551

(Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10)

1931 yılı Ocak ayında kesilen hayvan sayısı istatistiklerine baktığımızda Tire ilçesinde toplam kesilen hayvan miktarlarından küçükbaş ile büyük baş hayvan sayılarının hemen hemen aynı olduğu görülmüştür. En fazla kesilen küçükbaş koyun olurken en fazla kesilen büyükbaş ise tosun, malak, dana ve düve grubu olmuştur.

1932 yılının Ocak ayına ait mezbahada kesilen hayvan miktarları da tablo şeklinde yer almıştır. Dergide belirtilen ve Tire’de kesilen hayvan miktarları ve türleri şunlardır:

Tablo 3.30. Tire’de 1932 yılının ocak ayında mezbahada kesilen hayvan sayıları

Deve	Koyun	Keçi	Kuzu	Oğlak	İnek	Öküz	Dana	Düğe	Manda	Toplam
5	28	30	4	0	8	6	58	2	9	155

(Yeşil Tire, 15 İkincikânun 1932, S.12)

1932 yılı Ocak ayı istatistiklerine baktığımızda bir önceki aya göre kesilen küçükbaş sayısının toplamının büyükbaş sayısından fazla olduğu görülmüştür. Yine bir önceki aya göre toplam kesilen hayvan sayısında ise üç buçuk kat azalma olması dikkat çekicidir. Kesilen hayvanlardan sadece öküz sayısında bir önceki aya göre artış olmuştur.

Yeşil Tire Dergisinde son mezbaha istatistik bilgisi 1932 yılının Nisan ayına ait olmuştur. 1932 yılının Nisan ayına ait mezbahada kesilen hayvan türleri, sayıları ve toplamda ne kadar hayvanın yer aldığını belirten bilgiler şunlardır:

Tablo 3.31. Tire’de 1932 yılının nisan ayında mezbahada kesilen hayvan sayıları

Manda	Düğe	Dana	Öküz	İnek	Kuzu	Keçi	Koyun	Toplam
9	59	135	23	7	255	29	80	597

(Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16)

Kesilen hayvanlara ait istatistik bilgileri içerisinde mezbahada en çok hayvanın kesildiği tablo 1932 yılı Nisan ayına ait olan tablo olmuştur. Toplam 597 adet hayvan kesilmiştir. En dikkat çekici değişim ise kuzuya ait istatistiklerde olmuştur. Daha önceki tablolarda iki ve dört adet toplam altı adet kesilen kuzu sayısı bu tabloda rekor denilebilecek oranda artarak iki yüz elli beş adet kesildiği görülmüştür.

Dergide çiftçilerin hayvancılık faaliyetleri ile ilgili yazıları da yer almıştır. “Kümes hayvancılığından nasıl istifade edilir” başlıklı yazıda kümes hayvanı yetiştirmek isteyen çiftçilere yönelik tabiat koşullarının nasıl olması gerektiği ve beslenme koşullarına dikkat çeken yazı yazılmıştır. Bu yazıda “Ördek ve Kazlar bünyelerine nazâran Sulak, Sazlık, Göl ve nehir kenarlarında; Hindiler, Soğuk ve yüksek yerlerde. Tavuklar ise Kurak ve mutedil iklimli yerlerde yetiştirilmelidir” denilerek kümes hayvancılığı yapacaklara hayvanların yaşama koşulları anlatılmıştır. Aynı yazının devamında ise Türkiye’deki kümes hayvanlığı ile Avrupa’daki kümes hayvancılığı koşulları şu cümlelerle karşılaştırılmıştır:

“Bizde tavuk, ancak etinden ve ihtiyacı bulunduğumuz yumurtasından ve gelecek olan misafirlerimize ikramdan ibarettir. Hayvancılık barınacak bir kümes, tüneyecek bir yere malik olmadığından bilcümle mezahim karşısında yazın ağaçlarda kışın da ahırlarda imrari evkat eder. Neslini idame için de yumurtladığı yumurtalarını ötede beride gizleyerek piliç çıkarmak suretiyle temin eder. Halbuki Avrupada hal berakistir. O havalide beslenen tavuklar senede cinslerine göre 250-350 yumurta yaptıkları gibi yumurtaların beherinin sikleti 60-70 gram ağırlığındadır. Bizde azamî yumurta yapma keyfiyeti 80 ni geçmez siklet ise 25-40 gram arasındadır. Bu bizim için büyük bir acı olmalıdır” (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

3.6. Sağlık

Yeşil Tire Dergisinde yayın hayatına başladığı ilk sayılardan itibaren hastalıklar hakkında halkı bilgilendirici yazılar yer almıştır. Hastalıkların ismi, nedeni, bulaşma yolları, tedavi yöntemleri ve hastalıklar karşısında neler yapılması gerektiği gibi kapsamlı bir şekilde ele alınan yazılar Dr. Ali Nazmi ve Dr. Ali Orhan tarafından derginin sağlık sayfasında dile getirilmiştir. Toplum bilgilendirmek için ele alınan bu yazılar kimi zaman tek sayıda ve bir sayfada ele alınırken kimi zaman da yazı dizileri halinde yer almıştır.

Sağlık ile ilgili ilk yazının Dr. Ali Nazmi tarafından yazıldığı görülmüştür. Dr. Ali Nazmi tarafından ele alınan ve “Gençlere Öğütlerim” başlığıyla yazılan yazıda bel soğukluğu hastalığı anlatılmıştır. Doktor tarafından üç yazı dizisi halinde ele alınan bu konunun ele alınma nedeni bu hastalığın öteden beri Tire’nin sosyal hayatını kemiren

felaketlerden biri olması ve toplumun ahlaken yozlaşmasıyla yayılan fuhşiiyyatın geleceği tehdit etmesi olarak gösterilmiştir. Nasıl bulaştığı ile ilgili dergideki yazıda şunlar belirtilmiştir:

“Belsoğukluğu yüzde doksan beş münasebatı tenasüliye ile sirayet eder. Halbuki üşümekle belsoğukluğu olmadığı gibi koksu ile de vücuda gelmez. Bazı kere akıntı ile mülevves olan çamaşırların başkalarının azayı tenasüliyesine sürünmesile geçtiği vakidir. Meselâ: hamamlarda evvelce belsoğukluğuna müptelâ bir hasta tarafından kullanılıp da yıkanmamış bir peştamalı başka bir şahıs kullandığı takdirde yakalananlar görülmüştür. Küçük çocuklarda en ziyade kirli bezler veyahut mikroplu çamaşırlardan sirayet eder. Ve bu cinayet de evdekilere aittir. Çünkü mülevves çamaşırlar bir arada yıkanır ve(sonokok) bu suretle çocuğun elbisesine gelir ve temasla zavallı yavruda maraz alâmi başlar” (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“Gençlere Öğütlerim” başlığı altında Sifiliz (Firengi) hastalığı da ele alınmıştır. Bu hastalığın halk tarafından öneminin bilinmediği ve anlaşılmadığının belirtildiği yazıda hastalığın nasıl bulaştığı şu ifadelerle açıklanmıştır:

“Umumiyetle doğrudan doğruya temas ile vukua gelir. İster fuhşiiyat, ister meşru münasebatı Cinsiye ile, buse, irza ve üzerinde sıyrık olan cilt veya gışayı muhitinin her hangi bir afeti efrenci ile temasla husule gelir. Bazan kaşık, Çatal, Bardak veyahut ısırma ile hatta buse ile de bilvasıta sirayet eder. Firengili süt anaların emzirdikleri çocuklara firengiyi bulaştırdıkları çok defa görülmüştür. Bu bapta süt anaları bir takım şeraiti fenniye altında tutulmalıdır. Ve hiçbir valide çocuğunu kimseye emzirtmemelidir. Hacemat takımları, hamam takımları ustura ve buna benzer eşya sirayete vasıta olabilirler. Fakat her halde firengi Cima ile geçer” (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

Sifiliz (Firengi) hastalığının alametlerinden de bahsedilmiştir. Firengi’nin alametleri doktor tarafından ele alınan makalede şu ifadelerle özetlenerek dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilmiştir:

“Dudaklarının etrafında kabarıklar görülür. Dudaklar çatlar burnundan nezle olmuş gibi cerahatlı bir sümük akar ve bu akan madde kuruyarak yeşil renkte bir kabuk teşkil eder. Çocuk müşkülâtla teneffüs eder ve müşkülâtla meme alır kafa tabiidir kemiklerde sui teşekkül vardır ya fazla tezayüt eder veyahut tenakus ederek Mükrosefal veyahut Makrosalal denilen şekilleri görünür Irsifirengiye müptela çocuklar ekseriya iltihabı sahaya ile ölürler. Bazı kere bu alâim

görülmaz ve çocuk büyür 10 ilâ 15 arasında birden bire üçüncü devralâimi görülür ve bu alâim en ziyade Hoçenson arazi denir ki buda şunlardır. Gözde tabakai tarneyede iltihap, kulakta iltihabı üznü mutavassıt, dişlerin sui teşekkülleri yani ön dişlerin uçlarının çentikli ve yahutta hilâli ve gayri muntazam küçük bulunmalarıdır. Neşvünemada tevakkufu ve sui teşekkülâtı bedeniye gibidir çok zaman firengi hastalarca mechul kalıyor çünkü pek hafif olan arızalar hastaların gözlerine çarpmaz ve görünmez” (Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).

Dr. Ali Nazmi tarafından ise “Grip” başlığı altında yazılan yazıda grip hastalığı anlatılmıştır. Hastalığın ele alınmasının nedeni bu hastalığın Tire’de yaygın olarak görülmesi olarak ifade edilmiştir. Bu hastalığın belirtileri şu şekilde açıklanmıştır:

“Balgam iptidai köpüklü, birkaç gün sonra birdenbire kalınlaşır. Adeta pelte kıvamında göksü yırtarcasına güçlkle kendisini ihraç eder. Teneffüs esnasında göğs muhtelif hırıltılar yapar, azamî bir hafta sonra hasta terliyereknekahate geçer. Bu esnada burundan 100 de 16 ile 20 nisbette kan gelmesile dudaklara dahi ufak uçuklamalar getirir” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Yeşil Tire Dergisinde yer alan aynı yazının devamında Dr. Ali Nazmi, gripten korunma yollarını değinerek bu hastalığa yakalanan okuyucularına bazı tavsiyelerde bulunmuştur:

“Bu mikrop enziyade hastalığa tutulan şahsın balgamında bulunur. Binaenaleyh kalabalık mahallerde oturmamak mümkün olduğu kadar güneşli havalarda dolaşmak ve rütubetli havalarda geceleri sokağa çıkmamak ağzı ve burnu asitborikli mahlul ile çalkalayıp temizlemek, bol bol sıcak menkular: ihlamur, hafif çay, adaçayı, sütlü salep, ve yevmiye 30 santigram kinin almak faideden hali değildir” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Halk arasında yaygın olduğunun altı çizilen parazit hastalıklardan biri olan bulaşıcı malarya (sıtma) hastalığından bahsedilmiştir. Hastalığın nedenleri ve ortaya çıkışı şu şekilde açıklanmıştır:

“Sivri sinekler gibi bazı emici sineklerin hastalığı nakle vasıta oldukları tahakkuk etmiştir. Yalnız sivri sineklerin anafel tabir edilen dişi cinsi nakil mikrop olduğu muhakkaktır. Malarya mikrobu profesör (LAVRAN) tarafından keşfedilmiştir. Bu mikrop en ziyade birikinti suların kenarında ve bataklıklarda mevcut olup muhtelif şekilleri vardır. Sivri sinekler bataklıklardan aldığı

mikrobu insanın kanına aşılayarak hastalığı vücuda getirir” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Malarya hastalığı ve bulaşma yolları hakkında bilgi verilmesinin yanı sıra yazıda hastalığın tedavi yönteminden de bahsedilerek okuyuculara bazı tavsiyelerde bulunulmuştur:

“Malaryanın hususi devası kinin ve kınadır. Evvela vakanın pek basit olduğunu farzedelim: mesela bir adam hummayı mütekattıya düşar olmuş, evel emirde bir müshil almağı sonra 1-075 gram kinin almalıdır, bu kinin ikiye taksim edilerek bir kısmı nöbetten 2-3 saat evvel alınmalı, diğeri de beş saat sonra alınmalıdır. Bu suretle bir hafta bir hafta devam edilmeli ve sonra beş gün terk edilmelidir. Şayet ârazı mideviye ve safrayıye ile müterafık ise her şeyden evvel doktora müracaat lâzımdır”

Malarya hastalığı hakkında bu bilgi ve tedavi yöntemlerinin belirtilmesinden sonra hastalıktan korunma yöntemleri ve halkın dikkat etmesi gereken hususlar ise şu şekilde ifade edilmiştir:

“Mümkün olduğu kadar bataklık araziyi temizlemek ve korutmak rakit sulardaki sivri sinek yumurtalarını mahvetmek için mazot ve gaz yağı gibi maddeler dökmeli evlerdeki havuzlarda balık yetiştirmeli bu cihete çok ehemmiyet vermeli, oturulan hanenin pencerelerine tel kafes koymalı ve bu suretle sivri sineklerin girmesine mani olmalı, oralarda çalışan amele akşamları cibinlik içinde yatmalıdır, haftada dört gün tedavi olarak kinin kullanmayı da unutmamalıdır” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Köylerin sağlık durumu ile ilgili yazılar sık sık dergide yazılmıştır. “Köylerin sıhhi vazifeleri” başlıklı yazıda köylünün sıhhi hususlarda hükümete karşı sıhhi ve fenni ile sıhhi ve idari vazifelerinin olduğu belirtilmiştir. Yazıda köyün başı ve mümessili olan köy muhtarlarının, köy heyetlerinin ve köy kâtiplerinin hükümete karşı vazifeleri şu cümlelerle açıklanmıştır:

“Bu vazifeler gerek köy kanunile ve gerekse diğer kanunlar ile gösterilmiş ve talimatnameler ve Bunlara ilaveten emirlerle takviye edilmiştir. Elinizde her gün okuduğunuz köy kanununun on ikinci maddesinde köylünün göreceği işler mecburî ve isteğe bağlı olmak üzere ikiye ayrılmış ve on üçüncü maddesinde de birinci fıkradan başlanarak sivri sinek menbalarını izale etmek, köye kayalı yoldan su getirmek, çeşme yapmak, kuyuların ağızlarını muhafaza eylemek, evlerle ahırlarını ayırmak, evlerde ve köy için muntazam abdeshaneler yapmak,

evlerin etrafını ve sokakları temiz tutmak, çeşme ve civarını telvis etmemek, süprüntü ve gübrelikleri köyden uzakta bulundurmak, köy yollarının ve meydanlıklarının etrafına, su kenarlarına ve mezarlıklarına ağaç dikmek gibi mecburi hususat sayılıyor”

Yazının devamında köylerde sağlık koşullarına dikkat çekilmiş ve yapılması gerekenler yazılmıştır. Buna göre insanların muhtaç olduğu ana ihtiyacın su olduğu bunun için suyun gayet muhafazalı bir şekilde temin edilmesi gerektiği aksi takdirde kolera, karahumma (tifo) ve kanlı basur (hemoroit) gibi hastalıkların ortaya çıkacağına değinilmiştir. Evlerde odalarla ahırların ayrı olmaması nedeniyle ve gübre ve idrar yoluyla hayvanlardan insanlara hastalığın geçebileceğine dikkat çekilmiştir. Önlem olarak ise üstü kapalı tuvaletler yapılması gerektiği, evlerden dökülen pis sular için üstü kapalı lağım yapmanın suların pisenmesini önleyeceği ve evlerin etrafını süpürmek, kuyu, pınar ve çeşme başlarının temiz tutularak ağaç dikmenin köylerde sağlık ve iktisadi faaliyetleri arttıracığı örneklerle açıklanmıştır (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

Hekim Ali Orhan tarafından yazılan “*Köylerin sağlık vazifeleri*” başlıklı başka bir yazıda ise köylerde salgın ve bulaşıcı bir hastalık çıktığında yapılması gerekenler Köy Kanunun 12. Maddesinin birinci fıkrasında yazılı olduğu belirtilerek köylülerden bu kurallara uyması istenmiştir. Buna göre bulaşıcı hastalıkların mikrop yoluyla yayıldığına dikkat çekilmiş ve köyde ateşli hastalık çıktığında hemen hastanın başına üşüşülmemesi gerektiğinin altı çizilmiştir (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Yazının devamında Hekim Ali Orhan tarafından Köy Kanunun 14. Maddesi ayrıntılı olarak ele alınarak bu kanunda geçen sağlıkla ilgili olan husular okuyucuların dikkatine sunulmuştur:

“Odaları ahırlardan ayrı yere yapmak, ev ahır, halâ divarlarını senede bir kerre olsun kireçle badana etmeki köy mezarlığını uzaklarda ve suların geçmediği taraflarda ve etrafı kapalı yapmak köyde çamaşırlık, hamam vücuda getirmek orman yetiştirmek, sağlık korucusu, ilaçları bulundurmak gibi mühim ve sıhhatı koruyan hususlar zikrediliyor. Odaları ahırlardan ayırmak gece ve gündüz vakti istirahat için odamıza çekilince ahırlardan gelecek pis kokuların ciğerlerimizi dolduracağı ve sıhhatımızı ihlâl edeceği için çok mühimdir. Ev, ahır, apdesthane divarlarını kireçle badana edilmesi ile, kireçte hiçbir mikrop yapamadığından pisenen kısımları temizleyerek örtmesi ve divarlara yumurtalarını bırakan pek çok haşerelerin üremesine meydan vermemesi yüzünden hem bizlere hemde hayvanlarımıza faidesi vardır” (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

“*Köylerin Sağlık Vazifeleri*” başlıklı yazıda köylerde ecza sandıklarının bulundurulmasının gerekliliğinden ve faydalarından bahsedilmiştir. Ani gelişecek olan vakalarda ecza sandıklarının fayda sağlayacağı ve hayat kurtarıcı olacağı yazılmıştır. Bu sandıklarda bulunacak ilaçların cinsi ve miktarları ile ne maksatla kullanılacaklarını ifade eden tarifnamenin hükümet doktoru tarafından hazırlanarak yardımcı olunacağı yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Aynı yazının devamında Firengi gibi bulaşıcı hastalıklar için kanunlar ve nizamlar yapıldığının altı çizilerek muayene evleri ve hekimlerle sıhhiye memurlarının teşkil edilmesiyle artık tedavi ve ilaç ücretinin alınmayacağı ifade edilmiştir. Bu amaçla köylerde ağzında, burnunda veya vücudunun herhangi bir yerinde yarası olanların derhal sıhhiye dairesine sevk edilmesinin gerekliliği üzerine durularak gerekirse köylerinden her hafta gelip gitme imkânları olmayanların Tire’de bulunan hastanede yatabilecekleri yazılmıştır. Dergideki yazının son bölümünde köylülere çağrı yapılarak köylerden yürüyerek Tire’ye gelemeyenler, nakliye vasıtası olmayanlar ve hastanede yattığı süre zarfında kendi iâşesini karşılayamayanlar için köy sandığına bir miktar para koyulması tavsiye edilmiştir (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

“*Köylerin sağlık vazifeleri*” başlıklı başka bir yazıda köylerin idari ve sıhhi vazifelerinin de olduğu belirtilmiştir. Devletin nüfus siyasetini iyi takip etmek için ve nüfusa karşı fenalıklara önlem alabilmek için her ay doğan ve ölen erkek kadın miktarını, ölenlerin ölüm sebeplerini ve bunların yaşlarını, o ay köylerde ne gibi hastalıklar olduğunu bilmek istediğini bunun için köylülerin Hükümet Hekimliği Dairesine her ay sağlık olayları adıyla bir cetvel vermesinin önemine değinilmiştir. Bu cetvellerden toplanan istatistikler sayesinde hastalıkların kaynaklarını araştırarak ölüm sebeplerinin kaldırılması için çalışmalar yapıldığının altı çizilmiştir. Yazıda köy heyetlerinden bulaşıcı hastalıkları günü gününe haber vermesini, hekim olmayanların ve üfürükçülerin hastaya ilaç yapmalarını engellemelerini, köylünün çiçek aşısı ve diğer aşılarının zamanında yapılmasını takip etmelerini, köyün nüfusunun sık sık köye gelen sağlık memurlarına muayene ettirilmesini ve sıhhi emirleri harfi harfine uygulanması konularında yardımcı olmaları istenmiştir (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

Köy Hekimi Ali Orhan “*Köylerin sağlık vazifeleri*” başlıklı yazısında şimdiye kadar yazılan yazılarda köylülerin vazifelerine değindiğini belirterek bu işlerde lakayt davranan, ihmali olan ve sıhhi kanunlarla verilen emirler ile alakadar olmayanlara ne gibi yaptırımlar uygulanacağını yazmıştır. Yazıda bu kişilerin kesinlikle ceza alacağı çünkü anlatılan hususların hepsinin umumî hususlar olduğu ve herkesi ilgilendirdiği için

uygulamaları yapmayanların herkesin sağığını korumak adına cezalandırılacağı vurgulanmıştır. Aynı zamanda köylerin bu umumî işlerinin devlet işleri olduğu ve bunların muhtar ile heyetinin yapmakla mükellef olduğu belirtilerek devlet işlerini yapmayan devlet memurlarının devlet memurları kanununa göre ceza görecekları ifade edilmiştir. Bulaşıcı hastalıkların çıkmasına sebep olanlar ve lakayt davrananlar için bulaşıcı hastalıklar ile ilgili nizamnameler ve ceza kanunun muhtelif maddelerinin ağır cezaları ile muhatap olacakları hatırlatılmıştır. (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S.27).

Dergide, Tire halkının sağık durumunu ilgilendiren genel haberlerin de yapıldığı görülmüştür. “*Kazamız Haberleri*” başlığı ile verilen haberde Tire caddelerinde yiyecek ve içecek satan dükkânlardaki camsız kaplarda ürünlerin satılmasının genel sağığı olumsuz etkileyeceğine değinilmiştir. Bu durumun belediye meclisinde de tartışıldığı ve ilgili dükkânların mutlaka camekân bulundurması, ürünlerini çinkodan kaplar içinde muhafız etmesi ve üzerlerine cam kapakların kapatılması kararı verildiğı vurgulanmıştır. Haberde özellikle esnafa tahin helvası, peynir ve yoğurt gibi ürünlerin camekânlar içinde satılmasının sokaklardaki tozların bu ürünlerin üzerine yapışmasına engel olacağı belirtilerek esnafın bu işe önem vermesi talep edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Aynı zamanda halkın sağık durumunu ilgilendiren eczane haberinin de yapıldığı görülmüştür. Bu amaçla Tire’de geceleri eczanelerin kapalı olduğu dile getirilerek bu durumdan halkın şikâyetçi olduğu eleştirisi yapılmıştır. Haberin ayrıntısında Tire merkezinde yirmi bin nüfusun olduğu ve gece açık eczane olmamasının doğru olmayacağı uyarısı yapılarak belediyeden nöbetleşe eczanelerin gece açık olması talep edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Çocukların sağık durumu ve beslenmesine özel önem verilmiştir. “*Çocuk babaları ile hasbıhal: Çocuklarımıza neler yedirelim*” başlığıyla yer alan yazıda dünyaya çocuk getirmenin yeterli olmadığı asıl önemli olanın sağık bünyeli çocuk yetiştirmek olduğu vurgulanarak ebeveynlere çocuklarını nasıl beslemesi gerektiğı bilgileri aktarılmıştır. Bu yazıda çocuklara mutlaka tarhana ve mercimek çorbası verilmesi, beyaz ekmekle beslemek yerine esmer ekmekle beslemek gerektiğı, kuru üzüm, incir, elma ve badem gibi çerez vermenin önemi ile et, yumurta ve yoğurdun çocuğun beslenmesindeki önemine değinilerek çocukların sıhhatli yetiştirilmesinde bu ürünlerin faydalı ve şifalı olduğunun altı çizilmiştir (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Dergide gıdaların kalori oranlarını kapsayan tablo verilerek okuyuculara yedikleri sebze, et, meyve ve çerezlerin kalori oranları hakkında bilgi verilmiştir:

Tablo 3.32. Yeşil Tire Dergisinin sağlık bölümünde verdiği gıdaların kalori değerleri

Gıdaların Kalori Değerleri			
Cinsi	İstifade nispeti (fayda oranı)	Cinsi	İstifade nispeti (fayda oranı)
Koyun eti	105	Karpuz	000
Sığır eti	101	Portakal	26
Kuzu eti	87	Limon	4
Dana eti	85	Kestane	370
Börülce	341	Hurma	255
Tavşan eti	107	Nar	65
Yaban ördek	131	Kuru incir	221
Tavuk eti	135	Kuru üzüm	232
Güvercin eti	105	Fındık	685
Kaz eti	489	Ceviz	665
Balık eti	100	Badem	622
Yumurta	166	Mandalina	488
Süt	65	Ayva	50
Tereyağı	790	Ispanak	34
Yoğurt	000	Kereviz	58
Beyaz peynir	197	Lahana	72
Kaşar peynir	393	Karnabahar	32
Pirinç	357	Havuç	40
Mısır	365	Şalgam	62
Bezelye	328	Çalı fasulye	36
Mercimek	341	Ayşe kadın fasulye	55
Fasulye	318	Yeşil bezelye	83
Nohut	352	Kuşkonmaz	20
İrmik	354	Pancar	42
Buğday	357	Yeşil salata	17
Çavdar	352	Sarımsak	33
Arpa unu	353	Ebe gümece	34
Nişasta	342	Pazı	34
Makarna	361	Pırasa	34
Patates	96	Yer elması	96
Turp	43	Barbunya yeşil	55
Soğan	52	Enginar	31,9
Hıyar	15	Patlıcan	26,5
Ekmek	239	Taze bakla	55
Peksimet	352	Bamya	34
Elma	51	Semizotu	34
Armut	50	Umumi kabak	23,6
Erik	52	Kırmızı domates	27
Kiraz	52	Yeşilbiber	000
Şeftali	50	Kuru bakla	332
Kayısı	47	Tahin helvası	473
Yaş üzüm	69	Zeytin tanesi	169
Vişne	52	Pekmez	323
Çilek	34	Şeker	410
Kavun	33	Zeytinyağı	780

(Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31)

3.7. Merasimler ve Bayramlar

Tire’de millî bayramların kutlanmasına büyük önem verilmiştir. Tarihi açıdan önemli bir yere sahip olan bayramlar derginin sayfalarında geniş bir şekilde yer almıştır. Bayramlar okuyuculara önceki sayılarda hatırlatılarak bir sonraki ay kutlanacak bayram hakkında bilgi verilmiş ve aynı zamanda kazadaki bayram ve kutlama törenleri sonrası bu kutlamalarının ayrıntıları yazılarak okuyucuya Tire’deki etkinliklerin nasıl gerçekleştiği ile ilgili haberler aktarılmıştır.

Bayramlarla ilgili ilk haberin Teyyare ve Zafer Bayramı’na yönelik olduğu görülmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında kutlanan tam adı Teyyare ve Zafer Bayramı olarak geçen bayram vatandaşlara ilk sayfadan hatırlatılmıştır. Bu doğrultuda Tirelilere bayram şu ifadelerle duyurulmuştur: *“Vatandaş 30 Ağustos Teyyare bayramıdır, unutma”* (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

30 Ağustos Zafer Bayramı’nın dokuzuncu yıl dönümü anısına Zafer Bayramı konulu bir yazı kaleme alınmıştır. *Müftüoğlu Ratip Sunnullah* tarafından *“Öz Türkün Bayramında”* başlığıyla yazılan yazıda şu ifadeler geçmiştir:

“30 Ağustos... Ne ilâhi bir ses var bugünün tarihi içinde.. 30 Ağustos.. Bu ne kudret ki önünde şanlar saltanatlar dize geliyor. 30 Ağustos.. Bu hangi dinin sesi, bu hangi imanın ifadesi ki faniler ebediyeti en çok bunda hissediyor. Göklere açılan gönüllerimize cevap veren bu..ümidi sunan bu.. Hayatı yapan bu.. Her şeyimiz bu. Biz bütün diriliğimizi bu günün emsalsiz hatırasından alıyoruz. İstikbal düşüncelerimiz, o gün Dumlupınar, Kocatepe sırtlarında yanan istiklal aşkı ateşinin nurile aydınlanıyor ve yakın bir mazinin tasavvuru bile kalplerde ebedî bir gayz ve kin yaratan mahkûmiyeti, esaret yine bu günün derinliklerinde kaybolup gidiyor. Aziz okuyucum! Geçmişlerine bak! Göreceğin, işideceğin şanlı akınların senin birer şerefindir. Çünkü onlar senin öz varlığının önlü birer tecellisidir; orada senin şuurun, idrakin toplanmış, tekâsüf etmiştir. ki: onları ne kadar fahrile ansan, bütün bir insaf âlemi bu mafharet duygularını hurmetle karşılayacaktır. Fakat o şanlar ardında da seni utandıracak hal ve zaman ile göz göze gelirsene, buda benim tarihim diye birden perişan olup sarsılma! Yine bütün hızınla haykır!... Yo ben, ben değilim., Ben tereddinin değil fazilet imanının eseriyim” (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

9 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtulan İzmir'in kurtuluşunun 1931 yılında yapılan dokuzuncu anma ve kutlama etkinliklerine Tire'den de katılım olmuştur. Dergide 9 Eylül'de İzmir'in kurtuluşu merasimine katılacak olan Yeşil Tire İdmanyurdu bandosunun haberi yapılmış ve İzmir'e gidecek olan bando takımının fotoğrafına yer verilmiştir (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

Tire'nin Yunan işgalinden kurtuluş günü olan 4 Eylül tarihi ilçede kutlanan yerel bayramlardandır. Her yıl kutlanan 4 Eylül Kurtuluş Günü Yeşil Tire Dergisinde okuyuculara *“Aziz Tireliler!.. Dört Eylül senin kurtuluş günüdür. Kurtuluş bayramını neş'e içinde tesis et”* ifadeleriyle duyurulmuştur (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

Derginin yazar kadrosu, 4 Eylül 1931 tarihinde ilçede gerçekleştirilen 4 Eylül Kurtuluş Günü etkinliklerine katılmış ve bu durum haberleştirilmiştir. Yazar kadrosunun yapılan kutlama törenlerinde Yeşil Tire pankartı önünde çekilmiş fotoğrafı *“Yeşil Tire tahrir ailesi 4 Eylül kurtuluş bayramında”* ifadesiyle verilmiştir (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

Küçük Menderes havzasında yayın yapan Yeşil Tire Dergisinde sadece Tire'nin değil aynı zamanda bu yöredeki diğer ilçelerin de yerel bayramlarıyla ilgili haberleri yer almıştır. Bu amaçla dergide Ödemiş'te işgal sırasında Yunanlılara karşı ilk kurşunun atıldığı yerde yapılan Atım Bayramı münasebetiyle bu tarihi olayın nasıl olduğu ile ilgili bir yazı yazılmıştır. *M. Necip* tarafından *“İlk Kurşun Nasıl Atıldı”* başlığıyla yazılan yazıda Tire'nin işgali sonrası Ödemiş'e ilerleyen Yunan müfrezesi karşısında Ödemiş'te beş yüz küsur gönüllünün toplandığı ve bu kuvvetin idaresini Ödemiş'teki ihtiyat zabıtlarından Ahmet Şükrü, Salih, Hamdi isimli subayların aldığı ve 29 Mayıs 1919 sabahı Atım Bayramının yapıldığı Zincirlikuyu mevkiinde ilk kurşunun atıldığı ifade edilmiştir. Ödemiş'te ilk kurşunun atılması konulu yazı *“... istiklalimizi kurtaran, tarihimize büyük inkılaplar yapan mukaddes ilk kurşun bu şekilde atıldı...”* cümleleriyle bitirilmiştir (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

4 Eylül Tire Kurtuluş Günü 1932 yılında ise *“Ölümden Hayata Kavuşan Millet Bayramın Kutlu Olsun”* başlıklı yazıda ele alınmış ve işgal yıllarında Tire'nin durumu şu cümlelerle anlatılmıştır:

“Aziz Hemşeriler!... Kutlu olsun! Üç gün sonra ölüm ile hayatın seçildiği dört Eylül kurtuluş gününü idrak ediyoruz. Düşünüyor musunuz:dört Eylülle takaddüm eden kara günleri, muzlim ve elemli yılları hatırlıyor musunuz? Ne acı günler idi; ne matemli günler yaşamıştık! Beynimizde pathyan işkence bombaları, kalplerimizde sızlıyanistibdad elemeleri; bağrımızda fişkıran yeis

dalgaları içinde ne kadar bunalmıştık?... Türklüğün söndürülmek istenen hayatı yerine yeşil yurdumuzda sivrilen ihtiraskâr emellerin tatmini için ne ıztıraplara çarpılmıştık?... Ne idi o günler; o çlüm ve inhizam anları? İdrak ettiğimiz bu mes'ut günde, bu ulu zafer bayramında onları hatırlamak bizim için mefkûre borcu olsun ne matemler ağlamış, hicranlar dağlamış ve... ne ezanlar duymuştuk?" (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

4 Eylül Tire'nin Kurtuluş Günü anma programı ile ilgili olarak hazırlanan hazırlık programı da anma programı öncesi dergide yer almıştır. 4 Eylül 1932 tarihinde Tire'nin düşman işgalinden kurtuluşunun onuncu senesi münasebetiyle kutlama etkinliği yapılacağı belirtilerek bu programa katılacaklar dergide şu şekilde listelenmiştir:

"Bilumum mülkî adlî ve askeri rüesa ve memurlar ve mecalis azaları Belediye, Ticaret ve sanayi ve Ziraat odaları ve malî müessesat ve kıtaati askeriye ve millî ve Hayrîmüessesat ve Cemiyetler (C.H.F. teyyare, Hilâlahmer, Himayeietfal, Baro, Yeşil Tire Mecmuası, İdman Yurdu, Urğancı, Demirci, Terzi, Kunduracı ve diğer Esnaf hazırlayacakları eserleriyle), Resmi ve Hususi mektepler ve Halk hazır bulunacak ve işbu ihtifalâ iştirak edeceklerdir" (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

4 Eylül'de yapılacak anma programının nasıl olacağının ayrıntıları Tire kutlama heyeti ve Belediye Başkanı Ali Bey tarafından dergiye verilen program davet metninde yer almıştır. Buna göre program sabah 08.30'da minarelerde selalarla başlayacak ve tren ile fabrikalar üçer dakika düdüklerini çalacaktır. Programın hükümet meydanında yapılacağı belirtilerek katılacak erkânın sabah dokuzda hazır bulunması istenmiştir. Aynı zamanda günün önemine binaen dükkân ve ticarethanelerin sabah 08.30'dan 11.00'a kadar kapalı olması gerektiği uyarısı yapılmıştır. Top Tepesinden top atışlarıyla başlayacak merasimin süvari kıtasının ilçe içinde sancak merasimi düzenlemesiyle devam edeceği ve daha sonra nutuklara geçileceği yazılmıştır. Kutlama alayının dağılmasından sonra ise Belediye ve kutlama heyeti başkanının saat 12.00'a kadar belediye salonunda tebrikleri kabul edeceği ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Tire'nin Kurtuluş Günü yıl dönümü etkinliklerinin akşam programı da dergide yer almıştır. Hazırlanan programa göre akşam saat 20.00'da parkta İdmanyurdu tarafından eğlenceler yapılacaktır. Daha sonra 21.00'da kutlama heyeti tarafından fener alayı yapılacağı belirtilmiştir. Fener alayının Tire'deki sokaklarda dolaşacağı ve bu alayın başında kulüp mızıkasının da yer alacağına dikkat çekilmiştir (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

9 Eylül 1932 tarihinde İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşunun onuncu yıl kutlama etkinliklerine Tire İdmanyurdu gençlerinin katılması dergide *"İdman Yurdu Gençleri 9 Eylül'de"* başlığı ile verilmiştir. Habere göre 9 Eylül kutlama heyetinin Tire'deki İdmanyurdu Bando Takımını kutlama alayına katılması için davet etmesi üzerine Bando Takımı 9 Eylül kurtuluş bayramına katılmıştır. Kulüp gençlerinin başarılarının İzmir halkı ve paşalar tarafından takdir edildiği ve alkışlandığı bilgisi de haber metninde yer almıştır (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

Yeşil Tire Dergisinde 4 Eylül Tire'nin kurtuluşunun onuncu yılı olan 1932 yılına denk gelen anma programında yapılan etkinliklerle ilgili detaylar iç sayfalarda ayrıntılarıyla yer almıştır:

"Kurtuluş Bayramı İntibaları: Son düşman askerinin Tire'yi terk ettiği 08.30'da minarelerde selâtüs selam verilmiş, fabrika ve tren düdüğü çalarak selam vermiş daha sonra mülkî, askerî erkan, memurlar ile gençlik üyeleri ve halkın toplanmasıyla İdman yurdu bandosunun zafer marşları arasında mızraklı süvari kıtaatı gelerek kıt'a ateşi yapılmıştır. Belediye Başkanının günün anlam ve önemine yönelik konuşmasını alayın genç subaylarından Muhittin Bey'in konuşması izlemiş daha sonra kutlama alayı, cadde ve çarşıdan binlerce bayrak altından geçerek bayramınız kutlu olsun, Tireliler kara günleri unutmayın yazılı kartlarını halka dağıtarak belediye binasına varmıştır. Belediye binasında on ikiye kadar tebrik merasiminin yapılmasından sonra ise kutlama alayı dağılmıştır. Öğleden sonra camilerde istiklâl harbi şehitleri için belediye tarafından şehitler için mevlit okunurken akşam ise fener alayları ve idman yurdu bandosu tarafından organize edilen millet parkındaki bahçe partisi sabaha kadar sürmüştür." (Yeşil Tire, 1 Ekim 1932, S.17).

Cumhuriyet Bayramının dokuzuncu yıl etkinlikleri de ayrıntılı bir şekilde haber sayfasında yer almıştır. *"Cumhuriyet Bayramı"* başlığı ile verilen habere göre hükümet meydanında şimdiye kadar görülmemiş bir kalabalıkla yapılan program resmigeçit ile başlamış ve programda ilk nutuk Kaymakam Baha Bey tarafından atılmıştır. Yaşasın cumhuriyet, yaşasın gazi, yaşasın ordu nutuklarının atıldığı programda ikinci konuşmayı C.H.F. adına Hikmet Zühtü Bey yapmıştır. Daha sonra cumhuriyetin feyizlerini anlatan konuşmasıyla Başmuallim Ali Remzi Bey'in konuşma yaptığı programda gençler adına Muammer Recep Bey tarafından gazinin Gençliğe Hitabesi okunmuş ve konuşmalar Mülâzım Muhittin Bey'in ateşli hitabı ile bitmiştir. Konuşmalardan sonra geçit törenleri yapıldığı belirtilmiş ve bu geçit törenleri Alay kıtaatının canlı resmigeçidi ile başlamış

daha sonra okulların geçişi ile geçit töreni devam etmiş ve en son ise bayraklarla alaya eşlik eden esnafın geçişiyle törenin sona erdiği yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S. 24).

3.8. Spor Hayatı

Tire’deki spor hayatıyla ilgili haberlere derginin spor sayfasında oldukça geniş bir şekilde yer verilmiştir. Yapılan haberlerde ilçenin yerel futbol takımı İdmanyurdu’nun yaptığı futbol maçlarının ağırlıkta olduğu görülmüştür. Aynı zamanda atletizm gibi farklı spor dallarında yazılmış makalelere de rastlanmıştır. Bu makalelerde sporun faydaları üzerinde durularak gençlerin spor yapmaları teşvik edilmiştir.

Tire İdmanyurdu futbolcularının ilk haberi komşu ilçe olan Torbalı ile yaptıkları müsabakanın haberi olmuştur. Yapılan haberde Tireli futbolcuların Torbalı’ya geldiklerinde en çok şaşırdıkları şeyin Torbalı’da spor kulübünün binasının mevcut olmaması gösterilmiştir. Futbolcuların otomobil içinde soyunarak zor şartlar altında sahaya çıktıkları bu nedenle maçın beş buçukta başlayabildiği yazılmıştır. Yapılan ma sonucunda ise Torbalılar 3-1 galip gelerek maçı kazanmışlardır. Yapılan maçta Torbalı taraftarların *“Hakeme gözlük”, “Yuha”* gibi tezahüratlarda bulunmaları haberde *“iki memleket gençliğini tanıتماğa bilhassa vesile olan şu futbol oyunun ne demek olduğunu Torbalı halkı müsaadelerile bilmiyorlar. Bu gibi harekât gençliği birbirine tanıtmak şöyle dursun bilakis tanıtmadan evvel darıltmaktır”* şeklinde yorum yapılmasına neden olmuştur (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

Derginin spor bölümünde yapılan başka bir haber ise *“Ödemiş Futbolcuları Tire’de”* başlığı altında Ödemiş’in Tire İdmanyurdu ile ma yapmak için ilçeye geldiği haberi olmuştur. Her iki takım futbolcularının isimlerinin verilerek maçın özetinin yazıldığı sayfada ma sonucunun berabere bittiği ifade edilmiştir. (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

“Tire’de futbol maçı” başlığı ile verilen spor haberinde ise Aydın Demiryolu takımı ile Tire İdmanyurdu arasında yapılan ma konu edilmiştir. Aydın Demiryolu takımı sporcuları ile Tire İdmanyurdu takımı sporcularının fotoğraflarıyla verilen habere göre heyecanlı geçen ma 1-1 beraber sonuçlanmıştır (Yeşil Tire, 1 şubat1932, S.13).

Tire İdmanyurdunun Ödemiş’in İzmir Muhteliti ile 18 Mart 1932 tarihinde Ödemiş’te yaptığı ma Yeşil Tire Dergisinin spor sayfasında ayrıntılarıyla yer almıştır.

İzmir Muhtelitinin Ödemiş Futbol Heyeti tarafından karşılandığı belirtilmiş ve yapılan maç sonucu Muhtelitin 7-1 maçı kazandığı yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Tire İdmanyurdu takımının davetiyle 18 Nisan 1932 tarihinde İzmir Spor Kulübü ile yapılan maç haberi de derginin spor sayfasında yer almış ve Tire İdmanyurdu 1-0 maçı kazanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

Küçük Menderes havzasında yayın yapan Yeşil Tire Dergisinde zaman zaman bölgedeki ilçelerin futbol maçlarının da haberleri yazılmıştır. *“Komşu kazalarımızda spor faaliyeti”* başlığıyla verilen haberde Ödemiş Altınova ile İzmir Aydın Demiryolu futbol takımları arasında yapılan maçın ayrıntıları yer almıştır. İki bölge şehrinin takımlarının yaptığı maçı 4-2 Altınova kazanmıştır (Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).

“Memleketimizde spor ve gaye” başlığıyla yazılan köşe yazısında Tire’deki spor hayatı konu edilmiştir. Yazıda gençlerin spor yapıyoruz diyerek sahada yoruldukları eleştirisi yapılmış ve sporun vücudun olgunlaşması sonucu olacağı ifade edilmiştir. Vücudun ise ancak oyun ve jimnastik yaparak istenilen seviyeye geleceği yorumu yapılmıştır. Sporun çok basit olmadığı bir ilim ve fen olduğu kabul edilmeyerek usulsüz çalışıldığı bu nedenle müsabakalarda ülkenin bayrağının dalgalandırılmadığı belirtilmiş ve bu durumun sebebi yazıda şu şekilde açıklanmıştır:

“..Spor sahasına hazırlanmamış vücutlarımızla girişimizden ve böylece girdiğimiz bu sahada da muvaffakiyet sırrı olan tetrice riayeti benimsiyerek hedefsiz çalışmamızdan daha doğrusu spor yapıyorum diye boş yere yorulmamızdan ileri geliyor. Aynı zamanda biz gençler sporun ne demek olduğunu bilmeden e spor şubelerini öğrenmeden yalnız birine ehemmiyet vererek ondan ümit bekliyoruz, ki o da sadece kavait ve tabiiyesinden mahrum olduğumuz halde oynadığımız futboldur. Halbuki bu mücadele sporcularından yalnız birisinde yorulmamız bize yine bir mevki kazandıramaz. Yapılan maçlarda ne gibi muvaffakiyetler temin ettik?”

Makalenin devamında ise gençlerin sporla ilişkilerinin İdmanyurdu ile sınırlı olduğu eleştiri yapılarak atletizm sporları tavsiye edilmiştir. Gençlerin futbola verdikleri önem kadar atletizm sporlarına da önem verdiklerinde başarının geleceği vurgulanmıştır. Bu amaçla belediyeden de atletizm sporları için spor sahası tahsis etmesi talep edilmiştir. Bu doğrultuda dergideki yazının devamında ilçedeki gençlere tavsiye edilen atletizm sporları şunlar olmuştur:

“Atletizm Sporları: 1.Bilumum koşular (kısa, orta, uzun, bayrak manialı, maraton), 2.Bilumum atlamalar (tek, uçadım, yüksek ve sıırıyla yüksek),

3.Bilumum atmalar (cirit, gülle, disk, saplı gülle). Mücadele Sporları: 1.Güreş, 2.Boks, 3.Futbol, 4.Halat, 5.Iskırım, 6.Vaterpolo, 7.Polo, 8.Voleybol. Sıhhi Sporlar: 1.Yüzme, 2.Kürek çekme, 3.Ata binme, 4.Av, 5.Bisiklet, 6.Tenis, 7.Kolf” (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

İlçedeki futbol takımının maçlarının yanı sıra Tire İdmanyurdu bisikletçileri ile ilgili habere de yer verilmiştir. Haber metnine göre bisikletçilerden Fazıl, Muharrem ve Mahmut Beyler dayanışma ve ilişkileri geliştirmek amacıyla Tire’den Kuşadası’na bisikletleriyle seyahat düzenlemişlerdir. Daha önce de Bayındır, Ödemiş, Aydın ve Tepeköy’e bu şekilde seyahatlerin düzenlendiği hatırlatılmış ve bu etkinliklerin memleket gençleri arasında ebedi kardeşliklere vesile olduğu ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Spor müsabakalarının yanı sıra spor çevrelerinin yaptıkları etkinlikler de haberleştirilmiştir. Bu doğrultuda dergide yer alan habere göre Tire İdmanyurdunun altıncı kuruluş yıl dönümü münasebeti nedeniyle kır ziyafeti yapılmıştır. Top Tepe mesire alanında yapılan bu eğlenceye katılanlar ise kulübün sporcu gençleri, Alay Kumandanı ve arkadaşları ile Tire’deki münevverler olmuştur (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

“Memleketimizde spor ve faydaları” başlıklı haber yazısında gençlerin ve ilçedeki sporun son hali hakkında bir durum değerlendirmesi yapılmıştır. Tire’de sporun geliştirilmesi gerektiği yazıda şu şekilde ele alınmıştır:

“Kuvvetin hakka galebe çaldığı bir zamanda işret ile kıymettar gençliğimizi çürütmüş olursak zararlı çıkacak bizleriz. Ne yazık ki Tiremizde çok kıymettar gençlik içki beliyesinden yakasını kurtaramamış, otuz bine yakın nüfuslu memleketimizde ancak beş on genç bundan azâde kalmıştır. Ecdadımızın kuvetile kazandığı bu ölkeler de sefahetle, ataletle yaşamak nankörlüktür. Bizler sanki o nesilden değilmişiz gibi onların bedenî faaliyete verdiği ehemmiyet ve kıymeti veremiyoruz. Komşu memleketlerde gençlik spora o kadar aşık olmuşlardır ki ufak şehirlerinde bile statyumlar vücuda getirmişler ve medeniyet aleminde yükselmişlerdir. Bir müsabaka olduğu zaman ecnebi memleketlerde sahaya koşmıyan kimse kalmadığı halde memleketimizde maç günleri herkes nefretle sahadan uzaklaşıyor. Ne acınacak bir hal!.. bu hal Türk gençliğinin atiyen hazırlık noktai nazarından bir mikyastır” (Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).

Sadece futbol sporu ile ilgili haber yapılmamış aynı zamanda atletizme dair içerikler de yer almıştır. “Atletlere Notlarım” başlığı ile Yaşar imzalı yazılan makalede

Tire’de antrenörün bulunmadığı belirtilmiş ve atletizmle meşgul olan gençlere yönelik bilgiler verilmiştir. Yazıda koşunun nerede yapılacağı, koşu pistleri ve koşularda çıkış vaziyetinin nasıl olması gerektiği gibi konularda taktikler verilmiş ve atletizm yarışmalarına hazırlanan gençlerin yazılan bu tavsiyelere uyarak müsabakalara hazırlandıkları takdirde başarılı olacakları ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

İlçenin spor kulübü Tire İdmanyurdu hakkında kapsamlı bilgiler verilerek okuyuculara kulüp zaman zaman tanıtılmıştır. Kulübün kuruluşunun beşinci yılına özel olarak İdmanyurdunun tarihçesi de ele alınmıştır. İlgili yazıda şu bilgiler verilmiştir:

“İdmanyurdu memleketin en eski spor teşekkülüdür. Tirede ilk açılan bu yurt cumhuriyetin teessüsü tarihi ile başlar. Tarihi teşekkülünden üç sene sonra gençler birliği namı altında teşekkül eden bir spor kulubu bir sene bile idamei hayat edemedi infisah etmiş iken idman yurdu yine vardı ve muvaffaktı. Atletizm, voleybol, futbol. Bu üç şube ile uzun müddet çalıştı. (Voleybol) un esaslarını Tire’de idman yurdu attı. Onu memleket gençliğine ilk tanıtan ve tamim eden idman yurdu oldu. 926 senesinde Türk ocağının teklifi üzerine mali vaziyeti dolayısıyla resmen iltihak etti ve bir sene bu nam altında çalıştı. Umduğu yardımı hiç bulamamaktan başka ayrıca idarî işleri üzerinde füzulî bir mürakip vaziyeti alan ocak bir gün gençliği darılttı ve (Nisan 927) tarihinde kendi başına daha esaslı bir vaziyetle teşekkül etti. Yurdun bu teşekkülünde o tarihte alay 39 emir zabiti bulunan birinci mülâzım (halen Midyat piyade alayında yüz başı) Faik B. kıymetli arkadaşı ile üç kişilik bir komite halinde büyük ve fedakâr bir sayü gayretle çalıştılar. Her üçü de mert ve temiz birer genç olan bu komite, irade ve azim hassalarını nefsinde kuvvetle toplamış, hareketleri meziyet telâkki olunacak kadar saf ve asil birer kalbe malik idiler. Aralarına aldıkları itimadı nefis sahibi ve şuurlu arkadaşları ile beş kişilik bir idare heyeti seçtiler; reis güçlü oğlu Sami, kâtip, merhum Lütfî, umumî kaptan mülâzım Faik, veznedar Selim Şadi, idare memuru M.Behçet idi” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

3.9. Toplumsal Sorunlar

Tire ve köylerinin sorunları derginin titizlikle üzerinde durduğu konu başlıklarından olmuştur. Yeşil Tire Dergisi ilçedeki halkın şikâyetlerini, sıkıntılarını ve

isteklerini dile getirerek yetkililerin dikkatini çekmeye çalışmıştır. “Yeşil Tire köylünün, halkın, gençliğin dilidir” ve “Köylümüzü, Halkımızı tenvir ve irşada ait fikir ve düşünceleri bize yazınız. Yeşil Tire sütunları bu mevzulara açıktır” ifadeleri derginin Tire halkının fikirlerine açık olduğunu ve bunları paylaşmak istediğini de göstermektedir (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

Kurşak köyü yakınlarında bulunan gölün kışın yağın yağmur suları ile bataklık göle dönmesi ve yazın sivrisineğe neden olması üzerine köylüler adına Halil Vehbi adındaki köylünün bu sorunu Yeşil Tire Dergisine yazmasına sebep olmuştur. Halil Vehbi tarafından yazılan şikâyet mektubuna şu şekilde yer verilmiştir:

“... Köyümüzden on beş yirmi dakika mesafede ve kurşak çiftliği arazisi dahilinde bir göl mevcut olup kışın yağın yağmur suları bu bataklık gölde bütün yaz mevsimi eğlenerek sivri sineğin vücudunu yaşatmakta ve gittikçe teksirine sebep olmaktadır. Göl çiftlik arazisi dahilinde (25) dönüm miktarı arazidedir. Geçen sene ve evvelki senelere nisbeten malarya, sıtma mevcudu pek fazla ve her sene de ziyadesiyle artmaktadır. Karyeye memuru mahsus tarafından muntazam kinin tevzi edilmekte ise de hastalığın membaı bulunan işbu göl bu halde köyümüzün dibinde yaşayıp kurutulmadıkça sıtmadan kurtulmak çaremiz yoktur. Hayat ve sıhhatimiz hususunda düşünülmesi ve yapılması icap eden bu meselenin alâkadarınca nazarı ehemmiyete alınması ve bu suretle icabının icrasını rica istirham eyleriz efendim” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

Halkın sorunlarını gündeme getirerek yetkililerin dikkatini çeken haberler derginin farklı nüshalarında yer almıştır. Bu amaçla “Kazamızın dertlerinden Tire- İzmir yolu” başlığıyla yapılan haberde ilçenin can damarı olarak nitelendirilen ve ticarete önemli bir rol oynayan Tire İzmir yoluna dikkat çekilmiştir. Yolun Torbalıdan geçen bölümünün geçilemez halde olduğu ve kışın birçok otomobilin çamurlara saplanarak kaldığı eleştirisi yapılmıştır. Yolun tamir edilmesiyle kasaba tüccarının rahat bir nefes alacağı belirtilerek yetkililerin dikkati çekilmiştir (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

İlçedeki yolların yağmur nedeniyle kullanılamaz hale gelmesi dergi yönetimi tarafından dile getirilmiştir. Mevcut sorun dile getirildikten sonra İzmir valisinin dikkatine sunulmuş ve çözüm çağrısı şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Son yağın yağmurlar hasebile Tire yolları geçilemez bir hale gelmiştir. Bu suretle Tire’den otomobille köylere gitmek imkânı kalmamış olduğu gibi civar kazalarla dahi otomobil münakalâtı durmuştur. Şümendüfer olmasa Tire merkez vilâyetile dahi muvasale temin edemeyecek vaziyetine gelmiştir. Binaenaleyh

vilâyeti celilenin müteahhidin vazifeye davet etmesini Tire'nin menfaati namına ehemmiyetle talep etmek hakkımız olduğundan Vali paşa hazretlerinin bu hususta nazarı dikkatlerini celbederiz” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Halkın istek ve şikâyetleri dergide sık sık yer almıştır. “*Muhık (haklı) bir şikâyet*” başlığıyla verilen haberde okuyucudan kazanın yegâne bulvarı olan İstasyon Caddesinin başlangıcında bulunan Aydın Demiryolu Kumpanyasına ait bahçenin metruk ve toz dolu olduğu ile ilgili şikâyetler alındığı belirtilmiştir. Bu yerin vatandaşın oturma yeri olarak yapılması ve bahçenin ıslah edilmesi için okuyucuların taleplerinin olduğu yazılarak yetkililerin bu konuya ilgisi çekilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

3.10. Gündelik Hayat

3.10.1. Ulaşım

Bayındırlık faaliyetleri kapsamlı bir şekilde derginin haberlerinde yer almıştır. Özellikle bu kapsamda ilçenin yollarıyla ilgili yapılan haberler dergide en sık yer alan haberlerden olmuştur. Yapılan haberlere baktığımızda köylerin yanı sıra komşu kazalardaki yolların bakım tamir işleriyle yapım işlerinin de haber olarak yer aldığı görülmüştür.

Tire'nin yollarıyla ilgili köylülerin şikâyetleri dergide haber yapılmış ve dergi yönetimi halkın isteklerini belirterek yetkililerin dikkatini çekmiştir. Bu amaçla ilçeyi Selçuk, Kuşadası ve Aydın'a bağlayan yolun Karagöl mevkiinde geçen kısmının bataklık olması ve geliş gidişlere engel olması nedeniyle kaldırım yapılması ihtiyacı söz konusu olmuştur. Bayındırlık Bakanlığı tarafından köy yolu olduğu gerekçesiyle köylülerce yapılması talebi köylüler tarafından karşı çıkmış ve halkın itirazıyla bu yolun umumi yol olduğu ve Bayındırlık Bakanlığınca yapılması talebi dergide yer almıştır (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Yol yapım çalışmalarında Köy Kanunu gereğince köylülerin yol inşaatında çalışmaları da dergide haber olarak yazılmıştır. “*Aferin Çalışkan Köylülerimize*” başlığıyla yer alan haberde Tire ve Germencik arasında otomobille gidip gelinecek yol için bölgedeki köylülerin birleşerek jandarma kumandanlığına ve kaymakamlığa başvurdukları belirtilmiştir. Otuz kilometrelik yol için köylülerin çalışmalara başlamış

olması haber metnindeki yorumda takdirle karşılanmış ve diğer köylere örnek olarak gösterilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

Yol yapım çalışmalarında amele-i mükellefe (zorunlu çalıştırma) olarak bilinen ve Köy Kanunu kapsamında zorunlu olarak yol yapımında çalışma yükümlülüğü gereği köylülerin çalışması da dergide haberleştirilmiştir. Bu konuda şu haberlere yer verilmiştir:

“Aydını güzel yurdumuza bağlayacak bu yolda amele-i mükellefe faaliyeti başlamıştır. Bu faaliyetle köprü ovası kısmının ikmal edileceğini işidiyoruz. Bu çok güzel ve bediî manzaralarla dolu yolun biran evvel memlekete yeni bir iktisat şiryanı bağlamasını candan dileriz” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

“Kuşaklılar, köyler ile Selçuk yolu arasında ayakları kârgir üstü ahşap güzel bir köprü yapmışlardır. Himmetleri var olsun” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

“Balıkçı boğazı yolunda ufak tefek tamirler yapılmış ve çam köy yolundaki virajlar biraz daha ıslah edilmiştir. Bu işde çok candan bir gayretle çalıştığı görülen köy heyet ve kâtiplerini ve köylüleri takdir ederiz” (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

İlçe merkezinde ve köylerde yapılan yeni yollar da haber olarak yer almış ve yol çalışmalarında çalışan köylülere ve yetkililere teşekkür edilmiştir. Dergide yer alan yeni yol çalışmalarıyla ilgili haberler şu ifadelerle yazılmıştır:

“Yazın Açılacağı müjdelediğimiz Eyridere- Paşa yaylası yolunda yağmurlardan sonra faaliyet başlamıştır. Eyridere muntıkası köyleri bu yolun sekiz kilometresini şimdilik yaptıracaklardır. Geride Mendegüme hududuna kadar 7 kilometre kadar bir yer kalacağını duyuyoruz. Umumî meclis toplantısında muhterem valimizin ve kıymetli meclis azalarımızın delâletile bu yol için istikraz parasından bir miktar yardım temin edilmek suretiyle mütebakı kısmında açtırılmasını candan temenni eder ve bu yolda gayret gösteren köylüleri kutlarız” (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

“Şöse- Eski oba- Alacalı- Yeniba- kurşak ile Akkoyunlu şöse- Şöse- Turgutlışöse arasında yeniden ve altı metre genişliğinde muntazam şaranbullu köy yolları açılmağa ve Mahmutlar yolu da baştan aşağı ıslaha başlanmıştır. Bütün bu ve diğer yazdığımız yollarda gece gündüz can ve gönülden çalışan kaymakamımız Baha beyefendi bir hafta mütemadiyen bulunmuş ve yapılanları adım adım takip etmiştir” (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

“Tire Aydın Şosesi: Vilâyet makamının Emlâk bankasından yaptığı istikraz neticelendiğinden bu yola ait beş kilometrelik kısmın münakasa hazırlıkları

yapıldığı ve derhal ihale edileceği ve bu suretle Aydın- Tire- İzmir arasında ilk baharda Otomobil seferleri başlayacağı haber alınmıştır. Her iki tarafa ikisadî canlılık verecek olan bu yolun bir an evvel açıldığını görmek memleketin büyük dileklerindenidir” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

“Kökrü ovasındaki tarlalara çıkan yolun bitmek üzere olduğu anlaşılmıştır. Çamköy ile Ilıca çamuru arasında yapılan yolun da bu ay biteceği haber alınmıştır. Fakat, Eğri dere, Aydın arasında yaptırılan kısmın iki buçuk kilometresinin yapıldığı ve ameliyata da devam edilmekte olduğu anlaşılmıştır” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

“Germencik cihetinden Aydını Tireye bağlayan Çamköy, köy yolunun Tire sathı mailindeki Ay yurt köyü ile Habibler köyü arasındaki 6.5 kilo metroluk arızalı ve taşlık kısmı altı metre genişliğinde olarak ikmal edilmiştir. Bu münasebetle 932 6-15 tarihinde valimiz Kâzım Paşa hazretleri teşrif ve resmi küşadında bulunmuşlardır. Yolun muhtelif yerlerinde köylüler tarafından taklar yapılmıştır. Bu meyanda Aydını Kasaba ve İzmir otuz kilometre noksanile bağlayabilen Rahmanlar- Kurşak köy yolunda ikmal edilmiş ve resmi küşadi yapılmıştır. Köylerimizi ve amel olan makamatı takdir ve tebrik ederiz” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Yol yapım çalışmalarına ve köylere yapılan hizmetlere zaman zaman köy halkının yaptığı bağışlar da olmuştur. Bu doğrultuda *“Bir köy anasının takdire değer bir hamiyeti”* başlığıyla verilen haberde Kahrat köyünde Ayşe Hanım adlı bir köylü kadının yapılmakta olan köy sularına on altı dönüm tarla hediye ettiği haberi yer almıştır. Köylü kadını tebrik eden Yeşil Tire dergisinde habere *“Yola köprüye, suya, mektebe yardımı atalarımız: hayır işleri başında tutardılar. Bu muhterem annemiz birçok zenginlerimize örnek olacak bir büyüklük göstermiştir. Bu hayrı seven kıymetli köy anasını takdirle karşılar ve emsalinin çoğaldığını görmek isteriz”* şeklinde yorum yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

Yolların zorunlu çalışma yükümlülüğüyle veya merkezi bütçe ile yapıldığı görülürken bazı yolların yapımının ise hem zorunlu çalışma yükümlülüğü gereği köylülerin emeğiyle hem de merkezi bütçe ile ortaklaşa yapıldığı görülmüştür. Bu amaçla yol haberlerine baktığımızda Tire Aydın yolu bu şekilde ortaklaşa yapılmıştır. Dergideki haber metinlerinde Tire Aydın yolunun belli bir kısmının köylülerce yapıldığı belirtilirken geri kalan kısmının ise müteahhit tarafından yapılacağı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

Dergideki yol çalışmaları ile ilgili haberlerde özellikle Aydın Tire yol çalışmalarına özel bir önem verilmiştir. Bu doğrultuda bir değerlendirmenin yapıldığı haber yorum yazısında Osmanlı Devleti'nin parlak zamanlarında Aydın, Salihli, Birgi, Selçuk ve İzmir şehirlerinden gelen yolların Tire'de birleştiği ve Tire'nin kervanlar için uğrak yer olduğu belirtilerek zamanla yolların bozulması ve ihraç merkezinin İzmir'e kayması sonucu Tire'nin körfez hale geldiği değerlendirilmesi yapılmıştır. Fakat cumhuriyet rejimi sayesinde Aydın Tire yolunun bitmesi ile Tire'nin körfez bir yer olmaktan kurtulacağı ve tekrar gelişmeye başlayacağı vurgulanarak Tire Aydın yolunun ilçenin gelişimindeki önemine değinilmiştir (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Yeşil Tire Dergisinde ülkede var olan demiryolu ve karayolu tartışması üzerine makale de yazılarak memlekette demiryollarının geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Gazeteci ve derginin imtiyaz sahibi Hurşit Seni tarafından “*Şose mi Şimendifer mi?*” başlığı ile yazılan makalede yazar, Tire'den Muğla'ya gitmek istediğini fakat Aydın'a kadar demiryolu ile gayet rahat gidebildiğini yazarken Aydın'dan Muğla'ya insanların gün aşırı hareket eden kamyonla gittiğini belirtmiştir. Balık istifi giden insanların zor şartlarda yolculuk yaptığını ifade eden yazar, cumhuriyet rejiminin demiryoluna verdiği önemi takdir ederek hükümetin politikasını şu cümlelerle desteklemiştir:

“Bilhassa kışın kırık dökük ve bozuk şeraiti sıhhiyeyi gayri cami kamyonlarla çoluk, çocuk seyahat etmekteki acıklı hal düşünülürse her halde memleketin dört köşesinin demir ile bir an evvel döşenmesine âzamî ehemmiyet vermekteki hikmet göz önünde canlanır” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

Bayındırlık faaliyetleri kapsamında haberi yapılan gelişmelerden bir başka konu ise hükümet binası olmuştur. 1932 yılında yapılması planlanan hükümet binasının inşası için Maliye Vekâleti tarafından 4,000 liranın havale edilerek müteahhit Refet Bey'e ihale edildiği ve hükümet konağının ocak ayından sonra hizmete girebileceği saptaması yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

3.10.2.Telefon Hizmetleri

Tire ve köylerinde günlük hayatı önemli ölçüde etkileyen hizmetlerden olan telefon hattı yapılması işleri de haber olarak yer almıştır. Telefon hizmetleri ile ilgili yapılan haberler şu şekilde verilmiştir:

“20 kadar köyü ihtiva eden ve azanın en uzak yerinde bulunan Aydın hududumuzdaki Somak dağ köylerine istirdattan sonra kurulan ve iki üç sene evvel bozulup dağılan telefon hattı yeniden baştan aşağı temdit edilmiş ve bu mühim muntika merkezi de muvaalayı temin etmiştir. Muharebenin bu günlerde başlayabileceğini duyduk muvaffakiyetler temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24)

“Birinci kânun içinde geçen sayıda yazdığımız üç mühim hattan başka Çamköy-Bozköy- Karaağaç hattıyla Tire- Hisarlık hattının ilerisi olan yemişler köyü muntısındaki dağ köyleri hattı tamamlanmıştır. Bu suretle devair işlerinde yeni kolaylıklar baş göstermiştir” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

3.10.3. Vefatlar

Bu bölümde ilçede yaşayan tanınmış önde gelen simaların ve ilçede çalışan resmî kurumlardaki görevlilerin ölüm haberlerine yer verilmiştir. Bu konudaki ilk haber “*Ordu için müessif bir ziya*” başlığıyla yazılmış ve 39. Alay subaylarından Yüzbaşı Sabri Beyin pazartesi günü aniden öldüğü duyurulmuştur. Millî Mücadelede büyük kahramanlıklar gösterdiği belirtilen subay için büyük bir anma töreni yapılmış olup İdmanyurdunun bandosunun çaldığı matem havası eşliğinde defnedildiği ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 Kânunuevvel 1932, S.24).

Tire’nin tanınmış simalarından olan Tire İdmanyurdunun kurucularından 22 yaşındaki Lütfü Beyin öldüğü haberi “*Müessif bir ziya*” başlığı ile açıklanmıştır. Kulüp gençleri tarafından anma töreninin yapıldığı ve mezarına çelenk koyulduğunun belirtildiği tören sonrası İdmanyurunda bir günlük tatil ilan edilmiş ve sporcu gençler mevlidi şerif okumuştur (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

3.10.4. Belediye İşleri

Kamusal hizmetlerin sunulmasında önemli bir yere sahip olan Tire Belediyesi ile ilgili haberlere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Belediye’nin ilçe merkezindeki faaliyetleri, halkın beklentileri, şikayetleri, bütçe görüşmeleri ve ihale ilanları gibi konular sıklıkla ele alınmıştır.

Belediyeye ait ilk haberin konusu bütçe ile ilgili olmuştur. Buna göre Tire Belediyesinin bütçesi yüz dört bin lira olarak düzenlenmiş ve bu suretle bütçenin

kaymakamlığa sunulması sonrası kaymakamlık tarafından onaylanmıştır (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Belediyenin kurum içi gelişmeleri de haber olarak yer almıştır. Tire Belediyesinin hizmetlerinden olan elektrik ve mezbaha işlerinin idaresi için ise ayrı bir bütçenin ve idarenin oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkması üzerine ayrı bir birim oluşturularak başına Hikmet Zühdi Bey tayin edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Tire Belediyesinin kaza merkezinde yaptığı hizmetler haberler bölümünde yazılmıştır. Şehrin ortasından geçen Tabakhane Deresinin temizlenmesi kararının Kaza İdare Heyeti tarafından dört günlük bedenî mükellefiyetle kaza halkı tarafından yapılması kararı dergi yönetimi tarafından hayırlı bir iş olarak duyurulmuş ve hazırlıkların yapılması için belediyenin çalışmalarına başladığı açıklanmıştır (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

İlçe merkezinde belediye tarafından yeni caddelerin açılarak yolların genişletilmesinin sosyal hayatı etkileri dergi tarafından yapılan haberin satır aralarına şu şekilde yansımıştır:

“Tire’imizin büyük caddelerinden İsmet paşa ve Yanık konak caddeleri istasyon caddesine doğru açılmaktadır. Memleketin bütün gençlerini her akşam kalabalık kitlelerle dolduran bu meydan ve caddelerin yeni şekilleri Tire’mize yeni bir şeref vermiştir” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

İlçedeki mezarlıkların birçoğunun şehir içinde olması dergi tarafından şehrin düzenini ve güzelliğini bozan bir durum olarak yorumlanmıştır. Tire Belediyesi bu durum için harekete geçmiş ve şehrin batı tarafındaki arazileri istimlâk ederek mezarlıklar kanununa uygun olarak kaza dışında bir kabristan yapma kararı almıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Tire Belediyesinin şehre yönelik yaptığı yeni projeler ve hizmetler de kazadan haberler olarak yazılmıştır. Bu doğrultuda *“Belediye numune fidanlığı”* başlığıyla verilen haberde belediyenin fidanlık kurduğu haberi yapılmıştır:

“Tire Belediyesi, Mezbeha civarında numune fidan ve bahçesi yetiştirmiştir. Bu bahçe fidanlığa bu sene daha ziyade ehemmiyet verilmektedir. Katanyadan getirilen fidanların hepside tutmuştur. Fidanlıkta her cins meyve ve ağaçları yetiştirilmektedir. Fennî bir surette yetiştirilen bu fidanlar ve bu fidanlardan yapılmakta olan aşılar sayesinde pek yakın bir zamanda Tiremizin pek mebzul olan meyvaları ıslah edilecek ve kaybolan şöhetini yeniden ve daha mükemmel bir surette iktisap etmiş olacaktır. Bundan başka nümune fidanlığında her nevi

süs ve ziynet ağaçları incir kakları, bağ çubukları da yetiştirilmektedir. Bu hayırlı iş için memlekete olan hizmeti takdire şayandır. Canla başla çalışanlara şükranlarımızı sunarız” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

Merkez ve köylerde günlük hayatın önemli bir parçası olan su hizmetleri ve çalışmaları da derginin farklı sayılarında yazılarak haberleştirilmiştir. Su hizmetleri haber sayfalarında şu şekilde yer almıştır:

“Belediyemizin meşgul olduğu, Tirenin su tesisatı meselesi bu ayın yirmi beşinde pazarlık suretile ihale edilecektir. Su işi de itmam edilirse mebzul elektrik ziyaları içinde bulunan Tiremiz suya da kavuşmak suretile en büyük ihtiyaçlarını defetmiş olacaktır” (Yeşil Tire, 15 Teşrinisâni 1932, S.23).

“Belediyemiz bu sene bütçesine su ve tanzifat üzerinde çok mühim kararlar vermiştir. Bilhassa güzel Tiremizin su işinin halli için Belediye hey’eti büyük bir azim göstermektedir. Yakında Sondaj işine başlayacaktır” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

1 Haziran 1933 tarihinde şehrin hazırlanan su tesisatı projelerinin Sağlık ve Bayındırlık Bakanlıkları tarafından onaylandığı müjdesi verilmiştir. Yapılacak bu projeyle halkın su derdine kesin çözüm bulunacağı belirtilerek belediyenin hazırlıklara başladığı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Tire Belediyesinin ihale ilanları derginin son sayfasında yer almıştır. İhale ilanlarında ihale şartları, süresi ve ihaleye katılım bedeli gibi bilgiler yer almıştır. Dergide yer alan başlıca ihale ilanları şunlardır:

“Münakasa İlânı. Tire Belediye Riyasetinden: 1. Tire kasabasına cereyan eden menba sularının mevcut ve musaddak proje ve plânlarına tevfiikan yeniden isale ve tevzii tesisatı 15-8-931 tarihinden 30-9-931 tarihine kadar bir buçuk ay müddetle ve kapalı zarf usulile münakasaya vazolunmuştur. 2. Proje ve planları görmek ve şeraiti öğrenmek isteyen talipler Tire belediyesine müracaat etmelidirler. 3. Arzu eden talipler beş lira bedel mukabilinde işbu su tesisatına ait proje ve münakasa dosyasından bir takım gönderilir” (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“İLÂN Tire belediye riyasetinden: 30-9-931 tarihinde kapalı zarf usulile ihalesine imkân bulunamıyan kasabamız fennî su tesisatının pazarlık suretile ve zirdeki şerait dairesinde talibine ihalesi mukarrerdir: 1. Kapalı zarf usulünden ilân edilen fennî ve idarî bilumum şerait ve esaset aynen bakidir. 2. Talipler bu bapta son ve kat’i pazarlık tekliflerini 10-11-931 Salı günü saat 15 e kadar Tire belediyesine tevdi etmiş bulunacaklardır. 3. Belediye; pazarlık suretile

yapılan teklifler hakkındaki kat'i kararını 15-11-931 Pazar günü vereceğinden keyfiyet alâkadarınca malum olmak üzere ilân olunur” (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

“Tire Belediye riyasetinden: 1Evvelce kapalı zarf ve pazarlık usullerile münakasaya vazedildiği halde ihalesine imkân bulunamıyan Kasabamız fennî Su tesisatının münakasa şartnamesile mukayelename esasında bu kerre müteahhitler lehine icaben tadilât bil'icra mezkûr tesisat aynı proje ve plânları tahtında yeniden ve 1-2-932 tarihinde 16-3-932 tarihine kadar bir buçuk ay müddetle ve kapalı zarf usulile münakasaya vazolunmuştur. 2. Proje ve plânları görmek ve yapılan tadilâtı öğrenmek isteyen talipler Belediyemize müracaat etmelidirler. 3. Arzu edenlere yirmi beş lira bedeli mukabilinde Su tesisatının proje ve münakasa dosyasından bir nüshası gönderilir” (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

İlçedeki yolların durumu ve ulaşım hakkında halkın şikâyetlerini içeren yazılara da yer verilmiştir. Susuzluk, yollardaki çamur ve toz ile aydınlatma sorunu gibi yerel sorunları içeren *Torik* imzasıyla “*Beldenin hali*” başlığıyla yazılan bir şiir de edebiyat sayfasında yer almıştır. Şiirde kazanın sorunlarından bahsedilirken belediye başkanına da seslenilerek yetkililerin dikkati mevcut problemlere çekilmiştir:

“Hey kariler! Bakın bir masal *Torik* ağadan:

Size bahsedeyim en büyük derdi belâdan.

Ev susuz, sokak çeşmesinde bulanık meyah,

Usandım madamın banyosundan her sabah,

Omuzum çürüdü sakalıktan vallah billah,

Bari şu suları sal Belediye Reisi...

Bir oto geçtimiydi harman savurur yaz,

Yağmur yağarsapiyasa kabil olur biraz;

Her kahvelerde dinleriz sineklerden saz,

Bir Filit tulumbası al Belediye Reisi...

Kış geldi çamurlu yollardan halimiz yaman,

Bir elde İskandil bir elde olmalı şamdan,

Böyle geçilir komşuya bu bahri ummadan,

Yaptırırver beş on sal Belediye Reisi...

Tomatlara binince mikroplar olur okkalık,

Bir yanda da kokmaz üzere ketlerle balık,

Pazar mı yoksa pislik mahşeri mi ortalık,

Bunları bir örtüye al Belediye Reisi...”

(Yeşil Tire,1 Birincikânun 1931, S.9)

Okuyucunun belediyeyi eleştiren bu şiirini sayfalarında yer vermelerinden de anlaşılacağı üzere derginin halkın istek ve taleplerine yer vererek belediyeye karşı halkın beklentilerinin neler olduğu ve belediyenin eksiklerini söyleme konusunda kamuoyunun fikirlerini dile getirmeye açık olduğu anlaşılmıştır.

3.11. Kurum ve Kuruluş Haberleri

Tire sosyal hayatında var olan kurum ve kuruluşların isimleri dergide yapılan haberler ve duyurularda sıkça geçmiştir. Bu amaçla dergide yer alan ilk kurum Himayei Etfal Cemiyeti olmuştur. 12 Şubat 1932 tarihinde fakir çocuklar yararına yapılan konserde emeği geçen İstanbul Darüttalim Musiki Keman Şefi Cevdet Bey, Marangoz Nihat, İstasyon Memuru Necip ile Ödemişen Tuhafiyeci Udî, Hafız Mustafa ve Terzi İbrahim Beyler için “*Aleni Teşekkür*” başlığıyla Tire Himayei Etfal Cemiyeti’nin teşekkür ve tebrik yazısı yayımlanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

11 Nisan 1932 tarihinde Tire Ziraî Kredi Kooperatifinin kuruluşunun birinci yıl dönümünde yapılan genel toplantı İzmir Valisi Kâzım Paşa, civar kazaların kaymakamları, Yozgadîzade Abdurrahman Edip Bey ve belediye başkanının katılımıyla yapılmıştır. Yapılan genel toplantıda 1931 yılında yağın fazla yağmur ve Menderes Nehrinin taşması dolayısıyla arpa, buğday, bakla, darı, susam, börülce ve tütün üretiminin zarar gördüğü ve fiyatların ise genel olarak geçen senelere göre düşük olduğu değerlendirilmesi yapılmıştır. Aynı zamanda toplantıda Tire’de rekoltesi her yıl iyi olan tütün için daha geniş bir değerlendirme yapılarak fiyatının geçmiş senelere göre çok düşük kaldığı ve yüz beş kuruştan açılan piyasanın yetmiş ve atmış kuruşlara kadar düştüğü ve hatta on ilâ yirmi beş kuruşa kadar piyasada alıcı bulduğu belirtilmiştir. Dünya piyasalarında var olan buhrana da değinilen bu toplantıda ilçedeki mahsulâtın dış piyasalarda yer alabilmesi için satış kooperatifinin bir an önce kurulmasının gerekli olduğu değerlendirilmesi yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

İlçe merkezi ile merkeze bağlı bütün köylerle kasaba ve nahiye merkezi arasında haberleşmeyi sağlamak amacıyla Köy Korucularının vazifelendirilmesiyle Köy Postalarının kurulduğu haberi yapılmıştır. Bu postalarla köylünün mektupları, gazeteleri

ve resmi evrakının postaneden alınarak köylere götürüleceği ve köylerden toplanacak evrakın da aynı şekilde gerekli yerlere imza karşılığı dağıtılacağı bilgisi verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Yeşil Tire Dergisinde Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurumunun ilanı da paylaşılmıştır. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin yer alan ilan metni şu şekildedir:

“Bütün doktorlar hep bir ağızdan “Vitamin”lerin sağlık için lüzumundan bahsediyorlar. Vitamin nedir? Vitamin: Üzüm, İncir, Fındık demektir” (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

İlçenin spor hayatında önemli bir yere sahip olan Tire İdmanyurdu İdare Heyetinin ayrışması sonucu yapılan kurultayla yeni idare heyeti oluşturulmuştur. Yapılan seçimler sonucu Külçüoğlu Sami başkanlığa, Kâzım Kaygusuz başkan vekilliğine, Üzümcüoğlu M. Necip kâtipliğe, Behçet muhasipliğe, Selim Şâdi idare memurluğuna, Başkâtip oğlu Adnan veznedarlığa, Nef’i kaptanlığa, Ali Nermi Bey ise azalığa seçilmiştir (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Teyyare Cemiyeti başkanlık seçimi de Yeşil Tire Dergisinde haber olmuştur. Mevcut Başkan Sandıkzade Refik Beyin istifasıyla boşalan cemiyet başkanlığına kaymakam beyin başkanlığında toplanan cemiyet idare heyeti azaları Diş Doktoru Kâzım Bey’i seçmişlerdir (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Seçim haberlerinin yazıldığı bir başka yerel kurum ise Berberler Birliğinin yeni idare heyetinin belirlendiği 19 Kasım 1932 tarihli seçimi olmuştur. Yapılan seçim sonucu başkanlığa Arif Hikmet, kâtipliğe Faik, azalıklara da Salih Zeki, Ahmet Nuri ve Hacı Ali Beylerin seçildiği haber olarak yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Osmanlı Devleti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne miras kalan önemli kurumlardan biri olan Hilâlihmer Cemiyetinin elli beşinci yılı münasebetiyle yayımladığı kutlama ilanı şu ifadelerle dergide yer almıştır:

“Kardeş!.. En müşkül zamanlarda yararı saran, hastalığına bakan, açlık zamanında seni bir sıcak çay veyahut çorba ile doyurmağa çalışan, esaret zamanında mektuplarını ve emanetlerini nakleden ve sana mümkün olduğu kadar hiçbir muavenetten çekinmeyen, ihtiyaç vaktinde seni giydirip hayatını koruyan, en elim zamanlarında senin imdadına koşan ve seni düşünen Hilalihmeri unutma; Onu sev ve sevdire. Ona zahir ol!... Çünkü Hilalihmer senin ve hepimizindir” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

Yeşil Tire Dergisinde “Yeni Satış Kooperatifi Açılıyor” başlığı ile yapılan haberde Tire’deki ürünlerin düşük ücretlerle aracılar aracılığı ile satıldığı vurgulanarak

bunu önlemek için C.H.F. reisi ile azaları, ziraat bankası memuru, kaza kooperatifleri idare heyetleri reisi ve muhasipleri ile toplantı yapılarak satış kooperatifi kurulacağı haberi yapılmıştır. Haber metnine yapılan yorumda kooperatifçiliğin Tire’de iktisadi kurtuluşu sağlayacağı değerlendirilmesi yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

İlçenin önemli kurumlarından olan spor kulübü İdmanyurdunun idare heyeti seçimleri de dergide sık sık haber olarak yer almıştır. Kulübün son seçimlerinde başkanlığa belediye Müessesat Müdürü Hikmet Zühtü, başkanvekilliğe belediye Muhasibi Mes’ulü Hamit, Kâtipliğe Şekip, Muhasip olarak Ziraat Bankası Memur Muavini Kâmil, veznedar olarak Başkâtip Adnan, Umumî kaptanlığa Behçet, İdare Memuru olarak Selim Şadi, Aza olarak ise Gölcüoğlu Sami Beyler seçilmiştir (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

3.12. Gelenler ve Gidenler

Bu bölümde Tire’ye gelen ve giden politikacıların, ilçeden tayini çıkan ve yeni atanan kaymakamların haberi ile bürokratların gidiş ve geliş haberleri yer almıştır.

Yeşil Tire Dergisinde ilk bürokrat haberi olarak ilçeye tayini çıkararak gelen kaymakamın haberi olmuştur. Atanan yeni kaymakamın haberi şu şekilde yer almıştır:

“Kazamız kaymakamlığına tayin edilen sabık Urla kaymakamı Baha beyefendi 6 Mayıs 932 de makamına gelmiş ve vazifesine başlamıştır. Baha bey köycü ve halkçı çalışkan kaymakamlarımızdandır. Kendilerini tebrik ve muvafakiyetler temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

22 Mayıs 1932 tarihinde ise İzmir’den Kolordu Kumandanı Mustafa Paşa ve Sıhhiye Müdürü Lüfti Bey’in teftiş için Tire’ye gelmeleri haber olarak yazılmıştır. Alay Parkı’nda gelenler için ziyafet verilmiş ve ziyafete ilçedeki aydın hanım ve beylerin iştirak ettiğine değinilmiştir. Belediyenin de ertesi gün Belediye Parkında ikinci bir ziyafet vermesinden sonra görevlilerin İzmir’e döndükleri bilgisi verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Futbol müsabakaları için Tire’ye gelen spor kulüplerinin de haberleri derginin spor bölümünde yazılmıştır. Bu amaçla Altay kulübünün İdmanyurdu ile yapacağı maç için Tire’ye gelişleri dergide şu ifadelerle haberleştirilmiştir:

“27.05.1932 Cuma günü Aydın demiryolu idaresinin tertip ettiği İzmir-Tire tenezzüh katarile sekiz yüz küsur İzmirli misafirler teşrif etmişlerdir. Bu

meyanda İzmir Altay kulübü de gelmiştir. Misafirler Halk ve İdmanyurdu bandosu tarafından istasyonda istikbal edilmiştir. Misafirler her zamanki gibi bu seferki teşriflerinde de halkımızdan gördüğü samimiyet ve sevgilerin meftunu olarak iyi intibalarla ayrılmışlardır. Bu münasebetle Altay ile İdmanyurdu arasında samimî bir maç yapılmıştır” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

İlçe Jandarma Kumandanı Cevdet Bey de kazadan tayin olan bürokratlardandır. Yapılan habere göre Tire’de Jandarma Kumandanı olarak görev yapan Cevdet Bey’in İstanbul’a tayini çıkmış ve İstanbul’da Jandarma Mektebi Muallimi olarak görev yapacağı bilgisi okurlara aktarılmıştır (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Jandarma Kumandanının tayininin çıkması sonrası kumandanlığın bir süre boş kalmasından sonra Samsun Kıt’asında yardımcı subay olarak görev yapan Yüzbaşı Sırrı Bey atanmıştır. Ocak ayı başında görev yeri olan Tire’ye gelerek Jandarma Kumandanı olan Sırrı Bey göreve başlamıştır (Yeşil Tire, 1 Şubat 1933, S.26).

Tire’de yeni oluşturulan Boğaziçi Nahiyesinin nahiye müdürünün Çeşme İlçesinin Barbaros nahiye müdürü ile karşılıklı yer değişikliği yapması dergide haber olarak yer almıştır:

“Boğaziçi nahiyesi müdürü Teyfik Bey; Çeşme kazasının Barbaros nahiyesine tahvil edilmiş ve yerine Barbaros müdürü celâl bey tayin edilerek gelmiştir. Yeni teşkil olunan bu nahiye beklediği beklediği canlı ve kuvvetli faaliyeti iş adamı olduğunu duyduğumuz Celâl beyin kudretli bir idare ile nahiye bir yığın ihtiyaçlarına cevap vereceğini ve büyük eserler meydana getireceğini ümit eder ve muvaffakiyetler dileriz” (Yeşil Tire, 1 Şubat 1933, S.26).

Yeni Kaymakam Baha Bey’in ilçede görev yapmasından on ay sonra tayininin İskilip’e çıkması dergide geniş bir yer bulmuştur. *“Faâl ve kıymetli Kaymakamımız ve çok nezih arkadaşımız Baha beyi vekâletce İskilip kazasına tahvilile kaybettik vekâletin gördüğü bu icap ve lüzum karşısında bir şey diyememekle beraber Tiremizden Baha beyin ayrılışı memleketimiz için büyük bir ziya olduğunu da gizlemek istemeyiz”* cümleleriyle kaymakamın tayinin çıkmasından üzüntü duyulduğu ifade edilmiştir. Aynı haberin devamında ise:

“Düne kadar ihmale uğramış olan Tire köyleri ve köylerdeki umran eserleri görülmüşse, muhitte saf ve samimî bir hava teessüs etmişse, bu onun eseri ! onun azmü iradesinin mahsulü tedbir ve teşebbüsünün muhassalasıdır. Memleketimizin en geniş ve en kesif varlığını teşkil eden, fakat bir virane bir harabeden ibaret bulunan köylerin imarını temin için köy kanununun sıhhat

kudretini herkesten evvel sezen Baha bey, onun büyük külfet ve yorgunluklarına göğüs gererek ilk evvel sahaya atılmış, dillere destan büyük eserler yaratmıştır” denilerek kaymakamın Tire’deki hizmetlerinden bahsedilmiştir (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S. 27).

Dönemin Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya’nın Tire’ye geliş haberi de dergide yer almıştır. 8 Nisan 1933 tarihinde İzmir’den demiryolu ile tetkik amaçlı yola çıktığı belirtilen Şükrü Kaya Ödemiş yolu üzerinden gelmiştir. Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya ile beraber İzmir Valisi Kâzım Paşa, İzmir C.H.F. Vilâyet İdare Reisi Hacım Muhittin (Çarıklı) ile İzmir Belediye Reisi Behçet Salih’in de içinde yer aldığı heyetin istasyonda belediye heyeti erkânı, subay heyeti, askeri kıt’at, genel memur ve halk tarafından heyecanla karşılandığı vurgulanmıştır. Belediye dairesinde yaklaşık bir saat kalarak çay ziyafeti eşliğinde Tirelilerin dileklerinin arz edildiğinin belirtildiği ilgili haberde Şükrü Kaya’nın daha sonra demiryolu ile İzmir’e geçtiği yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

Dönemin Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya’nın ziyaret esnasında verdiği telgraf Yeşil Tire Dergisinde tam metin olarak yazılmıştır. Bu telgrafta Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya’nın Tirelilere karşı duygu, düşünce ve teveccühleri yer almıştır:

“Seyahat günlerim mahdut olduğu için Tirede çok kalmak imkânını bulamadığımdan müteessirim. Hakkımda gösterilen nezaket ve alâkadan dolayı zatı âlinize ve Tirenin muhterem halkına teşekkür ve hürmetlerimi takdim ile güzel kazanızın tuttuğu umran yolunda ilerlemesini dilerim. 14-4-933” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

Kaymakam Baha Beyin tayininin çıkması sonrası Tire’ye tayin olan yeni Kaymakam Gaffur Bey’in göreve başlaması dergi tarafından şu şekilde haber yapılmıştır:

“Kazamıza tayin olunan sabık Foça kaymakamı Gaffur bey valimiz Kâzım Paşa ile beraber kazamıza teşrif ve vazifesine başlamışlardır. Candan tebrik eder ve muvaffakiyetler temenni ederiz” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

4. YEŞİL TİRE DERGİSİNİN İÇERİĞİ

4.1. Komşu Kazaları Tanıtım Yazıları

Dergi, Küçük Menderes havzasının önemli ilçelerinden olan Tire’de çıkmasına rağmen sadece ilçe ile ilgili haber ve yazılara yer vermemiş yöredeki diğer şehirlere dair içeriklere de zaman zaman yer vererek bölge çapında yayın yapmıştır. Tire’ye komşu olan bölge kazalarının coğrafi, tarihi, ziraî, iktisadî, sanayi ve nüfus yapılarına dair içerikler de “*Komşu Kazalarımızı Tanıyalım*” adlı sayfada yer almıştır.

Komşu kazaların tanıtımında ilk ele alınan yer Ödemiş olmuştur. İlçe’nin sınırlarının anlatıldığı yazıda Birgi, Kiraz, Beydağı ve Adagide isimli nahiyeleri ile köyleri anlatılarak idari yapısı tanıtılmıştır. Aynı zamanda şehrin coğrafi yapısı, dağları, iklim yapısı, yaylaları, nehirleri ve ırmakları ile gölleri anlatılarak genel olarak bilgi verilmiştir (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

Ödemiş kazası yayımlanan birkaç sayıda ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaya devam edilmiş olup memba sularından, ormanlarından ve iktisadi yapısından bahsedilirken ziraî açıdan kazanın bereketli olduğu ve yetiştirilen tarım ürünleri şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Kaza dahilinde 218694 dönüm tarla, yetmiş yedi bin dört yüz altmış dokuz dönüm her nevi bağ, bahçe vardır. Başlıca zeriyaı buğday arpa, çavdar, mısır, sisam, bakla, patates, tütün, kendir, afyon ve bağçelerden istihsal edilen zeytin, üzüm, incir ceviz, kestane, elma, erik, armut, kiraz, vişne gibi meyvelerdir.”
(Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

Küçük Menderes havzasının önemli bir kazası olan ve Tire’nin komşusu durumundaki Ödemiş’in tanıtımında yer alan bilgilere bakarak 1931 yılına ait kazanın istatistikî verilerine de ulaşılabilir. Dergide bu bilgiler şu şekilde yer almıştır:

“Nefsi Ödemişin arazisi 18,850 Dönüm tarla 6,800 dönüm bağ ve bahçedir. Nefsi Ödemişin hane adedi ve nüfusu 4,260 Hane ve 22 resmi bina ve 18,000 nüfusu vardır. Kazanın umum nüfusu 36,142 erkek 40,411 kadındır. Mektepleri Nefsi ödemişde dört büyük ve Adagide nahiyesinde beş Birgide dört, beydağ nahiyesinde beş, kiraz nahiyesinde beş ve köylerle beraber ceman doksan sekiz

mektebi vardır. Yurt cemiyetleri iki spor kulübü, teyyareşübesi, Hilâlahmer Himayeietfal cemiyetleri vardır. Camileri 4 adet minareli cami 4 adet mescidi vardır. Hayri müesseseleri 6 Kovuşlu bir millet hastanesi vardır. Fabrikaları bir tane motorla mütaharrik marangoz fabrikası bir tane motorla mütaharrik kendir döğer fabrika üç rane motorla mütaharrik un, üç tane zeytinyâğı, üç motörle, dört buharla müteharrik un ve yağ fabrikası birde belediyenin elektrik fabrikası vardır. Bankaları Ziraat bankası, Akseki bankası, Esnaf ehali iş bankasının birer şubeleri vardır. Sineması Cumhuriyet halk fırkasına ait bir büyük sineması vardır” (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Küçük Menderes havzasının diğer bir kazası olan Birgi hakkında da kazaların tanıtım sayfasında bilgi verilmiştir. Birgi’nin tarihi geniş bir şekilde ele alınmıştır. Dergideki tarihsel anlatıma göre bu yerleşim yerinin adı Lidyalılar zamanında Diyesrom olarak yer almış daha sonraki tarihsel süreçte bölgeye İranlıların gelmesiyle İran hâkimiyetinin başladığının altı çizilmiştir. Makedonyalı İskender’in bölgeye gelmesiyle şehir Makedonyalılara geçerken İskender sonrası ise sırasıyla Silifkelilerin, Bergama Krallığının ve Romalıların hâkimiyetine girdiği yazılmıştır. Türklerin hâkimiyeti tesis edilmeden önce Bizans ve Arapların şehirde hâkimiyeti söz konusu olduğunun vurgulanarak Türkler gelmeden Bizans hâkimiyetinin şehirde var olduğu vurgulanmış Türklerin hâkimiyetine kadar olan dönemdeki Birgi’nin tarihi hakkında okuyucuya bilgi verilmiştir (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Birgi’nin tanıtımında Türklerin Birgi’deki hâkimiyetinin tesisine özel bir önem verilmiştir. 1072 yılında Anadolu Selçukluların şehri ele geçirmesinden sonra Türkler ile Bizanslılar arasında zaman zaman el değiştiren yerleşim yerinin 1307 yılında Aydınoglu Mehmet Bey ve kardeşleri tarafından kesin olarak alınarak beylik merkezi haline getirildiği ve şehirde kesintisiz Türk hâkimiyetinin başladığı belirtilmiştir. 1389 yılında ise Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlı Devleti’ne geçen Birgi’nin beylik merkezi hüviyetini kaybederek vilayet haline dönüştürüldüğü vurgulanmış ve en son 1881 yılında nahiye haline getirildiği ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

Ege Bölgesinin önemli nehirlerinden olan ve Tire’nin kuzeyinden geçen Küçük Menderes Nehri de dergide tanıtılmıştır. Ödemiş kazasında bulunan Bozdağ sıra dağlarından doğan nehrin Tire ve Torbalı Ovası üzerinden Kuşadası’na gelerek Ege Denizi’ne döküldüğü belirtilerek nehrin doğduğu yer ve geçtiği coğrafya ele alınmıştır. Nehrin Tire üzerinde etkisine değinilmiş ve yatağı gayri muntazam olduğundan kışın yağın yağmurlardan dolayı taşarak hem Tire Ovasını tahrip ettiği hem de tarımı çok

büyük zarara uğrattığı vurgulanmıştır. Taşan nehrin Tire'nin batısındaki köylerde su tufanına boğması üzerine çiftçilerin tarlasını ekemeyerek mağdur olmasına neden olduğu ve bu durumun Aydın gezisine çıkan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de dikkatini çektiği civardaki kaza kaymakamlarını dinleyen Gazinin bu konuyu hükümetin dikkatine çekeceğini belirttiği ifadesi de dergide yer almıştır. Ödemiş, Tire, Bayındır, Torbalı ve Kuşadası kazaları için çok önemli olan bu nehrin ıslahı için Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin programına girmesi gerektiği dergide özellikle yorum yapılarak desteklenmiştir (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1931, S.11).

4.2. Dil Anketi

TDTC tarafından 1933 yılında Türkiye'de Dil Anketi çalışması yapılmıştır. Bu çalışmayla Türkçede kullanılan bazı Arapça ve Farsça kelimelere Türkçe karşılık bulunmak istenmiştir. Bu doğrultuda TDTC'nin seçtiği Arapça ve Farsça kelimeler her gün listeler halinde radyo ve gazeteler aracılığıyla halka duyurulmuştur. Bu çalışma ile duyurulan Arapça ve Farsça kelimelere karşılık halkın Türkçe kelimeler önermesi istenmiştir (Balyemez, 2021, s.1).

Dil anketi çalışmaları kapsamında dergide dil anketleri düzenlenmiştir. Derginin 1933 yılında çıkan bazı sayılarında TDTC tarafından gönderilen Arapça ve Farsça kelimelerin listesi verilerek bu kelimelere Türkçe karşılıkları aranması teşvik edilmiş bulunan karşılıkların kendilerine gönderilmeleri istenmiştir. Yapılan duyurularda vatandaşların dil anketi çalışmalarına katılması teşvik edilerek bu çalışmanın milli bir vazife olduğunun altı çizilmiştir (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

Yeşil Tire Dergisinde dil anketi kapsamında yapılan çalışmalarda bazı sayılarda okuyucuya ilan edilen ve karşılıkları aranacak kelimelerin listeleri şunlardır:

“Karşılıkları aranacak arapça ve farsça kelimelerin 8 numaralı listesi şunlardır: 1.Haber, 2.Hadise, 3.Hafıza, 4. Hakim, 5. Hakimiyet, 6. Hal, 7. Halis, 8. Harika, 9. Hasılat, 10. Hassa, 11. Hatır, 12. Hatıra... 9 numaralı liste şudur: 1.İbda, 2.İbra, 3. İcra, 4. İctihat, 5. İdare, 7. İdman, 8. İdrak, 9. İhale, 10. İhdas, 11. İhras” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

“T.D.T. Cemiyetinden: Karşılıkları aranacak Arapça ve Farsça kelimelerin 34 numaralı listesi şudur: 1.Sadname, 2. Saik, 3. Samiin, 4. Sebep, 5. Secde, 6. Seher, 7.

Serap 8. Sicil, 9. Sihir, 10. Siper, 11. Sır, 12. Sitayış, 13. Sitem, 14. Sütun” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

“T.D.T. cemiyetinden verilmiştir: Karşılıkları aranacak arapça ve Farisice kelimelerin 66 numaralı listesi şudur: 1. Haysiyet, 2.Heves, 3. Heybet, 4. Heyecan, 5. Hey’et, 6.Heykel, 7. Hile, 8. Himmet, 9. Hüner, 10. Hüviyet” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

TDTC’nin gönderdiği listenin paylaşıldığı sayılarda okuyucunun duyurulan Arapça ve Farsça kelimelere karşılık bulduğu kelimeler de dergiye gönderilmiş ve iç sayfalarda bu kelimeler yer almıştır. Paylaşılan kelimelere karşılık halkın bulduğu kelimeler şunlardır:

“Adap:Us, Aferin: Yarat, Afet: Kıyak-afat, Ahenk: Düzen, Âlâyîş: Kurum-Çalım-Gösteriş, Alet:Aygıt-alet, Amir: Buyuran, Asayiş: Dirlik, Ayna:Gözü, Azade: Başı boş-çözük, Cadde:İşlek yol, Caiz:Kötülük yok, eyi manasına, Cali: Yapmacık-Düzme-Uydurma, Camit: Donuk-Tutuk, Canip: Yön, Cazibe: Çekici-Alıcı, Cebir: Zorbalık etmek, Cephe: Yüz- Ön(şu evin cepheden görünüşü çok güzel şu evin önden görünüşü çok güzel.), Cerrah: Yara bakan- yarayı eyi eden-yara açıcı, Cahil: Okumamış manasına gelirse de yurdumuzda bir şey bilmeyen manasında kullanılır. Toy-Düşüncesiz-Öğrenmemiş, Çehre: Yüz-Ön, Çelenk: Sorguç-Başlık, Daire: Konak-def-daire, Debdebe: Şatafat- Gösteriş, Aheste: Yorgunluksuz- Yavaş, Dehşet: Yamanlılık- Yıldırma, Ebedi: Tükenmiyen-Sonsuz, Ecir: Kollukçu-Kara kollukçu-Kiralık. Memleketimizde boğaz tokluğuna çalışan adamlar vardır ki bunlara kollukçu kara kollukçu denildiği gibi yardak yardımcı da denilir” (Yeşil Tire, 1 Nisan 1933, S.28).

“9 Numaralı Listeye gelen cevaplar: İbda: Yaratmak, ibra: kurtarmak, icmâl: Toplu, icra: Yapmak, ictihat: Görüş-duyuş, idare: Döndürme, iddia: Öne sürme, iman: inanmak, idrak: anlayış, ihale: Bırakmak, ihdas: Yeniden yapmak, ihraz: Kazanmak-bulmak” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

4.3. Dergi ve Gazete Tanıtımları

Komşu ilçelerde o dönem çıkan dergi ve gazetelerin tanıtımına yönelik yazılar da dergide yer almıştır. Bu doğrultuda yer alan haber yazılarında Tire okuyucusuna bu dergiler tavsiye edilmiştir. “Yeni Ödemiş” başlığıyla yer alan haberde komşu ilçe Ödemiş’te gençlerin Mahmut Nedim Bey isimli şair etrafında toplanarak Yeni Ödemiş isimli bir dergi çıkardığı belirtilmiştir. Yeni Ödemiş dergisinde kıymetli yazıların bulunduğu ve Mahmut Nedim Bey’in inkılâp tarihiyle ilgili heyecanlı hikâyelerinin olduğu vurgulanarak on beş günde bir çıkan bu derginin Tire halkı tarafından okunması tavsiye edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23). Yeşil Tire Dergisinde “Yeni Ödemiş” başlıklı haberde Ödemiş’te çıkan derginin tanıtımı şu cümlelerle yapılmıştır:

“Komşu Ödemiş’te çıkan (Yeni Ödemiş) mecmuasının 3’üncü sayısı 24 sahifeli, zengin münderecatlı olarak çıkmıştır; senelik abonesi 120 Kuruş olan bu kıymetli mecmuaya abone olmalarını muhterem okuyucularımıza tavsiye ederiz” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Yeşil Tire Dergisinde And adı verilen ve Menemen’de çıkartılan derginin de tanıtımı yapılmıştır. “Menemen’de And Refikimiz” başlıklı tanıtım yazısında dergi şu ifadelerle tanıtılmıştır:

“Menemenin uzaktan duyduğumuz ve öğrendiğimiz çalışkan ve gayretli gençlerinin (And) lerini yeniden içerek çıkarmağa başladıklarını büyük bir sevinçle öğrendik. Köy mecmuası olan bu kıymetli arkadaşımızın uzun ömürlü olmasını dilerken köylerimize ve okuyucularımıza tavsiye etmeyi bir borç biliriz” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1933, S.25).

Tanıtımı yapılan son dergi Balıkesir’de Halkevi tarafından çıkartılan Kaynak dergisi olmuştur. Yeşil Tire Dergisinde “Kaynak” başlığıyla yapılan tanıtımda okuyuculara dergi şu cümlelerle tavsiye edilmiştir:

“Balıkesir Halkevi tarafından çıkarılan bu aylık kültür mecmuasının üçüncü sayısı da çıkmıştır. İçinde değerli yazılar ve tetkikler bulunan bu fikir mecmuasını okuyucularımıza tavsiye ederiz” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

4.4. Tire İçerikli Yazılar

Bu bölümde yer alan yazı dizileriyle Tireli tanınmış şahsiyetlerin biyografileri ile yöredeki tarihi olayların ve tarihi eserlerin tanıtımı yapılmıştır. Biyografilerde Osmanlı Döneminde yaşamış veya Millî Mücadele döneminde bölgede faaliyetlerde bulunmuş önemli isimlerin hayat hikâyeleri ele alınmıştır. Tire tarihi ele alınırken ise İlk Çağlardan Cumhuriyet Dönemine kadarki genel tarihi süreç işlenmiştir. Tanıtılan tarihi eserler ise genelde Aydınogulları ve Osmanlı Devleti Döneminde inşa edilmiş camii ve konak gibi mimari yapılar olmuştur.

4.4.1. Tireli Şahsiyetleri Tanıtım Yazıları

Türkiye’de Tapu ve Kadastro teşkilatının kuruluşunda önemli bir yere sahip olan Halit Ziya Türkkan Tireli şahsiyetler bölümünde tanıtım yazısı yer alan ilk kişidir. Halit Ziya Türkkan’ın köken itibariyle Tireli olduğunun belirtildiği yazıda şehrin önde gelen eşrafından olan Hacı Kadızade ailesinden Hoca Şakir Efendinin oğlu olduğu vurgulanmıştır. 42 yaşında ve Tapu ve Kadastro Heyeti Müdürü olarak görev yaptığının değinildiği yazıda Halit Ziya Türkkan’ın Avrupa’da kongrelere katıldığı da belirtilerek dergide fotoğrafı yer almıştır (Yeşil Tire, 15 İkincikânun 1932, S.12).

Bölgenin tanınmış önemli simalarından olan Hekim Hızır Bey, “*Küçük Menderes Havzasının Yetiştirdiği Büyük Adamlardan Büyük Hekim Hızır Bey*” başlığıyla yazılan yazıda tanıtılmıştır. Hızır Bey’in Aydınogulları Döneminde Birgi’de dünyaya geldiği ve ilk eğitimi burada aldıktan sonra Mısır’a ilim tahsil etmek için gittiğine değinilmiştir. Mantık, hikmet, ilâhiyat ve tıp eğitimi alan Hızır Bey, Aydınogulları Hükümdarı İsa Bey’in daveti üzerine Birgi’ye gelerek memleketin sıhhat işleri ile ilgilenererek bölge halkının istifadesi için bilgi birikimini harcadığından bahsedilmiştir. Yazının son bölümünde Hızır Bey tarafından yazılan ve Latinceye çevrilen tıp alanındaki eserlerinin de listesi verilerek bu eserlerin birer nüshasının Tire’de bulunan Necip Paşa Kütüphanesi’nde yer aldığı bilgisi verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Tire’de kabri bulunan ve II. Mahmut döneminde Mekke Kadısı, Evkâfı Humayun Müfettişliği, Vak’anüvistlik ve resmi hekimlik yapan Şanizade Mehmet Ataullah Efendi hakkında da bilgi verilmiştir. Osmanlı Devleti Döneminde siyasi suçluların Tire’ye sürgün edildiğinin belirtildiği yazıda Şanizade Mehmet Ataullah Efendi’nin İstanbul’da

görevine devam ederken Tire'ye sürgün edildiği ifade edilmiştir. Sürgün sebebi olarak Yeniçeri Ocağının kaldırılması sonrası İstanbul'da Bektaşiliğin yasaklandığı dönemde Şanizade'nin yalısında gece gece toplantılar tertip ettiği ve bu toplantılara da Bektaşî babasının katıldığı jurnalinin II. Mahmut'a verilmesi sonrası Tire'ye sürgün edilmesine neden olduğu belirtilmiştir. On altı adet yazdığı eserlerinin liste olarak verildiği bu yazıda Şanizade Mehmet Ataullah Efendi'nin gömülü olduğu kabir alanın fotoğrafı da dergide yer almıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

“Tire'nin Ümrânına Hizmet Etmiş Büyük Adamlardan Lütfî Paşa ve Bıraktığı Eserler” başlığı ile tanıtılan bir başka isim Osmanlı Devleti zamanının önemli simalarından olan Yavuz Sultan Selim'in damadı Lütfî Paşa'dır. Bu içerik *“Tetkik ve Tettebbü Notları”* başlıklı sayfada yazılmıştır. Sayfanın hazırlanmasında Fuat Köprülü'nün Türkiyat Mecmuasının birinci cildinde yazdığı makaleden yararlanıldığının belirtildiği yazıda Lütfî Paşa'nın Yavuz Sultan Selim'in kızı Şah Sultanı dövmesi üzerine Yavuz Sultan Selim tarafından sadrazamlıktan azledilerek sürgün edilmiştir. Lütfî Paşa'nın Tire'de yaptırdığı cami, medrese, çeşme, su yolu, hamam ve han gibi eserlere değinilen yazıda özellikle yaptırdığı Paşa Cami üzerinde durularak bu caminin etrafının düzenlenerek harabelikten temizlenmesi ektiği vurgulanmış ve belediyeye çağrı yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Tire'deki önemli şahsiyetlerin tanıtıldığı *“Tetkik ve Tettebbü Notları”* başlıklı sayfada tanıtılan son kişi İşi Mehmet Efendidir. *“Tirenin Yetiştirdiği Büyük Adamlardan İşi Mehmet Efendi”* başlıklı yazıda İşi Efendinin Tire'de dünyaya geldiği, Hicrî dokuzuncu asır sonlarında Tire'nin meşhur darülfünunlarında okuyup muallim olduğu ve daha sonra İstanbul'a giderek tahsiline devam eden İşi Efendinin müderrisliğe başladığı bilgisi verilmiştir. Yazının son bölümünde şehre dönen İşi Efendinin çok sayıda eser yazdığı ve dönemin şeyhülislamının da takdirini alarak yüksek maaşla İbni Melek Darülfünununda görev yaptığı vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31).

4.4.2. Tire'deki Tarihi Eserleri Tanıtım Tazıları

İlçede yer alan tarihi mimari eserlerin tanıtımları da derginin tarih sayfalarında yer almıştır. Bu amaçla ilk bahsedilen eser *“Tire asarı ilmiyesinden Necip Paşa Kütüphanesi”* başlığıyla Yanık Konak Mevkii civarındaki İbnimelek Caddesinde bulunan Necip Paşa Kütüphanesi olmuştur. Yazıda önce kütüphanenin ismi ele alınmış

ve Necip Paşa isminin kütüphaneyi yapan İstanbul âlimlerinden Abdülmucib Efendi oğlu Necip Paşa'dan geldiği belirtilerek Necip Paşa'nın İkinci Mahmut döneminde baruthaneler nezaretinde Abdülmecid döneminde ise Mühimmatı Harbiye Nezaretinde görev yapmış bir zat olarak olduğuna değinilmiştir. Kütüphanenin tarihinin ele alındığı bölümde 29 Şaban 1244 Hicri senesinde yapıldığı ve vakıfnameye göre Tire, Ödemiş ve Bayındır hudutları dâhilinde büyük miktarda arazilerin vakfedildiği de yazılmıştır. Tanıtımın yanı sıra aynı zamanda içerisindeki kitap muhtevâsından da bahsedilmiştir. Buna göre Maarif Vekâletinin gönderdiği eserler, haftalık ve aylık muhtelif mecmualar, Ayın Tarihi, Hayat, Fikirler, Türkyurdu, Zindelik, Muhit, Memleket, Maarif, Musiki ve Demiryolları mecmualarının okunmak üzere raflarda yer aldığı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

Tire'de Osmanlı Dönemi mimarisinin özelliklerini yansıtan önemli eserlerden biri olan Yeni Cami de dergide tanıtılmıştır. Taş döşenmiş bir dış avlusu ve kurşunlu büyük bir şadırvan ile sebilhanesinin olduğunun belirtildiği yazıda bu eserin Bayram Kethüda adına hayır sahibi bir Türkün inşa ettirdiği yazılmıştır. Caminin yapılma serüveni ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Buna göre Mısır'da Yeniçeri Kethudası olduğu belirtilen Bayram Kethüda İzmir'e geldiğinde Tire'nin namını ve güzelliğini duyarak şehre uğramıştır. Ziyaretten memnun kaldığı vurgulanan Bayram Kethüda Tirelilere bir şükran hatırası adına caminin olduğu yeri satın alarak buraya İstanbul'dan mimar ve ustalar gönderip bu mabedi yaptırmıştır (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Küçük Menderes havzasında önemli bir kaza olan Selçuk'taki İsa Bey Camisi de tanıtılmıştır. Öncesinde var olan Diyana Mabedinin enkazından istifade edilerek yapıldığı belirtilen caminin yapılış tarihi Milâdi 1375 olduğu yazılmıştır. Caminin kitabesinde yazılı olan metin dergide yer almıştır:

“Bu mübarek cami (Cenabı hak ebedî kılsın) Aydın oğullarından Mehmet beyin oğlu sultanı âzam ümmeti islâmiyenin emir ve idarelerine hâkim dini islâmın kahramanı İsa beyin emriyle 776 sene Şabanının 9 uncuu günü inşa ve ikmal edilmiştir” (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Birgi'deki Türk İslam tarihinin şaheserlerinden olan iki asırlık Türk evi Çakıroğlu Şerif Ali Ağa Konağı da dergide tanıtılmıştır. Yazıda konağın tarihi ele alınarak ilk olarak isminin on yedinci asırda şehirde yaşayan ve tabaklık sanatıyla uğraşan Şerif Ağa'dan geldiği açıklanmıştır. İnşaatın Hicri 1175 yılında Şerif Ağa tarafından başlatıldığı, üç sene sürdüğü ve odalarının her birinin İzmir ve İstanbul'a ait genel manzaralar ile çeşitli

meyvelerin resimleriyle süsletilen konaktaki bu sanatın iki asır geçmesine rağmen hala solmadığı yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

4.4.3. Tire Tarihiyle İlgili Yazı Dizileri

Yeşil Tire Dergisinde ilk sayıdan itibaren Tire'nin tarihi ile ilgili yazılar yer almıştır. *M. Necip* adlı yazar tarafından Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinden yararlanılarak yazıldığı belirtilen “*Tireliler Vefada*” başlıklı yazıda İstanbul'un Fethi haberinin Tire'ye gelmesinden on gün sonra Tire Sancak Beyi'nin tellalının “*Allah padişahımıza uzun ömürler versin. Malûmdur ki Kostantiniya fethedildi. Düşmandan kalan binlerce saray gibi evlerin, yalıların, köşklerin bedestanların arazilerin sahipleri olmak isterseniz bedava ve adaletle taksim edileceğinden vakit zayi etmeden Paşa konağına müracaat ederek isimlerinizi yazdırın. Heyy*” diyerek duyuru yapması üzerine iki yüz bin nüfusluk Tire'den altmış beş bin kişinin başvurarak İstanbul'a gittiği ve İstanbul'da Vefaya yerleştikleri belirtilmiştir. Yazının son bölümü “*İşte Vefalıların aslı nesli halis yeşil Tire Türkleridir*” cümlesiyle bitirilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

“*Tetkik ve Tettebbü Notları*” başlıklı sayfada şehrin tarihçesi ele alınmıştır. Toplam yedi sayıda ele alınan Tire'nin tarihçesine ilk olarak Hititler Döneminden başlanmıştır. Milattan önce 1200 senesinde Balkanlardan gelen Torların Anadolu'ya geçmesi sonrası Hititlerin yıkıldığı ve Aydın, Manisa ile Tire havalisinde Lidyalıların doğduğu yazılarak tarihi süreç açıklanmıştır. Lidyalılardan sonra ise sırasıyla İraniler, Makedonyalılar ve Selefikiler'in hâkim olduğu vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

Türklerin bölgedeki hâkimiyeti de ele alınmış ve ilk olarak 1072 yılında şehrin Selçuklu Türklerinin hâkimiyetine geçtiği ifade edilmiştir. Selçuklu ve Bizanslılar arasında zaman zaman el değiştiren Tire'nin Türkmen aşiretlerinin akınlarına maruz kaldığına değinilmiştir (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

Tire'de Aydınoğulları Dönemine özel bir önem verilerek Moğollar sonrası Selçukluların zayıflaması üzerine uç beylerinin Bizans hudutlarını geçerek fütuhatt yaptıkları dönem de ele alınmıştır. Bu fütuhatt hareketlerini yapan beylerden Aydınoğlu Mehmet Bey ve arkadaşı Sasa Bey ile kardeşlerinin 1308 yılında şehri fethettikleri tarihi olay anlatılmıştır. Hristiyan şehri olan Tire'nin Türk İslam abideleri ile Müslüman bir

şehir haline dönüştüğü ve Mehmet Bey'in beyliğin topraklarını oğulları arasında pay etmesiyle şehrin oğlu Süleyman'ın hissesine kaldığı bilgisi verilmiştir. Bu dönemde şehir savaşlarda ve iktisadi alanda en güçlü dönemini yaşamış her yerde camiler ve çeşmeler yapılarak dört başı mamur bir Türk İslam şehrine dönüştüğü anlatılmıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Şehrin tarihçesinin yazıldığı dergide Osmanlılar Dönemi ele alınırken özellikle bölgede yaşanan Şeyh Bedrettin isyanından bahsedilmiştir. Simavnalı Bedrettin olarak geçen isyanın anlatımında Şeyh Bedrettin'in bağımsızlık arzusu ile Tire ve İzmir havalisinde yeni bir mezhep ilan etmesi açıklanmıştır. Aydın Valisi Sisman'ın Karaburun Dağları geçitlerinde isyancılar karşısında mağlup olmasıyla Tire'nin de çevresiyle beraber dervişler hükümetinin idaresine geçtiği belirtilmiş fakat daha sonra gönderilen Bayezid Paşa'nın isyanı bastırmasıyla ayaklanmacıların idam edildiği yazılmıştır. Bir seneden fazla süren bu isyan süresince halkın çok zarar gördüğü, her tarafta eşkıyalığın başladığı ve bölgenin tahrip edildiği ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

Tire'nin Osmanlılar Döneminde parlaması ve yükselmesi tarihçesinin ele alındığı sayılarda özellikle ayrıntılı olarak yazılmıştır. Kanuni zamanında bu büyümenin tam kemale erdiği ve nüfusun iki yüz bini bulduğu ifade edilirken özellikle Osmanlılardan kalan yapılara değinilerek bu eserlerden bahsedilmiştir. Buna göre Kanuni zamanının meşhur mimarı Mimar Sinan'ın elinden çıkmış olan krokiyle yapıldığı belirtilen Yalınayak Cami ve Medresesi, II. Selim döneminde yapılan Yeni Cami, Yenice Köy Cami ve Yoğurtluoğlu Mehmet Paşa Camisinin şehirde bulunduğu vurgulanmıştır. Bu yapılar anlatılırken derginin yayın yaptığı 1930'lu yıllarda eserlerin durumu hakkında da okuyucuya bilgi aktarılmıştır. Örneğin Yoğurtluoğlu Mehmet Paşa Camisinden bahsedilirken eserin harap halde bulunduğu eleştirisi yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Tarihçenin ele alındığı yazı dizilerinin sonunda ilçenin son dönemlerde yıldızının sönmeye başlamasının nedenleri de analiz edilmiştir. Sebep olarak şehirde yaşanan su baskınları, muharebeler, yangınlar, 1664 yılında yaşanan dehşetli depremler, 1688, 1739 ve 1778 yıllarında art arda süren depremler, 1866 yılında şehirde yaşanan kolera salgını ve 1914 yılındaki büyük yangın olarak listelenmiştir. Yapılan demiryolları ile İzmir'in parladığı ve Tire'nin yıldızının sönerken körfez hale geldiğine değinilirken cumhuriyetle birlikte şehrin günden güne ilerlediği ve modern bir kente dönüştüğü tespiti yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Timur'un Anadolu'ya geldiğinde Tire'de kışlaması nedeniyle Tire'nin tarihinde önemli bir yere sahip olan bu olaya özel olarak dergide on dördüncü sayıya kadar devam eden “*Timurlenk Tire'de*” başlıklı bir tarih yazı dizisi yapılmıştır. Bu yazı dizisinde Timur ile Yıldırım Bayezid arasındaki anlaşmazlıklara sebep olan konular da ele alınmıştır. (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

Hammer'in Osmanlı Tarihi eserinden yararlanılarak yazıldığı belirtilen Timurlenk yazı dizisinde ilk olarak Timur'un yöreye gelmesi işlenmiştir. Timur'un şehre doğu tarafından girmesi sonrası Tire'nin zengin ve eşraf mahallesi olan Ağa Yokuşu semti üzerinden Aksaray'a geldiği belirtilmiştir. Daha sonra Timur'un maiyeti ve askerlerinin Aydınogulları'nın yaptırdığı kervansaray ve askeri kışlalara yerleştirildiğinin vurgulandığı yazıda Aydınoglu Umur Beyin de Timur'un maiyetinde olduğuna dikkat çekilerek Tirelilerin de Umur Beyi sevinçle karşıladıkları ve Timur'u bir nevi kurtarıcı olarak gördükleri yazılmıştır. Yazının son bölümünde ise Timur'un kışı Tire'de geçirmek istediği ve bu nedenle Suçar Dağı mevkiinde mermerden bir kışlık saray yaptırılmasını emrettiği ifade edilmiştir. Bunun üzerine ahalinin çalışarak kale gibi bir bina meydana getirdikleri yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Timurlenk yazı dizisinde Timur'un şehirde geçen hayatına ayrı bir bölüm açılmış ve bulunduğu üç ay zarfında yaptıkları ve hayatı hala halk arasında konuşulduğu yazılmıştır. Dergideki anlatıma göre halk arasında Timur'un Kara Gazi Camisi denilen ve şimdi İç Laleli olarak bilinen camide Cuma namazı kıldığını konuşulmaktadır. Yazının devamında Tire'de Kocabıyık olarak bilinen yerdeki Taş Pazarı Hamamının Timur'un emrine amade yapıldığı ve halk arasına karışmak için Kuşçu Bey Hamamında yıkanmasının hala halk arasında bilindiğinden de bahsedilmiştir (Yeşil Tire, 15 İkincikânun 1932, S.12).

Yeşil Tire Dergisinde Millî Mücadele dönemi ile ilgili yazı dizisi de yer almıştır. “*Millî Mücadele Harekâtından Bir Efenin Hatıratı*” başlığıyla derginin on beşinci sayısından son sayısı olan otuz birinci sayısına kadar A. Faik adlı yazar tarafından bu yazı dizisi yayımlanmıştır.

29 Mayıs 1919 tarihinde Tire'nin işgal edilmesi üzerine Kahrat köyünde eski zeybeklerden Gökçen Hüseyin Efe ve Hacı Halil Efe'nin mektuplaşmalarıyla halkı organize ederek bir direnişi örgütlediklerini belirten tarihi anlatım ile bu yazı dizisi başlamıştır (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

“*Millî Mücadele Harekâtından Bir Efenin Hatıratı*” başlığıyla yayımlanan yazı dizisinde Millî Mücadeleyi Köşk Cephesinde örgütlemek için Gökçen Efe ve

arkadaşlarını teşvik etmek ve öğütlerde bulunmak amacıyla Hoca Galip Efendi ismini taşıyan kişinin olduğundan bahsedilmiştir. Yazı dizisinin devamında ilgili kişinin İş Bankası Genel Müdürü ve İzmir Milletvekili Celal Bayar olduğu belirtilerek Celal Bayar'ın fotoğrafı paylaşılmıştır (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

Yayımlanan hatıratta Gökçen Hüseyin Efe, Kara Hüseyin, Kemerdereli Ahmet Efe ve Hacı Halil Efe'nin Köşk'e gelerek Demirci Mehmet Efe ile görüşmeleri yazılmış ve ondan aldıkları silahlar ile Tire'ye gelen bu efelerin gençlere silahları dağıtmasıyla yörede Millî Mücadelenin başladığı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

“Millî Mücadele Harekâtından Bir Efenin Hatıratı” başlıklı yazı dizisi derginin son sayısına kadar devam etmiştir. Yunanlıların taarruzu sırasında tarihler 16 Kasım 1919'u gösterirken Gökçen Efe'nin yaralı bir Yunan askerinin silahından çıkan kurşun ile şehit olduğunu belirten yazı ile hatırat sona ermiştir (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31).

Bölgede cami, medrese ve türbe gibi eserler bırakan Aydınogulları hakkında da tarihi yazı dizisi yer almıştır. Bir dönem Tire'yi de merkez yaptığını bildiğimiz Aydınogullarıyla ilgili dergide ele alınan bu yazı dizisi derginin on birinci nüshasından başlamış olup yirmi dokuzuncu nüshaya kadar sürmüştür.

M. Necip imzasıyla yazılan Aydınogulları yazı dizisinin hazırlanmasında Paris'te nüshası bulunan *Enveri'nin Düsturname-i Enveri* adlı eserinin Mükrimin Halil İnanc tarafından 1928 yılında neşredilen kitabından yararlanılmıştır (Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).

Aydınogulları yazı dizisinde ilk olarak Tire ve çevresinin Aydınogulları tarafından fethi işlenmiştir. Buna göre Aydınoglu Mehmet Bey ve kardeşleri Osman, Karaman, Hasan, Hamza Beylerle Hızır Baba, Kurtgazi, Dünder, İlyas, Pişrev Beyoğlu Yusuf ve Hoca Süleyman idaresindeki Türk cengâverlerinin 1308 yılında Bizans'ın savunmakta zorlandığı Tire, Kiraz ve Selçuk bölgesini fethettiği belirtilmiştir. Mehmet Bey'in Küçük Menderes bölgesindeki bu fetihlerle Selçuklu hükümdarı Mesut Han'dan Mübarizüddin unvanını alarak bölgeye hâkim olduğu vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

Dergideki yazı dizisinde adı geçen beylikten kalma Tire'deki eserler de tanıtılmıştır. İbni Melik Caddesinde Mehmet Bey'in oğlu Süleyman Şah'ın türbesi ve kitabesinin fotoğrafı paylaşarak Osmanlıca yazılı olan asıl metnin Latin harfleriyle yazılmış bölümüne yer verilmiştir:

“Zair! Bu Türbei muallâ yaradılışında zaten kerim ve safen aziz olan büyük Han Aydın oğlu Süleyman Şah için yapılmış ve burada defn olunmuştur. Ulu Tanrı rahmet eylesin. Sene 750” (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Aydınoğulları’nın Tire’de yaptırdığı medrese de ele alınarak mevcut durumuna dikkat çekilmiştir. 1932 yılı itibariyle bu yapının harap hale geldiği ve bulunduğu yerin çukur halde olduğuna değinilmiştir (Yeşil Tire, 1 Kânunuevvel 1932, S.24).

Dergide Aydınoğulları yazı dizisi en son yirmi dokuzuncu sayıda yayımlanmış olup daha sonra son sayı olan otuz birinci sayıda *“Bu tefrikamız kesreti münderecat hasebile bu nüshaya dercedilememiştir.”* denilerek içerik fazlalığı nedeniyle yayımlanamadığı açıklaması yapılmıştır (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31).

4.4.4. Tire İçerikli Şiirler

Yeşil Tire Dergisinde okurlardan dergiye gönderilen Tire içerikli şiirler edebiyat sayfasında oldukça sık yer almıştır. Okuyucu *M.Kadri* imzasıyla *“Tire”* başlığı ile yer alan şiirde ilçenin güzellikleri tasvir edilerek Tire özlemi dile getirilmiştir:

TİRE

*Her yeri yemyeşil gamlı dağların
Üstüne asırlar örmüşler çelenk.
Durgun umman gibi düz ovaların
Parlıyor ufkunda yıldızlar renk renk.*

*Bulutsuz göğünde oynak kandiller
Bağlı sanki dağda uzun çamlara.
Aksile nurlanan gönüller diler
Ölmeden gömülmek loş akşamlara.*

*Rüzgârlar besteler hazin sesiyle
Bu coşan tabiat kahkahasını.
Dağların can alan tiz sayhasıyla
Döküyor çiçekler son nefhasını.*

Tire! Tatlı Tire, Tire! Şen Tire!
Sen kalplerde Nisan kadar ılıksın.
Mademki her şeyden güzelsin Tire
Söyle! Senden nasıl gönüller bıksın.
 (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7)

Kahrat köyünde öğretmenlik yaptığı belirtilen okuyuculardan *Suat* isimli öğretmen tarafından gönderilen ve “*Yeşil Tireye*” başlığıyla yer alan şiir Tire tasviri ve sevgisi üzerine yazılmıştır:

YEŞİL TİREYE

Sisleri emerken günün doğuşu
Başlarken dağlarda mehtap cümbüşü
Görünür sende renklerin en hoşu.

Ey altın yurdumun zümrüdü Tire
Hak sana her zaman saadet vere.

Geçen de gün gibi daima pürnür
Subesu intizam, zerafet mahzur
Oluyor her yerin gitgide mamur.

Ey altın yurdumun zümrüdü Tire
Hak sana her zaman saadet vere.

İstiklâl harbini andırır yâdın
Savaşıp yan yana erkekle kadın
Tarihin barına kazıldı adın.

Ey altın yurdumun zümrüdü Tire
Hak sana her zaman saadet vere.

Ufkunda yaşıyor zafer neş'esi
Kalbinden yükselen tekbirin aksi
Kurtuluş harbinin şeref hissesi.

*Ey altın yurdumun zümrüdü Tire
Hak sana her zaman saadet vere.*

*Adını verdiği güzel risale
Muhiti feyzine bilgiden hale
İrişsin pek yüce bir sinnüsale.*

*Ey altın yurdumun zümrüdü Tire
Hak sana her zaman saadet vere.
(Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9)*

Dergi okuyucularından *Methi Şükrü* tarafından gönderilen “*Yeşil Tire Methiyesi*” adlı şiir ise Tire sevgisi ve övgüsünü konu edinen bir başka şiir olmuştur:

YEŞİL TİRE METHİYESİ

*Yemyeşil dağları yiğit yatağı
Zümrüt bayırları sevda kuağı
Bahçesi bağları her bir bucağı
Âşıklar yeridir yeşil Tirenin.*

*Görenler ayrılmaz hiç senden Tire
Sevdanı atamam gönlümden Tire.*

*Ağaçlar altından akan dereler
Sevdalı sesiyle kuşlar serçeler
Seni vaat eder. Adını heceler
Meftundur her şey yeşil Tirenin.*

*Gönüller ayrılmaz hiç senden Tire
Sevdanı atamam gönlümden Tire.*

*Bütün güzellikler senden renk alır
Yurdumu görenler bir cennet sanır
Gurup eden güneş sana yalvarır*

Hayranıdır herkes yeşil Tirenin.

Gönüller ayrılmaz hiç senden Tire

Sevdanı atamam gönlümden Tire.

(Yeşil Tire, 1 Temmuz 1933, S.31)

Komşu ilçe Ödemiş'te *M. Nedim* adlı okuyucu tarafından dergiye gönderilen “*Tire Çiçeği*” adlı şiirde Tire çiçekleri konu edilmiştir:

TİRE ÇİÇEĞİ

Hitabım sanadır Tire çiçeği;

Hilkatin baharın güzel bezeği

Mevsimin cenneti ömrümün meleği;

Şairin serveti şirin emeği.

Bahar gelince yayılır kokun;

Renginde uçuşan o zengin şavkın.

Dünyayı mest eder manevi zekın

Bir kere benimde ruhuma dokun

Diyorlar Tirenin çiçeği boldur

Aşk bahçesine giden bir yoldur

Çiçeksiz hayatın manası çöldür

Kokunla bir bahar ruhuma doldur

Sensin aşkımın asıl benzeri

Onu zevalden kurtaran, biri

Hayatta aşkımın nazlı rehberi

Ölürsem göksümde bulursun yeri.

(Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16)

4.5. Edebi Yazı Dizinleri

4.5.1. Gezi Yazısı

Yeşil Tire Dergisinde edebi türlerden olan gezi yazıları da yer almıştır. Bu konuda gezi yazılarını yazan yazar ise dergide Yazar Halit Ziya Türkkan ismiyle yer almıştır. Halit Ziya Türkkan tarafından yazılan gezi yazıları “*Avrupa mektupları*” başlığıyla dergide yazılmıştır. Toplam yedi sayıda yer alan gezi yazılarında adı geçen yazarın Avrupa’ya yaptığı seyahatler ve Avrupa’daki şehirlerdeki izlenimleri anlatılmıştır.

Halit Ziya Türkan’ın Avrupa’daki izlenimlerini yazdığı bu gezi yazılarında Almanya’daki tarımdaki sulama tekniklerini anlattığı yazısında Almanya’da sulamada hendeklere ve depoya ihtiyaç olmadığını pompa sistemi sayesinde suyun dereden, bataklıktan veya kuyudan alınıp yağmur yağar gibi suyu akıtan mekanizma sayesinde arazilerin sulandığı sistemi tanıtmıştır. Yazar bu yazısında Türkiye’deki gibi Almanya’da hortumun kullanılmadığını belirterek Almanya Türkiye kıyaslaması yapıp ülkemizde de bu sistemin yaygınlaşması sayesinde nehirlerin bol olduğu bu coğrafyada kuraklıktan etkilenilmeyeceği tespitini yapmıştır (Yeşil Tire, 1 Nisan 1932, S.16).

“*Avrupa Mektupları*” başlığıyla yazılmaya devam edilen gezi notlarında Hollanda’da çiçekçilik faaliyeti de ele alınmıştır. Toplam Hollanda’da üç yüz elli hektarda çiçekçilik yapıldığı bilgisinin verildiği yazıda güneş ve nemin azlığına rağmen alınan tedbirler sayesinde büyük bir servet kanalının açıldığı belirtilmiştir. Gül ve lalelerin Hollanda’dan her gün uçaklarla Paris, Berlin, Viyana ve Londra gibi Avrupa’nın büyük şehirlerine ihraç edilmesinde ve bu çiçeklerin üretilmesinde ziraat alanında oluşturulan kooperatifçiliğin çok büyük bir öneme haiz olduğu vurgulanmıştır (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

4.5.2. Fıkra

Dergide zaman zaman fıkra türüne ait edebi yazılar da yer almıştır. Farklı sayılarda yazıldığı görülen bu fıkraların bazıları Tire konulu olup yerel halk arasında geçen konulardan oluşmaktadır.

“*Kulağıma Gelenler*” başlığıyla yer alan bir fıkroda Tire’ye ilk kez gelen bir misafir üzerinden halk arasında oldukça yaygın bir şekilde dolaşan fıkra yayımlanmıştır:

“Tire’ye ilk defa gelen bir dostum sordu:

-Sen nerede tıraş oluyorsun?..

-Aynalı berberde!

-Yahu aynasız berber olur mu?

-Niçin olmasın? Hem öyle güzel Tıraş ediyorlar ki!..

-Nerede bu?..

-Belediye meclisinde!!..” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Derginin 1932 yılına denk gelen ilk senesinde edebiyat sayfasında *“Kulağıma Gelenler”* başlığıyla başka bir fıkra yer almıştır:

“Bir arkadaşına merak olmuş:

-Yahu, dedi:sizin mecmuaya Cephe alan bazı zevat olduğunu İşittim sebep ne?..

-1932 de harp olacak diyorlar. Şimdiden sitaj görüyorlardır dedim” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Yeşil Tire Dergisinde *“Kulağıma Gelenler”* başlığıyla Tire’de yaşayan halk arasında yaygın olarak bilinen ve anlatılan başka bir nükteli fıkra yer almıştır:

“İki kalender konuşuyorlardı:

-Sorma azizim; dün bir felâket Atlattım fakat dokuz doğurdum.

-Eyiya; yol parasından Kurtulmuşsun! ebeniz doktor Saip Bey mi idi” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Ülkede ve Tire’de var olan küresel krizin etkilerinin hissedildiği 1932 yılında dönemin ekonomik buhranını konu alan şu fıkra yer almıştır:

“Kadınlara dert olmuş birisi soruyordu:

-Cumhuriyet gazetesi her sene ses kiralıçesi ve güzellik kralıçesi seçer avrupaya gönderirdi. Bu sene gitmeyecekmiş, neden acaba?

nüktedan bir arkadaş cevap verdi:

-Buhran var efendi buhraaan Dedi. güzel kadınlar arasında kesatlık varmış” (Yeşil Tire, 15 Şubat 1932, S.14).

Edebiyat sayfasında sık sık fıkraların yer aldığı bir başka fıkra ise “*Rakı Getirmeğe Gitmiş*” başlığıyla yazılmıştır:

“*İki arkadaş konuşuyorlardı:*

- *Yahu işittin mi Londrada meşhur meyhaneciler kralı ölmüş,*
 - *Kaçak rakı getirmeğe gitmiştir öbür dünyada yasak değilmiş!..”*
- (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

“*Lokanta Sanmış!*” başlığıyla İzmir’in Bayındır ilçesinde yer alan Çatal tren istasyonunu konu edinen yerel halk arasında anlatılan başka bir fıkra da dergide yazılmıştır:

“*İstasyona kadar gitmiştim gişeye bir yolcu sokularak memura seslendi:*

- *Efendi bir çatal ver!*
 - Orasını aşçı dükkânı zanneden saf bir köylü ilerledi:*
 - *Oğlum bir kaşıkla bir tabak yemekte bana versene..”*
- (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

Kelime benzerliği üzerinden nüktenin yapıldığı “*İnce Fikir*” başlığıyla dergide şu fıkra yer almıştır:

“*Bayram isimli çocuğun artık ayakkabıları epeyce eskimişti. Kunduracıya giderek tenbih etti:*

- *Bayrama bir iskarpin dik fakat çabuk olsun.*
 - Kunduracı hayret eder gibi yüzüne baktı:*
 - *Efendi; dedi daha bayrama altı ay var, ne acele ediyorsun?”*
- (Yeşil Tire, 1 Eylül 1932, S.21).

4.5.3. Karikatür

Karikatür türünde yazılara da yer verilmiştir. “*Göbek Vergisi Tahsilâtı*” başlığıyla yayımlanan karikatürde vergi tahsildarı olan memurun şişman bir vatandaşı durdurarak “*Fazla çıkıntı var efendim ver bakalım vergini*” cümlesini kurduğu görülmüştür (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“*Dört mühim vazifeyi şahsiyetine cemedan Tirenin sevimli siması*” başlığıyla “*palavra enistitosu reisi, Beleşiyat müderrisi, Kuburu umumiye nazırı, Tire teşrifat*

müdüri umumisi” ifadesiyle Tire teşrifat müdürünün karikatürü dergide yer almıştır. (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

Derginin ilk sayısından son sayısına kadar incelediğimizde toplam üç adet karikatürün olduğu görülmüştür. Üçüncü ve son karikatürde gözlüklü ve fötr şapkalı bir karakter çizilmiş ve altında “*Gözsüz bir göz doktoru*” ifadesi yer almıştır (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

4.5.4. Fantastik

Edebi türlerden olan Fantastik türdeki yazı da edebiyat sayfalarında yer almıştır. “*100 Sene Sonra*” başlığıyla yer alan yazıda 1 Nisan 2032 tarihindeki Tire tasvir edilerek anlatılmıştır. Fantastik hikâye uçakla seyahat eden yolcunun şehrin havaalanına inmesi ile başlamıştır. İstasyonda mahşeri bir kalabalığın toplandığı, şehirde on binlerce binanın olduğu, fabrikaların ilçeyi kapladığı ve elli metre genişliğindeki caddelerden geçerek dolaşan yolcunun izleniminden Tire’deki gelişmeler ve değişimler ele alınmıştır (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

4.5.5. Tiyatro

Edebi yazın türlerinden biri olan tiyatro türünde eser de yer almıştır. Derginin nüshaları incelendiğinde üç yıllık yayın hayatında tiyatro türünde sadece bir eserin yazıldığı görülmüştür. Tiyatro eseri derginin ilk on sayısında yer almış olup bir sayfa şeklinde verilerek en alt bölümde devamı gelecek nüshamızda uyarısıyla bir sonraki nüshada kaldığı yerden tiyatro eseri yazılmaya devam etmiştir.

“*Elem Yolcusu 3 Perde Facia*” başlığıyla yazar *Nebil Fadıl* imzasıyla dekor ve sahne betimlemesiyle başlayan tiyatro eserinde perde sayıları bölüm geçişlerinde belirtilmiştir (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1931, S.1).

4.5.6. Hikâye

Hikâye türünde eserlerin örnekleri edebiyat sayfasında sıklıkla yazılmıştır. Bu amaçla Fransız Edebiyatından bir hikâye yer almıştır. Bu eser “*Aksi Seda*” başlığıyla yazılmış olup aşk temalı bir eser olduğu görülmüştür (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3)

Yeşil Tire Dergisinde Dünya Edebiyatından hikâyeler oldukça sık yazılmıştır. İstanbul Tıp Talebe Yurdundan Münir Rasim imzasıyla Fransız şair ve yazarlarından *Alphonse De Lamartin* adlı yazarın “*İlk Acı*” adlı eseri dergide yer almıştır (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

Fransız romancı ve kısa öykü yazarı *Guy De Maupassant*’ın “*İntiharlar*” adlı hikâyesinin çevirisine dergide yer verilmiştir. *Ömer Müfit* adlı yazar tarafından çevirisinin yapıldığı belirtilen bu hikâye dergide “*Maupassant’tan Tercüme*” başlığıyla yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Şubat 1932, S.13).

4.5.7. Şiir

Edebi sanatların kullanıldığı şiirlere farklı sayılarda yer verildiği görülmüştür. Bu anlamda okuyucudan gelen bazı şiirlerde dizelerin ilk harflerinin yukarıdan aşağıya doğru sıralandığında anlamlı bir sözcük ortaya çıkaran akrostiş uygulamasının yapıldığı görülmüştür.

Zorluoğlu Ahmet adlı okuyucu tarafından gönderilen ve edebiyat sayfasında “*Şarkı*” başlığıyla yer alan şiirde dizelerin ilk harfinin yukardan aşağıya sıralanmasıyla Oya adlı kelimedden akrostiş yapıldığı görülmüştür:

ŞARKI

*Cennet âsâ yerlerde yan yana dolaşırdık
Oturdurduk çağlayan nehirler kenarında
Yalnızca göz yaşları dökerek ağlaşırdık
Ateşlenirdi kalbim bulundukça yanında.*

*Cihanda emsalsizsin zalim, gaddar olsan da
O güzel gül yüzüne bağlandı gönül senin
Yalnız sensin Sevgilim! Sen beni unutsan da
Aşkı içtim o rengin gözlerinden ben senin.*
(Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

Yeşil Tire Dergisinin okuyucularından olan *Emlakçioğlu Methi Şükrü* imzasıyla “*Anneme*” başlığıyla edebiyat sayfasında yer alan şiirde dörtlüklerde yer alan ilk kelimelerin ilk harflerinin sırasıyla bir araya getirilmesiyle Ayşe adlı kelimenin akrostişi yapılmıştır:

ANNEME

Aıyorum her yerde güler yüzünü anne
Yalvarıyorum sana göster yüzünü anne
Şafakta biz ağlarken kestin sözünü anne
Etrafını görmeden yumdun gözünü anne.

Ağrılarım bu gece şiddetleniyor anne
Yaş dökerken gözlerim neden yanıyor anne?
Şimdi mazim hayalde hep canlanıyor anne
Etrafımı bu kâbus neden sarıyor anne?
 (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Okuyuculardan *Emlakçioğlu Methi Şükrü* tarafından “*Benim Şarkım*” başlığıyla dergiye gönderilen ikinci şiirde ise yine edebi sanat yapıları dörtlüklerde ilk kelimelerin ilk harflerinin sırasıyla bir araya getirilmesiyle Fıtnat kelimesinin akrostişi yapılmıştır:

BENİM ŞARKIM

Füsunlu gözlerinden etrafına saçılır
Ilık bahar havası hep gönüller açılır
Tabiatta yetişen nadir bir çiçek gibi
Namütenahi aşkı ruhum sende bulunca
Açtım bütün kalbimi kız sana bend olunca
Tatlı Nisan gününden hoşlanan böcek gibi...

Fanilere kavuştun beni unuttun sen de
Işığını kaybetti yazık bu şirin belde
Tabiatın üstüne camlı bir bulut çöktü
Nihan olduğun zaman gözüm yaşlarla doldu

*Aşkın gülü açarken acı matemle soldu
Tali bahçesi artık bütün yaprağı döktü.
(Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).*

Halim Selim adlı okuyucu tarafından yazıldığı belirtilen ve edebiyat sayfasında yer alan “*İki Ok Aynı Kalpte*” başlıklı şiirde dörtlüklerin ilk başındaki kelimelerin bir araya getirilmesiyle Ayşe adlı kelimeyle akrostiş yapıldığı görülmüştür:

İKİ OK AYNI KALPTE

O gün...

*Ayrılırken onunla kucaklaştık o gece
Yanan dudaklarımız birleşmişti sessizce
Şevkle basarken onu alevlenen sineme
Emdim dudaklarını çürüttüm eme eme .*

*Artık duydum kalbimin yanıp sızladığını
Yer buldu da beynimde kızıl bir saç yığını.*

Bu gün!...

*Şaşkın zehirli bir okta kalbime saplandı
Ezeli ülfetinle gönül derde yaslandı.*

*Atılan bu zehirli ok sayhasıydı onun
Yanına saplanmıştı tam ayrılık okunun
Şifa bulmadan daha yarası ilk darbenin
Eşimin ölümünü fısıldadı bu enin.*

*Kaçmayın hayalimden ansızın hatıralar
Gözüme yaş yerine siz sezilik hatıralar.
(Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).*

Yeşil Tire Dergisinin okuyucularından *Aka Gün* tarafından dergiye gönderilen ve “*Aşkıım Sana*” başlığıyla edebiyat sayfasında yer alan şiirde ise Seza kelimesiyle akrostiş yapılmıştır:

AŞIKIM SANA

*Sefaletle sönse bütün hayatım
Elem keder yoldaş olsa hep bana
Zalim diye tarihe geçse adım
Aşıkım sana seni yaratana .*

*Sürünsem köpekler gibi yerlerde
Eller hep yüzüme tükürseler de
Zindanlarda beni öldürseler de
Aşıkım sana seni yaratana
(Yeşil Tire, 1 İkincikânun 1932, S.11).*

4.5.8. Makale

Dergide yer alan makalelerin konularını incelediğimizde ekonomik gelişmeler, ilçenin sorunları, imar faaliyetleri, eğitimle ilgili ihtiyaçlar, kültürel, zirai ve ticari konularda gelişmelerin ve ihtiyaçların konu edildiği farklı alanlarda makaleler olduğu görülmüştür.

Makalelerde özellikle cumhuriyet rejiminin halka benimsetilmesi ve halkın eğitilmesi konusunun bolca işlendiği göze çarpmaktadır. Okuma yazmanın yaygınlaştırılması, görgü kurallarının bilinmesinin toplum yaşamına olan etkisi ve devrimlerin Türk toplumuna sağladığı faydalar üzerine makaleler de yer almıştır. Bu makalelerde her bireyin memleketin kalkınması için üzerine düşen maddi ve manevi sorumluluklarının olduğu hatırlatılarak toplumsal bilincin oluşturulmasına önem verilmiştir.

Yazılan makalelerde okumak ve okumanın önemi ile ilgili konular da sık sık işlenmiştir. *Bozkurt* imzalı ve “*Okuma Odaları*” başlığıyla yayımlanan makalede memleketin ilerlemesi için mükemmel bir yönetim olan cumhuriyet rejimine geçilmesi sonrası Arap harflerinin atılarak Latin harflerine geçildiği belirtilmiş ve artık her ferdin içtimai vazifelerinin olduğu ifade edilmiştir. Bu amaçla milletin her ferdinin okuma yazma öğrenmedikçe yapılan inkılâpların feyzinden yararlanma imkânı olmadığı tespiti yapılmıştır. Makalenin devamında ise dergi okuyucularına şu cümlelerle seslenerek okumanın önemini dile getirmiştir:

“Ey Türk genci. Ey Türk münevver; Bu gün sana düşen içtimâî vazifelerin başında pek mühim bir vazifen daha var. O da her okuduğun faydalı kitabı diğer vatandaşlarının da okumalarını teşvik ve temin etmek onlarda mütalaa zevkini uyandırmak!!. Eğer bu zevkı kendinde bulabilir ve tanıdığın arkadaşlarına da tattırabilirsen memlekete en büyük iyiliği yapmış olursun. Bu odalar öyle bir nimettir ki kıymetini takdir etmemek nangörlük olur “(Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

“Adam Yetiştirmek” başlığıyla dergide yer alan makalede ise çocuklarının tahsil hayatını düşünen ebeveynler konu edilmiştir. Çocukların kabiliyet ve yeteneklerini dikkate alarak onlara okul okutmak gerekirken bunun yerine ebeveynlerin az yorgunlukla çok menfaat elde edecek hayat yolu temini için çalıştıkları öne sürülerek ebeveynler eleştirilmiştir. Bu amaçla zengin ve fakir aileler üzerinden örnek verilerek zenginlerin maddi güçleriyle çocuklarının yüksek tahsilini düşündüğü fakirlerin ise amaca ulaşmak için kısa yolu tercih ederek ziraat, sanat ve Muallim Mektepleri gibi parasız okulları tercih ettikleri belirtilmiştir. Makalede çocukların meslek seçiminde mesleklerin parlaklığı ve az zahmetle çok menfaat temin edeceği gibi şahsi düşüncelerle hareket edilmesi yerine ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınarak hareket edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Fakat bunu dikkate almayan ebeveynler eleştirilip çocukların ilgi ve yeteneklerini ciddiye almadıkları belirtilerek bunun sonucunda toplumun nasıl etkilendiği Tire üzerinden şu şekilde açıklanmıştır:

“Muhitimizi tektik edecek olursak bu acı hakikati bütün acılığile görüşürüz: Ziraat mektebinden çıkmış efendiler vardır ki tarlanın toprağına ayak basmak istemez, fakat yeşil manzarasına şairane nazarlarla bakarlar. Orak saban tutan nasırlı ellerden nefret eder, fakat eldivenini çıkararak güzel bir manzara tersim edebilir. Sanatlar mektebinden mezun nice efendiler var ki marangoz, demirci, tesviyeci oldukları halde ya hükümet dairelerinde memuriyet arar, yahut kazanç temin edemediğini söyleyerek başka iş peşinde koşar, bunlar adeta çekiç sesinden kaçarlar, eğe ve lâmayı görmek istemez ve kendi evleri dahi yıkılsa ve destereyi tutmak istemezler. Fakat mükemmel bir kâtip olabilirler. Halbuki mektebe verilirken bunların istidat ve kabiliyetleri nazarı itibare alınsaydı meslek ve sanatın bihakkın ehli adamlarımızın keyfiyeti kemiyeti ile mebsuten mütenasip olurdu. Böyle gayri ilmî sırf maişet düşüncesile herhangi bir mektepler yetişenler arasında temayüz eden şahsiyetler tesadüf ve talihin bir

hüsnü tecellisi ile istidatlarını inkişaf ettirecek bir mektebe düşmüşlerdir” (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1932, S.22).

Ali Nermi isimli yazar tarafından “*Cemiyette Fertlerin Vazifeleri*” başlığıyla yazılan makalede ise cemiyete her giren şahsın toplum ile kendi arasında kontrat imzaladığı ve o camianın bir parçası haline geldiği tespiti yapılmıştır. Bu doğrultuda toplumsal hayata her giren ferdin hayatında bir mefkûre ve kanaat olduğu bu yönde hedefe varmak için gücünün yettiği kadar çalışması gerektiği tespiti yapılmıştır. Hedefe ulaşmak isteyen bu fertlerin cemiyette birinci vazifesi sevgi olarak gösterilmiştir. Sevgi sayesinde ihtiyaç ve kanunların dahi yaptıramadığı işleri bireylere zahmetsizce güle oynaya zevkle yaptırıldığı vurgulanarak bununla doymuş ruhlarda bir endişeye mahal olmayacağı yazılmıştır. Makalenin devamında ise ferdin ikinci vazifesi olarak teferrüt daiyesi gösterilmiştir. Bu vazife ise dergide fertlerin kendi başına olmaları olarak ifade edilerek bireylerin fikren, bedenlen ve ruhen faal olmaları gerektiği açıklanmıştır (Yeşil Tire, 1 İkinciteşrin 1931, S.7).

Zaman zaman farklı sayılarda “*Köycülük Tetkikleri*” adlı bölümde köylerdeki kalkınma ve inkılâp hareketleri ile ilgili makaleler de yer almıştır. Bu makalelerden bir tanesi de “*Köylerde Rejim İnkılâbı ve Kanun Bekçileri*” başlığıyla yazılmış olup köy kâtipleri konu edilmiştir. Türk köylüsünün cumhuriyet ile elde ettiği kazanımları Köy Kanununun verdiği güçle koruyarak geliştirmesi sayesinde ziraat, ticaret, eğitim ve sağlık alanlarında hızla yükseldiğinin altı çizilmiştir. Daha sonra Köy Kanununun uygulanmasının en önemli ayağının köy kâtipleri olduğu şu satırlarla değinilerek kâtiplerin rejimin ve idarenin köyde kalbi olduğuna dikkat çekilmiştir:

“Köy kanunun 19 ve 39 ncu maddelerine istinaden ve dâhiliye vekâletinin son tamimleriyle köylerde bulundurulması zarurî ve mecburi olan köy kâtipleri, bu gün için iddia edebiliriz ki köy kanunun tatbikatının ruhu ve kalbidir. Köy katibi köyün iyi gören gözü, en iyi işiten kulağı ve köyü nurlandıran en kuvvetli meş’alesidir. Bu itibarla köycülüğün ruhudur. Köy kâtibi, köy idare teşkilatının kalbi, kanun ve nizamların muakkibidir. Bu itibarla devlet otoritesinin köyde kuvvetli ve ilk karakolu köy mahalli idaresinin temelidir. Köy kâtibi; köyde Cumhuriyet ve inkılâbın sarsılmaz mürşit ve gözcüsüdür. Bu itibarlarda inkılâp ve rejimin ilk safta en itimat bahş bekçisidir. Bu kadar ağır ve fakat şerefli vazifeleri yüklenen bu teşkilatın kafa ve kolları lâzımdır ki çok faal ve çok faziletli vatandaşlar olsun... 9 milyon gibi çok bir mühim ekseriyatin medeni ve iktisâdi ihtiyaçlarına cevap verecek olan köy teşkilâtları kâtiplere vereceğimiz

ehemmiyetle tenasüben yükselebilir. 10 Köyün işine memur ettiğimiz ve kendisini köy idaresi bilgileri ile techiz etmediğimiz kâtipler; kat'i olarak bilelim ki o köye maddi ve manevi bir yük olmaktan başka bir varlık temin edememişlerdir ve edemeyeceklerdir. Köy idaresi; zannedildiği kadar basit ve düşünüldüğü kadar dar değildir. İhtiyacın hududu yoktur. Kanun bunları çerçivelenememiştir. Buna cevap vermek bilgi ve duygu işidir. Bu işler köy imamı ve okuyup yazma bilmiyen köy memurlarıyla yürüyemez. O halde biz bu kudretli bekçilere bilgili heyetler yetiştirinceye kadar cevap verebilecekleri bir hudut dahilinde kuvvetli mevkiler vermeye mecburuz. Köy idaresinin kalbini teşkil eden bu uzuv ataletle uğradığı anda o teşkilatta hayat kudretini kaybeder” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüşüm sürecinde Kanun-i Esasi'den kalma düzenlemelerle ve 1913 tarihli kanunun getirdiği idari yapılanmanın yanı sıra 1924 yılında çıkartılan Köy Kanunu ile köy idaresi artık bir yerel yönetim birimi olarak ele alınmıştır. Köy Kanunu köylüye mecburi ve isteğe bağlı çalışma yükümlülüğü gibi yükümlülükleri veren ve köy ile ilgili konuları kapsayan köy yaşamını düzenleyen bir kanundur. (Arsoy, 2021, S.19).

18 Mart 1924 tarihinde çıkartılan Köy Kanununa dergideki haber metinlerinde ve makalelerde sık sık rastlanılmıştır. Bu doğrultuda kanunun çıkartılmasının dokuzuncu senesi olan 1933 yılında *Rıfat* isimli yazar tarafından “18 Mart” başlıklı yazı ile Köy Kanunu ele alınmıştır. Makalede 18 Mart tarihinin milli ve dini bir bayram olmadığı fakat büyük bir hayati eserin seneyi devriyesine denk gelen gün olarak gösterilmiştir. Köylü sınıfı için büyük bir bayram günü olması gerektiği belirtilen 18 Mart ile köylünün asırlardan beri adeta esir bir zümre gibi muamele görmekten efendi haline geldiği vurgulanmıştır. Yazıda köylünün efendi ve velinimet olduğunu köylüye anlatacak ve idrak ettirecek ruh olarak Köy Kanunu gösterilmiştir. Bu kanun sayesinde köye sıhhat, kuvvet, servet, bilgi, nur ve irfan geldiği ifade edilerek kanunun kabul edildiği gün olan 18 Mart'ın köylünün sevinç bayramı olarak nitelendirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S. 27).

4.6. Reklamlar ve İlanlar

Reklam ve ilanların basılı yayın organları için bir gelir kaynağı olduğu bilinmektedir. Dergi ve gazetelerin giderlerinin karşılanmasında önemli bir yere sahip olan reklamlara Yeşil Tire Dergisinde de yer verilmiştir. Derginin nüshalarına baktığımızda hemen hemen her nüshada reklam ve ilanlara yer verildiği görülmüştür. Bu reklam ve ilanlar genelde son sayfalarda yer almıştır.

Son sayfalarda yer alan reklamlar genelde tam sayfa tek ilan veya tam sayfanın ikiye bölünmesiyle verilen iki ilan şeklinde yer almıştır. Yeşil Tire Dergisinde verilen bu ilanlar genelde resimli ve yazılıdır. Yazılı olarak yer alan reklam ve ilanlara baktığımızda daha çok belediye tarafından verilen ihale ilanları ile otel, sinema, dikiş makinesi, matbaa, piyango, sinema, kırtasiye, nakliyat ve mobilya reklamları olduğu görülmüştür.

Resimli ilanlar da oldukça sık olarak yer almıştır. Bu ilanların bir kısmı siyah beyaz olarak verilirken çok nadir olarak renkli verildiği de görülmüştür. Resimli ilanlar genelde bakkal, bisiklet ve dikiş makinesi ilanları olmuştur.

Dikiş makinesi, bakkal, sinema ve derginin kendini tanııtım ilanları ile belediyenin ihale ilanları en sık verilen ilanlar olduğu görülmüştür. Bu ilanlar ve reklamların metni değişmeden derginin farklı nüshalarında yer almıştır. Aynı zamanda bu ilanlarda derginin herhangi bir ücret alıp almadığı veya alıyorsa ne kadar ücret aldığına dair bir ibareye derginin nüshalarında rastlanmamıştır.

Gıda ve çiftçilerin malzemelerini satan ilanlar da yer almıştır. Bu ilanlardan “İhsan ve Şürekâsı” başlığıyla verilen ilanda dükkânın adresi pamuk pazarı olarak belirtilmiş ve dükkânda zahire, pamuk, zeytinyağı, incir ile un ticaretiyle meşgul olduğu belirtilmiştir. İlanın devamında Rus çimentosu, orak, harman, tınaz, çayır, darı, traktör makinesi ve pullukların çiftçilere bir sene taksit ile verildiği ifade edilerek “*Fiat çok ucuzdur*” ibaresiyle reklamın yer aldığı görülmüştür (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

Dergide Tire’de hizmet veren gazoz ve meşrubat fabrikasının ilanı yer almıştır. “*Yeşil Tire Gazoz ve Sinalko Fabrikası*” başlığıyla verilen ilanda gazoz ve meşrubatların tadı ve temizliğiyle ün saldığı belirtilmiş ve dışarıdan da sipariş kabul edildiği ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 Eylül 1931, S.4).

Yeşil Tire Dergisinde “Akşehirli Arif Zade Mehmet Şükrü Kanaat Mağazası” başlığıyla reklam verilmiş ve şehirde yerel bir esnaf olduğunu anladığımız dükkânın tanıtımı şu ifadelerle yapılmıştır:

“Mağazamız her nevi müskirat, urgan, zeytinyağı, pamuk, haşhaş tohumu, kuru yemiş üzerine muamele yapar. Mısır malları, baharat, sırça ve envai çeşit şeker ve saire bulunur” (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Ali Ulvi Kırtasiyecisi dergiye ilan veren yerel bir kırtasiyedir. Bu kırtasiyecinin dergiye verdiği ilanda kırtasiye dükkânının yeri Tire’deki Ekin pazarında olduğu açıklanmış ve dükkânda her türlü kırtasiye malzemesi ile günü geçmiş mecmuaların bulunduğu altı çizilmiştir. İlanda adı geçen yerin aynı zamanda Yeşil Tire Dergisinin satış merkezi olduğu da yazılmıştır (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Vatandaşın yararına olan ve kullanabileceği ürünlerin reklamı sık sık dergide yer almıştır. Bu reklamların en önemlilerinden birisi de evlerde sıkça kullanılan dikiş makineleridir. “Samimi bir tavsiye Gritzner dikiş makineleri” başlığıyla verilen reklamdaki metinde:

“Dikiş makineleri dünya dikiş makinelerinin en sağlam ve âlâsıdır. Bütün makineleri ileri geri diker. Aşınan parçaları meccanen verilir. Bütün parça her şubede bulunur ve diğer makinelere uyar. Taksitler 22 ayda ödenir, fiyatları sırf rekabet için ehvendir. Bilhassa nakış makineleri son tertibata maliktir. Makineyi alanlar yukarıdaki fevkalâdelik ve teshilâttan çok memnundurlar. Üç seneden beri her yerde şubeleri açılmış ve açılmaktadır. Muhterem halkımıza yalnız Gritzner dikiş makinesi almalarını menfaatlari namına halisane tavsiye ederiz.” denilerek makinenin tanıtımı yapılmış ve makinelerin Tire şubesinin uzun çarşıda Terzi Ahmet Hamdi olduğu ayrıntısı da verilmiştir (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

“Müjde Tire Türk Ocağı Sineması Açıldı” başlığıyla verilen ilanda yeni açılan sinemanın tanıtımı yapılmıştır. İstanbul ve İzmir’deki Majik Sinemasında gösterilen filmlerin artık açılan sinemada da gösterileceği belirtilerek 15 Ekim ile 30 Ekim arasında Leylaklar Açarken, Sinema Şampiyonu, Mücrim, Türk Hamamında Kadın Geceleri ve Meçhul Süvari adlı filmlerin oynatılacağı ifade edilmiştir (Yeşil Tire, 15 Birinciteşrin 1931, S.6).

Zaman zaman Tire Türk Ocağı Sinemasında gösterilecek filmler dergide ilan ile duyurulmuştur. *Türk Ocağı Sineması Dünyanın En Büyük Filimleri Olan (Foks)*

Filimlerini Takdim Eder” başlığıyla verilen ilanda yakında ilçedeki sinemada gösterilecek filmler şu şekilde listelenmiştir:

“Hacı Fadıl, Kızıl Raks, Ulvî Dakika, 73 Nolu Kulüp, Kalçalı Kadın, Sibiryâ, İspanyol Aşkı, Ruhum, Annem, Şafak, Titanik” (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

Tire İdmanyurdu adlı spor kulübüne Tire halkından yardım toplamak için yapılan piyango etkinliği de ilan olarak yer almıştır. *“Tire İdmanyurdunun Senebaşı Büyük Eşya Piyankosu”* başlığıyla verilen ilanda ilçe gençliğinin sosyal hayatta gelişmesi ve müzik, spor gibi alanlarda başarılı olabilmeleri için maddi yardım toplayabilmek adına piyango tertip edildiği ifade edilerek memleket gençliğine yardım için vatandaşın katılımı teşvik edilmiştir. Bilet fiyatının 25 kuruş olduğu ve çekilişin 1 Ocak 1932 tarihinde gece kulüp binasında noter huzurunda yapılacağı belirtilen ilanda büyük ikramiyelerin bir kısmı da şu şekilde listelenmiştir:

“Mükemmel bir oda takımı, yemek takımı, tuvalet takımı, gramofon, kol saati, elbiselik kumaş, yün yelek, gömlek, kravat vesaire” (Yeşil Tire, 1 Birincikânun 1931, S.9).

Kamu kurumlarının ilanları derginin farklı sayılarında yer almıştır. Bu amaçla Tire ilçesinin komşusu olan Ödemiş’teki kurumların da dergide ilanlarına yer verilmiştir. Ödemiş Savcılığı dergiye Ödemiş Hapishanesinin tamir ve satın alma işlemleri ile ilgili şu ilan vermiştir:

“Ödemiş C. Müddeiumumiliğinden: Ödemiş hapsanesinin muhtacı tamir olan aksamının tamiri işçiliği ve hariçten mübayaasu zarurî bulunan Çimento, Demir ve tahtanın itası münakasa ile ihale edileceğinden talip olanların bu bapta proje ve şartnameyi ve icap eden sair malûmatı anlamak ve pey sürmek üzere Ödemiş Cumhuriyet müddei umumiliğinden müştekil inşaat ve tamirat komisyonu riyasetine ihale tarihi olan 20 ikinci kânun 1932 Çarşamba günü saat 15 şe kadar bu bapta tekliflerini ve yüzde yedi buçuk hesabile 400 lira muvakkat teminat paralarını ve ehli fenniyelerinin atık vesaiki tevdi ile o gün mezkûr saatta umumilikte hazır bulunmaları ilân olunur. Ödemiş C.M.U.” (Yeşil Tire, 15 İkincikânun 1932, S.12).

“Müjde” başlığıyla Naumann markalı dikiş ve yazı makineleri ile gramofon ve bisikletlerinin reklamı yapılarak yazı ve dikiş makinelerinin resmi de verilmiştir. Dünyanın en meşhur ve sağlamlığıyla tanınır markası olduğu belirtilen Naumann markasının tanıtımının yapıldığı reklam metninde Küçük Menderes havzasının acenteliğinin alındığı ifade edilerek makinelerin peşin ve taksitle satışının yapılmasının

yanı sıra tamiratının da yapıldığı bilgisi okuyucuya verilmiştir. Acentenin farklı yazı makinelerini de tamir edebileceği vurgulandıktan sonra sattıkları halı makinesinin fiyatı da 250 kuruş olarak reklam metninde yazılmıştır (Yeşil Tire, 1 Ağustos 1932, S.20).

“Güzellik, Sağlık, Hem de Ucuzluk İşte Bunların Hepsini Tire Yıldız Mobilya ve Doğrama” başlığıyla Tire’de hizmet veren mobilya fabrikasının reklamı yapılmıştır. Reklamın görselinin yanında yer alan ilân metninde ise:

“Fabrikayı bir defa göreceksiniz olursanız Muhsin Beyin, çok çalışmak az kazanmak, güzel ve sağlam iş yapmak suretile teveccüh ve itimadı umumî kazanmağı kendisine düstur ittihaz ettiğine ve artık başka tarafa bilhassa İzmir kalmadığına kanaat getireceksiniz” ifadeleriyle mobilya ve doğrama fabrikasının tanıtımının yapıldığı görülmüştür (Yeşil Tire, 1 Mart 1933, S. 27).

Yeşil Tire Dergisinde aynı zamanda derginin kendi reklam metinleri de yer almıştır. Bu reklam metinlerinde derginin hitap ettiği kitle, yayın amacı ve misyonu şu ifadelerle açıklanmıştır:

“Yeşil Tireyi yalnız bir defa okumak kâfi değildir onu muntazam surette takip ediniz ve arkadaşlarınıza da tavsiye ediniz. Yeşil Tire; köylüye, halka hitap ve küçük Menderes havzasının hislerini terennüm eder. Yeşil Tire fenni, ziraî, iktisadî, ilmî, içtimaî sahada köylüye, halka öğütler verir. Yeşil Tire; her nüshasında küçük Menderes havzasına âit tarihi tefrikalaş, tetkik notları neşreder. Yeşil Tire Tire ve havalisinin haberlerini neşreder. Yeşil Tire ticaret kasdile değil Cumhuriyet yolunda muhterem köylü ve halkımızın her hususta uyandırmak kasdile çıkar. Onun içindir ki: Yeşil Tire her vatandaşın malıdır” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1932, S.22).

4.7. Düzeltmeler

Derginin yayın hayatını sürdürdüğü iki yıl boyunca yayımlanan otuz bir sayısında yayıncılığın tabii sonucu olarak zaman zaman bazı hatalar yapılmıştır. Haber hataları bir sonraki sayıda düzeltilerek özür dilenmiş ve tashih başlığı ile durum duyurulmuştur.

Haberlerdeki maddi hatalar genelde rakam ve kelimelerin yanlış yazımı şeklinde kendini göstermiştir. Rakam ve yanlış kelime kullanılmasından kaynaklanan hatalar dergide şu şekilde yer almıştır:

“Tavzih: Geçen nüshamızda Yeşil Tireyi tanıyalım yazısında, urgan tezgâhlarının adedi 500 küsur yazılacak yerde 100 küsur yazılmıştır, tashih olunur” (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

“Geçen 18inci nüshamızdaki hatalarımız: 1.İstatistik sahifesindeki ihracatı (Bakla) ile ithalâtı (Un) ile başlayan istatistik başlığı Tire olmayıp Ödemiş olacaktır. 2.Dördüncü sahifede ilk kurşun nasıl atıldı makalesinin 3 üncü satırındaki Redilhak cemiyeti cümlesinden sonra teşekkül etmişti cümlesi ilâve edilecektir. 3.Beşinci sahifedeki aynı makaleye ait birinci sütunun dördüncü satırının sonundaki Karşılama kelimesinden sonra değil kelimesi ilâve edilecektir. 4. 8 inci sahifedeki resim sahibi Mehmet Efe olmayıp Ahmet Efe olacaktır. 5.14 üncü sahifede Aydın oğulları tefrikasında bahs edilen ahapa hattası ahaya hattası olacaktır. Bu suretle tashih ve arzı itizar olunur” (Yeşil Tire, 1 Temmuz 1932, S.19).

“Tashih: Geçen sayımızda 5 inci sahifede ki Şiir altındaki İsim Mehti değil Methi olduğundan tashih olunur” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1933, S.30).

Yayımlanan haberlerde aynı zamanda yanlış duyumdan kaynaklanan veya yanlış ve eksik haber yazmaktan kaynaklı yapılan hatalar da olmuştur. Bu şekilde yapılan hatalar da dergide yayımlanmış olup bu hatalara şu örnekler verilebilir:

“Bir tavzih: Geçen nüshada müdürümüz Hurşit beyin Belediye meclisi azâlığından istifasından bahis yazıda mevzuu bahs Şeyh oğlu Süleyman ef. Tiremizin çok şayanı hürmet bir zatı bulunması hasebile mezkûr yazıda mumaileyhin şahsiyeti muhteremesinin asla tezyifi kasdedilmiş olmadığını ve Hurşit beyin mutakit bir zat olması cihetle kisvei ilmiye telebbüs eden zevata hürmeti mahsusa beslediğini her türlü iltibasa mani olmak üzere tavzih ederiz. İntişar eden yazıdan maksat Süleyman efendinin imam bulunması ve bu suretle resmen devlet memuru olması dolayisile Belediye kanunu mucibince memurini devletin Belediye meclisine azâ olup olamayacağı noktasıdır” (Yeşil Tire, 15 Birincikânun 1931, S.10).

“Bir tavzih: Geçen nushamızda intişar eden Şani zadeye ait makalede merhumun medfun bulunduğu kabristanın kaldırıldığı tarihte Tire kaymakamı bulunan Safa beyin vefatı bir eserisehv olarak yazılmıştır. Bu kere Ankaradan Avukat Ödemişli ince oğlu Hâmit Şevket beyden aldığımız mektupta Safa beyin elyevm berhayat ve İstanbulda Feshane fabrikalarında müdür olduğu ve Şani zadeye ait makberenin nereye nakil edildiğininmirimumaileyhten sorulması

talep edilmekte olduğundan kendilerinden bu cihet istizah olunacağı gibi vefat haberinde esrisevh olduğunu bu suretle tavzih ederiz” (Yeşil Tire, 1 Haziran 1932, S.18).

4.8. Teşekkürler

Bu bölüm Tire’deki farklı kurum veya kişilerin derginin çıktığı ilk sayıda ve yıl dönümlerinde dergi ekibini tebrik eden ilanların verildiği bölümdür. Bu bölümde aynı zamanda Tire’deki kurum müdürlerinin önemli gün ve törenlerle ilgili mesajlarına ve ilgili kişi ve kurumlara dergi adına yapılan teşekkür metinlerine yer verilmiştir.

Teşekkür ilanları derginin yayın hayatına başladığı 1931 yılındaki ilk sayıdan hemen sonraki sayılarında yer almıştır. İlk teşekkür ilanları yayın hayatına yeni başlanması üzerine gönderilen tebrik ve kutlama metinleridir. Bu yönde gönderilen tebrik ve kutlama ilanları şunlardır:

“Muhterem Yeşil Tire Mecmuasına! Tiremizi ilim ve bilgi itibarile de yeşerten ve kıymetli gençliğimizin inkişaf, taalisi yolunda önayak olarak bir derin boşluğu doldurmak için ilk adımı atan Yeşil Tiremizi ve onu çıkaran azimkâr, sevimli gençlerimizi tebrik ve muvaffakiyetler temenni ederim. (Tire Müftüsü Sunullah)” (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

“Yeşil Tire Mecmuası yüksek müdürlüğüne: Samimi ve lütüfkâr mektubunuzu derin bir memnuniyetle aldım. Çok kıymetli gençler yetiştiren Yeşil Tiremizin mütenevvir muhitinde böyle faydalı bir teşebbüsü takdirle alkışlarım. (İzmir mebusu H.Vasıf)” (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“Yeşil Tiremize... Sevimli arkadaşlarım. Yeşil Tireyi sevinçle aldım. Bu mecmuanın mevcudiyeti bana büyük bir inşirah verdi. Bu Tiremiz için kuvvetli bir istinat noktasıdır. Demek ki Tire düşünüyor ve düşündüğünü yazabiliyor. Duygusu, kaygusu, yurdu için titriyen bir kalbi vardır. Yeni yolun yolcuları, inkilap çocukları! Var olunuz! Hepinizin temiz kalplerinizden öper ve muvaffakiyetler dilerim. (İzmir mebusu Osman zade Hamdi)” (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“Yeşil Tire mecmuası mes’ul müdürü muhterem Hurşit bey efendiye. Gençliğin ilmi fikrî sahada inkişafını temin için Yeşil Tire namile intişar eden mecmuanın yazılarını tabiatın bütün güzelliklerini cami Yeşil Tire kadar güzel ve istifadeli

buldum. Mütasanit azimkâr, müteşebbis Tire gençliğinin daha çok şeyler yaratacağına sarsılmaz kanaatım vardır. Gençleri çok samimi bir hisle tebrik ederken mecmuanın müteşebbislerine de candan muvaffakiyetler temenni ederim efendim. 18-8-931. (Ödemiş kaymakamı Recai)“ (Yeşil Tire, 30 Ağustos 1931, S.3).

“Muhterem Yeşil Tire mecmuasına... İhtiyaçlarını kendi ruh ve kendi samimiyetinde bulup yaşatan Tire’nin yüksek okuma ihtiyacını takdir ederek bir çok müşkülât ve imtihanlar arasında sağlam ve temiz bir imanla kasabaya bağışlamış olduğunuz ilim ve bilgi mecmuasından dolayı gençliğin göstermiş olduğu azim ve samimiyeti iradeyi takdir ve daha büyük muvaffakiyetler temenni ederim efendim. 8-9-1931. (Tapu ve Kadastro heyeti fenniye müdürü Halit Ziya)“ (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

"Muhterem Hurşit beye... Efendim, Güzel ve şirin Tirenin, muhitinin ve başlı başına, bir mefkûre kaynağı olan münevver Tire gençlerinin müsbet mesailerile hariçte de tanınmaları ve nümunei imtisal olmaları ve aynı zamanda muhiti de nafi fikirlerle tenvir eylemeleri için bir gazete veya mecmuanın intişarı çok arzu edildiği halde muvaffakiyet hasıl olmamıştı. Bukerre lütfen gönderilmiş olan Yeşil Tire mecmuasından bu şerefli vazife ve çok kıymetli teşebbüsün zatı âlileri tarafından muvaffakiyetle başarıldığını memnuniyet ve sevinçle gördüm. Münderecatı itibarile de çok zengin ve müfit olan bu mecmua Tirenin büyük bir eksikliğini tamamlamış ve Tire münevveranını bir kat daha yükseltmiştir. Buna saik ve amil olan zatı âlilerini kalbî ve samimî olarak tebrik eder ve muvaffakiyetlerin temadisi temennisile hürmetlerimi teyit eylerim efendim. 8-11-931. (Esbak Tire ve lâhik Ayaş Kaymakamı A. İhsan)“ (Yeşil Tire, 1 Birinci kânun 1931, S.9).

Yeşil Tire Dergisinde şehirde bulunan kurum ve kuruluşların teşekkür ilanları da yayımlanmıştır. Tire’deki bu kurumların dergide yer alan teşekkür ve kutlama ilanları şunlardır:

“Himayei Etfal Cemiyetinden Alenî Teşekkür: 12-2-932 Cuma gecesi fakir çocuklar menfaatine verilen konserde İstanbul darüttalim musiki keman şefi Cevdet beye. Ve marangoz Nihat, istasyon memuru Necip ve ödemiştin tuhafiyeci Udî ve Hafız Mustafa ve terzi İbrahim beylerin fahrî olarak gösterdikleri hizmet heyetimizce şayanı takdir görülmüş olmakla mumaileyhime alanen arzı şükran ve minnettari eyleriz” (Yeşil Tire, 1 Mart 1932, S.15).

“Tire İdmanyurdu riyasetinden: İzmir 9 Eylül kurtuluş bayramına iştirakimiz esnasında bize fevkalâde yardım ve müzaharetlerini ibzal eden şapkacı Ali Galip beyle San’atlar mektebi müdürü Danyal beylere samimî teşekkürlerimizi alanen beyan ederiz” (Yeşil Tire, 1 Birinciteşrin 1931, S.5).

“Aleni Teşekkür: Meslekdaşlarımın hakkımda gösterdikleri teveccühlere alenen beyanı teşekkür ederim efendim. (Tire Berberler Birliği reisi Arif)” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1933, S.29).

“Tire İdman yurdu riyasetinden Teşekkür: Kuşadasına seyahat eden bisikletçi gençlerimizin ora gençlerinden gördükleri fevkalade hüsnü kabul ve samimiyetten dolayı Kuşadası gençlerine teşekkürlerimizi sunarız” (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

Aldıkları hizmet karşılığı ilgili kişilere teşekkür etmek için teşekkür ilanı veren vatandaşların ilanları da yer almıştır. Hizmet karşılığı dergide verilen ilanlar şunlardır:

“Alenî Teşekkür: 1 Nisan 932 Cuma günü mahdumun Hitan cemiyetine teşrif eden Sünnetçi İspartalı hacı hafız Süleyman efendiden her hususta memnun kaldığımdan kendisine alenen teşekkürlerimi arzeder ve mummaileyhi halkımıza tavsiye ederim” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

“Alenî teşekkür: Kardeşimin oğlu Şükrünün hastalığının tedavisi hususunda gösterdikleri hamiyet ve nezaketlerinden dolayı İzmirde kimyager Memduh ve doktor Kamil Salih ve eczacı Kemal Kamil beyefendilere alenen teşekkür etmeği bir vecibe bilirim efendim” (Yeşil Tire, 1 Mayıs 1932, S.17).

Dergi yönetiminin teşekkür ve kutlama ilanları da farklı sayılarda yer almıştır. Farklı zamanlarda dergide yer alan teşekkür ilanları şunlardır:

“Türkiye Cumhuriyeti Adliyesini altı buçuk sene büyük bir muvaffakiyet ve yüksek bir riyaset ile idare ederek köhne kanunları asrî medenî şekillerine ifrağ etmek suretile tarihi adlimizde ibkayı nam etmekle kalmayıp aynı zamanda hariçte de Türk hukukunu parlak bir surette müdafaa ve muhafaza eden büyük ilim adamımız ve muhterem mebusumuz Mahmut Esat Beyefendinin lütf buyurmuş oldukları iltifatnameyi mecmuamızın devamı intişarı hususunda vesilei teşvik addeder ve bu iltifattan dolayı kendilerine minnet ve şükranlarımızı arzederiz” (Yeşil Tire, 15 İkinciteşrin 1931, S.8).

“Takdir: Dahiliye telefon santral memuru Mehmet Efendi vazifesinde dikkat ve basiret gösterdiğini işitiyor ve görüyoruz takdir ederiz” (Yeşil Tire, 1 Teşrinisâni 1932, S.23).

“İzmir matbuatına Teşekkür: Gençliğin gösterdiği ve göstereceği her teşebbüsü dikkat ve ciddiyetle takip ve teşvik eden İzmirin kıymetli matbuatının naçiz mecmuamız hakkında gösterdiği hüsnü teveccüh, bizi hakikaten minnettar etmiş ve mesaimizde yeni bir azm ve iman husule getirmiştir. İzmir matbuatının bu teşvik ve takdirine, muhterem halkımızın da rağbet ve kıymetli teşvikleri katılmıştır. Biz, bu büyük takdir ve teveccühlere bir derece daha liyakat kazanmak için mecmuamızın sahifelerine on ikiye iblâğa karar verdik. Bu rağbet devam ettikçe Yeşil Tirenin muhitimizin en iyi bir mecmuası haline geleceğine hiç şüphe yoktur” (Yeşil Tire, 15 Ağustos 1931, S.2).

“Takdire Şayan yavrularımızın Hamiyeti: Çam köy Mektebi talebesi aralarındaki topladıkları ufak bir para ile İdman yurdunun büyük Eşya piyango biletlerinden iki tane almışlardır. Bu küçük yardımle gösterdikleri alâka pek büyüktür. Candan alkışlar; diğer mektep talebelerinin de bunun gibi alâka göstermelerini dileriz” (Yeşil Tire, 1 Kanunusâni 1932, S.16).

SONUÇ

Basın bugün olduğu gibi geçmişte de önemli kurumlar arasında gösterilmiştir. Görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının olmadığı veya yetersiz olduğu dönemlerde gazete ve dergi gibi yazılı iletişim araçları toplumlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Basının toplumdaki sorunların çözümünde ve olaylara farklı bakış açılarıyla bakılmasındaki işlevi unutulmamalıdır. Tarihsel süreçte kitle iletişim araçları toplumdaki bireyler arasında iletişimi sağlamanın, olaylardan ve gelişmelerden kısa sürede haber almanın kolay bir yolu olmuştur.

Çalışmamızdan da görülebileceği gibi olaylar yaşandığı dönemlerde gazetelere ve dergilere yansımıştır. Bu anlamda iletişim araçları kamuoyunun bir nevi nabzını tutmuştur diyebiliriz. Yazılı basına bakarak toplumda var olan gelişmeleri, yerel idarecilerin aldıkları kararları, hizmetleri ile kamuoyunun talep ve isteklerini görebilmekteyiz. Kamuoyunun nabzının ve görüntüsünün bize yansıtılması sayesinde dönemin olayları ayrıntılı bir şekilde öğrenilebilmekte ve yaşanan gelişmeler takip edilebilmektedir. Böylece toplumu ilgilendiren siyasi, ekonomik, kültürel ve sanatsal gelişmeler gibi çok boyutlu gelişmeleri takip etmek de mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla bir dönemin tarihi olaylarını ve gelişmelerini inceleyecek olan araştırmacılar için zengin bir malzeme olduğunu gördüğümüz yazılı basından mahrum kalarak yapılacak araştırmaların büyük bir eksiklik olacağı muhakkaktır.

Görüldüğü gibi bireyler arasında etkileşimde önemli bir rol üstelenen yazılı basın siyasi, ekonomik ve kültürel konularda insanların haber ve bilgi almalarına imkân tanımaktadır. Yaptığımız bu çalışmada da Yeşil Tire Dergisi Tire'deki okuyucu kitlesine önemli bir hizmet yapmıştır. Siyasetten gayri şeylerden bahseder sloganıyla yayın yapan Yeşil Tire Dergisinin ülke genelinde yayın yapan ulusal bir yayın hayatı olmamış daha çok Tire ile ilgili her türlü konunun dergide işlendiği görülmüştür. Bu anlamda derginin Tire'nin her türlü ekonomik, kültürel, siyasi, eğitim, spor, sağlık, belediye ve yerel kurumlarının haberlerini yaparak okuyucuya duyurduğu ve okuyucunun talep ve isteklerini de yer vererek yerel basın işlevini üstlenerek bir yayın yaptığını söyleyebiliriz.

Yeşil Tire Dergisinin 1931 ile 1933 yıllarını kapsayan otuz bir sayısı incelenip analiz edilerek Tire'nin sosyal ve ekonomik durumu apaçık ortaya konmuştur. Dergide yapılan haberler ve makalelerle dönem hakkında geniş bir bilgi verilmiştir. İçeriklerde yerel idarenin yaptıkları hakkında bilgi verilirken okuyucudan gelen metinlere de yer verilmesini göz önüne aldığımızda insanların ihtiyaçları, eleştirileri, talepleri ve

beklentilerine kayıtsız kalınmadığı görülmüştür. Bu anlamda Yeşil Tire Dergisi önemli bir kaynaktır.

Derginin sayılarını incelediğimizde sadece haber aktarımı şeklinde bir yayın politikası takip edilmemiştir. Tire Belediyesinin su, yol gibi ulaşım ve bayındırlık alanında yaptığı faaliyetlerine yer verilirken belediyenin yapmadığı veya eksik yaptığı hizmetler de eleştirilmiştir. Okuyucuların belediyeden isteklerinin yanı sıra yazarlarının önerilerine de yer verilerek yol gösterici ve yapıcı eleştiri metodu takip etmişlerdir. Kurşak köylülerinden gelen ve hastalıklara neden olan köydeki bataklığın kurutulması için acil çalışmaların yapılması isteği ve bu konudaki talepler sonrası yerel idarecilerin harekete geçmesiyle bataklığın kurutulmasına yönelik eylem planlarının dergide haber yapılması bu duruma örnektir.

Çalışmamızda Yeşil Tire Dergisinde Tire'deki yerel kurum ve kuruluşların haberlerinin de yapıldığı görülmüştür. Bu anlamda Tire'de incelediğimiz dönemde kamuoyunun ne kadar canlı olduğu hakkında da veriler elde edilmiştir. Bu doğrultuda Hilali Ahmer Cemiyeti, Tire İdmanyurdu, Türk Ocağı, Teyyare Cemiyeti gibi kuruluşların faaliyetleri ve haberleri dergide yer almıştır.

Millî ve mahalli bayramların Tire'de nasıl kutlandığı ile ilgili ayrıntılı kutlama programları da dergide yer almıştır. Bu amaçla dergide yerel yöneticilerden halka kadar programda nelerin yapılacağı en ince ayrıntısına kadar yer almıştır. Günümüzde yerel ve milli bayramlarda Tire'de yapılan fener alayı etkinliklerinin 1930'lu yıllarda Tire'de yapılan kutlama gösterilerinin devamı niteliğinde olduğu görülmüştür.

İlçedeki eğitimle ilgili gelişmeler de sık sık derginin nüshalarında yer almıştır. Tire ve köylerinde mektep inşası ve tamiri haberleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Aynı zamanda halkın okul ihtiyacı ve taleplerine de ses verilmiştir. Bu amaçla 1933 yılında Maarif Vekâletinden Tire'de Orta Mektep için planlama yapılması istenmesi bu duruma verilebilecek örneklerdendir.

Yeşil Tire Dergisinde spor haberlerinin sık sık yer alması da Tire halkının spora olan ilgisini göstermektedir. Şehirde yerel bir spor kulübü olan Tire İdmanyurdu Kulübünün olması ve bu kulübün futbol takımı, atletizm ve bisiklet gibi dallarda sporcular yetiştirmesi ilçede canlı bir spor hayatı olduğunu bize göstermiştir. Yapılan müsabakalar hakkında ayrıntılı bilgilerin spor sayfasında haber olarak verilmesi ve İdmanyurdu Kulübünün yaptığı piyango çekilişleri ile kutlamalarının haber sayfalarında geniş bir şekilde yer alması şehirdeki canlı bir sosyal hayatın varlığını bizlere göstermiştir.

Edebi yazı türleri edebiyat sayfalarında geniş olarak yer almıştır. Özellikle şiirler, fıkralar, karikatürler, gezi yazıları, hikâyeler ve denemeler her sayıda yer almıştır. Edebi türlere ait eserlere dergide yer verilirken yerel ağırlıklı çalışmalara önem verilmiştir. Bu amaçla özellikle okuyucuların yazdıkları şiirlere öncelik verilerek okuyucudan kendi yazdıkları şiirlerini dergiye göndermesi istenmiştir. Aynı zamanda Tire'ye özel fıkralar da derginin nüshalarında yer almıştır. Buradan hareketle şehrin ilgili döneme ait kültürel birikimi bu edebi yazılarda görülebilmektedir.

Tire özelinde özellikle yerel içeriklerin dergide yer almasına önem verildiği göze çarpmaktadır. Okuyuculardan sık sık fıkra ve şiir gibi edebi ürünler gönderilmesi istenirken aynı zamanda Tire içerikli yazı dizileri de yer almıştır. Bu amaçla yörede yaşamış ünlü şahsiyetlerin tanıtıldığı yazı içerikleri, Beylikler ve Osmanlı Döneminden kalan mimari eserlerin tanıtıldığı yazı içerikleri ile Tire tarihinin ve Aydınogulları Dönemi ile Timur'un bölgede kışladığı dönemi içeren yazı dizileri yer almıştır. Bu içeriklerden de anlaşılabilceği gibi Yeşil Tire Dergisinde eğitim, kültür ve ekonomi konularını içeren haberler yapılırken yerel içerikli yazılara da özel bir önem verilerek ilçe özelinde yayın yapma konusunda duyarlıkları olduğu sonucuna varılmıştır.

Yayımlanan makalelerin birçoğu rejimle ilgilidir. Bu makalelerde rejimin savunuculuğu yapılmıştır. Yazılan makalelerde yeni cumhuriyet rejimi savunularak halktan yeni rejime ve devlete sempatiyle bakması sağlanmaya çalışılmıştır. Eski rejimle yeni rejim arasında yapılan karşılaştırmalarla yeni rejimin sorgulayan, okuyan, eleştiren ve bilinçli olan bireyler yetiştirmeye çalıştığı vurgulanmıştır. Makalelerde inkılâpları ve cumhuriyet rejimini Tire halkına benimsetmek ve halkı eğitmek konusunda özel çaba sarf edildiği görülmüştür. Okuma yazmanın önemi ve yaygınlaştırılması, halkın bilinçlenmesinin önemi, bireylerin memleketin maddi ve manevi kalkınması için sorumluluklarının olduğu gibi konuları kapsayan makaleler sık sık yer almıştır. Derginin birçok sayısında ülkenin gelişmesi ve kalkınması, inkılâpların benimsenmesi, toplumda bilincin meydana getirilmesi, okumanın yaygınlaştırılması, sağlıklı ve bilgili modern bir neslin yetiştirilmesini amaçlayan yazılar yazılmış ve genç neslin uyuşturucu ve kumar gibi zararlı alışkanlıklardan korunarak sporun teşvik edilmesine yönelik makalelere önem verilmiştir. Bu anlamda yazarlarının içinde yaşadıkları toplumun gelişmesi ve bilinçlenmesi konusunu kendilerine bir görev edindikleri görülmüştür.

Çalışmamızda özetle Yeşil Tire Dergisinin bir yandan bölge sorunları ve ihtiyaçlarını belirtip gelişmeleri aktarma yolunda bir yayın politikası takip ederken diğer yandan döneminin sosyal, kültürel, eğitim, ekonomik ve spor gibi çok boyutlu alanın

renkli hayatını bizlere sunmaya çalıştığı görülmüştür. Yeşil Tire Dergisi bu anlamda Tire'nin 1931-1933 yılları arası tarihine ışık tutmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Ç. (2011). Gazete Tasarımında Bilinmeyenler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1 (1). 28-40.
- Ataman, M.G. (2007). Kurtuluş Savaşı'nda Levazım ve İkmal Faaliyetleri. Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- Arsoy, M. (2020). Köy Kanunu ve Tarihçesi “442 Sayılı Köy Kanunu’nun Tarihi ve Mevcut Durum Üzerine Bir Değerlendirme”. *Türk İdare Dergisi*, S.493. 11-35.
- Belen, G. (2015). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Tire Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı*. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Ordu.
- Cura, B. (2004). *Demirci Mehmet Efe*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: İzmir.
- Çetin, T. (1997). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Köylü Politikası*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi: İzmir.
- Ebiri, G. (2016). *Tire Merkezdeki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Van.
- Ediz, İ. (2011). *Batı Anadolu’da Yunan İşgali (1919-1922)*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi: İstanbul.
- Eraslan, Z. (2016). Tarihçi ve Basın. *Türk Basın Tarihi*. Ed. Uğur, M. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 129-146.
- Ertaş, H. (2000). *Kamuoyu ve Kamuoyu Oluşturma Yöntemleri*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Konya.
- Gezgin, S. (1998). Yerel Basın ve Değerlendirme Ölçütleri, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S.7. 5-9.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul: Der Yayınları.
- İzmir Vilâyeti Salnamesi 1927-1928*, İzmir Vilayeti İstatistik Müdürlüğü, Bilgi Matbaası, İzmir 1929.
- Öz, E. (2019). 1929 Dünya Ekonomik Krizi’nin Türkiye’ye Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Yansımaları İzmir ve Menemen Örneği Üzerinden Çok Yönlü Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.2. 259-281.
- Özdoğan, M. (2015). Türkiye’de Ulus İnşası ve Dil Devrimi (1839-1936). *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 2 (3). 227-262.
- Özyer, H. (2012). *İzmir İli Tire İlçesinde Keçe Sanatının İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Ankara.

Türkyılmaz, Z. (2011). *Cumhuriyet Döneminde Tire (1923-1938)*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: İzmir.

Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.

Vural. A.M. (1997). *Bir İletişim Kurumu Olarak Yerel Basının Kamuoyu Oluşumu Sürecindeki İşlevi Ve Yerel Basın- Kamuoyu İlişkileri Eskişehir Basını Örneğinde Bir Uygulama*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi: Eskişehir.

Vurgun, F. (2020). *Yerel Medyanın Kamuoyu Oluşturmada Rolü: Aksaray İli Örneği*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Konya.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:1, 1 Ağustos 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:2, 15 Ağustos 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:3, 30 Ağustos 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:4, 15 Eylül 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:5, 1 Birinciteşrin 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:6, 15 Birinciteşrin 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:7, 1 İkinciteşrin 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:8, 15 İkinciteşrin 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:9, 1 Birinci Kanun 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1931). Yıl:1, Sayı:10, 15 Birinci Kanun 1931.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:11, 1 İkinci Kanun 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:12, 15 İkinci Kanun 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:13, 1 Şubat 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:14, 15 Şubat 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:15, 1 Mart 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:16, 1 Nisan 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:17, 1 Mayıs 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:18, 1 Haziran 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:19, 1 Temmuz 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:2, Sayı:20, 1 Ağustos 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:2, Sayı:21, 1 Eylül 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:2, Sayı:22, 1 Birinciteşrin 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:2, Sayı:23, 1 Teşrini Sani 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1932). Yıl:1, Sayı:24, 1 Kanunu Evvel 1932.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:1, Sayı:25, 1 İkinci Kanun 1933.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:2, Sayı:26, 1 Şubat 1933.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:1, Sayı:27, 1 Mart 1933.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:2, Sayı:28, 1 Nisan 1933.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:2, Sayı:29, 1 Mayıs 1933.

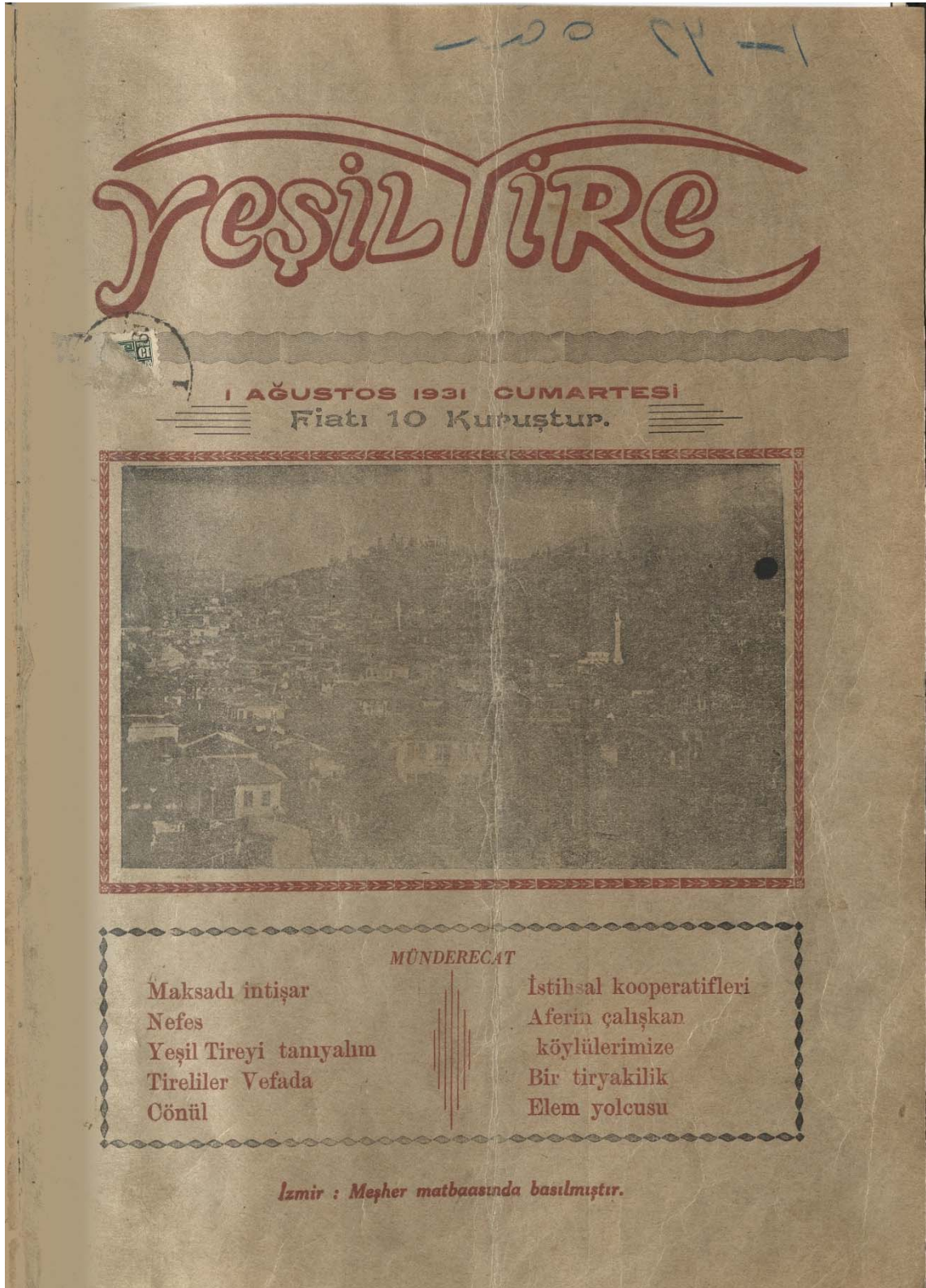
Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:2, Sayı:30, 1 Haziran 1933.

Yeşil Tire Dergisi (1933). Yıl:2, Sayı:31, 1 Temmuz 1933

Yüceer, Y.E. (2018). *Sinema Ve Toplumsal Etkileşim Bağlamında Erving Goffman ve Dramaturji*. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Denizli.

EKLER

EK-1: Yeşil Tire Dergisinin İlk nüshasının kapak sayfası.

EK-2: Başyazarın derginin yayımlanma maksadı üzerine yazısı.

İzmir MİTİ KÜTÜPHANESİ
 05 - 15817 30 1

YEŞİL TİRE

10
X
1987

SIYASETTEN GAYRİ ŞEYLERDEN BAHSEDER
 — Her On Beş Günde Bir Cumartesi Günleri Neşrolunur —

Sahibi imtiyaz ve mesul müdür
Murşit Seni

AĞUSTOS
1931

idarehanesi
 H. Fırkası binasında dairei mahsusa

SAYI: 1
SENELİĞİ 200
ALTI AYLIĞI: 120
YIL: 1

Maksadı intişar

Aziz Cümhuriyetimizin mamur zetenin emeli yegânesi gençleri tah-
 ve çok güzel kasabalarından biri rir hayatına alıştırmak ve tahsil ve
 olan Tirede tabiatın bahşettiği me- terbiye çağında olan gençlerimizi si-
 nazırı tabiiyesi ile
 müterafik çok ze-
 ki ve pür hareket
 bir kıymetli genç-
 lik mevcuttur.

Tire gençleri
 gerek içtimaiyat
 ve iktisadiyat ve
 gerekse spor sa-
 hasındaki faaliyet-
 lerini memleketimi-
 zin diğer aksamın-
 daki kardeşlerine
 tanıttırmak ve ay-
 ni zamanda fikren
 tealiye makes bul-
 mak emelile bir ga-
 zete çıkarmağı uinde bilmişler-
 dir ki işte «YEŞİL TİRE» bunun için bütün gençlerimize sahifelerini
 bir eseri filisidir. Bu mütevazi ga- küşada bulunduruyor. **Murşit Seni**

Nefes

*Ben melâmet hırkasını kendim geydim,
 kime ne?*

*Âr ve namus şişesini taşa çaldım ,
 kime ne ?*

*Sofular harem dediler bu aşkın badesine:
 Yar doldurur ben içerim, günah benim,
 kime ne?*

●

*Sofiler secde ederler mescidin mihrabına,
 Yarın kaşı kiblegâhım, secdegâhım ,
 kime ne?*

*Gâh giderim medreseye ders okurum
 hak için,*

*Gâh giderim meygedeye dem çekerim,
 kime ne?*

●

*Nesimiye sordular ki: Yarın ile hoşmusun?
 Hoş olayım olmiyayım o yar benim ,
 kime ne?*

EK-3: 30 Ağustos 1931 tarihine özel kapak sayfası.

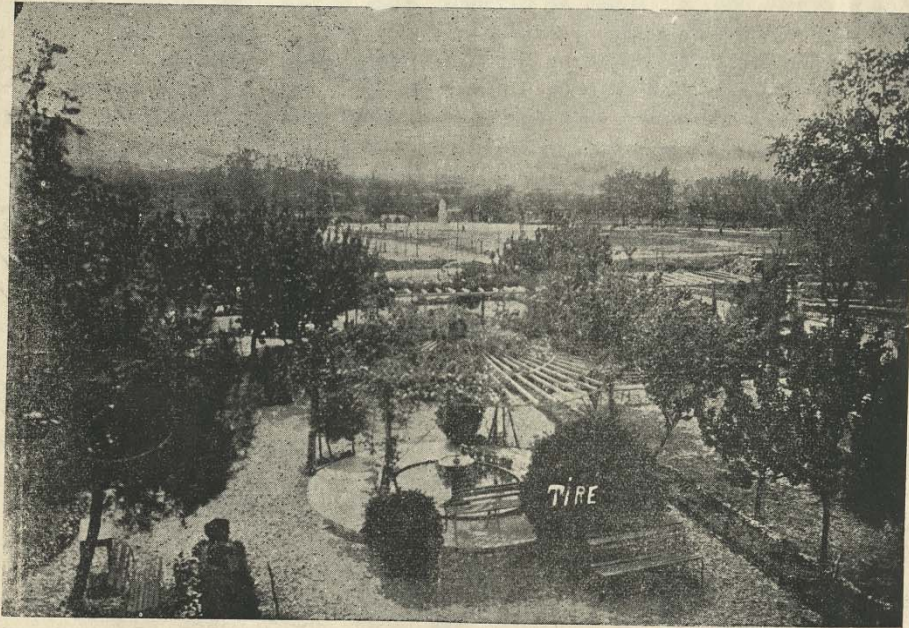
EK-4: Tire manzaralı kapak sayfası.

Yeşil Tire

No. 13

1 ŞUBAT 1932 — PAZARTESİ

Fiatı : 10 Kuruştur

Tire parkı ve istasyon caddesinin görünüşü

İzmir Meşher matbaasında basılmıştır.

Ek-5: Renkli olarak çıkan ilk kapak sayfası.

EK-6: Yerel haberler sayfası.

Yeşil Tire Postası

Yeni Hükûmet Konağı inşaatı Ne Halde ?

Yeni hükûmet konağımızın iç sıvası, Müteahhit Rafet Beyin uhdesine düşen kısmı kâmilan sıvanmıştır. Yalnız, en alt kat yüksekliğine vaktile ilâve yapıldığından iç duvar mesahası keşifnameye uygun düşmemiş ve alt katta dört oda sıvası yapılmamıştır. Bunun ilâvei keşifle yapılması zaruret olduğundan pek yakında başarılabacaktır.

Merdivenler üç ay evvel ihale edildiği halde plânlarını Vilâyet fen hey'etinden ve nafiadan aldirmek mümkün olamamış, kaymakamlık tarafından mütaaddit yazılışlara göre el'an gelmemiştir. Bu işin bir an evvel başarılmasını dileriz. Umumi kapu ve helâlara talip olmadığından pazarlıkla yaptırılmasına karar verildiği haber alınmıştır.

Yeni bekçi teşkilâtı

Çarşı ve mahalle bekçileri kanununun verdiği selâhiyete istinaden yeni bir bekçi talimatı yapılmış ve eski teşkilât yerine vazifesini duyan bir teşkilât iş başına getirilmiştir. Amirliğe alınan eski oba kâtibi Mehmet Ali bey vazifesini çok seven bir ihtiyat zabitidir. Kendisinden çok hizmetler bekleriz.

“ Aleni Teşekkür ”

Evde kimse bulunmadığı bir sırada haneme girerek oda kapısını kırmak suretile bir takım hulliyat ve paramı çalanı iki üç saat gibi inanılmayacak derecede kısa bir müddet zarfında gösterilen gayret ve kıyaslet sayesinde meydana çıkaran ve bunları pençe-i adalete teslim ile çalınan eşyayı tamamen iadeya muvaffak olan Tire Jandarma kumandanı Sırrı ve müstantik Necati ve Jandarma baş çavuşu Emin beylere aleni teşekkürü bir vecibe bilirim.

Tirede Saatçı HASAN

Köy Defterleri ve Matbu Evrak

Köy muamelâtında birlik ve inzibat ne derece temin edilebilirse ve kâtiplerin çok taşkın ve geniş olan işleri mazbut ve matbu evraklarla ne derece kolaylaştırılırsa köy işleri o derece çabuk ve köylü faidesine yarayacak şekilde günü gününe yörür. Ve köylü cumhuriyetin kendisine verdiği büyük hakları o derece hürmetle tanır ve rejime daha kudretle sarılır. Defterler için Dahiliye Vekâletinin tebliğatı umumiyesinden başka Vilâyetin mühim emirleri iktizasınca Köy idareleri yeni tanzim ve islâh edilebilmiş olduğundan geçen Şubat iptidasında gazetelerle yapılan ilânât üzerine idare hey'etince köy defter ve evrakı matbuası Ticaret Matbaasına ihale olunmuştur.

Bunlar tamamen basıldıktan sonra yeni ihtiyar hey'etlerine ve kâtiplere bir kurs açılması mukarrer olduğunu haber aldık. Muvaffakiyetler temenni ederiz.

Güzellik, Sağlamlık, Hem de Ucuzluk

İşte Bunların Hepsini

TİRE YILDIZ MOBİLYA ve DOGRAMA

Fabrikasında birleşmiştir.

Fabrikayı bir defa göreceksiniz olursanız Muhsin Beyin, çok çalışmak az kazanmak, güzel ve sağlam iş yapmak suretile teveccüh ve itimadı umumi kazanmağı kendisine düstur ittihaz ettiğine ve artık başka tarafa bilhassa İzmir ihtiyacınız kalmadığına kanaat getireceksiniz.

EK-7: Yerel haberler sayfası.

Bir aylık

Yeşil Tire Postası

22-5-1932 de Kolordu Kumandanı Mustafa paşa hazretleri ve Sıhhiye müdürümüz Lütfi Beyfendi berayi teftiş kazamızı teşrif etmişlerdir.

Paşa hazretlerinin şereflerine Alay parkında bir ziyafet verilmiş, bu ziyafete şehrimizin münevver hanım ve beyleri iştirak etmişlerdir. Sıhhiye müdürü bey ertesi günü İzmir'e avdet etmişlerdir.

23-5-932 akşamı Mustafa paşa hazretlerinin şereflerine Belediyemiz tarafından Belediye parkında bir ziyafet verilmiştir. Paşa hazretleri 24-5-32 de 21 numaralı katarla İzmir'e avdet buyurmuşlardır.

İzmirli Tiredede

27-5-932 Cuma günü Aydın demiryolu idaresinin tertip ettiği İzmir-Tire tenezzüh katarile sekiz yüz küsur İzmirli misafirler teşrif etmişlerdir. Bu meyanda İzmir Altay kulübü de gelmiştir. Misafirler Halk ve İdman yurdu bandosu tarafından istasyonda istikbal edilmiştir. Misafirler her zamanki gibi bu seferki teşriflerinde de halkımızdan gördüğü samimiyet ve sevgilerin meftunu olarak iyi intibalarla ayrılmışlardır. Bu münasebetle Altay ile İdman yurdu arasında samimi bir bağ yapılmıştır.

Sinema ihtiyacını temin için

Şehrimizdeki Halk Sinemasının müstecirlerle işletmesine muvaffak olamadıklarından, bilhassa kazamızın sinema ihtiyacını temin maksadile İdman yurdu gençleri sinemanın işletmesini deruhte etmişlerdir.

Memleket hissile, memleket sevgisile kalpleri çarpmakta olan bu gençler elele vererek derhal işe başladılar; Yurt binasının geniş bahçesini sinema haline çevirdiler. 5-6-32 akşamı ilk filimi gösterdiler. Gençlerimizi tebrik ve muvaffakiyetler temenni eyleriz.

Tire - Germencik yolu

Germencik cihetinden Aydını Tireye bağlayan Çamköy, köy yolunun Tire sathı mailindeki Ak yurt köyü ile Habibler köyü arasındaki 6.5 kilo metroluk arızalı ve taşlık kısmı altı metre genişliğinde olarak ikmal edilmiştir. Bu munasebetle 932 6-15 tarihinde valimiz Kâzım Paşa hazretleri teşrif ve resmi küşadında bulunmuşlardır. Yolun muhtelif yerlerinde köylüler tarafından taklar yapılmış, Çam köyde samimi tezahürlere vesile olmuş, köylüler tarafından nutuklar söylenmiştir. Bu yolun Germencik cihetinde ve Çamköy altındaki bir kaç metrelik arızalı kısmında az zamanda ikmal edilecektir.

* * *

Bu meyanda Aydını Kasaba ve İzmir'e otuz kilometre noksanile bağlayabilen Rahmanlar - Kurşak köy yolunda ikmal edilmiş ve resmi küşadi yapılmıştır. Köylerimizi ve amil olan makamata takdir ve tebrik ederiz.

Vali muavini ve Polis müdür Beyler

Bayındır-Tire kazaları arasındaki hudut ihtilâfının sureti kat'iyede halli için 3-6-32 tarihinde Vali muavini ve Polis müdürü beyler kazamıza teşrif etmişler, hudut meselesini hallederek 6-3-32 tarihinde Ödemiş tarikile İzmir'e avdet etmişlerdir.

Aydın - Salihli yolu

Tire, Ödemiş, Alaşehir, Salihliyi Aydın'a en kısa yoldan bağhyacak olan kazamızın Gökçen, Eğridere mıntakasından Aydın Paşa yaylasına doğru yeni bir köy yolu açılmasına karar verilmiş ve güzergâhının istikşafına başlanmıştır.

Vesikasız köy imamları

Haber aldığımıza göre köy kanununa muhalif olarak köylerde okur yazar olmadıkları halde vesikasız imamlık yapan köy hocalarının vazifelerine nihayet verilmekte ve kanunun tarif ettiği şartları haiz imamların intihabı temin olunmaktadır.

Edebiyat Sahifesi

HATİRA DEFTERİMDEN

AYRILIRKEN!

- S. Ye. -

Narin sayhalarınla kalbimizi titrettin,
Hazin feryatlarınla kalbimizi erittin.
Gönlümüzde o gün sen ölen aşkı dirilttin
Ey şimdi bizden uzak kalan karlı dağlar yıldızı..

Açabilseydim eğer o ân gönlümü sana,
Acırmıydın? bilmemki senden ayrı kalana,
Gurbetelde kişsesiz sana yalvarana
Ey şimdi benden uzak yadelin güzel kızı..

Bilinmedi geçen gün « saniye » geçer gibi
Dökmedim yanında bulundukça derdimi
An'atamadım sana, kalbimdeki sevgimi.
Ey şimdi benden uzak yadeli dilber kızı..

10 3-9 13

Tire: Methi Şükrü

TAPTIĞIM PUT..

Unuturum dünyayı sen aklma gelince,
Böyle candan severim ben birini sevince,
Yeni doğan ay gibi ufku da yükselince,
Saçının bir telini değışmem bin güzele,

Bağladın çeke, çeke kolumu kanadımı
Ben gönül mahkûmuyum yaz kalbine adımı.
Boğazımı sık kimse duymasın feryadımı
Belki can acısıyla veririm seni ele..

Sen canımın içinde yaşayan bir cansın,
Görün artık gül yüzlüm yolları aydınlansın,
Alevden nefesinle bütün varlığım yansın,
Bağrımdaki ıstırap, gözümdeki yaşım ol..

Duymadın feryadımı yıllarca taptığım put,
Ben seni candan sevdim ister sev ister unut,
Ne olur sonunda bir kerre sözümü tut,
Öldür beni fakat sen.. Sonra mezar taşım ol..

Zonguldak: Nazire

TİRE'NİN ÇOK KIYMETLİ MAARİF MÜFETTİŞİ
SABRİ BEYE HÜRMETLERİMLE

Pek mükerrem: muhterem, âli hümemsin

- SABRİ - ye

Dilde icat eyledin yahu münevver bir ziya,
Sanki sen âbî hayat serptin bu mürde gönlüme
Zevki irfanın senin bahşetti kalbe bir Cila..
Ufku efkârım tamamen 'bak' tenevvür eyledi,
Eyledi artık dimağım inkişafı incilâ
Aldı tabından ccsaret hamei aczülbeyan
Aldı zevkinden taravet verdi şire neveda,
Böyle bir ulviyyeti efkâra hâkim bir muhip
İsteyordum verdi Allahım niyabet bir daha
Ateşin bir hubbille sevdim seni ey muhterem
İşte mahsulü dimağım yadigâr olsun sana..

21-2 933

R. Cezmi

GÖNLÜMÜN FERYADI

Bir gün ki gelir neşe sürür zevkû messeret,
Kalbimde doğar korkulu bir his o da hüsran
Afakımı sarmış beni tehdit ededurmuş.
Hep yesü keder hüznü elem serteser hicran.

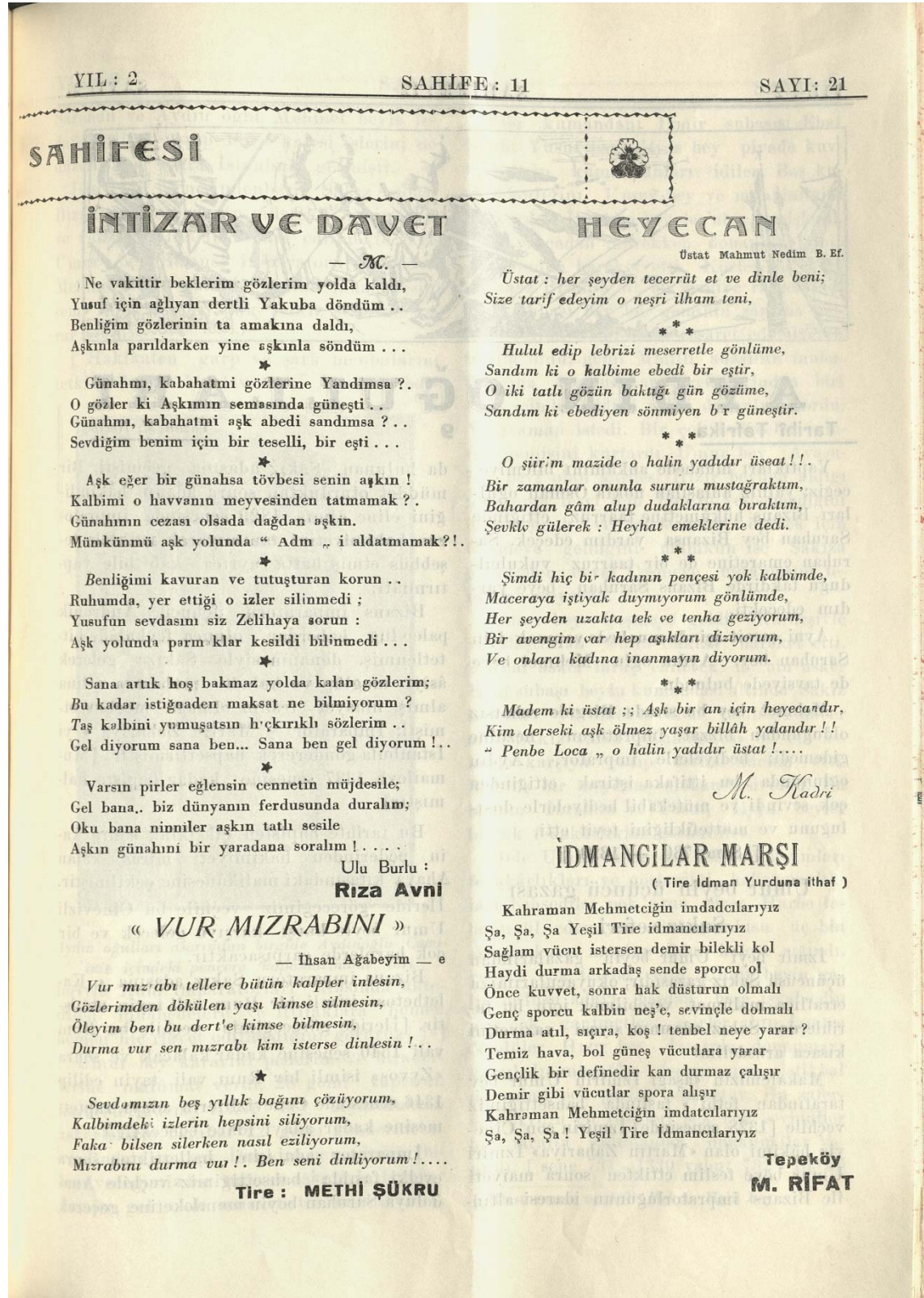
Şurişle bugün ömrüm akar rehğüzerinden
Çün varlığıma sahibolmuş bir dili nalân.
Bak böyle yağar eşki serim kasvetü gamle,
Ben görmedim asla doğalı zerrece ihsan.

Zındanda geçer sanki bütün ruzu liyalım.
Cevrû sitemindir eriten kâbimi her ân.
Feryadımı dinle yetiştir çaresizim ben.
Sabri bune hicran, bu ne hüsran, bu ne efgan.

Bin vadi visal eylese ol yarı v fakâr
bilmemki neden heran olur aksi nighban.
İkbalini zulmet ile kaplar kara bahtım.
İşte bu sebepten çekerim hasrettü hicran.

Sabri

EK-9: Edebiyat sayfası içeriği.

EK-10: Spor sayfası.

SAYI : 13

SAHİFE : 9

YIL : 1

Tirede futbol maçı

SPOR

Aydın Demiryolu takımı 1

Aydın Demiryolu takımı tarafından Tire idman yurduna vaki teklif üzerine kabul edilen futbol maçı ayın on beşinci Cuma günü Tire futbol sahasında dühüliye ile giren pek az, fakat saha harici seyreden kalabalık bir insan kitlesi huzurunda yapıldı. Her iki takım; Tire idman yurdu bandosunun ahenk-terennümatı arasında sahaya girerek kapitanları tarafından takdim merasimi yapıldı, alâmeti samimiyet olan bayraklar taati edildi, maç hatırası olacak fotoğraflar çekildi.

Kale intihabı için para

Aydın demiryolu takımı sporcularile Tire İdman yurdu takımı bir arada

atıldı ve Tire takımına sahanın cenup kısmındaki kale isabet etti. Oyuna başlamak üzere takımlar şu suretle mevki tuttular.

Aydın Demiryolu takımı

Cemal

İsmail Kadri

Ragıp Nurullah Cemal

Fehim Mustafa Safa Arif Etem

Tire futbol takımı

Ahmet Niyazi Fehmi Ahmet Şevket

Fuat Münir Şükrü

Ahmet Hüseyin

Mehmet

Tire idman yurdu takımı 1

Saat on dörtte hakem Nefi bey tarafından çalınan düdükle oyuna başlandı. Demiryolu sporcuları muntazam paslarla Tire kalesine ilk akınlarını yaptılar ise de Ahmet (solu) tarafından kapılarak uzaklaştırılan top bu akını neticesiz bıraktı. Topu kapan Tire takımı Aydın kalesi önüne hücum etti ve sağağık Ahmet tarafından on beş yardan çekilen kuvvetli şut kaleci Cemal tarafından

fından meharetle kurtarıldı.

İkinci akını yine demiryolu takımı yaparak Tirelilerin bek hattını geçtiler.

Bu sırada Ahmet bir penaltı cezasına mahkûm edildise de kaleci Mehmet tarafından büyük bir meharetle kurtarıldı. Oyun gittikçe şiddetlendi. Top gâh Tire, gâh demiryolu takımlarının kaleleri önünde dolaşıyordu. Demiryolu takımının paslarla ilerlediği bir sırada topu kapan Münirin; hava-levi bir pasını Şevketin kaçırmaması Demiryolu kalesi önünde endişeli bir kalabalığı mucip oldu. Bundan bilistifade otuz beşinci dakikada Şevketin sessiz bir şutu gole inki-lâp etti. Yeni başlıyan oyunda gol çıkarmak

EK-11: Dergide yer alan tam sayfa reklam sayfası.

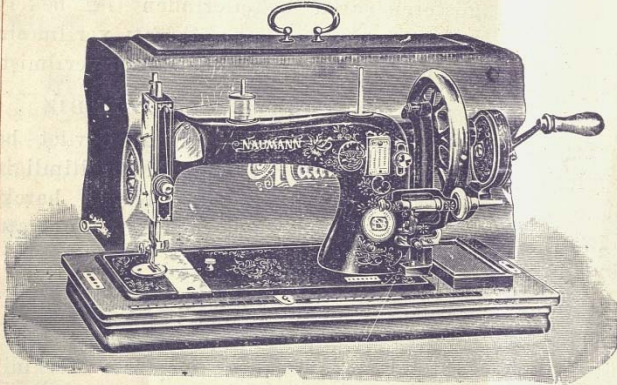
MÜJDE

Dünyanın en meşhur ve sağlamlığı ve kolay kullanışı ile tanınmış (NAUMANN) dikiş ve yazı makineleri ve gramofon ve bisikletleri

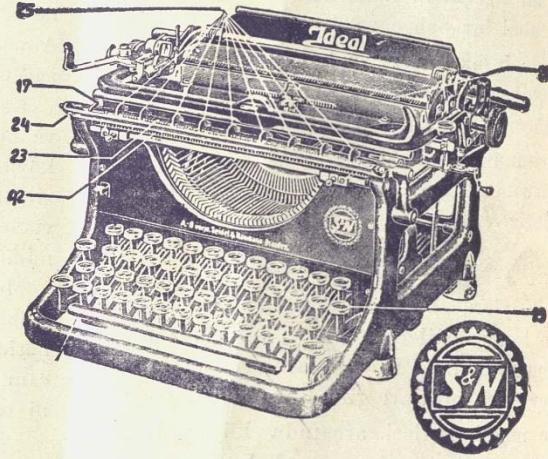
küçük Mendres havzası acentalığı tesis edilmiştir.

(NAUMANN) makineleri peşin ve taksit üzerinde ehven fiatle verilir ve meccanî tamirat yapılır. (NAUMANN) makinelerinin sağlamlığı sözle değil fabrikamızın otuz senelik resmî garanti senedile sabittir.

(NAUMANN) Dikiş makinelerinin balı işleri makinesi 250 kuruşla temin edilir. Acentamız bil'umum yazı makineleri tamir eder.

Ideal

Erika

Adres :

Ödemiş: NAUMANN
makineleri acentası
EKREM

Ticaret Matbaası - izmir

EK-12: 30 Ağustos Zafer Bayramı'na özel çıkan kapan sayfası.

EK-13: Sağlık sayfası.

SAYI : 17

SAHİFE: 13

YIL 1

Doktorumuz ne diyor?Hükümet Tabibi:
Dr. İSMAİL HAKKI**Sari Sahayayi dimağı Şevki**

Hastalığına karşı korunma tedbirleri

Beyin ve Bel kemigi ilk zarları hastalığı, ayrı bir mikroptan ileri gelir; insanlara mahsustur. Yine insandan insana geçer, en ziyade burun delikleri içinde ağız ve boğaz-
kil eder...

Gazi mektebinin programına dahil kooperatif mefkûresinin acizane tatbikinde adeta muhtlık rölü alan bizler temrinlerimizin husule getirdiği intibaları o mektebin yüksek profesör ve hamisi huzurunda uzun boylu ve koygun bir lisanla daha fazla izaha lüzum yoktur. Mahsulâtımızın haricî piyasalarda yer bulması için şart olan haysiyet ve itimadı temin hususunda satış kooperatiflerinin kuvvetli bir amil olması kaviyyen memulûdür. Bu hususta Bankanın rehberliğini ve mefkûre hamillerinin müzahareflerini diler; istihlâf edecek heyeti idareye muvafakîyetler temenni eylerim. deye biten bu müşahabeden sonra Vali Kâzım paşa hazretleri kıyamla memleketimizin iktisadî vaziyetini ve bundan fertlere terettüp eden vazifelerini pek açık bir lisanla anlatmış ve halkımızı bir katdaha irşat Buyurmuşlardır. İntihapta senei sabık idare meclisi ipka edilmiş ve böylelikle Tire zirai kredi kooperatifi Birinci yıl dönümünü mutantın bir surette icra eylemiştir. Yeni meclisi idare âzalarını tebrik ve vazifelerinde muvaffakîyetlerini temenni eyler ve yeni açılacak olan Satış Kooperatifinin bir an evvel teşekkülünü bekleriz.

Tire; Emlâkçi Oğlu
Methi Şühri

da bulunur; nefes boruları ile kan damarlarına girer; boyun ve mırdar ilikler geçirir.

Hastalık evvelâ burun nezlesi baş ağrısı ile başlar iki üç gün sonra baş ağrısı şiddetlenir boyun sertleşir arkaya doğru düşer sağ sol öne çevirmez bel kemigi arkaya doğru geriler ve bükülür dizleri karnına doğru kapanır şiddetli ağrılardan bacaklarının açılmasını gösterir; hastada şiddetli veya hafif ateşler ok yapar. hareketlerde görme-lerde işitmelerde konuşmalarda değişiklik olur.

Bu hastalığın mikropları ağızda boğazda haftalarca aylarca uzun müddet hastalık yapmadan yaşayabilirler. Tedavisi kendisine mahsus sürümle yüzde yüz iyi olur; gecikirse hasta yüzde seksen ölür veya yüzde yirmi malûl olur. Bu hastalıktan kendi kendini korumak için hem ilaçlar hem tedbirler vardır. bunun için yukarıdaki alâmetleri gösteren bir hasta görülür görülmez baman aşağıdaki tedbirleri vakit geçirmeden yapmalı. (Hastalığa karşı çareler)

Madde 1 — Böyle hastası olan ev halkı derhal hastasını ayırmalı ağız ve burundan sümük salya gibi pisliklerden kendisini muhafazaya çalışmalı, hariçten eve kimseyi kabul etmemeli ve heman hükümet ve belediye doktorlarına veya herhangi bir doktora haber vermeli.

Madde 2 — Her şahıs bu hastalıktan korunmak için doktor reçetelerile eczanelerden evvelâ «Yeni Paflarin» denilen ilaçtan alıp böyle hastası olanlar her gün sabah akşam burun deliklerinde, sonrada hususî gargara-
[Devamı 17 inci sahifede]

EK-14: Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un gönderdiği telgraf.

YEŞİL TİRE

SİYASETEN GAYRİ SEYLERDEN BAHSEDER

— Her ayın birinde ve on beşinde Neşrolunur —

Murşit Seni	15 2inci Teşrin 1931	idarehanesi
İmtiyaz sahibi ve umumî neşriyat müdürü		H. Fırkası binasında dairei mahsusa

ABONE : Senelîği 200
Altı aylığı 120 k. İzmir - Meşher matbaasında basılmıştır SAYI : 8 — YIL : 1

Muhterem Murşit beyefendiye :

Bana yazmak lütfünde bulunduğunuz güze! yazılarınızı (Yeşil Tire) içinde okudum. İstifade ettim. Naçiz mütalâamı soruyorsunuz. Sizi haklı buluyorum. Cumhuriyet Adliyesinin de hakkınızı teslim edeceğinde süphem yoktur. Her vakit Tireyi ve zatıalınızla beraber, oranın asil gençliğinin asil faaliyetlerini düşündükçe duyduğum zevk çok derin olacaktır.

Mahmut Esat

■ ■ ■

Türkiye Cumhuriyeti Adliyesini altı buçuk sene büyük bir muvaffakiyet ve yüksek bir kıyasat ile idare ederek köhne kanunları asri ve medenî şekillerine ifrağ etmek suretile tarihi adlimizde ıbkayı nam etmkle kalmayıp aynı zamanda hariçte de Türk hukukunu parlak bir surette müdafaa ve muhafaza eden büyük ilim adamımız ve muhterem mebusumuz Mahmut Esat Beyefendinin lütf buyurmuş oldukları iltifatnameyi mecmuamızın devamı intişarı hususunda vesilei teşvik addeder ve bu iltifattan dolayı kendilerine minnet ve şükranlarımızı arzederiz ..

YEŞİL TİRE

EK-15: Dergi yazarlarının fotoğrafı.

Yeşil Tire tahrir ailesi 4 Eylül kurtuluş bayramında .